

IN EGYPT

Willem-Jan de Wit

Caïro

2020

Woord vooraf

Dit pdf-boek bundelt de vijftiengintien nieuwsbrieven die ik onder de titels “De Bijbel open in het land van de Nijl” en “In Egypte” van 2008 tot 2020 vanuit Egypte heb geschreven, waar ik via de GZB werkzaam ben als docent Bijbelwetenschappen en systematische theologie aan het Evangelical Theological Seminary in Cairo.

Mocht u op de hoogte willen blijven van mijn meest recente ervaringen in Egypte, zie dan mijn weblog wjd.nl. Wilt u mijn werk steunen, dan vindt u in het colofon van de laatste nieuwsbrief hoe u dit kunt doen, of zie gzb.nl.

Caïro, 29 juni 2020

Willem-Jan de Wit

Inhoudsopgave

Nieuwsbrief 1 (okt. 2008)	3
Regen	3
Cairo	4
Het seminarie	5
Het dorp Hoer	6
Nieuwsbrief 2 (feb. 2009)	7
<i>Il-hamdu lillah</i>	7
Suikerriet	8
De sapbar	8
Sudan in wijk 10	9
Nieuwsbrief 3 (juni 2009)	11
Zending	11
Verhuisd	12
's Lands wijs, 's lands eer?	12
Zomer	12
Hoe gaat het met ... Ds. Emil?	13
Hoe gaat het met ... Musa?	13
Het dorp Nazlit in-Nachl	14
Nieuwsbrief 4 (dec. 2009)	15
In de kappersstoel	15
De bruiloft van Adil	17
Stad van de duizend minaretten	18
Nieuwsbrief 5 (april 2010)	19
Nederland	19
De wijk Abbasseia	20
Waasa	21
Nieuwsbrief 6 (aug. 2010)	23
Verlof	23
Safwat	24
Psalmen, gezangen en opwekkingsliederen	25
Van april tot september	26

Nieuwsbrief 7 (dec. 2010)	27	Nieuwsbrief 16 (apr. 2015)	63
Donkere wolken	27	Moederdag met moslims	63
“Help dorpsdominees aan een fiets”	29	Verlof en GZB-dag	64
Kaas	29	Saleem	65
Duiventoren	29	Een najaar vol hoogtepunten	65
Van september tot januari	30	Twee rijen lopen langs de zee	66
Nieuwsbrief 8 (april 2011)	31	Nieuwsbrief 17 (dec. 2015)	67
Voor de verandering	31	Zendingsopdracht	67
Bevrijdingsdag op het Bevrijdingsplein	32	Nieuwsbrief 18 (juni 2016)	71
Kerkdienst voor moslims en christenen	33	Licht in Egypte	71
Hoog bezoek	34	Afstuderen	73
Nieuwsbrief 9 (aug. 2011)	35	Nieuwsbrief 19 (dec. 2016)	75
Licht	35	Dienen in de dorpen	76
Geweerschoten en gesprekken	36	Vakgroep Bijbelwetenschappen	77
Zondagsschool	37	Nieuwsbrief 20 (mei 2017)	79
Duivelsuitdrijving	38	Dominees en Kaaskoppen	79
Weblog	38	Van bommen en een nieuw begin	80
Nieuwsbrief 10 (dec. 2011)	39	Varkens kijken	81
Nederland	39	Kort nieuws (1)	81
Van bloed en blijde mensen en een meneer	40	Kort nieuws (2)	82
Logo	41	Nieuwsbrief 21 (dec. 2017)	83
Takenpakket	41	De Reformatie in Egypte	83
Hassan en Marcus	42	Toekomstige predikantsvrouwen	85
Weblog	42	Kort nieuws	85
Nieuwsbrief 11 (juni 2012)	43	Terugblik verlof en bezoek Ephraïm en Maurice	86
Feest	43	Nieuwsbrief 22 (juni 2018)	87
Nieuwsbrief 12 (dec. 2012)	47	“‘t Hijgend hert” in het Arabisch	87
Land onrustig vol van zorgen	47	Missionair predikanten	88
Nieuwe studenten	48	De allerarmsten	88
Verlof	48	Waar zijn onze oudstudenten?	89
Meer weten	50	Kerk in de praktijk	90
Nieuwsbrief 13 (juni 2013)	51	Nieuwsbrief 23 (jan. 2019)	91
Zay ez-zift—als het asfalt	51	Promoveren in het Midden-Oosten?	91
Syrische vluchtelingen	53	Ds. Kamel en ds. Michael	93
Kort nieuws	53	Ds. Maurice Gaber	93
Seminariebestuur	54	Kloostermoorden	93
Nieuwsbrief 14 (dec. 2013)	55	Zendingsboekenserie	93
Situatie in het land	55	Teken van waardering	93
Nieuwe collega's	56	De dominees komen eraan (en ik ook)	94
De les van de palmboom	57	Nieuwsbrief 24 (jan. 2020)	95
Kinderlijk misverstand	57	Happy birthday	95
youtube.com/willemjdewit	57	Armia	97
Thang	58	Verdriet	97
Nieuwsbrief 15 (aug. 2014)	59	In Europa	98
Binnen een jaar?	59	Nieuwsbrief 25 (juni 2020)	99
Syrië	60	Doorwerken in coronatijd	99
Irak	61	Afstuderen in coronatijd	100
Gaza	62	Libië en Ethiopië	101
		Gevangenen niet bezoeken	102

Studenten en docenten van het masterprogramma van het Evangelical Theological Seminary in Cairo.

In dit nummer

- 1 Regen
- 2 Cairo
- 3 Het seminarie
- 4 Het dorp Hoer

Colofon

Willem-Jan de Wit is door de GZB vanuit de Noorderkerkgemeente in Amsterdam uitgezonden naar Egypte om Bijbelse vakken te doceren aan het Evangelical Theological Seminary in Cairo.

De GZB werkt graag mee aan de verspreiding van deze rondzendbrief. **Hartelijk dank voor uw meeleven en gebed!**

U kunt uw betrokkenheid óók tot uitdrukking brengen door een gift over te maken voor het werkersfonds van Willem-Jan (o.v.v. "W.J. de Wit") of voor andere onderdelen van het werk waar de GZB wereldwijd bij is betrokken. **Het gironummer is 28016.** We zijn dankbaar voor uw onmisbare steun, zodat het werk voort kan gaan en zelfs kan groeien.

Contactgegevens voor adreswijzigingen en informatie:

GZB
Postbus 28
3970 AA Driebergen
Telefoon: 0343-512444
Email: info@gzb.org
Website: <http://www.gzb.org>

Contactgegevens van Willem-Jan:

Mr. Willem J. de Wit
Evangelical Theological Seminary
8 El-sekka el-beda st.
Abbasia
Cairo 11381
Egypt
Mobiele tel.: 00-20-172-800851
Skypenaam: [wj1974](https://www.skype.com/user/wj1974)
Emailadres: info@wjde Wit.eu

REGEN

Cairo, vrijdag 24 oktober 2008

Het regent. Ik had nooit gedacht dat ik mijn eerste nieuwsbrief uit Egypte met deze woorden zou beginnen. Maar het regent echt, voor het eerst in de acht weken dat ik hier nu ben. Toen ik hier eind augustus om twee uur 's nachts op het vliegveld van Cairo aankwam, was het 26 graden. Twaalf uur later was het 36 graden. Inmiddels komt de thermometer niet meer boven de dertig graden, maar de zon schijnt nog steeds elke dag. Alleen hadden we vier weken geleden een lichte zandstorm. En nu regent het dus pijpenstelen.

Kort voor de zomervakantie kreeg ik een regen van goede wensen over mij heen. Zondag 22 juni ben ik vanuit de Noorderkerkgemeente in Amsterdam uitgezonden naar Egypte om Bijbelse vakken te doceren aan het Evangelical Theological Seminary in Cairo. Na de dienst hebben velen mij de hand geschud en ik heb ook de nodige brieven, kaarten en e-mails ontvangen. Iedereen hartelijk dank!

Tegen het einde van de zomervakantie ben ik daadwerkelijk naar Egypte vertrokken. Sindsdien heb ik een stortbui van nieuwe indrukken over mij heen gekregen. Aan het eind van de dag ben ik vaak bekaf. Toch is het een milde regen. Grote moeilijkheden heb ik tot nu toe niet meegemaakt en ik voel me hier op mijn plek.

Als docent zie ik mijzelf soms als een regenwolk. Ik laat kennis op de studenten druppelen, maar vooral ook vragen en opdrachten om hen zelf aan het denken en aan het werk te zetten. Ik heb nu vier weken college gegeven over het boek Jesaja en het is gewoon nog te vroeg om te zien wat de invloed van deze regen is op de groei van de 'planten' (de studenten). Voor mij was het echter bemoedigend dat één van de studenten vorige week al zei dat hij door mijn colleges het boek Jesaja met nieuwe ogen is gaan lezen.

Deze nieuwsbrief heeft ook iets van een regenwolk. De afgelopen tijd heb ik bijna duizend foto's gemaakt en tal van korte stukjes geschreven. Een selectie daarvan stort ik hier over u/jou uit. Mocht het plantje van uw nieuwsgierigheid hierdoor gaan groeien, stuurt u mij dan gerust een email of kaartje met uw vragen. Ik beloof niet dat ik iedereen persoonlijk een antwoord zal sturen, maar wellicht kan ik in een volgende nieuwsbrief op uw vraag ingaan.

Inmiddels is het buiten opgehouden met regenen. Het is avond en het wordt hier vroeg donker, maar morgen zal de zon weer schijnen. Tegelijk hoop en bid ik dat het hier in Egypte blijft regenen. In het Bijbelboek Jesaja is de regen beeld voor het Woord van God: "Want gelijk de regen en de sneeuw van den hemel nederdaalt, en derwaarts niet wederkeert; maar doorvochtigt de aarde, en maakt, dat zij voortbrengt en uitspruigt, en zaad geeft den zaaier, en brood den eter; also zal Mijn woord, dat uit Mijn mond uitgaat, ook zijn, het zal niet ledig tot Mij wederkeren; maar het zal doen, hetgeen Mij behaagt, en het zal voorspoedig zijn in hetgeen, waartoe Ik het zende" (Jesaja 55:10-11). Regen is een teken van hoop.

Hartelijke groet,
Willem-Jan de Wit

PS: Als u deze nieuwsbrief per post hebt ontvangen, dan staat uw naam in een adressenbestand dat ik voor dit doel heb doorgegeven aan de GZB (of u behoort tot de vaste contacten van de GZB). Het beheer van het adressenbestand gebeurt nu verder op het kantoor van de GZB: wilt u een adreswijziging of een eventuele afmeldingen daarom zelf even doorgeven aan de GZB? U ontvangt deze brief niet per email maar per post, zodat u hem op de koffietafel neer kunt leggen en andere familieleden of gasten hem ook kunnen lezen. Mocht u deze nieuwsbrief nu bij iemand anders lezen en hem voortaan graag zelf ontvangen, laat u dat dan gerust weten!

CAIRO

Ik woon in Nasr City, een heel fatsoenlijke buitenwijk van Cairo. Alleen blijft vuilnis wel eens even liggen voordat het wordt opgehaald.

De buurtwinkel heeft een trouwe klant aan mij. Ik koop er bijna iedere avond een flesje water en soms ook brood. Meestal staat Ibrahim achter de toonbank. Hij spreekt een beetje Engels, maar we proberen alles in het Arabisch te doen. Hier snijdt hij—jawel!—Goudse kaas voor mij.

Z D L A N O D K A M

In Amsterdam was het voor mij 'wel' een kwartier lopen naar het dichtstbijzijnde hamburgerrestaurant. Vanuit mijn appartement hier in Cairo kan ik kiezen of ik vijf minuten de ene kant op loop of vijf minuten de andere kant op om bovenstaand bord met Arabische letters tegen te komen. Ik mag geen reclame maken, dus u/jij mag zelf ontcijferen hoe ze hier de naam van een bekende Amerikaanse fastfoodketen schrijven. Eén hint: Arabisch lees je van rechts naar links.

In Cairo is de taxi een veelgebruikt vervoersmiddel. Soms wil de chauffeur van tevoren of tijdens de rit een prijs afspreken, maar de normale gang van zaken is dat je niet over de prijs praat en aan het eind van de rit gewoon geeft waar de chauffeur recht op heeft. Voor de rit van het seminarie naar mijn appartement is dat tien Egyptische pond (ongeveer € 1,35). Een Egyptenaar zal voor deze afstand acht pond kwijt zijn, maar van een buitenlander wordt nu eenmaal iets meer verwacht. Sommige chauffeurs proberen een 'domme Hollander'-tarief te rekenen en vragen om vijftien of zelfs dertig pond, maar dat negeer ik gewoon. Het dak van de taxi wordt gebruikt voor het vervoer van goederen, bijvoorbeeld vers brood voor een restaurant.

Het verkeer in Cairo is meestal erg druk. Voetgangers steken gewoon tussen de rijdende auto's door over. Het lijkt levensgevaarlijk, maar in praktijk gaat het in verreweg de meeste gevallen gewoon goed. Helaas niet altijd. Er vallen toch wel veel meer verkeersslachtoffers in Egypte dan in Nederland.

In Egypte gelden officieel ongeveer dezelfde verkeersregels als in Nederland, maar in praktijk gaat men er erg soepel mee om. Wat betekenen die witte lijnen ook al weer?

Als ik naar het centrum van Cairo ga, neem ik meestal de microbus. Veel buitenlanders maken nooit gebruik van een stadsbus of een microbus: er zijn geen vaste vertrektijden, er is geen lijnnetkaart waarop je kunt zien welke bus welke route rijdt en op de microbus staat meestal niet eens de eindbestemming. Eén van de eerste dagen dat ik hier was heeft iemand op straat mij echter al uitgelegd hoe de microbus werkt: als ik naar het centrum wil, moet ik 'Tahrir' naar de chauffeur roepen en 'Echer Makram' als ik weer terug wil naar huis. Als de chauffeur in de genoemde richting gaat, dan stopt hij.

Pas heeft een student mij ook 'les 2' in het gebruik van de microbus gegeven. We stonden tweehonderd meter voor een groot kruispunt en ik wilde naar huis. Zoals dat hier gaat, stond de student erop dat hij mij hielp met het vinden van de juiste bus. Maar hij liet veel microbusjes gewoon passeren zonder mijn bestemming te roepen naar de chauffeur. Ik vroeg hem hoe hij kon zien dat ze niet in de goede richting gingen. Hij legde me uit dat ik moest letten op de chauffeur. Die maakt met zijn hand een gebaar of hij zo naar links, naar rechts of rechtdoor gaat op het kruispunt. Maar dat was nog niet alles. De busjes die rechtdoor gaan, gaan allemaal naar Nasr City, maar binnen dat stadsdeel zijn natuurlijk nog weer allerlei verschillende bestemmingen. De chauffeur kan met zijn vingers een V maken. Dat is hier het teken voor het cijfer zeven en het betekent dat hij naar 'wijk 7' gaat. Hij kan ook een omgekeerde V maken: dan gaat hij naar 'wijk 8' en daar woon ik. Ik kan ook zelf dit teken maken, zodat de chauffeur meteen ziet of hij voor mij moet stoppen.

Soms is het allemaal nog eenvoudiger en hangt er een jongen uit de zijdeur die de bestemming omroept. De foto is vrij uniek: ik heb verder nog nooit gezien dat er twee jongens uit de deur hangen.

Op het seminarie zijn er geen andere Nederlanders. Toch kan ik soms Nederlands spreken. Rufi, de zoon van één van de docenten, woont met zijn ouders op het terrein van het seminarie. Hij heeft via een uitwisselingsprogramma een jaar in België op school gezeten en in korte tijd bijzonder goed Nederlands geleerd, zij het met een licht Vlaams accent.

De binnenplaats van het seminarie functioneert overdag als parkeerterrein en 's avonds als voetbalveld voor de studenten, het keukenpersoneel en de zonen van de docenten.

Tussen de gebouwen van het seminarie staat dit kleine winkeltje waar je kopjes thee, flesjes fris en zakjes chips kunt kopen. Links op de foto staat Remon, de Egyptische opvolger van oud-GZB'er Gert-Jan Segers. Hij werkt niet op het seminarie, maar was op bezoek voor een conferentie.

Het seminarie is een beetje een mannenwereld. Vrouwen kunnen wel de avondopleiding en het masterprogramma volgen, maar op het seminarie wonen vrijwel alleen jongemannen die zich voltijd voorbereiden om predikant te worden. De meeste docenten zijn ook man. Elaine (links) is de uitzondering: zij woont in hetzelfde gebouw als de studenten en doceert (theologisch) Engels. De studenten zien haar ook als een soort moeder.

Op maandag en donderdag is er een dienst in de kapel van het seminarie waar alle studenten worden verwacht. Op dinsdagavond houden ze zelf een gebedsbijeenkomst in de kapel. Er staat zowel een piano als een drumstel. In een andere hoek staat een oud elektronisch orgel naar de muur gekeerd. Ik moet nog uitproberen of het werkt.

HET SEMINARIE

De zomervakantie van het seminarie duurt ruim drie maanden, maar dat betekent niet dat er dan niets gebeurt. De studenten lopen stage in een gemeente of instelling. Hier doet één van de studenten vol verve verslag van wat hij deze zomer heeft meegemaakt.

De bibliotheek van het seminarie is enkele jaren geleden geheel gerenoveerd en ziet er goed uit. Er mogen alleen nog wel wat meer boeken op de planken staan. Waarschijnlijk bevat de bibliotheek nu al een van de grootste collecties (protestantse) theologie in Egypte, maar zeker voor de masteropleiding zou het goed zijn als we wat meer recente wetenschappelijke werken zouden hebben.

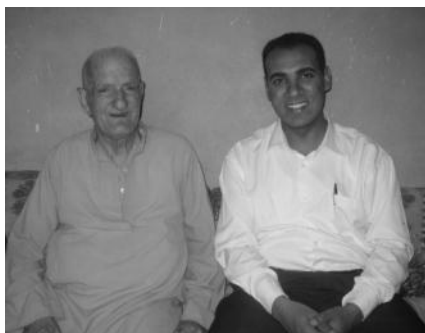
Het seminarie heeft een Engelstalige website: <http://www.etsc.org>.

HET DORP HOER

Afgelopen weekend was ik in het dorp Hoer, 250 km ten zuiden van Cairo. In de acht weken dat ik nu in Egypte ben, was dit wel een van de meest bijzondere ervaringen.

Laat ik eerst vertellen hoe ik in het dorp terechtkwam. Hoer wordt niet vermeld in reisgidsen, het ligt niet aan een hoofdweg en het heeft zelfs geen busverbinding. De jeugd leert tegenwoordig op school wel Engelse zinnestelsels als "How are you?" en "What is your name?", maar verder kun je met het overgrote deel van de inwoners toch alleen in het Arabisch communiceren, een taal die ik op dit moment nog slechts 'swaje swaje' spreek.

Iemand die wel behoorlijk Engels spreekt is ds. Salib Emile Anwer (29). Hij is sinds drie jaar predikant van de presbyteriaanse kerk in het dorp. Vorig jaar is hij getrouwd met Marianne en vier maanden geleden is hun dochter

Elizabeth geboren. Vier weken geleden is hij begonnen aan een vervolgopleiding op het gebied van Bijbeluitleg. Elke week gaat hij op maandagavond naar het Evangelical Theological Seminary in Cairo. Dinsdags en woensdags volgt hij daar college en woensdagavond gaat hij weer terug naar Hoer. Hij is één van de studenten met wie ik dit najaar het bijbelboek Jesaja behandel en het leek hem al snel een aardig idee om mij als zijn docent uit te nodigen voor een bezoek aan zijn dorp. Afgelopen zaterdag was het dan zo ver.

Na een treinreis van ruim vier uur ontmoet ik Emile op het station van een naburig stadje. Hij staat erop dat hij mijn koffer zal dragen. Eén van de leden van zijn gemeente heeft een auto en staat buiten het station te wachten om ons naar Hoer te brengen. Na een goed half uur komen we aan in het dorp. De laatste paar straten zullen we moeten lopen, omdat ze te smal zijn voor een auto. Maar als we uitstappen, komt er net een man met een fiets aan die mijn koffer op de bagagedrager zet en aflevert bij het huis van de dominee.

Op zondagmorgen is het om tien uur kerk. Emile leidt de dienst maar hij heeft mij gevraagd de preek te houden. Ik spreek in het Engels en hij vertaalt in het Arabisch. De kerk zit vrij vol. Later hoor ik dat enkele mensen op zaterdag de gemeente rond zijn gegaan om te vertellen dat er vandaag een gast uit het buitenland is.

Na de dienst ga ik met Emile mensen thuis bezoeken. Ik heb het gevoel dat de tijd hier minstens een eeuw heeft stilgestaan. De smalle straatjes, de ezeltjes, de kleine kamertjes, de gastvrijheid, de dorpsroddels, de dominee die zomaar overal binnen kan lopen—het lijkt niet van deze tijd, maar ook hier is het 2008.

Bittere armoede krijg ik niet te zien. Emile neemt me alleen mee naar mensen die mij een fatsoenlijke zitplaats op een bank of stoel kunnen aanbieden. Bovendien is Hoer voor een Egyptisch dorp redelijk welvarend. Auto's zijn hier

geen gemeengoed en computers en koelkasten evenmin: Emile schat dat er in dit dorp met dertigduizend inwoners dertig computers zijn. Maar de meeste mensen hebben wel een TV met schotelantenne. Het nieuws dat Aboutaleb is voorgedragen als burgemeester van Rotterdam is hier dan ook al doorgedrongen. 'Hoe kunnen jullie in Nederland zo oerstom zijn om een moslim op zo'n positie te benoemen?' vraagt een man zich af. 'Hebben jullie niet door dat moslims wel mooi kunnen praten, maar dat ze de macht over zullen nemen zodra ze de kans krijgen?' Wilders zou het hier niet slecht doen... Via de schotelantenne zijn ook zes of zeven

christelijke Arabische zenders te ontvangen. Een nadeel hiervan is dat christenen de noodzaak van kerkgang soms niet meer zien: 'We hebben hier in huis zes kerken, waarom zouden we dan de deur nog uitgaan?'

Over het algemeen komen de gemeenteleden echter juist trouw naar de kerk. Voor een deel is het oprechte vroomheid. Maar mensen willen ook een goede indruk maken: als je hoopt dat een fatsoenlijke jongeman om de hand van je dochter komt vragen, dan moet je natuurlijk ook laten zien dat ze uit een voorbeeldig gezin komt. Bovendien is er in Hoer verder weinig vertier. De kerk is een belangrijke ontmoetingsplek, ook door de week. Tijdens een bezoek moppert één van de ouders dat hun zoon zo vaak naar de kerk gaat dat zijn schoolwerk eronder leidt.

's Avonds om half acht is het weer kerk en er blijken nu nog meer kinderen dan 's ochtends te zijn. Maandagmiddag is het weer tijd om naar Cairo te gaan. Van de mensen in het

dorp mag ik nog wel een week blijven, maar het gewone werk roept. Het weekend was niet direct ontspannend, maar wel uiterst leerzaam. En het was ook gewoon goed.

Studenten tijdens een bezoek aan de tempel van Karnak, één van de grote monumenten van het Oude Egypte. Voor mij was het de eerste keer dat ik hier kwam, maar dat gold ook voor veel studenten.

Colofon

Willem-Jan de Wit is door de GZB vanuit de Noorderkerkgemeente in Amsterdam uitgezonden naar Egypte om Bijbelse vakken te doceren aan het Evangelical Theological Seminary in Cairo.

De GZB werkt graag mee aan de verspreiding van deze rondzendbrief. **Hartelijk dank voor uw meeleven en gebed!**

U kunt uw betrokkenheid óók tot uitdrukking brengen door een gift over te maken voor het werkersfonds van Willem-Jan (o.v.v. "W.J. de Wit") of voor andere onderdelen van het werk waar de GZB wereldwijd bij is betrokken. **Het gironummer is 28016.** We zijn dankbaar voor uw onmisbare steun, zodat het werk voort kan gaan en zelfs kan groeien.

Contactgegevens voor adreswijzigingen en informatie:

GZB
Postbus 28
3970 AA Driebergen
Telefoon: 0343-512444
Email: info@gzb.org
Website: <http://www.gzb.org>

Contactgegevens van Willem-Jan:

Mr. Willem J. de Wit
Evangelical Theological Seminary
8 El-sekka el-beda st.
Abbasia
Cairo 11381
Egypt
Mobiele tel.: 00-20-172-800851
Skypenaam: [dwit1974](https://www.skype.com/user/wjdwit1974)
Emailadres: info@wjdwit.eu

IL-HAMDU LILLAH

Cairo, 6 februari 2009

Il-hamdu lillah is een uitdrukking die je hier voortdurend hoort. Er zijn twee Nederlandse vertalingen voor: *God zij dank* en *godzijdank*. U proeft het verschil: in het eerste geval is het serieus bedoeld, in het tweede geval is het meer een tussenwerpsel. *Il-hamdu lillah* is onder andere één van de standaardantwoorden die je kunt geven op de vraag: "Hoe gaat het ermee?", zelfs als je feitelijk midden in de misère zit. Maar soms meent men het echt, zoals Dahab van de sapbar die het begin september tegen mij zei en me er zo meteen bij bepaalde dat ik hier in een moslimland ben (zie het stukje "De sapbar"). Ik heb besloten om de vraag "Hoe gaat het er mee?" zelf gewoonlijk toch maar met *kwajjes* ("goed") te beantwoorden, zodat *il-hamdu lillah* geen holle uitdrukking wordt.

Dat neemt niet weg dat er reden is tot dankbaarheid. Vanmorgen kreeg ik een mailtje waarin één van de studenten schreef: "U bent werkelijk een grote zegen voor ons allen op het seminarie; en velen bevestigen dit." Nu horen dit soort vleende opmerkingen hier wel een beetje bij de cultuur en je moet er zeker niet van naast je schoenen gaan lopen, maar ik heb toch werkelijk de indruk dat mijn aanwezigheid hier over het algemeen wordt gewaardeerd. Aan het einde van de collegeserie over het Bijbelboek Jesaja afgelopen najaar vulden verschillende studenten op het evaluatieformulier in dat ze erg veel van de cursus hadden geleerd en erg veel van de docent hadden genoten. Dat stemt mij dankbaar en het is ook stimulerend om volgende week met frisse moed met een nieuwe collegeserie te beginnen. Deze keer gaan we bekende Bijbelgedeelten in de Griekse grondtekst bestuderen.

Dankbaar ben ik ook voor de post uit Nederland. Rond mijn verjaardag (24 december) en kerst en oud en nieuw kreeg ik diverse kaarten en e-mails. Net toen ik dacht dat ik alles wel zou hebben ontvangen, kwam er een grote envelop met kaarten die via het kantoor van de GZB waren gekomen. Iedereen hartelijk dank!

Hoewel het me hier in Egypte goed bevalt, loop ik natuurlijk ook wel eens tegen de mindere kanten van de Egyptische cultuur aan. Zo had mijn moeder voor mijn verjaardag een pakketje met cadeautjes opgestuurd, dat echter maar niet aankwam. Na navraag op verschillende postkantoren kwam ik er achter dat de douane het had vastgehouden op het vliegveld. Eerst heette het dat er "cd's met onduidelijke inhoud" (muziek van J.S. Bach) inzaten. Toen ik op het vliegveld was, werd echter "een boek met religieuze inhoud" als boosdoener aangemerkt (een deel van Engelse Bijbelverklaring, waarvan de Arabische vertaling hier in Egypte vrij wordt verhandeld). Met hulp van een Egyptenaar kreeg ik na een paar uur dan toch het complete pakket mee: de cadeautjes waren uitgepakt, maar er ontbrak niets en zelfs al de pakpapiertjes zaten nog netjes opgevouwen in de doos. Toen ik later aan een Egyptische collega het verhaal vertelde, zei hij: "Ja, zo gaat het hier nu eenmaal; wees blij dat je het pakket toch hebt gekregen, *il-hamdu lillah*."

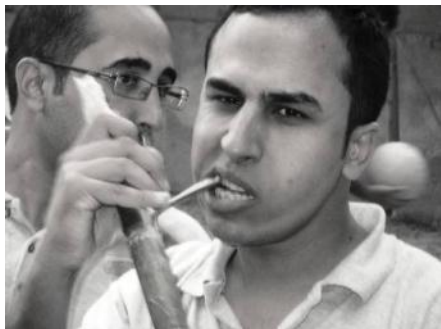
Willem-Jan

PS1: Net nadat ik bovenstaand stukje had geschreven, kwam ik weer bij de sapbar en antwoordde ik op de vraag hoe het ermee ging: "Goed." De jongen die nu achter de bar stond, corrigeerde me echter, wees met zijn vinger omhoog en zei: je moet *il-hamdu lillah* zeggen.

PS2: Als u deze nieuwsbrief per post hebt ontvangen, dan staat uw naam in een adressenbestand dat ik voor dit doel heb doorgegeven aan de GZB (of u behoort tot de vaste contacten van de GZB). Het beheer van het adressenbestand gebeurt op het kantoor van de GZB: wilt u een adreswijziging of een eventuele afmelding daarom zelf doorgeven aan de GZB?

U ontvangt deze brief niet per email maar per post, zodat u hem op de koffietafel neer kunt leggen en andere familieleden of gasten hem ook kunnen lezen. Mocht u deze nieuwsbrief nu bij iemand anders lezen en hem voortaan graag zelf ontvangen, laat u dat dan gerust weten! Als u de vorige nieuwsbrief nog eens na wilt lezen, kunt u terecht op het internet: via http://www.gzb.org/index.php?p_id=60 komt u meteen op de juiste pagina.

Suikerriet

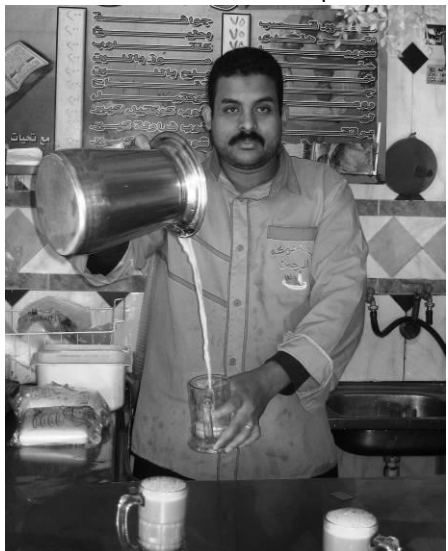
Suikerriet is in Egypte erg populair. Voor een feestje laat je een grote bundel rietstengels aanrukken en ieder krijgt een complete stengel om daar het zoete sap uit te kauwen. Hier een student tijdens de jaarlijkse “gezellige zaterdag” op het seminarie.

Naderhand is alleen een vuilnisbak vol afgeknaagde rietstengels over.

Bij de sapbar heeft men een machine om de suikerdrink uit het riet te persen . . .

. . . en krijg je het rietsuikersap keurig in een glas geserveerd.

De sapbar

“Sapbar” staat niet in de Grote Van Dale, maar het is een zaakje waar je alleen maar glazen versgeperste vruchtensap kunt kopen. Begin september vereer ik de sapbar op de hoek van de straat voor het eerst met een bezoek. Wanneer ik op het terras mijn glas mangosap heb leeggedronken, komt een medewerker om het op te halen en om een praatje te maken. Ik ben Willem en hij heet Dahab—zo’n gesprekje kan ik al wel in het Arabisch voeren. Dahab vraagt of ik moslim ben. Ik antwoord ontken-nend maar moet even zoeken in mijn zakwoordenboekje naar het woord voor chris-ten. Dahab raadt het echter al. Ongetwijfeld weet hij dat er ook westerlingen zijn die “nergens aan doen” maar zulke vreemde wezens verwacht hij niet op zijn terras. Ik vraag hem wat hij is. Zijn antwoord is duidelijk: “Ik ben een moslim, God zij dank.” Dan gaat hij verder met het ophalen van lege glazen.

Inmiddels mag ik mij wel stamgast van de sapbar noemen. Als ik ’s avonds uit mijn werk kom, ga ik er altijd even langs. Een glas sap is gezond, gemakkelijk en goedkoop.

Gezond. In het begin dronk ik iedere avond mangosap: dat leek me de ideale combinatie van gezond en lekker, maar inmiddels heb ik me laten vertellen dat iede-re dag mango te veel van het goede is. Bovendien ken ik nu van meer vruchten de Arabische naam, zodat ik bijvoorbeeld ook sinaasappelsap, aardbeiensap en een en-kele keer granaatappelsap kan bestellen.

Gemakkelijk. Hoewel ik hier bekend sta als een hardwerkend mens, ben ik in sommige op-zichten aartslui. Een si-naasappel pellen of per-sen vind ik eigenlijk al te veel werk. In de sapbar worden er in een mum van tijd vier sinaasap-pels omgetoverd in een glas sap.

Goedkoop. Een glas mango- of sinaasappel-sap kost twee pond (€0,28). Een Egyptenaar zal dat niet spotgoedkoop noemen, maar op andere plaat-sen in de stad betaal je voor je sapje toch eerder meer dan minder. Bovendien is er nooit gezeur met het geld; bij een zaakje ernaast rekent elke verkoper een andere prijs voor hetzelfde product, maar zulke geintjes heb ik bij de sapbar na honderd keer nog niet meegemaakt.

Voor die twee pond krijg ik ook nog heel wat op de koop toe. Ik word altijd uit-bundig begroet en als er een nieuwe medewerker is, wordt die speciaal aan mij voorgesteld. (Het personeelsbeleid van de sapbar lijkt me typisch Egyptisch: veel mensen die veel uren maken, maar die gemiddeld per uur vrij weinig doen en vrij weinig verdienen.) Verder kan ik meestal geld wisselen, zodat ik de volgende dag de taxi gepast kan betalen, en dat scheelt, want taxichauffeurs geven niet graag geld terug. Bovendien krijg ik gratis conversatieoefeningen: als ik eens een dag niet langs kom, mag ik de volgende dag in het Arabisch uitleggen waarom ik er niet was en waar ik dan wel was. Tijdens de schoolvakanties loopt ook Girgis hier rond, een uiterst bijdehand jongetje van dertien, dat bijvoorbeeld graag wil weten wat er in mijn tas zit. Dat gaf pas een aardige gelegenheid om de Bijbel te voorschijn te halen.

En los van alle nut en voordeel, oer-Hollandse gezelligheid kan de sapbar natu-urlijk niet bieden, maar iets van de Egyptische variant daarvan proef ik hier toch wel.

Gisteren kreeg ik mijn sap trouwens echt gratis. Dat hoefde van mij beslist niet, maar Waïel zat bij de kassa en hij wilde eenvoudigweg mijn geld niet aanpakken. Het waarom werd me niet helemaal duidelijk, maar het ging denk ik om geloofsgenoten-korting. Hij liet mij namelijk pas het teken op zijn pols zien: een kruisje. Met zo’n tat-toetje laten miljoenen mensen in dit moslimland zien dat zij christen zijn.

Sudan in Wijk 10

Op de rotonde. Het is zondagmiddag half één en ik sta op de rotonde aan het begin van Wijk 10. Ik wacht op Musa, een student uit Sudan, aan wie ik het afgelopen najaar college heb gegeven. Vandaag zijn de rollen omgekeerd en gaat hij mij een lesje Sudan geven. Er wonen hier in Cairo tienduizenden Sudanese vluchtelingen, onder wie veel christenen. Vanmiddag zullen we één van hun kerkdiensten bijwonen.

Musa laat nog even op zich wachten, dus ik heb tijd om rond te kijken. De rotonde functioneert tegelijk als groente- en vismarkt, microbusstation en uitstaphalte van schoolbussen. Voor de meeste Egyptenaren is de zondag een gewone werk- of schooldag en alles gaat dan ook zijn gewone gang. De sfeer is vredig en levendig, de zon schijnt en het is achttien graden.

Een mevrouw met een doos boodschappen, een dreumes van drie en twee grote kroppen kool steekt de rotonde over tussen de auto's en bussen en ezelwagens door. Ik houd mijn hart vast, maar alles gaat goed. Aangekomen op het trottoir stopt de vrouw even om de doos boodschappen beter op haar hoofd te zetten. Maar nu ontstaat een probleem. Met de doos op haar hoofd kan ze niet diep genoeg bukken om zelf weer een kool in haar hand te nemen. De peuter moet de grootste krop daarom aan haar aangeven, maar helaas, zijn armpjes zijn nog te kort om de kool stevig vast te pakken en al zijn pogingen om hem op te tillen mislukken. Wanneer ik te hulp spring, de grootste kool aan de vrouw geef en de kleinste stevig in de armen van het jongetje druk, komt alles toch in orde en verdwijnen moeder en zoon al snel tussen de mensen.

De rotonde aan het begin van Wijk 10

Ter kerke. Tegen enen arriveert Musa. We lopen samen de wijk in, op weg naar de kerk. De straten bestaan hier uit een mengsel van zand en stukken steen (en allerhande vuilnis). Aan alles is duidelijk dat we hier niet in het rijkste deel van Cairo zijn. Wijk 8, waar ik woon, ligt slechts een paar kilometer verderop, maar tussen hier en daar is er een wereld van verschil. Wanneer we bij de kerk aankomen, is het kwart over één, terwijl de officiële aanvangstijd van de dienst één uur is. We zijn echter de eersten.

Even later komt een heer aanlopen, die door Musa wordt voorgesteld als de evangelist van de gemeente. Ik vraag hem of hij voltijd voor de gemeente werkt, maar dan stelt Musa hem verder voor: hij is ook directeur van een Sudanese school. Ik begrijp dat kinderen van Sudanese vluchtelingen geen toegang hebben tot gewone Egyptische scholen en daarom van deze speciale school afhankelijk zijn. Ze kunnen hier tot hun veertiende naar toe, maar krijgen geen diploma waarmee ze straks aan een beroepsopleiding of studie zouden kunnen beginnen.

Wanneer de dienst officieel begonnen is, stroomt de kerk (een eenvoudig gebouw met tweehonderd zitplaatsen) langzaam maar zeker vol. Musa en ik zitten op de voorste rij, maar er is genoeg gelegenheid om zo nu en dan even een blik achterom te werpen. Tot nu toe ben ik enige niet-Sudanees, maar dan komt ineens een groepje Egyptenaren de kerk binnen. Men bedenkt dat zij een zitplaats op de voorste rij verdienen, en Musa en ik worden daarom nog verder gepromoveerd, naar de stoelen op het podium, waar degenen zitten die deze dienst het woord zullen voeren.

De dienst. Het is niet geagendeerd dat Musa of ik iets tot de gemeente zal zeggen. Musa is hier eerder wel eens voorgegaan, maar vandaag zijn we gewoon op bezoek. Echter, nu we eenmaal op het podium zitten, is er natuurlijk geen ontkomen aan. Musa krijgt eerst het woord (in Cairo voelt hij zich als Sudanees vaak met de nek aangekeken, maar hier onder 'eigen mensen' is hij een gerespecteerd man). Dan ben ik aan de beurt. Musa wil mij wel vertalen, maar geeft tegelijk een stille hint dat ik het in het Arabisch moet proberen. En zo spreek ik dan voor het eerst en nog wel onvoorbereid een gemeente in het Arabisch toe. Het gaat hierbij natuurlijk niet om een preek, maar om een korte begroeting en na een paar zinnen zijn mijn woorden echt op. Dat is niet eens zo erg, want de dienst zal nog lang genoeg duren.

Het groepje Egyptenaren blijkt een team van Jeugd met een Opdracht te zijn. Ze zijn gekomen om deze Sudanese vluchtelingengemeente te bemoedigen. Ze zingen een lied en één van hen spreekt kort over Esther: zoals Esther in een vreemd land veel kon betekenen voor haar volk, zo hoopt hij dat er hier onder de vluchtelingen ook Esthers zullen zijn die veel mogen betekenen voor het volk van Sudan. Wat dit team doet, is zondermeer sympathiek en het laat zien dat je niet mag zeggen dat alle Egyptenaren de Sudanese met de nek aankijken. Na nog een lied te hebben gezongen verlaat het team de dienst en bezoekt het de zondagschool, waar meer dan honderd kinderen komen. Een crèche is er overigens niet en een moeder geeft een zuigeling gewoon tijdens de dienst de borst.

De preek wordt niet gehouden door degene die de dienst tot nu toe heeft geleid, maar door een broeder uit de gemeente wiens goede levenswandel was opgevallen en die men ook de gave des woords toeschreef. Vandaag mag hij voor het eerst preken. Hij spreekt over de woorden "wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoeds" uit Romeinen 12:2. Vanwege de taalbarrière kan ik de preek niet volgen, maar Musa verzekert me achteraf dat het een goede preek was, zeker voor iemand die voor het eerst sprak.

Het loopt inmiddels tegen vieren. De peuters die tot nu toe wat in het gangpad heen en weer liepen worden onrustig, maar het einde is nu ook in zicht. Er wordt gecollecteerd en we bidden gezamenlijk het Onze Vader. Wanneer ik even later de kerk uitloop, kom ik langs de tafel waarop de collecte wordt geteld. Zo te zien zaten er vooral briefjes van een halve en een kwartpond in de zak, de Egyptische dubbeltjes en stuivers. Het kerkgebouw waar de dienst plaatsvond, is natuurlijk niet van de Sudanese gemeente zelf, maar van een Egyptische evangeliegemeente, die het voor de schappelijke prijs van tien euro per week op zondagmiddag ter beschikking stelt. Voor de Sudanese gemeente is het echter steeds spannend of het lukt om het geld bij elkaar te krijgen, zeker daar sommige mensen ook juist naar de kerk komen in de hoop zelf enige financiële ondersteuning te ontvangen.

Op bezoek (1). Tot zover was het al een leerzame zondag voor mij, maar ik krijg vandaag ook meteen les twee van Musa's inwijdingscursus in de Sudanese gemeenschap in Cairo. Na de dienst gaat Musa namelijk op bezoek bij Osman, een kennis van hem, en ik mag mee. Cairo bestaat vrijwel geheel uit hoogbouw en ook onze gastheer blijkt in een appartementencomplex te wonen. Het gebouw is nog niet echt oud, maar veel treden van de betonnen trap zijn al half afgebrokkeld. Binnen hangt aan de muur een lijst met een foto van vijftientig jaar geleden, toen Osman als jongen in het basketbalteam van een Rooms-katholieke parochie in Sudan speelde. Hij vertelt dat hij nu protestant is en lid van Maadi Community Church. Dit laatste verbaast mij enigszins. Maadi is ook een wijk in Cairo, maar hiervandaan is het al gauw een uur reizen. Bovendien is ongetwijfeld iedereen welkom in Maadi Community Church, maar de gemeente staat toch wel bekend als kerk van rijke westerlingen.

In een volgende lijst aan de muur hangt de sleutel tot het antwoord: het is een getuigenschrift van een Bijbelschool in Cairo dat Osman een cursus kerkelijk werk met succes heeft voltooid. Hij is niet gewoon gemeentelid in Maadi Community Church, maar is als pastor verantwoordelijk voor de Sudanese dochtergemeente ervan hier in Wijk 10.

Onze gastvrouw komt de maaltijd opdienen. Zij heeft hem met veel zorg klaargemaakt, maar hij is voor ons als mannen onder elkaar. Volgens goed Sudanese gebruik zijn er geen borden en steken we onze lepels gewoon in de schalen. Eveneens volgens goed Sudanese gebruik is het mijn taak als gast ervoor te zorgen dat de schalen leegkomen. Gelukkig blijkt dit laatste niet letterlijk bedoeld en mag ik even later met een goedgevulde maar niet overvolle maag het huis verlaten.

Een Sudanese jongetje dat spontaan bij mij op schoot kroop

Op bezoek (2). We gaan gedrieën nog even langs bij een ouderling van Osmans gemeente, die een paar straten verderop woont. De trap is hier iets beter en dat is maar goed ook, want de ouderling blijkt op een zesde verdieping te wonen. Osman en Musa kijken overbezorgd of ik de klim wel trek. Zelf moet ik denken aan die moeder met de doos en de dreumes van drie en de twee kolen. Woont zij ook op een zesde verdieping in een gebouw zonder lift? Hoe krijgt zij alles boven als het 's zomers veertig graden is?

De ouderling en Musa en Osman zijn al snel diep met elkaar in gesprek gewikkeld in het Arabisch, zodat mij weinig rest dan de woonkamer eens op me in te laten werken. Hij is niet groot, maar best aardig, en er staan twee bedden in: waarschijnlijk functioneert hij 's nachts ook als slaapkamer. Dochterlief van tien is verdiept in een rekenboek. De opgaven zijn in het Engels geformuleerd en dat lijkt geen probleem voor haar te zijn; alleen klopt er niets van haar antwoorden en zo ben ik opeens een Sudanese meisje in Wijk 10 rekenles aan het geven. Osman en de ouderling zijn nu vooral met elkaar in gesprek, maar de thee is inmiddels op en Musa en ik vinden het tijd om op te stappen. Osman zal nog even met ons meelopen om ons de weg de wijk uit te wijzen.

Wanneer we de trap afdalen, vraag ik me af: wat was nu precies de bedoeling van dit bezoek en eigenlijk van allebei de bezoeken? Misschien is het eenvoudigweg dit: Musa komt zelf ook niet elke dag in wijk 10 en combineert graag zijn bezoeken aan kennissen hier, en ik mag mee om een indruk te krijgen wie de Sudanese zijn en in wat voor omstandigheden ze hier leven.

Op bezoek (3). Toch heb ik het gevoel dat mij nog iets te wachten staat, en dat blijkt inderdaad het geval te zijn. Osman kiest niet de kortste weg, maar slaat een zijstraat in en brengt ons bij een appartement dat functioneert als het kerkelijk centrum van zijn gemeente. Er is juist een bijeenkomst van de meisjesclub gaande, maar hij neemt ons mee naar zijn werkkamer. Hier hangt een groot schema van de visie van Maadi Community Church op gemeenteopbouw. Men hecht veel waarde aan 'cellen', kleine groepen van ongeveer tien personen. Met gepaste trots vertelt Osman dat er maar liefst zesenzestig van zulke cellen in Wijk 10 zijn en dat deze dus onder zijn zorg vallen. Er is echter een probleem: de huur van het kerkelijk centrum werd tot nu toe door de moedergemeente in Maadi betaald, maar die heeft besloten daar een punt achter te zetten. Hij gelooft dat God die hier een geopende deur heeft gegeven, er voor zal zorgen dat het werk door zal kunnen gaan, maar hij kan nu niet zien hoe het verder moet en vraagt mij dan ook om deze nood in een gebed aan God op te dragen.

Wanneer we hebben gebeden, is het echt tijd om naar huis te gaan. Nadat we afscheid hebben genomen van Osman, benadrukt Musa dat hij niet wist dat we naar dit kerkelijk centrum zouden gaan. Ook vraagt hij of ik enig vermoeden heb waarom Osman juist mij van zijn nood op de hoogte heeft gebracht. Ik knik van ja. En ik voel dat het wijsheid vraagt om hier goed mee om te gaan.

IN DIT NUMMER

- 1 Zending
- 2 Verhuisd; 's Lands wijs, 's lands eer?;
Zomer
- 3 Hoe gaat het met ...?
- 4 Het dorp Nazlit in-Nachl

COLOFON

Willem-Jan de Wit is door de GZB vanuit de Noorderkerkgemeente in Amsterdam uitgezonden naar Egypte om Bijbelse vakken te doceren aan het Evangelical Theological Seminary in Cairo.

De GZB werkt graag mee aan de verspreiding van deze rondzendbrief. **Hartelijk dank voor uw meeleven en gebed!** U kunt uw betrokkenheid óók tot uitdrukking brengen door een gift over te maken voor het werkersfonds van Willem-Jan (o.v.v. "W.J. de Wit") of voor andere onderdelen van het werk waar de GZB wereldwijd bij is betrokken. **Het gironummer is 28016.** We zijn dankbaar voor uw onmisbare steun, zodat het werk voort kan gaan en zelfs kan groeien.

Contactgegevens voor informatie:

GZB
Postbus 28
3970 AA Driebergen
Telefoon: 0343-512444
Email: info@gzb.org
Website: <http://www.gzb.org>

Als u deze nieuwsbrief niet per post hebt ontvangen, maar volgende nieuwsbrieven wel graag per post ontvangt, dan kunt u uw adres doorgeven aan de GZB. Geeft u een adreswijziging ook altijd door aan het kantoor van de GZB en niet (alleen) aan Willem-Jan.

De nieuwsbrieven worden niet verstuurd per email; wel vindt u ze op internet via http://www.gzb.org/index.php?p_id=60.

Contactgegevens van Willem-Jan:

Mr. Willem J. de Wit
Evangelical Theological Seminary in Cairo
8 el-Sekka el-Beda
Abbassia
Cairo 11381
Egypt
Mobiele tel.: 00 20 172 800851
Skypenaam: [dewit1974](https://www.skype.com/user/willem1974)
Emailadres: willem@etsc.org

Megdi (links) tijdens een studentenconferentie aan een meer naast het Suezkanaal. In Egypte worden accordeons onder andere gebruikt voor de begeleiding van de samenhang.

Kamel (rechts) is niet alleen erg muzikaal, maar heeft ook een grote talenknobbel. Voor zijn tentamen Nieuwtestamentisch Grieks haalde hij een tien. Hij overweegt of hij zijn gaven kan gebruiken in het Bijbelvertaalwerk.

ZENDELING

Cairo, 29 juni 2009

"U zou wel zending kunnen worden," zegt Megdi opeens tijdens het eten. "Hoe bedoel je?" vraag ik verbaasd. "Nou, u geeft hier niet alleen college, maar u bent ook bezig onze taal te leren en u probeert onze cultuur te begrijpen en u eet samen met ons," antwoordt hij.

Megdi is eerstejaarsstudent in de vierjarige opleiding tot predikant en is nog lang niet toe aan de masteropleiding waar ik in lesgeef. Hij waardeert kennelijk mijn aanwezigheid op het seminarie, maar niet vanwege mijn colleges. Wat voor hem telt, is dat ik in de eetzaal dezelfde broodjes met bruine bonen eet als hij en onder tussen tijd heb voor een praatje.

Megdi's opmerking verradt dat hij mijn werk als docent niet als zendingswerk ziet. Hij weet niet dat ik juist officieel ben uitgezonden om hier les te geven aan het seminarie. Ik kan hem ook wel begrijpen: niemand noemt de Egyptische docenten aan het seminarie zending, en waarom zou een buitenlandse docent dat dan wel zijn? De masterstudenten weten wel dat ik zendingswerker ben, maar één van hen zei pas ook: "Bij een zending denk ik aan een rondtrekkende opwekkingsprediker die mensen sterk op hun gevoel aanspreekt, hen oproept om voor Jezus te kiezen en dan weer verder trekt. Jij bent echter een docent die ons week in week uit hard laat studeren. Dat past gewoon niet in mijn plaatje van een zending." Voor mij is het ook niet belangrijk of de studenten mij als zendingswerker zien, maar of ze erover nadenken hoe ze de kennis en vaardigheden die ze verwerven tijdens hun opleiding kunnen gebruiken ten dienste van de kerk.

Megdi's opmerking verradt nog iets. Zending is een onderwerp dat hem zelf bezig houdt. Voordat hij aan het seminarie kwam studeren, was hij al actief betrokken bij evangelisatiewerk. In de zomer lopen de studenten drie maanden stage in een gemeente of christelijke instelling in. Megdi is gevraagd om naar Sudan te gaan. Normaal mag je geen nee zeggen tegen je stageplaats, maar de plek in Sudan is een uitzondering: vergeleken met Egypte zijn de levensomstandigheden daar zo primitief, dat je eerlijk mag zeggen als je het niet ziet zitten. Megdi zei echter geen nee en inmiddels is hij in Sudan. Misschien kan hij zelf wel zending worden...

Willem-Jan

VERHUISD

In de oude woonkamer: een goudgeverfde pronkkast, goudgeverfde stoelen en een goudgeverfde tafel.

Hoewel het leven en werken in Egypte mij over het algemeen goed bevalt, was ik erg ongelukkig met de huisvesting die voor mij geregeld was. Het was op zich geen slecht appartement, maar ik vond het onpraktisch ver van het seminarie en het centrum van Cairo, ik moest het delen met een collega en het stond vol met meubels waar ik niks mee had of kon. Gelukkig heb ik in april een kamer op het seminarie kunnen betrekken. Qua vloeroppervlak is dat wel wat klein en ik hoop dan ook op termijn een eigen appartement op of in de omgeving van het seminarie te kunnen betrekken, maar nu is het in elk geval een flinke verbetering ten opzichte van de oude situatie.

In mijn huidige kamer: een beuken schoenenkast die zich gemakkelijk om liet bouwen tot boekenkast.

'S LANDS WIJS, 'S LANDS EER?

“Let op je schoenzool” is een boekje over de Arabische cultuur. De titel wijst erop dat je in het Midden-Oosten altijd zo behoort te zitten dat een ander je schoenzolen niet kan zien, want anders beledig je de ander verschrikkelijk. Nu staan er bij ons seminarie een paar bankjes waar de studenten vaak even neerploffen na het eten voordat ze weer aan de slag gaan. De benen strekken ze lang uit en de schoenzolen zijn goed zichtbaar. Als ik aan kom lopen, hoor ik geen haastig excuus en worden de voeten niet plat op de grond gezet. Kennen onze studenten de regels van hun eigen cultuur niet of geldt deze regel hier helemaal niet?

Nog zoiets. In de boekjes staat dat je in Egypte voedsel nooit met je linkerhand aan mag raken omdat dat de hand is die je op het toilet gebruikt. Maar als we hier *fatier* (bladerdeegpannenkoek) eten, dan gebruikt echt iedereen beide handen. Westerlingen proberen het de eerste keer netjes met mes en vork om geen vet en stroop aan hun vingers te krijgen, maar al snel geven ze de worsteling op en scheuren ze net als de Egyptenaren de pannenkoek met twee handen in stukjes, die ze vervolgens in de stroop dippen en in hun mond steken.

Soms hebben de boekjes wel gelijk. Als je in Egypte iemand de weg vraagt, dan krijg je meestal netjes uitgelegd hoe je moet lopen of rijden. In de helft van de gevallen klopt die uitleg, in de andere helft niet en heeft de persoon in kwestie maar wat verzonnen. Als nuchtere Nederlander denk ik: “Als je de weg niet weet, zeg dat dan gewoon; dat is geen schande en dan vraag ik het aan iemand anders.” Maar hier is het wel een schande. Zeker voor een politieagent is het gezichtsverlies als hij hardop moet bekennen dat hij de weg niet weet. Niemand verwacht hier dat de agent zich zo vernedert en men accepteert gewoon dat de uitleg wel of niet kan kloppen. Typisch een kwestie van 's lands wijs, 's lands eer.

Of toch niet? In een kerkdienst ging het pas over de zonde van het liegen en haalde de predikant de agent die de verkeerde weg wijst als voorbeeld van een aartsleugenaar aan. Predikanten staan zelf overigens aan dezelfde verleiding bloot als agenten, vertelde één van de studenten me pas. Als mensen bij hen komen met vragen, vinden zij het ook moeilijk om eerlijk te bekennen dat ze iets niet weten. Gewoon iets zeggen, of het nu klopt of niet, voorkomt gezichtsverlies. Ik weet niet wat de mensen hier van vinden: hebben ze het niet door, accepteren ze gewoon dat de dominee soms maar wat zegt, of vinden ze eigenlijk dat hij zichzelf ook maar eens als voorbeeld van een leugenaar aan moet halen in de preek?

ZOMER

Zomer betekent zon, zee en strand. Dat geldt ook in Cairo. Wie maar even kan, gaat een paar weken of in elk geval een paar dagen naar een plaats aan de Middellandse Zee. Met het docententeam van het seminarie hebben we pas de zomer ingeluid in Beth es-Salaam (“Vredeoord”), dat vlak aan de kust ligt. Het was overigens geen vakantie: elke dag hielden we een vergadermarathon van zes uur om het afgelopen jaar te evalueren en plannen te smeden voor het komende jaar. Maar daaromheen was er dan toch tijd om van de frisse zeelucht te genieten.

Zomer in Cairo zelf betekent hitte en eenzaamheid. Veel mensen zijn weg en de temperatuur loopt op tot boven de veertig graden. Ik zag van tevoren dan ook tegen de zomer op, maar in praktijk valt het mee: mijn werkkamer is voorzien van airco en het seminarie is wel rustig maar niet uitgestorven. Enkele studenten doen hun zomerstage in een gemeente in Cairo en als zij 's avonds terug zijn uit hun kerk en ik mijn werk en taalles erop heb zitten, ontmoeten we elkaar vaak op het dak van het seminarie. Daar, 25 meter boven de grond, waait altijd een aangename wind.

HOE GAAT HET MET ... DS. EMIL?

In mijn eerste nieuwsbrief afgelopen najaar schreef ik over mijn bezoek aan het dorp Hoer, waar ds. Emil, een student van mij, predikant is. Hoe is het verder met hem gegaan?

Februari. "Daar gaat al weer een preek," verzucht ds. Emil op college. We lezen gedeelten uit het Nieuwe Testament in het Grieks. Vijf jaar geleden heeft hij tijdens de predikantsopleiding Grieks geleerd, maar dat is inmiddels diep weggezakt. Nu in de masteropleiding ontdekt hij dat hij de afgelopen jaren in zijn preken de Bijbel soms heeft uitgelegd op een manier die in het licht van de Griekse grondtekst niet houdbaar is.

Voor de masteropleiding komt ds. Emil twee dagen per week naar Cairo. Van tevoren had hij dat goed doorgesproken met de kerkraad van zijn gemeente, maar toen het erop aankwam, zeiden veel mensen: "Ach dominee, waarom al dat gestudeer? U bent nu toch al een goede dominee?" Zelf worstelt hij soms ook met de vraag: hoe verdeel ik mijn tijd tussen de gemeente, de studie en mijn gezin?

April. Ds. Emil preekt niet alleen op zondag, maar hij houdt ook elke vrijdagavond een Bijbelstudie. Vanavond blijven enkele gemeenteleden na afloop nog even in de kerk om iets tegen hun predikant zeggen: "Dominee, wat ons is opgevalen: sinds u die masteropleiding volgt hebben uw Bijbelstudies meer diepgang gekregen."

Voor mijn colleges moet ds. Emil een paper schrijven. Hij mag zelf een onderwerp kiezen en komt uit op "binden en ontbinden," naar aanleiding van Mat. 16:19 en 18:18: "Al wat gij op de aarde binden zult, zal in de hemel gebonden wezen; en al wat gij op de aarde ontbinden zult, zal in den hemel ontbonden wezen." In Egypte worden deze woorden in verband gebracht met het gebruik dat een priester voor mensen bepaalt of iets is toegestaan of niet. Gewone mensen mogen of willen vaak zelf niet nadenken over de vraag of iets ethisch verantwoord is of niet, maar leggen alles aan de priester (of dominee, of imam) voor en doen dan domweg wat hij zegt. Ds. Emil vindt dit een kwalijke zaak en wil met zijn paper onder andere laten zien dat de Bijbelverzen deze praktijk helemaal niet aanmoedigen en goedkeuren.

Juni. De colleges voor dit jaar zitten erop en ds. Emil heeft zijn paper af. Hij is echter nog niet uitgestudeerd en stuurt me een email met de volgende strekking: "Inmiddels heb ik het thema 'binden en ontbinden' bij mij in de gemeente besproken, maar ik zou er graag nog een keer op terugkomen en dan ook Johannes 20:23 erbij betrekken: 'Zo gij iemands zonden vergeeft, dien worden zij vergeven; zo gij iemands zonden houdt, dien zijn zij gehouden.' Kun je me een Bijbelcommentaar aanraden waarin dit vers goed wordt verklaard?"

Komend seizoen hoopt ds. Emil het tweede jaar van de masteropleiding te volgen. In het najaar hoop ik met hem en de andere masterstudenten een aantal Psalmen in het Hebreeuws te bestuderen en komend voorjaar hoop ik hem te begeleiden bij het schrijven van zijn afstudeerscriptie. Wellicht hoort u dus nog meer van hem.

HOE GAAT HET MET ... MUSA?

Enkele masterstudenten tijdens de afstudeerplechtigheid eind mei. Tweede van links: Rania—zij heeft bij mij een scriptie geschreven over de Messiasverwachting in het de tijd net voor het Nieuwe Testament. Rechts: Musa.

In mijn vorige nieuwsbrief schreef ik over Musa, de Sudanese student met wie ik een Sudanese gemeente in Cairo bezocht. In het meinumner van *Alle Volken* (het informatieblad van de GZB) stond een interview met hem waarin hij inging op het verband tussen theologisch onderwijs en zendingswerk. Musa is inmiddels afgestudeerd en terug in Sudan. Hij geeft nu zelf les aan het seminarie van zijn kerk. Wat hij bij ons in Cairo heeft geleerd, houdt hij dus niet voor zichzelf, maar geeft hij door aan toekomstige Sudanese predikanten. Overigens zal hij niet klakkeloos alles doorvertellen: de situatie in Sudan is nu eenmaal anders dan in Egypte. Hier in Egypte geldt het bijvoorbeeld als niet-goed-gereformeerd wanneer je je met het uitdrijven van demonen bezig houdt, terwijl je in Soedan als predikant juist wordt verdacht van vrijzinnigheid wanneer je weigert om mee te werken aan het uitdrijven van demonen. Musa heeft voorgesteld dat ik in de toekomst gastcolleges kom geven in Sudan. Ik kon dat natuurlijk niet meteen toezeggen, maar wie weet...

HET DORP NAZLIT IN-NACHL

Rijdend op een ezel geniet ik van het groene landschap rond Nazlit in-Nachl, een dorp langs de Nijl.

Ik ben op bezoek bij ds. Ramy. Hij is de predikant van Nazlit in-Nachl, één van mijn studenten in de masteropleiding en de trotse vader van Emily.

Prof. dr. Walter Taylor is ook op bezoek in het dorp. Hij komt uit Amerika en is dit voorjaar gastdocent in Cairo. Hij geeft ds. Ramy college over vroegchristelijke vroomheid. Dat is allemaal goed en aardig, vinden de mensen uit het dorp, maar de professor moet ook laten zien dat hij gewoon kan werken op het land.

Echt werken doe je zo!

Onder een boom houden we schaftuur.

Een zeilboot verzorgt de veerdienst voor mensen die aan de overkant van de Nijl werken, maar je kunt er ook een plezier-tochtje mee maken.

De pastorie is wat klein voor twee gasten en daarom slapen dr. Taylor en ik bij andere mensen een straat verderop. De afspraak is dat we 's ochtends om half negen bij de pastorie zullen zijn om met ds. Ramy en zijn vrouw te ontbijten. Maar de familie bij wie we hebben overnacht, wil ons niet met lege maag laten vertrekken. De vrouw des huizes zet een overvolle ontbijttafel voor ons klaar en de heer des huizes ziet er persoonlijk op toe dat we genoeg, meer dan genoeg en dan nog een broodje extra eten. De tweede ochtend zullen we wel echt bij ds. Ramy eten, maar wederom lukt het niet om zonder overvolle maag het huis uit te komen.

Veel mensen komen niet alleen naar de diensten op zondag, maar ook naar de gebedsbijeenkomst op zaterdagavond.

Ds. Ramy heeft een speciale zondagschoolvergadering belegd waarin de jufs en meesters dr. Taylor en mij van alles mogen vragen.

Op bezoek bij een familie in het dorp. Oma woont in hetzelfde huis als haar kinderen en kleinkinderen. De koe, de geit, de duiven en de kippen wonen ook (bijna) binnenshuis.

IN DIT NUMMER

- 1–2 In de kappersstoel
- 3 De bruiloft van Adil
- 4 Stad van de duizend minaretten

COLOFON

Willem-Jan de Wit is door de GZB vanuit de Noorderkerkgemeente in Amsterdam uitgezonden naar Egypte om Bijbelse vakken te doceren aan het Evangelical Theological Seminary in Cairo.

De GZB werkt graag mee aan de verspreiding van deze rondzendbrief. **Hartelijk dank voor uw meeleven en gebed!** U kunt uw betrokkenheid óók tot uitdrukking brengen door een gift over te maken voor het werkersfonds van Willem-Jan (o.v.v. "W.J. de Wit") of voor andere onderdelen van het werk waar de GZB wereldwijd bij is betrokken. **Het gironummer is 28016.** We zijn dankbaar voor uw onmisbare steun, zodat het werk voort kan gaan en zelfs kan groeien.

Contactgegevens voor informatie:

GZB
Postbus 28
3970 AA Driebergen
Telefoon: 0343-512444
Email: info@gzb.org
Website: <http://www.gzb.org>

Als u deze nieuwsbrief niet per post hebt ontvangen, maar volgende nieuwsbrieven wel graag per post ontvangt, dan kunt u uw adres doorgeven aan de GZB. Geeft u een adreswijziging ook altijd door aan het kantoor van de GZB en niet (alleen) aan Willem-Jan.

De nieuwsbrieven worden niet verstuurd per email; wel vindt u ze op internet via http://www.gzb.org/index.php?p_id=60.

Contactgegevens van Willem-Jan:

Mr. Willem J. de Wit
Evangelical Theological Seminary in Cairo
8 el-Sekka el-Beda
Abbassia
Cairo 11381
Egypt
Mobiele tel.: 00 20 172 800851
Skypenaam: [dewit1974](https://www.skype.com/user/willemjan1974)
Emailadres: willem@etse.org

Studenten en docenten van het masterprogramma van ons seminarie. De meeste studenten zijn werkzaam als predikant in Opperegypte (het Nijldal) en komen elke week voor twee dagen naar Cairo. Vevian (rechts onder) is apotheekster en studeert bij ons uit persoonlijke interesse.

Opvallend is de Noorse invloed: de oudere man rechts naast mij is Dr. Mark Nygard, de nieuwe coördinator van ons programma; hij is Amerikaan en was eerder zendeling in West-Afrika, maar zijn voorouders komen uit Noorwegen. Sven (de jongeman naast Vevian) is zelf Noor; hij studeert drie maanden bij ons, vooral om meer te weten te komen over de woestijnvaders, kluizenaars die zich terugtrokken in de woestijn om zo hun leven aan God te wijden. Rechts achter staat dr. Jan Opsal; hij is ook een echte Noor maar komt enkele malen per jaar naar Egypte. Dit najaar geeft hij college over de rol van Bijbelse vrouwen in de Islam. Pas hield hij ook een seminar over de verhouding tussen de sharia (Islamitische wet) en mensenrechten.

IN DE KAPERSSTOEL

Cairo, 15 december 2009

Zittend in de kappersstoel heb ik alle tijd om eens rustig na te denken. Bèsim de Turk knipt in stilte mijn lange, gele haar. Ruim vijftien maanden ben ik inmiddels in Egypte. Afgelopen juli ben ik twee weken in Nederland geweest, onder andere omdat mijn jongste broer trouwde. "Obèlak!" zeggen ze hier dan—"Moge jou hetzelfde geschieden!" In augustus en september heb ik mijn tijd vooral verdeeld tussen taalstudie, voorbereiding op de nieuwe collegeperiode en werk aan mijn proefschrift. Op zondagavond ging ik telkens met een andere student mee naar de kerk waar hij stage liep.

Bashier. Bashier liep stage in een volksbuurt en men zei dat je zijn kerk alleen per metro en tuctuc (driewieltaxi met brommermotor) kon bereiken. "Met de tuctuc naar de kerk"—dat leek me wel een aardige kop voor een stukje in de nieuwsbrief, maar toen ik met Bashier meeging, vertelde hij me dat de straten rond de kerk zo slecht zijn dat zelfs de tuctucs daar niet willen komen. Er zat dus niets anders op dan vanaf het metrostation een half uur te lopen. Tijdens de dienst viel de stroom uit en gingen we bij kaarslicht verder. Bashier preekte over Mozes die allerlei bezwaren aanvoerde om niet naar de farao te gaan en God die al die bezwaren wegnam. Nu wordt studenten hier op het hart gedrukt dat ze eenvoudig moeten preken omdat in de kerk eenvoudige mensen zitten, maar deze preek was wel heel eenvoudig—zelfs ik kon hem vrijwel geheel volgen, zonder dat iemand voor mij vertaalde.

Arabisch. Arabisch is een vreemde taal. Wanneer je de rare lettertekens kunt ontcijferen en woorden hebt geleerd die met die letters worden geschreven, dan ben je er nog niet. Zo ging het onlangs in mijn lesboek over "een tas een moeder van de lange hand"—de woorden kende ik allemaal, maar wat moest ik me erbij voorstellen? Het bleek dat "een moeder van" ook "de eigenaar van" of gewoon "met" kan betekenen, en dat "hand" ook wordt gebruikt voor dat wat je met de hand beetpakt. Het ging dus gewoon om een tas met een lang hengel. Maar wat is lang? Ik zou mijn haar als "vrij kort" omschrijven, maar hier wordt een mannenhaar van →

meer dan een centimeter al lang genoemd. En wat te denken van haarkleuren? In Nederland denk je bij “geel” meteen aan geverfd haar, maar hier is het een normale aanduiding voor haar dat lichter van kleur is dan dat van de Egyptenaren zelf. De taal kan zo voor allerlei misverstanden zorgen, juist als je denkt dat je al een woordje mee kunt praten.

Bèsim heeft echter een effectieve methode om misverstanden te voorkomen: hij vraagt of zegt helemaal niets, maar knipt gewoon zoals het hem goeddunkt. En als hij mijn hoofd in een andere positie wil hebben, dan duwt of trekt hij zachtjes totdat het in de juiste houding staat.

Linkerhand. Soms denk je dat je de dingen begrijpt, en dan zit het toch weer anders. In mijn vorige nieuwsbrief schreef ik dat je volgens het boekje in Egypte voedsel nooit met je linkerhand aan mag raken, maar dat onze studenten deze regel nog wel eens overtreden. Als reden waarom je de linkerhand niet mag gebruiken noemde ik dat dit de hand is die je in de WC gebruikt. Pas vroeg ik een student waarom hij en zijn medestudenten zich niet aan de regel houden. Ik kreeg een verrassend antwoord: “Wij zijn geen moslims. Moslims eten alleen met hun rechterhand, niet omdat de linker- de toilethand is, maar omdat Mohammed heeft gezegd dat op de linkerhand de satan zit.”

Griep. In de loop van september zouden we een openingsconferentie hebben en daarna ons nieuwe collegejaar beginnen, maar de vrees voor varkensgriep gooide roet in het eten: de overheid wilde eerst weten of degenen die tijdens de Ramadan in september naar Mekka waren geweest, besmet waren geraakt of niet, voordat de scholen mochten beginnen. Hoewel wij als christelijke instelling natuurlijk geen Mekkangers hadden, moesten we ons toch aan de regel houden. Begin oktober konden we gelukkig wel onze deuren openen. Vervolgens zijn diverse scholen in Cairo alsnog een paar weken dichtgegaan omdat één van de leerlingen griep had. In november voelde ik mezelf ziek. Juist vanwege de paniekerige sfeer rond de griep besloot ik niet meteen naar de dokter te rennen en gelukkig bleek al snel dat het slechts om een verkoudheid ging, die met paracetamol, vitaminetabletten, rustig aandoen, regelmatig handen wassen en geen handjes schudden voldoende bestreden kon worden.

Mijn haar moet gewassen worden en Bèsims hulpje, die eerst alleen maar de kammen in een kaarsrechte rij neer mocht leggen, mag nu laten zien dat hij dit klusje aankan. Hij is wel in voor een praatje: hij is zeventien, volgt een computeropleiding en doet dit werk in de kapsalon als bijbaantje. Maar dan kapt Bèsim hem af, en neemt hij zelf het werk weer over.

Colleges. Dit seizoen heb ik aan negen masterstudenten onderzoeksmethoden gegeven: bij dit vak leren ze onder andere hoe je (in het Engels) een scriptie schrijft. Voor bijna elk college heb ik ze een onderzoeks- of schrijfopdracht gegeven, die we dan tijdens een deel van de les in groepjes van drie bespraken. Aan vier van de studenten heb ik ook college gegeven over de Psalmen en deze collegereeks hoop ik morgen af te ronden. We hebben de Hebreeuwse grondtekst van enkele psalmen bestudeerd en daarnaast onder andere bekeken hoe deze psalmen omgaan met het probleem van het kwaad. De studenten zijn ook allemaal bezig met een paper over een

psalm. Zo is ds. Emil bezig met een paper over Psalm 39. Toen enkele jaren geleden zijn broer overleed, zei men tegen hem dat hij maar moest zwijgen omdat het niet passend is als een gelovige gevoelens van verdriet toont. In zijn gemeente komt hij deze gedachte ook vaak tegen. In Psalm 39 worstelt de psalmist met de vraag of hij moet zwijgen of spreken, maar hij kiest er dan juist voor om zijn zwijgen te verbreken en uit te spreken wat in zijn hart leeft.

Kerstfeest. “Wat ga je doen met Kerst?” is de vraag die mij nu bijna dagelijks wordt gesteld. Mijn eerste antwoord is dan een wedervraag: “Welk kerstfeest bedoel je, het Westerse op 25 december of het Egyptische op 7 januari?” Vorig jaar ben ik op 24 december naar de kerstnachtdienst in de Anglicaanse kathedraal hier in Cairo geweest, waar we met Sudanese, Egyptenaren en Westerlingen (elk ongeveer een derde van de meer dan duizend bezoekers) in een mix van Arabisch en Engels de geboorte van Christus hebben herdacht en gevierd. Op 6 januari ben ik naar de kerstnachtdienst in de Koptisch-Orthodoxe kathedraal geweest, die vele duizenden belangstellenden trok. Men liet mij als buitenlander ongehinderd doorlopen naar een vak voorin de kerk en daar hoopte ik de dienst zo goed mogelijk te kunnen volgen, maar helaas kwamen juist daar tot anderhalf uur na aanvangstijd voortdurend mensen hun gereserveerde plaats opeisen, zodat er van concentratie geen sprake was. Maar wat ga ik nu dit jaar met kerst doen? Misschien ga ik weer naar de Anglicaanse kerk, maar 24 december is ook mijn verjaardag en daar wil ik nu wellicht iets meer aan doen dan vorig jaar. En verder ...

Bèsim maakt het kappersschort los, ten teken dat hij klaar is. Na drie kwartier noeste arbeid is het moment van betaling aangebroken. Kappers hebben hier geen vaste prijs en de klant geeft gewoon wat redelijk is in zijn of haar ogen. De eerste keer dat ik bij Bèsim kwam, gaf ik omgerekend €2,50 en hij durfde dat pas na de nodige aarzeling aan te nemen. Inmiddels heb ik van anderen begrepen dat hij met €1,25 al tevreden is. Maar ja, het is wat al te krenterig om nu minder te betalen dan de eerste keer en daarom geef ik maar weer €2,50. Bèsim pakt het geld ditmaal met een blij gezicht aan. Wanneer ik terugkom op het seminarie, ziet de nachtwaker meteen waar ik ben geweest en zegt hij: “Naaejman” — “Gefeliciteerd met je nieuwe kapsel.”

Willem-Jan

Studenten met de sfinx en een piramide op de achtergrond.

DE BRUILOFT VAN ADIL

Adil werkt in de keuken en eetzaal van ons seminarie. Vorig jaar vroeg hij me elke dag: "Bent u gelukkig met ons?" Dit jaar vraagt hij elke dag tijdens het eten: "Kunt u een beetje opschieten?" Soms brengt hij een paar bananen als dessert, haalt ze even later weer op en brengt ze daarna weer terug. Een ander zou met zulk gedrag een zielig figuur slaan, maar bij Adil past het en iedereen mag hem graag.

Dit voorjaar vroeg Adil of ik voor hem wilde bidden. Ik vroeg hem wat er aan de hand was. Hij kreeg het me eerst niet duidelijk gemaakt, maar tijdens de volgende maaltijd riepen we er een student bij die kon vertalen en de situatie verder uit kon leggen: Adil wilde gaan trouwen met een meisje dat lid is van de Koptisch-Orthodoxe kerk (de grootste kerk hier in Egypte), maar de kerk eist dat je je voor je huwelijk laat registreren als stemgerechtigde bij de overheid: dat kan echter maar één keer per jaar, en de deadline was juist verstreken. Meestal vindt een priester het dan wel goed als je eerst trouwt en daarna de registratie in orde maakt, maar Adil trof net een priester die erg op de letter was, al dan niet omdat hijzelf tot een protestantse kerk behoort.

Vervolgens hoorde ik een tijd niets meer van de kwestie, maar uiteindelijk is alles goed gekomen en vandaag is het zover: Adil gaat trouwen. Adil en zijn bruid Martha komen beide uit de wijk Imbaba, een volksbuurt zo'n vijftien kilometer verderop, aan de overkant van de Nijl. Om negen uur 's avonds zal de bruiloft in een zaal bij ons op het seminarie worden gevierd. Voorafgaand vindt om zeven uur de officiële huwelijksvoltrekking plaats in een Koptisch-Orthodoxe kerk in Imbaba. Met enkele studenten besluit ik ook deze dienst bij te wonen.

De kerk vinden is een uitdaging apart. De straat waar de kerk moet staan, is niet ingetekend op mijn kaart van Cairo, de studenten zijn nog nooit in deze wijk geweest en ook onze taxichauffeur heeft geen idee waar we moeten zijn. Na het nodige rondvragen blijkt dat we grotendeels de hoofdstraat kunnen volgen, een niet al te best geasfalteerde weg waar het krioelt van mensen, tuctucs, ezelwagens en auto's. Wanneer het te druk wordt, stappen we uit en lopend bereiken we de kerk.

Voor in de kerk werkt de priester de liturgie voor een huwelijk af, met het bruidspaar naast zich. Daarnaast staat een hele meute mensen met camera's en mobieltjes. De liturgie bestaat uit vaste teksten (waaronder Efeze 5) die worden gelezen, gezongen of gebeden en daarnaast uit een reeks symbolische handelingen. Bruid en bruidegom krijgen speciale mantels omgeslagen, worden gezalfd en krijgen aan het eind zelfs kronen op hun hoofd geplaatst. Alles heeft vast een diepe betekenis, maar ik vraag me af tot wie dat doordringt.

Na afloop van de dienst gaan we weer terug naar het seminarie en wanneer het bruidspaar om half tien arriveert, begint de bijeenkomst daar. Ik had van tevoren gehoord dat dr. Atef, de rector, een woord zou spreken omdat Adil toch ook een protestantse bijdrage op zijn huwelijksdag wilde hebben, maar kreeg verder niet duidelijk wat voor een avond het zou zijn. Het blijkt een kerkdienst, receptie en feest in één. Dr. Atef houdt een overdenking; dr. Magdi, de vicerector, spreekt een "woord van een vader"; Elaine, de docente Engels, spreekt een "woord van een moeder"; en een student spreekt een "woord van een broer." Een christelijke muziekgroep verzorgt de muzikale omlijsting en begeleidt de samenzang. Voordat we overgaan tot de broodjes hamburger en het handjes schudden, spreekt collega dr. ds. Tharwat de zegen uit.

Daarvoor is er echter nog een ingelast onderdeel in het programma. Twee dagen geleden kwam Joseef, een student, naar me toe met een gedicht voor Adil, of ik dat eens wilde lezen. Ik zei dat ik het allicht kon proberen, maar dat werd meteen opgevat als een toezegging dat ik dit Arabische gedicht zou voordragen tijdens de bruiloft. Safwat, een student die mij helpt bij de taalstudie, heeft mij gelukkig geholpen om eerst de betekenis te ontcijferen en vervolgens de uitspraak zo goed mogelijk in te studeren. Tijdens de bijeenkomst hoef ik zodoende niet meer te doen dan Adil te vertellen dat ik heel gelukkig met hem ben en nu op zal schieten en vervolgens Joseefs woorden met Safwats uitspraak te combineren. Niettemin word ik na afloop overladen met complimenten voor mijn fantastische Arabisch.

Adil en Martha met huwelijkskronen

Dr. Atef, de rector van ons seminarie, (s)preekt over het huwelijk.

Alle gasten krijgen een broodje hamburger, een broodje kaas en een flesje cola.

Adil wordt breed omhelsd door de studenten; Martha krijgt hooguit een voorzichtig handje.

Het paar met studenten en "moeder" Elaine, onze docente Engels.

Bruiloftsgast in traditioneel gewaad.

Links de citadel met de Mohammed Ali-moskee, één van de toeristentrekkers van Cairo.

STAD VAN DE DUIZEND MINARETTEN

“Goed dat je een Nederlander bent en geen Zwitser,” zegt de kaartjesverkoper bij de Zoewejla-poort, in een oud deel van Cairo. Aan weerszijden van de poort staat een hoge minaret, behorend bij de naastgelegen moskee. Hij pakt er een foto bij en dekt de bovenste helft met zijn hand af: “Als het aan de Zwitsers lag, waren we nu de minaretten kwijt en hadden we alleen de kale poort nog over. Gelukkig heeft jullie parlement anders besloten.”

Ik ga maar geen discussie met hem aan, maar wanneer ik na een klim over een eng ijzeren spiraalladdertje (dat zou

De minaretten boven de Zoewejla-poort.

verboden moeten worden!) geniet van het uitzicht over Cairo, bedenk ik dat het opvallend is hoeveel men hier weet van wat er in Nederland speelt. Dat geldt allereerst het voetbal: terwijl de gemiddelde Nederlander waarschijnlijk nog nooit van Ahli of Zamalek heeft gehoord, laat staan zich zou interesseren voor de prestaties van deze Egyptische clubs, weet menigeen hier wel wat de uitslag is van de laatste wedstrijd tussen Ajax en PSV. Maar ook minarettenmatiging kun je in Nederland niet bediscussieren zonder dat het Midden-Oosten meeluistert. Wat je ook van minaretten vindt, het is in elk geval goed dat te beseffen.

In “de stad van de duizend minaretten,” zoals Cairo wordt genoemd, vindt ook gemeentestichting plaats. Een mooi voorbeeld is “de kerk van Amir.” Amir is één van onze studenten in de predikantsopleiding. Natuurlijk is de kerk niet van hem, maar hij werkt er in het weekend. Het is ook officieel geen kerk, maar een religieuze instelling, een onderscheid dat net het verschil maakt tussen niet en wel een bouwvergunning krijgen. Het gebouw staat in een arme wijk, waar soms hele gezinnen in één kamer wonen.

Bij ons op het seminarie is “de kerk van Amir” vooral een begrip omdat Amir regelmatig andere studenten bij het werk betreft, bijvoorbeeld voor de preek, de begeleiding van de samenhang of het kinderwerk. Wanneer Aïmed (foto links) mij vertelt dat hij de volgende dag met Hèni (rechts op de foto rechts) naar Amir (naast Hèni) zal gaan, vraag ik of ik mee kan. Dat is natuurlijk geen probleem, behalve misschien voor de moeder van Amir: wanneer we na de bijeenkomst het gebouw hebben bekeken en met wat mensen hebben nagepraat, nodigt Amir ons uit om bij zijn ouders, die niet al te ver van het seminarie wonen, te gaan eten. We laten ons de maaltijd goed smaken. Je proeft het verschil: dit is andere kost dan het standaardmenu op het seminarie.

IN DIT NUMMER

- 1 Nederland
- 2 De wijk Abbasseia
- 3 Waasa
- 4 Waasa (vervolg)

COLOFON

Willem-Jan de Wit is door de GZB vanuit de Noorderkerkgemeente in Amsterdam uitgezonden naar Egypte om Bijbelse vakken te doceren aan het Evangelical Theological Seminary in Cairo.

De GZB werkt graag mee aan de verspreiding van deze rondzendbrief. **Hartelijk dank voor uw meeleven en gebed!** U kunt uw betrokkenheid óók tot uitdrukking brengen door een gift over te maken voor het werkersfonds van Willem-Jan (o.v.v. "W.J. de Wit") of voor andere onderdelen van het werk waar de GZB wereldwijd bij is betrokken. **Het gironummer is 28016.** We zijn dankbaar voor uw onmisbare steun, zodat het werk voort kan gaan en zelfs kan groeien.

Contactgegevens voor informatie:

GZB
Postbus 28
3970 AA Driebergen
Telefoon: 0343-512444
Email: info@gzb.org
Website: <http://www.gzb.org>

Als u deze nieuwsbrief niet per post hebt ontvangen, maar volgende nieuwsbrieven wel graag per post ontvangt, dan kunt u uw adres doorgeven aan de GZB. Geeft u een adreswijziging ook altijd door aan het kantoor van de GZB en niet (alleen) aan Willem-Jan.

De nieuwsbrieven worden niet verstuurd per email; wel vindt u ze op internet via http://www.gzb.org/index.php?p_id=60.

Contactgegevens van Willem-Jan:

Mr. Willem J. de Wit
Evangelical Theological Seminary in Cairo
8 el-Sekka el-Beda
Abbassia
Cairo 11381
Egypt
Mobiele tel.: 00-20-172-800851
Skypenaam: dewit1974
Emailadres: willem@etsc.org

Op vrijdagmiddag onderbreken veel moslims even hun reis om te bidden in de stationshal.

NEDERLAND

Cairo, 1 april 2010

Hier in Egypte heb ik het goed naar mijn zin en denk ik niet de hele dag aan Nederland. Toch kan ik Nederland ook niet vergeten. Via internet lees ik de krant en via skype houd ik contact met het thuisfront. Rond mijn verjaardag, kerst en oud- en nieuw kreeg ik de nodige emails en een grote hoeveelheid kaarten—waarvoor hartelijk dank!

De laatste keer dat ik op Schiphol was, heb ik het boek *Holland in vogelvlucht* gekocht. Twee nieuwsbrieven geleden schreef ik dat ik een kamer op het seminarie had betrokken maar dat ik hoopte op termijn te kunnen verhuizen naar een appartement op of in de omgeving van het seminarie. Anderhalve maand geleden was het zover en kon ik mijn kamer inwisselen voor een tweekamerappartement aan dezelfde gang. Nu ik bezoekers niet meer een zitplaats op mijn bed hoeft aan te bieden maar op een fatsoenlijke bank kan ontvangen, komen er als vanzelf ook meer studenten over de vloer, en zij grijpen stevast naar het boek om de prachtige luchtfoto's van ons vaderland te bewonderen.

Pas heb ik "Egypte" kennis laten maken met een Nederlandse theoloog. Toen ik nog in Nederland was, heb ik in verband met mijn promotieonderzoek vrij uitgebreid studie gemaakt van het leven en werk van Herman Bavinck (1854–1921) en toen het onlangs mijn beurt was om een presentatie te houden in ons scholars' seminar (een tweewekelijkse bijeenkomst van docenten en masterstudenten), besloot ik over Bavinck's worsteling met de moderne wereldbeschouwing te spreken. Hoewel Bavinck hier geen grote bekende is (een van zijn boeken is in het Arabisch vertaald, maar dat wordt niet veel gelezen), worden de vragen waar hij mee bezig was hier wel herkend en kreeg ik diverse positieve reacties op mijn presentatie.

Enkele gemeenten in Nederland zijn in het bijzonder bij mijn werk hier betrokken. De Noorderkerkgemeente te Amsterdam heeft mij uitgezonden en ook in haar dochtergemeente in wijkgebouw Hebron wordt regelmatig voor mij gebeden. De hervormde gemeente Polsbroek-Vlist heeft mij vanaf het eerste uur "geadopteerd" via het GZB-programma "Deelgenoten." Enkele maanden geleden heeft ook de gemeente van Sliedrecht mij via dit programma geadopteerd. Ik sta er niet elke dag bij stil, maar als ik erover nadenk, verwondert het me dat er nu mensen zijn die ik zelfs nog nooit van gezicht heb gezien, maar die zich betrokken weten bij mijn wel en wee en het werk en de kerk in Egypte, en die wellicht ook deze nieuwsbrief onder ogen krijgen.

Overigens komt mijn eerste verlofperiode al in zicht. De precieze data houdt u nog tegoed, maar ik hoop in elk geval heel augustus en de eerste drie weken van september in Nederland te zijn, waarbij twee weken in september bedoeld zijn voor voorlichtingswerk in gemeenten (eventuele aanvragen hiervoor kunt u doen bij het kantoor van de GZB).

Willem-Jan

DE WIJK ABBASSEIA

Mohammed vraagt of ik hem op de foto wil zetten. Ik pak mijn toestel en hij roept snel zijn vriendjes erbij. Wanneer ik een kiekje heb gemaakt, zegt hij: "Nu nog een foto, maar dan voor de moskee." Dit levert een aardig plaatje op. Dan komt sjeik Ibrahim aanlopen, de imam van de moskee. De jongens stellen mij aan de sjeik voor, maar deze jaagt hen met een bulderstem weg. Vervolgens nodigt hij mij vriendelijk uit om de moskee te bezichtigen, als ik binnen maar geen foto's maak.

Nu was ik juist de straat opgegaan om foto's te maken van Abbasseia, de wijk waar ik woon en werk, maar ik kan het aanbod van de imam moeilijk afslaan. Bovendien wil ik de oudste moskee van onze wijk ook wel eens van binnen zien. Sjeik Ibrahim laat meteen iemand thee voor mij halen, maar omdat die even op zich laat wachten, knoopt hij eerst een gesprek aan. Hij wil weten wat ik van de islam afweet. Ik zeg dat ik wel enkele boeken over de islam heb gelezen en een Koran heb. Wanneer ik op mijn beurt vraag wat hij van het christendom afweet, vertelt hij dat hij tijdens zijn studie het evangelie van Matteüs heeft gelezen.

Vervolgens heeft hij een vraag: stel dat hij mij bestal en de politie kwam om de dief te arresteren, dan zou hij toch worden meegenomen en gestraft en niet ik in zijn plaats? Ik geloof dat ik voel waar hij naar toe wil: dat het een vreemde gedachte is dat iemand anders in onze plaats heeft geleden en de straf gedragen. Het zou goed zijn daar eens dieper over door te spreken, maar helaas is de taalbarrière te groot: de imam spreekt nauwelijks Engels en ik moet tot nu toe al mijn uiterste best doen om zijn Arabisch te volgen. Ik vertel hem echter in eigen woorden de gelijkenis uit Matteüs 18 van de knecht die een schuld had van tienduizend talenten, die hem werd kwijtgescholden, maar die vervolgens geen geduld kon hebben met zijn mededienstknecht. De gelijkenis geeft de imam in zekere zin gelijk: de knecht belandt uiteindelijk zelf in de gevangenis, maar tegelijk benadrukt ze Gods vergevende liefde. De imam zegt dat hij inderdaad wel met deze gelijkenis in kan stemmen. Inmiddels heb ik bij gebrek aan thee een flesje Pepsi gekregen en leeggedronken, weet sjeik Ibrahim dat ik docent ben aan het theologisch seminarie, en vindt hij het al met al welletjes: we bekijken nog snel de moskee en dan is het tijd om te gaan.

Ik besluit verder de wijk in te lopen om nog een paar plaatjes te schieten. Bij de bakker willen Hassan en zijn makkers graag op de foto en op een pleintje Mahmoed en zijn kornuiten. Drie van hen lopen met mij mee en een straat verder zie ik een huis met een afbeelding van de kabbala, de heilige zwarte steen in Mekka. Ze vertellen me dat daar een hadji woont, iemand die de bedevaart naar Mekka heeft gemaakt. Ter herinnering is dat op het huis geschilderd. Ik informeer wat het vliegtuig betekent, maar dat spreekt eigenlijk voor zich: dat is het vliegtuig waarmee hij de reis heeft gemaakt. Ik vraag Mahmoed of het een probleem is als ik het huis op de foto zet. "Natuurlijk niet," antwoordt hij. Dan komt net de vrouw des huizes met een buurvrouw aanlopen. Ze wil weten wat ik aan het doen ben en gelooft niet dat ik gewoon wat plaatjes aan het schieten ben: dan zijn er wel mooiere straten dan juist de straat waar haar huis staat. Ze is er vast van overtuigd dat ik een journalist ben die onderzoek doet in de wijk en dat haar eenvoudige woning straks in een groot dagblad zal prijken. Of ze dat nu leuk of erg vindt, ik kan haar slechts verzekeren dat ik werkelijk niet zulke grootse bedoelingen heb. Als de foto gelukt is, zet ik hem in een nieuwsbrief, meer niet. *(De genoemde personen heten in werkelijkheid anders.)*

Niet alles is wat het lijkt: geen botsing, maar efficiënt gebruik van parkeerruimte.

Mohammed en vrienden voor de moskee.

De koepel van de moskee.

Hassan en makkers bij de bakker.

Tieners verdoen hun tijd met gamen.

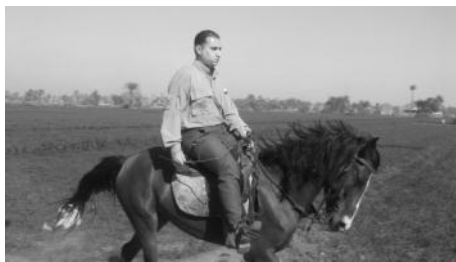
Het huis van de hadji.

Jongelui spelen domino in het koffiehuis.

Mahmoed en kornuiten.

Anies is een ervaren ruiter.

Wie geld heeft, gebruikt niet alleen een ezel maar ook kamelen om de oogst binnen te halen. Men heeft medelijden met de Nederlandse boeren die zelfs niet eens een ezel hebben!

Amgad, een van onze studenten uit Beni Ghanni, met zijn grootmoeder en moeder.

De drinkwaterzuiveringsinstallatie in Beni Ghanni ligt aan het Jozefkanaal, dat volgens de overlevering is aangelegd op bevel van Jozef toen hij onderkoning was.

Rechts: de vrouw van ouderling Latief. Ze staat op een krukje om het lengteverschil enigszins te compenseren.

WAASA

Het Egyptisch-Arabisch woord *waasa* kun je vertalen met preek, maar het heeft een iets ruimere betekenis: ook meditatie, overdenkingen, stichtelijke woorden, bijbelstudies, etc. vallen eronder. Van een dorpsdominee kan zo worden verwacht dat hij acht keer per week een *waasa* houdt. Echter, als er anderen zijn die de gave des woords hebben, dan kunnen ook zij een *waasa* verzorgen, zelfs tijdens de zondagse eredienst. Hoewel mijn hoofdtak hier het geven van colleges is op het seminarie, word ik van tijd tot tijd ook gevraagd voor een *waasa*.

Abu Tig. De jaarwisseling breng ik door in Abu Tig, een stadje vierhonderd kilometer ten zuiden van Cairo. Oudejaarsochtend bezoek ik de boerderij van de familie van Anies, een van onze studenten, en krijg ik zowel ezel- als paardrijles. 's Avonds is de oudejaarsviering in de kerk. Het is geen dienst zoals in Nederland, maar eerder een combinatie van een kerstfeest van de zondagschool en een afsluiting van het winterseizoen. Het programma begint om half acht, telt tien onderdelen en eindigt om half één. Ergens ná de liederen en opzegversjes van de kinderen, het gelegenheidskoor en het gedicht en vóór het fotooverzicht van afgelopen jaar en het toneelstuk van de jongelui sta ik ingedeeld voor de *waasa*. Ik heb gekozen voor Psalm 90 omdat me dat een toepasselijke psalm lijkt voor een overdenking op oudejaarsavond. Anies vertelt me echter vlak voor de bijeenkomst dat Psalm 90 hier in Egypte altijd wordt gelezen bij begrafenissen. Gelukkig is dat geen onoverkomelijk bezwaar om ook deze avond bij deze psalm stil te staan.

Beni Ghanni. Begin februari ben ik op bezoek in Beni Ghanni, een dorp zo'n tweehonderdvijftig kilometer ten zuiden van Cairo. Maar liefst drie jongemannen uit dit dorp studeren bij ons om predikant te worden. Ik ben gevraagd om twee dagen van de opwekkingsweek voor mijn rekening te nemen. De dominee van het dorp is een aantal dagen van tevoren langs geweest op het seminarie om kennis te maken en heeft me verteld dat het niet om het soort opwekkingsbijeenkomsten gaat waarbij de prediker aan het eind de mensen oproept om op te staan en hun leven aan Jezus te geven. Wat van mij wordt verwacht, is dat ik twee keer een *waasa* houd over het thema "Gij zijt Mijn getuigen" (Jes. 43:10) en daarbij de nadruk leg op een getuigende levensstijl: de mensen moeten in de praktijk laten zien dat ze echt christen zijn. Ik vind het een beetje lastig: mijns inziens is de hoofdvraag in Jesaja 43 niet: "Hoe zijn we getuigen?" maar eerder: "Waar zijn we getuigen van?", zoals Jesaja 43:12 zegt: "Gij zijt mijn getuigen, spreekt de HEERE, dat ik God ben."

's Avonds na de tweede bijeenkomst eten de dominee en ik bij een van de ouderlingen en ook ouderling Latief is te gast. Hij is een gerespecteerd man. Enkele jaren geleden heeft hij een stuk grond ter beschikking gesteld waarop met Amerikaans geld een moderne waterzuiveringsinstallatie is neergezet zodat Beni Ghanni en de dorpen in de omgeving zuiverder drinkwater hebben dan andere delen van Egypte. In de kerk is hij een keer tijdens de dienst opgestaan om een gastprediker de deur te wijzen die een letterlijke opvatting van het duizendjarig rijk aan de gemeente wilde opdringen. Zo behandelt hij mij zeker niet, maar ik krijg toch de indruk dat hij net niet de *waasa* gehoord heeft waar hij op gehoopt had. Ik informeer er voorzichtig naar en vraag wat hier in de gemeente het grootste probleem is dat hij tegenkomt. Hij antwoordt meteen stellig: "De mensen zijn leugenaars. Ze zeggen dat ze christen zijn, maar ze leven er niet naar."

Tanègha. Eind februari pak ik nogmaals de trein naar het zuiden, ditmaal voor een bezoek aan Tanègha, het dorp waar mijn student ds. Sameh predikant is. Ik kan hem met enig recht "mijn" student noemen: afgelopen najaar heeft hij mijn colleges over de Psalmen en over onderzoeksmethoden gevolgd, en dit voorjaar volgt hij maar liefst drie collegeseries bij mij: Griekse teksten voor theologen I, Griekse teksten voor theologen II, en het onderzoekscollege Bijbel en theologie. (Voor dit laatste college heb ik een, voor Egyptische begrippen, vernieuwende werkvorm gekozen: elke student mocht een onderwerp aandragen en verzorgt daar nu vier keer een presentatie over, waar we vervolgens over doorpraten.) Ds. Sameh heeft mij pas ook gevraagd of ik volgend jaar zijn scriptie wil begeleiden. →

WAASA (vervolg)

Veel mannen uit Tanègha werken in Kuweit. Dat heeft als nadeel dat ze elf maanden per jaar van huis zijn, maar het voordeel is dat er weinig geldzorgen zijn: er wordt een nieuwe kerk gebouwd en die gaat er puik uitzien. Een nadeel van het geld is weer dat de jeugd het nut van studeren niet ziet: met ongeschoolde arbeid in Kuweit verdienen ze meer dan met een baan in Egypte waar je diverse diploma's voor nodig hebt. Slechts een enkeling gaat na zijn vijftiende nog naar school.

Wanneer ik zaterdagmiddag in het dorp aankom, gaan we meteen lunchen bij één van de gemeenteleden. Wanneer ik de tafel gedekt zie staan, bedenk ik dat het eten hier in dit dorp in de provincie Asyut goed is, maar niet zo overdadig als in de dorpen in de provincie Minya: zeggen ze hierom in Minya dat de mensen in Asyut krenterig zijn? Het blijkt een volkomen misvatting te zijn, want na tien minuten komt de vrouw des huizes (die in Egypte niet mee-eet als er gasten zijn) binnen met zowel een schaal kip als een schaal rundvlees en ontkom ik er niet aan mijn buik tonnetje rond te eten.

's Avonds gaan we naar de gebedsbijeenkomst in de kerk. Ds. Sameh heeft mij van tevoren gevraagd of ik hier ook een *waasa* wil houden, maar ik heb daarvoor bedankt: voor de zondag staat ik twee keer ingeroosterd en dat lijkt me genoeg, en hij heeft daar begrip voor. Nu het er op aankomt, heeft hij echter het gevoel dat de gemeente het niet accepteert als ik niets zeg. Zodoende spreek ik toch maar een paar woorden, en de dominee verzekert de gemeente dat het morgen langer zal zijn. Dat is maar goed ook. Hoewel ik niet weet of de mensen in Tanègha even leugenachtig zijn als in Beni Ghanni, heb ik ouderling Latiefs opmerking ter harte genomen en een toepasselijk bijbelgedeelte gezocht. Zodoende ben ik bij Openbaring 21:8 uitgekomen en vervolgens, om het tekstverband niet uit het oog te verliezen, bij Openbaring 20:11–21:8. Tijdens de vijfjarige treinreis heb ik alle tijd gehad om mijn gedachten rustig te ordenen en zodoende heb ik voor de zondagavond een vrij lange *waasa* voorbereid: hij blijkt veertig minuten te duren, maar dat is gerekend zonder de vertaling. Inclusief de vertaling is het tachtig minuten, maar het lijkt de gemeente werkelijk niet te deren; na afloop volgt er zelfs een kort applaus.

Chapel. Voor de volgende *waasa* hoef ik de deur niet uit. Op de donderdag voor palmzondag ben ik aan de beurt om in de kapeldienst van het seminarie te spreken. Het is een bijzonder moment. Omdat mijn colleges alleen bestemd zijn voor masterstudenten, heb ik nu voor het eerst de circa zestig bachelorstudenten onder mijn gehoor die aan ons seminarie studeren om predikant te worden. De meesten van hen ken ik vrij goed omdat ik dagelijks tijdens de maaltijden en 's avonds met hen praat, maar dit is voor het eerst dat ik hen officieel toespreek.

Mijn taalassistent Safwat heeft mij inmiddels ingefluisterd dat een *waasa* een titel behoort te hebben en ik heb gekozen voor "dromen zijn bedrog." Het meest gezaghebbende woordenboek Nederlands-Arabisch vertaalt dit als *al-aHlèṁ ahlèṁ*. Op het eerste gezicht is het een aardige woordspeling, maar voor een Egyptenaar klinkt het even raar als "dromen zijn drogen" voor een Nederlander. Wanneer ik aan Safwat vertel wat ik ongeveer hoop te zeggen in de *waasa*, heeft hij gelukkig een ander voorstel voor een titel: "Leven na de dood van de dromen." De dromen zijn de dromen over het Koninkrijk van God die de discipelen en de mensen bij de intocht in Jeruzalem hadden en de dromen van sommige studenten die zij in duigen hebben zien vallen. Na palmzondag komt Golgotha en daar hangt de Koning aan het kruis, en moeten wij met onze dromen met Hem sterven.

Hoewel het me lukt om Safwat de hoofdzaken in het Arabisch uit te leggen, voel ik dat ik in de kapel nog beter Engels kan spreken. Een collega vertaalt mij, maar omdat ik de belangrijkste zaken ook op een handout heb gezet, slagen veel studenten erin zelf mijn Engels te volgen. Na afloop krijg ik geen applaus, maar komen wel verscheidene studenten naar me toe met goede vragen. Blijkbaar heeft de *waasa* een snaar geraakt. 's Avonds kom ik twee studenten tegen die in het weekend in een vacante gemeente pastoraal werk verrichten en voorgaan: met de hand-out in de hand bereiden zij hun *waasa* voor palmzondag voor.

De Omda (burgemeester/dorpshoofd) van Tanègha, samen met ds. Sameh. Hoewel de meerderheid van het dorp moslim is, is de Omda christen. Hij verzekert mij dat de verhouding tussen moslims en christenen in Tanègha goed is; een moordpartij zoals onlangs in Nagaa Hammadi verwacht hij hier niet.

Wanneer ik met ds. Sameh het bijgebouw van de kerk bekijk, treffen we in één van de zaaltjes een groepje kinderen aan, hoewel het vandaag geen vrijdag is (de dag waarop gewoonlijk 'zondags'school wordt gehouden—in Egypte hebben de meeste kinderen op vrijdag vrij en op zondag school). De juf geeft hen meteen opdracht een versje voor mij te zingen.

Wanneer we 's avonds om elf uur over straat lopen, komen we een groepje jongelui tegen (de meesten zijn nog te jong om in Kuweit te werken) die meelopen naar de pastorie en daar nog een uur blijven hangen. Het heeft iets dubbels: het is gezellig, maar het laat ook zien dat ds. Sameh in zijn gemeente nauwelijks rust wordt gegund. Het feit dat hij twee dagen per week naar Cairo gaat voor zijn studie wordt niet echt begrepen, maar dat hij mijn wasaa uit het Engels in het Arabisch weet te vertalen, maakt wel indruk: blijkbaar leert hij toch iets zinnigs in Cairo.

IN DIT NUMMER

- 1 Verlof
- 2 Safwat
- 3 Psalmen, gezangen en opwekkingsliederen
- 4 Van april tot september

COLOFON

Willem-Jan de Wit is door de GZB vanuit de Noorderkerkgemeente in Amsterdam uitgezonden naar Egypte om Bijbelse vakken te doceren aan het Evangelical Theological Seminary in Cairo.

De GZB werkt graag mee aan de verspreiding van deze rondzendbrief. **Hartelijk dank voor uw meeleven en gebed!** U kunt uw betrokkenheid óók tot uitdrukking brengen door een gift over te maken voor het werkersfonds van Willem-Jan (o.v.v. "W.J. de Wit") of voor andere onderdelen van het werk waar de GZB wereldwijd bij is betrokken. **Het gironummer is 28016.** We zijn dankbaar voor uw onmisbare steun, zodat het werk voort kan gaan en zelfs kan groeien.

Contactgegevens voor informatie:

GZB
Postbus 28
3970 AA Driebergen
Telefoon: 0343-512444
Email: info@gzb.org
Website: <http://www.gzb.org>

Als u deze nieuwsbrief niet per post hebt ontvangen, maar volgende nieuwsbrieven wel graag per post ontvangt, dan kunt u uw adres doorgeven aan de GZB. Geeft u een adreswijziging ook altijd door aan het kantoor van de GZB en niet (alleen) aan Willem-Jan.

De nieuwsbrieven worden niet verstuurd per email; wel vindt u ze op internet via http://www.gzb.org/index.php?p_id=60.

Contactgegevens van Willem-Jan:

Mr. Willem J. de Wit
Evangelical Theological Seminary in Cairo
8 el-Sekka el-Beda
Abbassia
Cairo 11381
Egypt
Mobiele tel.: 00-20-172-800851
Skypenaam: [dewit1974](https://www.skype.com/user/willem1974)
Emailadres: willem@etse.org

Een echte ouderwetse zendingsfoto: tijdens een tocht door de rimboe kom ik deze inboorling tegen. Hij houdt een stevige stok als knots in zijn handen, maar wanneer hij ziet dat ik alleen gewapend ben met een camera, verschijnt er een glimlach op zijn gelaat.

VERLOF

Cairo, 29 juli 2010. Het is kwart over één 's nachts. Een kwartier geleden heb ik voor het laatst een glas mango bij de sapzaak gedronken. Anies en Safwat kloppen aan bij de deur van mijn appartement en nemen mijn koffers mee. Ik doe de deur op slot, loop met hen naar de hoek van de straat en houd een taxi aan. "*Hatoehasjna*—Je gaat ons een gevoel van gemis geven," zeggen de heren studenten wanneer ze de koffers op het dak van de auto hebben gelegd. "*W-entoe aktar*—En jullie mij nog meer," roep ik vanuit het open raampje. Het zijn welgemeende standaarduitdrukkingen. De chauffeur vat ze op als een teken dat hij de motor kan starten en binnen enkele seconden zijn we op weg naar het vliegveld. Een werkperiode van bijna twee jaar zit erop. Mijn eerste verlof is begonnen.

De taxirit lijkt me een ideaal moment om de balans van twee jaar leven en werken in Egypte op te maken en alle beelden nog eens aan mij voorbij te laten trekken. In het vliegtuig ga ik dan alles in de computer zetten en begin augustus krijgt u deze brief op de mat... Als het erop aankomt, maak ik toch maar gewoon een praatje met de taxichauffeur en doe ik in het vliegtuig niets vermeldenswaardig. De nieuwsbrief zal even moeten wachten totdat ik echt geland ben in Nederland.

Amsterdam, 21 augustus 2010. Zojuist heb ik in het Arabisch een broodje kipshoarma besteld. Ik zit in een klein Egyptisch eethuisje in De Pijp. De eigenaar is opgegroeid in Alexandrië en woont nu al weer jaren in Nederland. Hij is moslim, houdt de ramadan, vindt het mooi dat ik lesgeef aan een christelijk seminarie, vraagt of ik de beroemde Al Azhar-moskee in Cairo al heb bezocht en hoopt dat ik moslim word.

Een paar keer is mij al de vraag gesteld of het een cultuurschok was toen ik op Schiphol landde en Nederland voor het eerst weer zag. Gelukkig viel dat erg mee. Een echte cultuurschok is ook niet één moment waarop je het verschil ziet, maar een cultuurschok: een periode waarin je in een shocktoestand verkeert en moeite hebt om je aan te passen aan de cultuur van het land waar je (op)nieuw bent.

Deze week kreeg ik *Bruin brood met kaas* in handen gedrukt, een boekje over de kunst van het verlof houden. De titel klinkt erg alledaags, maar wie lange tijd het Nederlandse eten heeft moeten ontberen, gaat juist zoiets gewoons weer waarderen. Waarom zit ik dan nu in een Egyptisch eethuisje? Misschien omdat ik het een beetje ontgroeid ben Albert Heijn-opwarmmaaltijden in de magnetron te zetten (een kok ben ik nooit geweest). Misschien ook omdat ik geen zin heb alles volgens het boekje te doen en nu krampachtig bruin brood met kaas te eten en karnemelk te drinken, hoe lekker het op zich ook is. En misschien om precies dezelfde reden waarom ik in Egypte soms naar een supermarkt ga die een uitgebreid assortiment Goudse kaas heeft: als je lang in een land hebt gewoond en daarna elders bent, dan geeft het je—een beetje—een gevoel van gemis.

Willem-Jan

SAFWAT

Safwat heeft kiespijn. Hij vraagt of ik met hem meega naar de tandarts. Ik lach hem vierkant in zijn gezicht uit: “Je bent toch geen klein jochie meer dat bang is voor de tandarts?” De volgende dag hoor ik dat Anies met hem mee is geweest: “Je laat iemand toch niet alleen naar een arts gaan?” Kiespijn legt cultuurverschillen bloot.

Het ziet er niet best uit voor Safwat. De tandarts heeft een wortelkanaalbehandeling voorgesteld waarvoor hij vijf keer langs moet komen en die in totaal vijftig euro gaat kosten. Dat komt overeen met drie maanden ‘zakgeld’ dat onze studenten krijgen als ze een taak hebben op het seminarie zoals boeken terugzetten in de bibliotheek, de receptie bemannen of een docent assisteren. Safwat heeft mij afgelopen collegejaar enkele uren per week geholpen met het Arabisch.

Nu is Safwat een slimme jongeman en hij heeft een goedkopere oplossing voor zijn kiespijn bedacht. Hij zegt tegen me: “Als jij nu bidt of God de kiespijn weg wil nemen, dan hoef ik niet meer naar die tandarts toe.” Als ik aarzelend kijk, voegt hij er aan toe: “Jij bent een belangrijk persoon, jou zal God zeker horen.”

Ondanks zijn kiespijn zegt hij het met een glimlach. Is hij trots op zijn slimme oplossing en hoopvol dat het echt gaat werken, of drijft hij juist de spot met zijn eigen redenering? Safwat is een echte Egyptenaar die van lachen houdt en de helft van de tijd geintjes maakt. Meestal heb ik meteen door of hij iets serieus bedoelt of niet, maar in dit geval twijfel ik. Misschien weet hij het zelf ook niet.

Safwat is afkomstig uit een eenvoudig Koptisch-orthodox gezin. Zijn vader is timmerman en zijn moeder heeft nooit leren lezen of schrijven. Als tiener is hij in een protestantse kerk terechtgekomen, waar hij zich aangesproken voelde door een veel helderder uitleg van het evangelie. De middelbare school heeft hij met goede resultaten afgerond en vervolgens heeft hij gestudeerd aan een Egyptische massa-universiteit—pas later hoorde hij dat hij met zijn schoolcijfers zich ook had kunnen inschrijven voor een opleiding waar je echt iets leert.

Na zijn studie heeft hij twee jaar in Sharm es-Sheikh gewerkt, een populaire badplaats aan de zuidkant van de Sinaï. Duizenden Egyptenaren vinden hier werk en voor sommigen is het de kans van hun leven: een taxichauffeur vertelde me dat hij iedere nacht met een andere Russische in bed lag, en er niet eens voor hoefde te betalen. Anderen knappen juist af op deze zedeloze wereld. Safwat zegt echter dat hij het er gewoon goed naar zijn zin had, zonder gekke dingen. Hij moest hotels langs om rekeningen te innen voor een bedrijf en deed dat tot volle tevredenheid van zijn baas. Echter, de dominee in zijn geboorteplaats stelde hem de vraag of het predikantschap niet iets voor hem zou zijn—dat liet hem niet los en zo is Safwat bij ons op het seminarie gekomen.

Soms merk ik nog wel dat Safwat is opgegroeid in de sfeer van de Koptische volksvroomheid. Een half jaar geleden waren er Mariaverschijningen, die ook in de media breed werden uitgemeten. Enkele studenten uit een goed protestants nest waren het meteen eens met de moslimwetenschappers die zeiden dat de verschijningen ofwel verbeelding waren ofwel

licht dat was ontstaan door statische elektriciteit. Safwat wist het niet: “Hier op het seminarie zeggen ze dat die verschijningen onzin zijn, maar van huis uit heb ik geleerd dat Maria wel degelijk kan verschijnen.”

Ik besluit Safwat maar gewoon te zeggen wat ik vind: ik wil wel voor hem bidden, maar hij kan ook zelf bidden voor zijn kies, en hij moet ook naar de tandarts gaan—die is er ten slotte niet voor niets. Ook vraag ik hem of de pijn misschien samenhangt met iets anders: zit hij met een probleem en uit zich dat in zijn kies? Maar hij ontkent dit: hij heeft gewoon kiespijn.

Een dag later zit de pijn er nog steeds en Safwat is er nu wel van overtuigd dat hij terug moet naar de tandarts, maar daarmee is de financiële hobbel nog niet genomen. Hij vraagt me: “Als jij tandarts was en je kreeg een arme student bij je, zou je die dan vijftig euro vragen of zou je hem gratis behandelen?” Ik antwoord dat ik niet weet wat ik zou doen, maar dat de tandarts recht heeft op zijn geld: vijftig euro voor zo’n uitgebreide behandeling klinkt redelijk in Egypte.

Vanzelfsprekend voel ik welke kant Safwat op wil, maar hij zegt het niet hardop, en dat is misschien maar beter ook. Ik kan geen “ja” zeggen—op het seminarie is het niet de bedoeling dat ik een student zomaar geld geef. Ik kan echter ook niet “nee” zeggen—Safwat heeft mij maandenlang met het Arabisch geholpen: het seminarie heeft hem daar zakgeld voor gegeven en zakelijk bezien is daarmee de kous af, maar zoiets schept toch ook verwachtingen en die kun je zeker in Egypte niet botweg negeren.

*Safwat voelt
zich graag
belangrijk en
is daarom
even achter
het bureau in
mijn woon-
kamer gekro-
pen.*

Gelukkig is er het studentenondersteuningsfonds. Dat is een potje binnen het seminarie waar we elke week in de kapel voor collecteren en waar we in bijzondere gevallen als docenten een vrijwillige extra bijdrage aan geven. Safwat heeft de beheerder van het fonds zijn probleem al voorgelegd, maar die kon niet onmiddellijk een toezegging doen omdat er niet zoveel geld in kas was. De volgende dag roept de beheerder hem echter nogmaals bij zich: naar zijn oordeel is het redelijk dat dertig van de vijftig euro door het seminarie wordt betaald en gelukkig zit er nu toch voldoende geld in het potje, zodat Safwat meteen naar de tandarts kan.

Ruim een maand later, als de kiespijn allang weer over is, zegt Safwat dat je over persoonlijke problemen alleen met iemand kunt praten uit je eigen cultuur en met dezelfde moedertaal. Ik antwoord dat dat vaak wel zo is, maar dat sommige mensen het juist makkelijker vinden om over iets persoonlijks met een vreemde in een andere taal te spreken, omdat dat enige afstand geeft tot emoties die het praten moeilijk maken. Dat is een nieuw gezichtspunt voor hem en hij vertelt mij over een probleem waar hij een kleine twee maanden geleden mee te maken kreeg. Zat er toch meer achter die kiespijn?

PSALMEN, GEZANGEN EN OPWEKKINGSLIEDEREN

Tijdens mijn colleges dit voorjaar besteedde ik enige aandacht aan de hymnische passages in het Nieuwe Testament. Deze tekstgedeelten vallen op door het dichtelijk taalgebruik, bijvoorbeeld Filippienzen 2:6–11, Colossenzen 1:15–20 en Johannes 1:1–18. Exegeten hebben de vraag gesteld of de Bijbelschrijvers in zulke gedeelten gezangen aanhalen die in de vroegste christelijke gemeenten werden gezongen. Ook als dat lang niet zeker is, verdienen deze hymnische passages bijzondere aandacht: juist hier staat kort en krachtig verwoord wie Jezus Christus is en wordt gesproken over de verhouding tussen de Vader en de Zoon.

De vraag of je alleen Psalmen mag zingen in de kerk is in Egypte niet aan de orde. In een enkele gemeente wordt nog het oude gezangboek gebruikt, dat veel uit het Engels vertaalde liederen van honderd jaar terug bevat. Het nieuwe gezangboek dat in opdracht van de synode van de presbyteriaanse kerk is samengesteld is iets eigentijds en bevat meer oorspronkelijke Arabische teksten en melodieën. Er staan ook Psalmen tussen: zo herkende ik pas Psalm 121. Veel meer kan ik er niet van zeggen, want de gezangen bestaan grotendeels uit woorden die ik nog niet ken. Ook Egyptenaren zelf zeggen dat ze niet alle woorden kennen, en velen geven de voorkeur aan opwekkingsliederen. Deze worden meestal niet uit een boekje gezongen, maar met een beamer geprojecteerd.

In praktijk gebruiken veel gemeenten nu 's ochtends boekjes, als alleen de ouderen in de kerk zijn en de jongeren op school zitten of werken, terwijl 's avonds de liederen op het scherm verschijnen en met keyboard en drumstel worden begeleid. In Cairo is deze "moderne" manier van zingen al helemaal ingeburgerd, terwijl men in sommige dorpen nog aan het sparen is voor een beamer of een drumstel. Ik hoor er niet zoveel van of er ook mensen zijn die moeite hebben met een drumstel in de kerk. Zelf ben ik nog steeds van mening dat er voor goede gemeentezang niets boven een echt pijporgel gaat, maar ja, pijporgels kent men niet in Egypte. (Het "orgel" in Psalm 150:4 in de Statenvertaling heet in de Arabische Bijbelvertaling "mizmar," een fluit die enigszins klinkt als een hobo.)

Een voordeel van de opwekkingsliederen is dat ik ze gemakkelijk kan volgen. Ik begreep soms al een kort zinnetje toen ik nog maar een paar woorden Arabisch kende. Bovendien heeft een in Egypte woonachtige Koreaan iets fantastisch gedaan: hij heeft 350 opwekkingsliederen verzameld in een bundel en voorzien van uitspraak, vertaling en verklaring van moeilijke woorden. Wanneer er nu een lied op het scherm

Ik heb in Egypte een keyboard gekocht voor eigen gebruik. Studenten vragen nogal eens of ze mijn "orgue" mogen lenen om met elkaar te kunnen zingen. Zelf denk ik bij "orgue" aan een Frans kathedraalorgel en dan is die naam te groots voor een eenvoudig keyboard, maar studenten hebben deze associatie niet: zij kennen het pijporgel zelfs niet van horen zeggen.

verschijnt, zoek ik het snel op in de bundel en zo kan ik het half uur zingen aan het begin van de dienst meebeleven.

Met Safwat heb ik een aantal liederen nauwkeuriger gelezen. Wat mij opvalt, is de optimistische toonzetting. Egyptische christenen klagen nogal eens over hun moeilijke situatie, maar in de liederen zie je dat niet terug. Wanneer ik Safwat daar op wijs, zegt hij: "Maar we lazten toch net een lied waarin het over problemen ging?" Dat is waar, maar in dat lied wordt telkens in de ene regel een probleem genoemd en in de andere regel de oplossing. Afgelopen najaar heb ik in de colleges aandacht besteed aan het probleem van het kwaad in de Psalmen, en daar komt dat soms toch diepgaander aan de orde.

Veel opwekkingsliederen zijn van eigen Arabische bodem, een kleiner deel is over komen waaien uit Amerika en verder hebben zich enkele Europese klassiekers een plaats verworven, bijvoorbeeld het bekende "Hoe groot zijt Gij." Wanneer we de Arabische vertaling hiervan lezen, valt mij de zin "als ik door de rimboe loop" op. Ik zeg tegen Safwat: "Jullie hebben hier in Egypte toch helemaal geen rimboe?" Hij antwoordt: "Het is beeldspraak—je moet het symbolisch opvatten." Ik: "Maar waarom gebruiken jullie dan een beeld dat jullie niet uit je eigen omgeving kennen?" Daar heeft hij geen antwoord op; misschien paste dit woord gewoon het best in het rijmschema.

Een paar weken later hebben we onze jaarlijkse voorjaarsconferentie buiten de stad. Het oord heeft een mooi veld voor voetbal en volleybal, waar veel gebruik van wordt gemaakt. Wanneer de bal over het hek vliegt en in de sloot belandt, gaat Safwat op zoek tussen het hoge riet om hem terug te vinden. Ik schiet hem te hulp en dan schieten we allebei in de lach: nu gaan we toch letterlijk door de rimboe. Ik schiet er gauw een paar plaatjes van.

Op college had ik de hymnische passages in het Nieuwe Testament graag uitgebreider behandeld, maar andere onderwerpen vroegen ook om de aandacht. Twee studenten kiezen er echter voor om juist over dit onderwerp een paper te schrijven. Beiden noemen ook dezelfde reden waarom: wellicht kan zorgvuldige studie van deze gedeelten ons op goede gedachten voor de gemeentezang brengen, om zo de eenzijdigheid van de huidige kerkelijke liedcultuur te doorbreken. Het klinkt mij als muziek in de oren: niet ik als buitenstaander die stiekem vindt dat men in Egypte net zo zou moeten zingen als ik in Nederland gewend was, maar Egyptenaren zelf zoeken naar verbetering van het kerklied. Misschien levert het liederen en gezangen op die zo zuiver zijn dat we ze, na vertaling, zelfs in Nederlands graag gaan zingen.

Aardig is dat het keyboard oosterse muziekinstrumenten bevat, bijvoorbeeld de instrumenten die in de Arabische vertaling van Psalm 150 worden genoemd. Zo kan ik zelf uitproberen hoe een "mizmar" klinkt of bijvoorbeeld een "oud" (een Oosterse gitaar, zie foto's; in Ps. 150 wordt de "oud" genoemd aan het eind van vers 3, waar de Statenvertaling "harp" heeft).

April. In april word ik onverwacht uitgenodigd voor een dialoogboottocht. Als moslims en christenen samen varen we van Luxor naar Aswan en proberen we naar elkaar te luisteren. Dr. Redda (rechts) werkt bij het ministerie van godsdienstzaken op de afdeling censuur: hij bepaalt of een boek wel of niet mag worden gedrukt. Bij censuur denk ik onwillekeurig aan extreme, schimmige figuren die je maar liever niet tegenkomt. Dr. Redda is echter gewoon een degelijke moslim die vol lof spreekt over een christelijk boek dat hij recentelijk heeft goedgekeurd voor publicatie. Wat hij tegenhoudt, zijn bijvoorbeeld haat zaaiende werken van extremistische moslims.

Half mei. "Mijn pappa is nu Master of Arts in Theological Studies." Toen ik najaar 2008 begon als docent in de masteropleiding, begon ds. Ramy als student. Half mei heeft hij zijn scriptie af, die hij onder begeleiding van dr. Atef, onze rector, heeft geschreven. Dr. Stephen Davies (vroeger docent aan ons seminarie en nu aan de universiteit van Yale, maar nog regelmatig in Egypte te vinden) en ik lezen de scriptie en leggen in een mondeling examen ds. Ramy het vuur flink aan de schenen. Daarna geven we hem een A-, het een-na-hoogste cijfer dat je hier kunt krijgen. Eind mei neemt hij zijn bul in ontvangst.

Eind mei. Dhr. Arie van der Poel en ds. Hans van der Velden brengen namens de GZB een werkbezoek aan Egypte. We trekken ruim een week met elkaar op en ontmoeten allerlei mensen. De zondag brengen we door in één van de dorpjes in Opper-Egypte, omdat daar de meeste christenen wonen.

Juni. Wanneer het kwik in Cairo oploopt tot 46 graden, vertoeven we als docententeam juist enkele dagen aan de Middellandse Zee om in ontspannen sfeer hard te werken. Terwijl het bij ons buiten 40 graden is en de wind aanvoelt als een warme föhn, evalueren wij in onze ge-airco-de ruimte het afgelopen jaar en smeden we plannen voor de toekomst. Alles komt aan de orde, van beter avondeten in het restaurant tot een nieuwe deeltijdopleiding in Alexandrië. Ons conferentieoord is eigendom van de kerk en mijn Egyptische collega's hebben er een bijzondere band mee: het is ooit begonnen als een eenvoudig tentenkamp en veel jongeren zijn hier tot geloof gekomen.

Juli. Midden in de zomer wordt er nog hard gewerkt op het seminarie. Ds. Redda is predikant van een grote gemeente in Asyut, lid van het bestuur van ons seminarie en vicevoorzitter van de synode. Bovendien volgt hij onze masteropleiding. Deze zomer is hij zover dat hij kan beginnen met zijn scriptie en daartoe moet hij eerst een scriptievoorstel presenteren, dat enkele collega's en ik van commentaar voorzien. Hij wil zich bezinnen op de oorlogen in Jozua, mede omdat moslims zeggen dat de Islam vredelievender is dan het Oude Testament.

Augustus. Voor de intocht van SAIL moet je in Nederland zijn.

September. Mijn voorlichtingsspreekbeurtenagenda in 't kort: Zo. 5/9: Noorderkerk te Amsterdam aan het eind van de dienst Vr. 10/9: Polsbroek-Vlist, 's avonds, tijdens gebedsbijeenkomst Vr. 17/9: Sliedrecht, 's avonds, tijdens opening winterwerk. Dinsdag 21 september hoop ik weer naar Egypte te gaan.

IN DIT NUMMER

- 1 Donkere wolken
- 3 "Help dorpsdominees aan een fiets"; Kaas
- 4 Van september tot januari

COLOFON

Willem-Jan de Wit is door de GZB vanuit de Noorderkerkgemeente in Amsterdam uitgezonden naar Egypte om Bijbelse vakken te doceren aan het Evangelical Theological Seminary in Cairo.

De GZB werkt graag mee aan de verspreiding van deze rondzendbrief. **Hartelijk dank voor uw meeleven en gebed!** U kunt uw betrokkenheid óók tot uitdrukking brengen door een gift over te maken voor het werkersfonds van Willem-Jan (o.v.v. "W.J. de Wit") of voor andere onderdelen van het werk waar de GZB wereldwijd bij is betrokken. **Het gironummer is 28016.** We zijn dankbaar voor uw onmisbare steun, zodat het werk voort kan gaan en zelfs kan groeien.

Contactgegevens voor informatie:

GZB
Postbus 28
3970 AA Driebergen
Telefoon: 0343-512444
Email: info@gzb.org
Website: <http://www.gzb.org>

Als u deze nieuwsbrief niet per post hebt ontvangen, maar volgende nieuwsbrieven wel graag per post ontvangt, dan kunt u uw adres doorgeven aan de GZB. Geeft u een adreswijziging ook altijd door aan het kantoor van de GZB en niet (alleen) aan Willem-Jan.

De nieuwsbrieven worden niet verstuurd per email; wel vindt u ze op internet via http://www.gzb.org/index.php?p_id=60.

Contactgegevens van Willem-Jan:

Mr. Willem J. de Wit
Evangelical Theological Seminary in Cairo
8 el-Sekka el-Beda
Abbassia
Cairo 11381
Egypt
Mobiele tel.: 00 20 172 800851
Skypenaam: [dewit1974](https://www.skype.com/user/willemjan1974)
Emailadres: willem@etse.org

In de kapel van ons seminarie. Boven mijn hoofd staat geprojecteerd: "Christus heeft ons vrijgemaakt," enkele woorden uit Galaten 5:1, het vers waar ik over spreek. Dr. Elisabeth Kennedy vertaalt me. Zij is Amerikaanse, maar is opgegroeid in Jordanië en spreekt zodoende voortreffelijk Arabisch. Samen met haar man dr. Darren Kennedy werkt ze bij ons op het seminarie. Hij is docent Systematische Theologie, zij docente Oude Testament.

DONKERE WOLKEN

Cairo, 13 december 2010

Er ligt een laagje zand op de auto's. Er staat een venijnige wind. Naar men zegt is het in twee eeuwen niet zo koud geweest in Cairo als nu. Vanwege de zandwolken liet de zon zich gisteren in het geheel niet zien en bleef het de hele dag schemerig. Het gaat misschien te ver om van een Egyptische duisternis te spreken, maar het heldere licht breekt ook niet door.

's Nachts koelt het in Cairo af tot tien graden. Voor Nederlandse begrippen is dat zacht winterweer, maar als je in huis geen verwarming hebt, enkel glas, en de tocht door de kieren komt, dan loop je toch te bibberen. Ik heb geen reden tot klagen: ik ben al een aantal dagen verkouden, maar dat komt eerder van een virusje dat rondwaart dan van de kou zelf. De verwarmingsfunctie van de airconditioning in mijn woonkamer lijkt niet te werken, maar misschien moet ik gewoon eens vragen of een monteur kan komen kijken. Met een dubbele trui is het echter ook uit te houden.

Ramiz, de student die mij dit jaar helpt met het Arabisch, heeft het zwaarder. Hij was van het weekend bij zijn ouders en nam vannacht half ziek de trein terug naar Cairo. Het was tochtig en zijn medepassagiers hielden zich warm door voortdurend sigaretten te roken. Vanmiddag kwam hij bij me en vertelde dat hij bij aankomst op het seminarie eerst maar een koude douche had genomen om de koorts uit zijn lichaam te verdrijven. Hij voegde er aan toe: ik had ook geen keus, want het warme water werkte weer eens niet. Men vertelt mij dat de allerarmsten in Egypte het nu echt moeilijk hebben: zij hebben geen geld voor dikke winterkleding en verkleumen van de kou. In Alexandrië stormt en regent het, storten gebouwen in en vallen er doden.

Het weer van de laatste dagen past goed bij de situatie in Egypte van de afgelopen maanden. Het is niet diepduister, maar ook niet licht. Een paar dagen na het gijzelingsdrama in de kerk in Bagdad in Irak loop ik langs de Koptisch-orthodoxe kathedraal bij ons in de wijk. Net als bij veel andere kerken is het gebruikelijk dat er hier beveiliging is, maar nu zie ik werklieden die een groot ijzeren schuifhek voor de toegangspoort van het terrein rond de kathedraal plaatsen. "Zijn jullie bang?" vraag ik aan één van de bewakers. "Ja," antwoordt hij eenvoudig, "wij zijn bang."

In november raakt de politie slaags met christelijke jongeren, waarbij doden vallen. Aanleiding is het feit dat de overheid de bouw van een Koptisch-orthodoxe kerk in het stadsdeel Giza heeft stopgezet vanwege een probleem met de bouwvergunning. Is dit christenen pesten of heeft de kerk zich gewoon niet aan de regels gehouden?

De verkiezingen eind november leveren spannende dagen op: zal alles, althans voor Egyptische begrippen, eerlijk en ordelijk verlopen? De ongemakkelijke sfeer ervaar ik aan den lijve wanneer ik de zaterdag voor de verkiezingen de drukte van de stad even denk te kunnen ontvluchten door een bus te nemen naar een plaatsje op het platteland: wanneer een politieagent me daar met een fototoestel rond ziet lopen, wil hij wel geloven dat ik gewoon voor ontspanning ben gekomen en geen journalist ben, maar voor de zekerheid belt hij toch even met zijn baas en adviseert hij me om de eerstvolgende bus terug te nemen naar de stad. De rest van het jaar ben ik van harte welkom, maar nu even niet.

In Engelstalige kranten op internet lees ik veel over onregelmatigheden en het feit dat de oppositie geen faire kans krijgt, maar de eerste reacties die ik van Egyptenaren op de verkiezingen hoor, zijn juist positief: er zijn slechts drie doden gevallen en tot opluchting van veel christenen heeft de Moslimbroederschap (de "strengere" moslims) haar zetels in het parlement verloren. Wanneer ik tegen een student zeg dat ik toch wat vragen heb bij de gang van zaken, antwoordt hij dat ik nog teveel als Nederlander denk. Naarmate ik meer mensen spreek, weet ik echter ook steeds minder hoe ik er als Egyptenaar over zou moeten denken. Stofwolken belemmeren het zicht.

Toch wil ik niet alleen maar somber zijn. Toen ik in september in het vliegtuig van Nederland naar Egypte zat, bedacht ik dat ik graag eens met de studenten zou willen spreken over de christelijke vrijheid, mede omdat vrijheid in Egypte in veel opzichten niet zo'n vanzelfsprekend begrip is, ook binnen de kerk. De kans kwam sneller dan verwacht: ik werd al heel snel ingeroosterd voor de kapeldienst, waar ik mocht spreken over Galaten 5:1, 13. Ik kon mij moeilijker een aandachtiger gehoor wensen dan de studenten in de kapel, en ook achteraf gaf de overdenking nog de nodige gespreksstof.

Met de colleges in de masteropleiding loopt het ondertussen ook goed. Helaas viel het aantal nieuwe studenten dit jaar wat tegen, maar dat heeft ook juist de bezinning gestimuleerd hoe we in de toekomst meer studenten kunnen werven. Net als vorig najaar geef ik weer college over de Psalmen en het probleem van het kwaad. Hanaa, een nieuwe studente, vertelde dat het probleem van het kwaad voor haar heel herkenbaar is: haar man was bij een bouwproject betrokken dat flopte en hij werd daarom gevangen gezet. Pas na enkele jaren werd de zaak opnieuw beoordeeld, kwam hij vrij en kreeg hij een verklaring dat hij niets strafbaars had gedaan. Voor de collegeserie schrijft ze een paper over Psalm 55, waar de psalmist vele vijanden heeft maar zich vooral verraden voelt door een vriend. Uit haar eerste opzet bleek haar betrokkenheid bij het onderwerp, maar het leek meer op een dagboekstukje dan op een voorstel voor een paper voor een mastercollege. We hebben daarom de eisen en verwachtingen voor een paper nog eens doorgesproken; vandaag kreeg ik de eerste helft van de paper en ik zie dat ze veel dingen nu goed heeft opgepakt.

Graag had ik ook nog iets geschreven over de andere collegeserie die ik dit najaar geef en het enthousiasme van de studenten, en verder over de drie studenten die nu een scriptie bij mij schrijven en de vorderingen die ze boeken, maar ik zie dat dit stukje al langer is geworden dan mijn bedoeling was. Ik hoop ook niet dat u op grond van het bovenstaande denkt dat ik het licht ben voor het schemerige Egypte en ook niet dat mijn studenten het zijn of zullen zijn. Juist het donker van de afgelopen dagen roept een kerstlied in herinnering:

Daar is uit 's werelds duist're wolken
een Licht der lichten opgegaan.
Komt tot zijn schijnsel, alle volken,
en gij mijn ziele, bid het aan! (. . .)

Gij wilt met vrede tot ons komen,
Met vreed' en vrijheid, vreugd' en eer.
Het juk is van de hals genomen,
God lof, wij zijn geen slaven meer!

Ik wens u en jullie allen gezegende Kerstdagen en een voorspoedig nieuwjaar toe.

Willem-Jan de Wit

Op de valreep: gisteren en eergisteren was ik druk met colleges en vergaderingen, maar vanmorgen (donderdag 16 december) moet ik deze nieuwsbrief kant-en-klaar mailen naar het GZB-kantoor wil hij nog voor de kerst gedrukt en verspreid kunnen worden. Ik moet mijn werk echter toch onderbreken voor de

kerstviering van ons seminarie. Ramiz (rechts op de linkerfoto) is inmiddels weer zover opgeknapt dat hij mee kan zingen in het koor. Ds. Sameh, predikant van de grootste protestantse kerk in Egypte en vaak te zien op TV, houdt een meditatie over Mat. 1:21: eenvoudig, zonder franje, over de kern van kerst.

“HELP DORPSDOMINEES AAN EEN FIETS”

Het traktement van een Egyptische dorpsdominee is laag, soms nog geen honderd euro per maand. Een auto kan er meestal niet van af. Binnen het dorp is dit geen onoverkomelijk probleem omdat de mensen dicht op elkaar wonen en de predikant iedereen lopend kan bereiken zolang hij gezond van lijf en leden is. Anders is het wanneer hij moet voorgaan in een dorp in de omgeving of een af-

spraak heeft in de stad. Lopen gaat niet, een taxi bestellen is te duur, een vaste busverbinding is er niet en dus rest er weinig anders dan één van de weinige gemeenteleden die wel een auto hebben te vragen of hij zo goed wil zijn hem te rijden, of om te wachten totdat er net een auto is die naar de stad moet en er genoeg passagiers zijn die elk een deel van de kosten voor hun rekening nemen.

Neem dominee X. Hij is predikant in een dorpje vijf kilometer bij een stadje vandaan dat een station heeft. Elke week gaat hij 's maandags daar naar toe om vervolgens met de trein naar Cairo te gaan om bij ons de masteropleiding te volgen. 's Woensdags gaat hij dan in de loop van de dag weer terug en als hij 's avonds laat in het stadje aankomt, moet hij vaak nog wel een uur of langer wachten totdat er voldoende medepassagiers zijn om met een auto naar het dorp te gaan. Hoeveel uitgeruster en efficiënter zou hij zijn werk als predikant kunnen doen als hij in elk geval een fiets had! In Cairo is fietsen vanwege het drukke verkeer gevaarlijk, maar op het platteland is het verkeer rustig, terwijl de wegen meestal wel van redelijke kwaliteit zijn. Ik heb daarom de actie “help dorpsdominees aan een fiets” bedacht: laten we fietsen inzamelen en die aan predikanten in Egypte cadeau doen.

Voordat u naar de schuur loopt om te kijken of u een oude maar nog bruikbare fiets hebt die u wel wilt afstaan voor het goede doel, moet ik echter bekennen dat deze actie waarschijnlijk volkomen gaat mislukken. Natuurlijk, velen van u willen best een oude fiets afstaan en we vinden ook wel iemand die ze voor een zacht prijsje in een container naar Egypte wil verschepen. Bij elke fiets doen we een reparatiesetje zodat hij niet bij de eerste de beste lekke band onbruikbaar wordt. En er reist natuurlijk een vrijwilliger mee om de dominees fietsles te geven—als je het niet als kind hebt geleerd, is fietsen nu eenmaal even wennen. De vrijwilliger kan mooi ook wat foto's schieten van de fietsende dorpsdominees, als teken dat de actie geslaagd is.

Maar dan wordt het probleem duidelijk: een dominee wil niet met een fiets op de foto. Vijftig jaar geleden was er een Egyptische predikant die verantwoordelijk was voor verschillende gemeentetjes in kleine dorpjes. Alles te voet doen ging gewoon niet en auto's waren er nog nauwelijks. Ten einde raad kocht hij daarom een fiets om zijn werk overal getrouw te kunnen verrichten. Hij werd echter al snel aangesproken door een ouderling: “Schande, dominee, hoe durft u het om u onder de mensen te vertonen op een fiets?” “Wat moet ik dan?” klaagde de predikant. Twee dagen later kwam de ouderling met het antwoord: “Hier hebt u een ezel, gratis en voor niets, gebruik die om de dorpjes in de omgeving te bezoeken.”

De tijden zijn nog maar weinig veranderd. Toen ik pas zei dat een dominee wat mij betreft best mag fietsen, vond één van de studenten dit maar een vrijzinnig idee. Dominee X zou het idee voor zichzelf misschien toch nog wel willen overwegen, maar hij weet dat hij het in het dorp gewoon niet kan maken. Fietsen is iets voor de bakkersknecht die een groot rek met brood op zijn hoofd van de ene plaats naar de andere moet vervoeren. Een predikant die zich op een fiets vertoont, gooit het aanzien van zijn ambt te grabbel en verliest alle geloofwaardigheid.

Een Egyptische dominee hoeft niet altijd strak in het pak te lopen; als het zo uitkomt, mag hij zich opvouwen op de achterste bank van een minibusje; onder voorwaarden kan hij meevoetballen met de jeugd; maar zich op een fiets vertonen, dat is taboe. En wee de domme Hollander die dit taboe wil doorbreken.

KAAS

Toen ik in september in Polsbroek sprak, kreeg ik een Goudse kaas cadeau. Het spande erom of hij wel mee kon naar Egypte want mijn koffers zaten al vol met andere spullen, maar gelukkig paste hij nog net in mijn handbagage.

Wanneer enkele studenten bij mij op bezoek komen, trakteer ik op stroopwafels en pak ik de kaas erbij.

Ze willen allemaal even met de kaas op de foto. Joseef schat het gewicht en Safwat draagt hem op zijn hart.

Girgis wil er meteen een hap uit nemen. Maar als het erop aankomt, geldt ook hier: wat de boer niet kent, dat eet hij niet. Als ik voorstel om de kaas echt aan te snijden, bedenken ze allemaal tegelijk dat het tijd is om op te stappen en laten ze mij alleen met de kaas achter.

DUIVENTOREN

In Nederland werd mij gevraagd wat de functie is van de houten bouwwerken op Egyptische huizen. Hierbij het antwoord: het zijn torens om duiven in te houden.

VAN SEPTEMBER TOT JANUARI

September. Wanneer ik in september terugkom van verlof, is de openingsconferentie van ons seminarie al begonnen. Het is een goede gelegenheid om ieder weer te ontmoeten en kennis te maken met de nieuwe studenten in de predikantsopleiding.

September. Toen ik van de zomer in Amsterdam Zuid was, vond ik de straten zo schoon en stil dat ik me afvroeg: wordt hier eigenlijk wel geleefd? Terug in Cairo maak ik snel een wandeling om de geuren en geluiden van het gewone leven weer tot me door te laten dringen. Op straat zeuren jongens vaak of ze op de foto mogen terwijl vrouwen een afwerend gebaar maken als ze een camera zien. Deze chipsverkoopster laat zich echter graag op de gevoelige plaat vastleggen.

Oktober. Hervormingsdag wordt in Egypte niet gevierd. Als ik aan één van de studenten vertel dat 31 oktober de dag is waarop Luther zijn 95 stellingen aansloeg, zegt hij dat de presbyteriaanse kerk in Egypte meer het spoor van Calvijn dan van Luther volgt. Wanneer ik antwoord dat we desondanks Luthers daad wel kunnen herdenken, bedenkt hij slim: "Als 31 oktober voor jullie een soort feestdag is, dan moet je ook iets lekkers kopen zodat we het kunnen vieren." Dat is nog niet eens zo'n gek idee en daarom haal ik bij de bakker "baskoet" (koekjes). Wanneer ik ze op zondagavond uitdeel, zeggen de studenten dat dit geen "baskoet" maar "kakh" is (hetgeen de bakker later weer ontkent—Arabisch leren is soms knap lastig), maar het idee van hervormingsdagkoekjes waarderen ze wel. Sommigen noteren alvast in hun agenda dat ze volgend jaar rond 31 oktober in de kerk iets aan reformatieherdenking zullen doen.

November. De meeste studenten in onze predikantsopleiding zijn zo halverwege de twintig en de vraag die velen het meest bezig houdt, is: hoe vind ik de vrouw die bij mij past? Toen ik afgelopen jaarwisseling bij Anies was, stond hij nog op het standpunt dat hij eerst zijn studie af wilde ronden en dan pas op zoek zou gaan naar iemand om het leven mee te delen, maar inmiddels is hij verloofd met Liza.

December–Januari. De jaarwisseling hoop ik door te brengen in de provincie Asyut, 400 kilometer ten zuiden van Cairo. Ik hoop daar een heel programma af te werken: de dertigste ga ik naar het dorp van Joseef, Joseef, Bèsim en Samier, vier eerste- en tweedejaarsstudenten uit de predikantsopleiding. We bezoeken onder andere een nabijgelegen klooster. Op oudejaarsdag wil Samier mij eerst nog bij hem thuis laten lunchen en mij dan naar Tanègha brengen, waar mijn masterstudent ds. Sameh predikant is—deze heeft echter al een lunch bij de wethouder alias dorpsoudste voor mij geregeld. In Tanègha ben ik eerder al geweest, maar op oudejaarsavond wordt de geheel vernieuwde kerk in gebruik genomen en mijn aanwezigheid daarbij wordt gewaardeerd. Tegen middernacht zullen ds. Sameh en ik met de jeugd de straat op gaan, niet om vuurwerk af te steken, maar om samen in een kring te bidden—dat is in dit dorp de gewoonte. In de loop van de zaterdag reis ik naar een dorp een halfuur verderop, waar Aïmed (een vierdejaarsstudent in de predikantsopleiding, op de foto) in het weekend in de gemeente werkt. Op zondagochtend gaan we naar een dorpje nog weer vijf minuten verderop, waar Hèni (een andere student) in het weekend dient, en 's avonds zijn we bij Aïmed zelf in de gemeente. Op maandag bezoek ik Safwat (de student die mij vorig jaar hielp met Arabisch) in de stad Asyut. Van daar neem ik dan maandagavond de nachttrein terug naar Cairo. In een volgende nieuwsbrief hoop ik te laten horen of het allemaal is doorgegaan. Egyptenaren zeggen bij elk programmapunt "insjallah" (zo God het wil) en vaak zijn zij ook zelf degenen die nog voor een wijziging zorgen.

IN DIT NUMMER

- 1 Voor de verandering
- 2 Bevrijdingsdag op het Bevrijdingsplein
- 3 Kerkdienst voor moslims en christenen
- 4 Hoog bezoek

COLOFON

Willem-Jan de Wit is door de GZB vanuit de Noorderkerkgemeente in Amsterdam uitgezonden naar Egypte om Bijbelse vakken te doceren aan het Evangelical Theological Seminary in Cairo.

De GZB werkt graag mee aan de verspreiding van deze rondzendbrief. **Hartelijk dank voor uw meeleven en gebed!** U kunt uw betrokkenheid óók tot uitdrukking brengen door een gift over te maken voor het werkersfonds van Willem-Jan (o.v.v. "W.J. de Wit") of voor andere onderdelen van het werk waar de GZB wereldwijd bij is betrokken. **Het gironummer is 28016.** We zijn dankbaar voor uw onmisbare steun, zodat het werk voort kan gaan en zelfs kan groeien.

Contactgegevens voor informatie:

GZB
Postbus 28
3970 AA Driebergen
Telefoon: 0343-512444
Email: info@gzb.org
Website: <http://www.gzb.org>

Als u deze brief niet per post hebt ontvangen, maar volgende nieuwsbrieven wel graag per post ontvangt, dan kunt u uw adres doorgeven aan de GZB. Geeft u een adreswijziging ook altijd door aan het kantoor van de GZB en niet (alleen) aan Willem-Jan.

Contactgegevens van Willem-Jan:

Mr. Willem J. de Wit
Evangelical Theological Seminary in Cairo
8 el-Sekka el-Beda
Abbassia
Cairo 11381
Egypte
Telefoon: ~~00-20-172-800851~~ (mobiel)
Skype: ~~dewit1974~~
Email: ~~willem@etsc.org~~
Facebook: [facebook.com/willemjdewit](https://www.facebook.com/willemjdewit)
Twitter: twitter.com/willemjdewit
Weblogs: willemjandewit.wordpress.com
weblogs.refdag.nl
Deze brief: www.gzb.org/index.php?p_id=60

Tijdens de revolutie kon ik gewoon in Egypte blijven, mede omdat het in de wijk van ons seminarie vrij rustig was.

's Nachts werd voor de zekerheid wel wachtgelopen op straat, onder andere door Romani (een van onze schoonmakers) en Magdi (een van onze keukenmedewerkers).

VOOR DE VERANDERING

Cairo, 18 april 2011

"Je bent veranderd," zegt een student tegen me. "Ja," antwoord ik, "maar ik niet alleen. Heel Egypte is veranderd." Mijn vorige nieuwsbrief vlak voor kerst begon ik met het kopje "donkere wolken" en eindigde ik met mijn plan voor bezoeken aan studenten in de provincie Asyut rond de jaarwisseling. Die reis heb ik volgens plan gemaakt, maar halverwege is de bom gebarsten, en wel in een kerk in Alexandrië waarbij meer dan twintig doden vielen. Toen ik vier januari terug was in Cairo, dacht ik: de komende maanden hoeft er niets bijzonders te gebeuren, want over deze reis alleen kan ik al een nieuwsbrief vol schrijven.

Maar er ging wel iets gebeuren: de revolutie kwam. 25 januari begonnen de demonstraties. De hele wereld volgde de ontwikkelingen op Midan it-Tahrir. 11 februari trad president Mubarak af. Sindsdien is er een nieuw Egypte ontstaan, vol blijde hoop en bange vrees. Inmiddels loopt het gewone leven weer door (ik geef weer college, begeleid weer scripties, etc.), maar wel in een nieuw tijdperk.

Op de dag van het vertrek van de president vroeg een journalist me of de situatie voor christenen in Egypte nu beter of slechter zal worden. Ik antwoordde dat ik het niet wist, en ik weet het nog steeds niet. Wel zie ik dat christenen nu meer nadenken over politieke vragen en actiever in de samenleving willen staan.

Voor mijzelf voelen de afgelopen maanden als een tijd van volwassen worden. De onschuld van het kinderspel is ervan af. 'Mijn' Egypte bestond toch vooral uit het overzichtelijke seminariewereldje en de aan vroeger doen denkende dorpjes in Opper-Egypte. Maar nu is wat er verder speelt in de maatschappij veel dichterbij mijn bed gekomen en word ik soms letterlijk met mijn neus op de feiten gedrukt.

Vorige week nog stonden aan twee kanten van een weg demonstranten: de ene groep was tegen gevangenneming en berechting van Mubarak, de andere voor. Volgens de taxichauffeur zouden de groepen graag met elkaar op de vuist gaan, maar dat was onmogelijk: het leger had in de middenberm grote rollen ijzerdraad geplaatst. Twee straten verderop was het publiek gewoon vrolijk aan het winkelen.

Studenten, taxichauffeurs en mensen op straat vragen mij regelmatig wat ik nu zelf van al de veranderingen vindt. Mijn standaardantwoord is: "Ik hoop dat Egypte er beter van wordt." Dat kun je oppervlakkig opvatten, maar ook heel diep.

Willem-Jan de Wit

PS: Sinds de revolutie is mijn manier van communiceren ook veranderd: ik zit nu op Facebook en Twitter en houd een weblog bij. Op die manier kan ik nieuws sneller verspreiden, meer foto's laten zien, etc. Tegelijk begrijp ik dat sommigen van u juist hechten aan de papieren nieuwsbrief die op de deurmat valt of vanuit de kerk kan worden meegenomen. Degenen van u die zowel mijn weblog als deze nieuwsbrief lezen, zullen het mij hopelijk niet kwalijk nemen dat ik sommige stukjes van de weblog nu ook in deze nieuwsbrief heb opgenomen omdat anderen alleen de brief lezen.

BEVRIJDINGSDAG OP HET BEVRIJDINGSPLEIN

Om een beeld te krijgen van hoe de Egyptenaren het vertrek van de president beleven, besluit ik zaterdagmiddag 12 februari een taxi naar Midan it-Tahrir ("Bevrijdingsplein") te nemen. Voor de zekerheid vraag ik aan de chauffeur of hij het verantwoord acht dat ik daar als buitenlander naar toe ga, maar hij stelt me meteen gerust: iedereen viert daar nu feest.

De chauffeur is zelf de verpersoonlijking van de geest van de demonstraties: "De president zat daar ergens hoog en wij armen leefden onder het asfalt. Dat is nu voorbij." Hij is een man van zestig. "Onze generatie heeft de oorlog van 1973 gevoerd [waarbij Egypte de Sinai terugveroverde op Israël] en de jeugd van nu heeft Egypte verlost van de dictatuur."

In de file op weg naar het plein komt een andere auto naast ons staan. De bestuurder: "Waarom hebben al die auto's vlaggetjes?" Mijn chauffeur: "Omdat de president weg is." De bestuurder: "Hoe kun je nou vrolijk zijn als onze president weg is?" Mijn chauffeur tegen mij: "Die vent is ziek."

Een andere automobilist komt langsrij. Hij vraagt of ik blij ben. Ik antwoord diplomatiek: "Als de Egyptenaren blij zijn, dan ben ik ook blij." Hoe doe ik recht aan de blijdschap van deze mensen zonder te vergeten dat anderen teleurgesteld zijn of ongerust over de toekomst?

Aangekomen bij het plein herken ik de sfeer van de foto's van Bevrijdingsdag 5 mei 1945: een blijde massa, legervoertuigen met lachende soldaten, vlaggen, eindeloos veel vlaggen.

Ook al wil ik nu blij zijn met de blijden, tweemaal voel ik toch vervreemding: eenmaal als een groep uitgelaten *Allahoe akbar* ("Allah is groot") scandeert, en eenmaal als een persoon een beetje bezorgd vraagt waar ik vandaan kom en opgelucht is als ik zeg dat ik Nederlander ben: hij had gehoord dat er op het plein ook joden zouden zijn, vandaar zijn vraag.

Als ik verder rondkijk, zie ik ook de schade: autowrakken en een uitgebrand gebouw. De ene Kentucky is van kiprestaurant omgebouwd tot noodhospitaal en de andere is van binnen compleet verwoest. En dan het hamburgerrestaurant: op mijn eerste zaterdag in Cairo kon ik net ontcijferen dat er in Arabische letters ook gewoon McDonalds op stond, maar nu is het interieur vergaan en zijn de gevelborden afgeplakt. Het schokkendst zijn de spandoeken met foto's van de demonstranten die hier omgekomen zijn. Ik voel waarom de anderen zich niet meer met een compromis naar huis lieten sturen.

Ik mag in de tenten kijken van de harde kern die hier ruim twee weken heeft gebivakkeerd. Sommigen rusten uit van deze vermoeiende periode. Anderen zitten achter hun laptop.

Voor mij loopt een jongeman met een vlag op zijn rug. Als hij even omkijkt, ziet hij me en spreekt hij me in goed Engels aan: "Bedankt dat jullie buitenlanders de wereld hebben laten zien wat hier echt gaande was. Ben jij hier de afgelopen dagen ook geweest?" "Nee," antwoord ik, "dit was iets van jullie Egyptenaren zelf waar ik me als buitenlander niet mee moest bemoeien. En jij, ben jij hier wel de hele tijd geweest?" "Om je de waarheid te zeggen, gisteren was ik niet hier maar bij het paleis van de president. Ik stond oog in oog met een soldaat van mijn leeftijd. Hij had zijn geweer in de aanslag en tranen in zijn ogen. Elk moment kon hij de opdracht krijgen mij neer te schieten, maar ik geloof nooit dat hij dat zou hebben gedaan. Hij zou zijn wapen hebben neergelegd."

Veel demonstranten zijn druk bezig het plein schoon te maken. Zelfs trottoir- en vluchtheuvelbanden die al in geen jaren een likje verf meer hebben gehad, worden weer helder zwart en wit geschilderd. Waarom ze dit doen? "We willen niet dat later wordt gezegd dat we het plein als een zootje hebben achter gelaten." Ik zie een dubbele symboliek: ze willen dertig jaar dictatuur wegvegen en ze willen het verwijt voorkomen dat juist zij een chaos van Egypte hebben gemaakt.

Er schiet een vraag door mij heen: stel dat onze studenten hier hadden gedemonstreerd, zou ik dan trots op hen zijn?

KERKDIENT VOOR MOSLIMS EN CHRISTENEN

“Als we vanavond bidden, dan zeggen we: ‘*ya Rab*’ [‘o Heer(e)’],” deelt ds. Tharwat aan het begin van de dienst mee. Het is zondagavond en ik zit in de kerk in Abbasseia, een doorsnee protestantse wijkgemeente in Cairo, op loopafstand van ons seminarie. De gebedsruimte is overdadig versierd met vlaggen: zelfs over de kansel hangt er één en ook het grote kruis aan de muur is omhangen met de Egyptische driekleur.

De helft van de aanwezigen is moslim. “Normaal komen moslims alleen naar de kerk voor een dag van *farah* [“vreugde,” de Arabische aanduiding voor een bruiloft] van christelijke vrienden of bekenden,” zegt de predikant, “maar vandaag vieren we de *farah* van Egypte en daarom zijn we ook vandaag hier met zijn allen bijeen.” Hij benadrukt dat de dienst geen politieke bijeenkomst is: de kerk verdedigt niet één bepaald politieke standpunt en christenen kunnen op alle partijen stemmen. Wanneer sjeik Mustafa van de Grote Moskee later tijdens de dienst in het vuur van zijn betoog toch een politieke uitspraak doet, tikt de dominee hem vriendelijk op de vingers.

Het aanvangslied begint met het refrein: “Ik wil zingen van de barmhartigheden des Heeren.” Een moslim kan hierbij denken aan de Koran, waarin God “de barmhartige erbarmen” wordt genoemd. Het tweede couplet is echter uitgesproken christelijk: “Wie anders dan Hij versloeg de dood: Jezus de Verlosser van de mensheid.” In mijn Arabisch-Engelse liedboek zie ik dat er ook nog een derde couplet is, dat spreekt over “de Zoon van de eeuwige boezem,” maar dat verschijnt niet op het projectiescherm.

Na het lied heeft de dominee een verrassende mededeling voor de moslims: “Julie wisten het misschien niet, maar hier in de kerk hebben we ook sjeiks.” Sjeik (of *sjeech*, zoals men het woord hier uitspreekt) betekent oude man en als titel “ouderling” of “oudste.” Aan het hoofd van een moskee staat een sjeik; “sjeik van het dorp” kun je met “dorpsoudste” vertalen als je de Egyptische samenleving als primitief wilt afspiegelen en met “wethouder” als je haar als gelijkwaardig aan de Nederlandse beschouwt; een “sjeik van de kerk” is goed te vergelijken met een Nederlandse ouderling, met dit verschil dat men het ambt vaak bekleedt tot de dood, of anders na aftreden de titel mag behouden. Net als in het Westen is de ouderling in Egypte een typisch protestants verschijnsel en omdat slechts één procent van de Egyptenaren protestant is, is het begrijpelijk dat de gemiddelde moslim niet weet dat je ook in de kerk een *sjeik* tegen kunt komen.

Eén van de sjeiks van de kerk leest 1 Corinthiërs 13, over de liefde. Vervolgens zingen we weer een lied: “Kom, Heer, met uw Geest en raak ons land aan. Egypte dorst naar uw Geest. O onze Heer, les onze dorst. Wij zullen uw waarheid zien en ons land zal u zegenen, en vrede zal ons land blijven vervullen. Vul ons land met uw licht, verstrooi vergankelijke schatten. Ons land zal worden beschermd en gezegend door uw beloften. Onze altaren zullen u verhogen en ons land zal een licht zijn voor U. Onze vreugde en ons geluk zullen overvloedig zijn en onze harten zullen zingen voor U.” Iemand spreekt de wens uit dat Egypte weer een licht voor de wereld mag worden en stelt: “We zeggen vandaag niet: ‘Ik ben een moslim’ of ‘Ik ben een christen,’ maar ‘Ik ben een Egyptenaar.’” Persoonlijk vind ik het toch moeilijk om dat na te zeggen.

In een korte overdenking zegt ds. Tharwat dat volgens de Bijbel Allah liefde is, en dat je God niet kunt liefhebben en tegelijk je broeder haten, want dan zou je een leugenaar zijn. Hij benadrukt dat we de anderen lief moeten hebben omdat ook zij schepselen van God zijn. Hij ziet er naar uit dat Mohammed en Hana (Johannes), Mustafa en Girgis (Joris) zij aan zij zullen staan, en bidt: “Leer mij alle mensen lief te hebben.”

Een moslim-ingenieur die tegenover de kerk woont, draagt een gedicht voor dat eindigt met: “Ik houd van je, mijn land, ik houd van je, Egypte.” Een ander gedicht bevat de geliefde leuze: “Moslim en christen, één hand.” Het kinderkoor zingt: “Wij bidden voor ons land, wij bidden voor Egypte, wij zeggen allen: *ya Rab*.” Een sjeik van de kerk memoriseert dat de Egyptenaren met de handen ineen de deur naar de toekomst hebben geopend, en dat de moslims en christenen met de handen ineen voor de veiligheid van de straten rond de kerk hebben ingestaan toen de politie zich had teruggetrokken tijdens de revolutie. De zegen aan het eind van de dienst bestaat ditmaal uit een gezongen zegenbede: “Zegen mijn land (ca. 10x), Hoorder van de gebeden in het hart van alle mensen.”

Na de dienst gaan we naar de binnenplaats van de kerk voor verdere ontmoeting onder het genot van thee en hartige hapjes. Ik vraag aan enkele mensen hoe ze terugkijken op de bijeenkomst. Een moslim vindt het fantastisch dat we zo samen konden zijn. Een gemeentelid is ook enthousiast: “Onder moslims doen soms verhalen de ronde dat christenen in hun kerken wapens hebben of gekke dingen doen op seksueel gebied, maar nu hebben ze kunnen zien hoe we echt zijn.”

Terug op het seminarie spreek ik met een student nog wat door over de dienst van vandaag. Ik vraag hem: “Als je een vlag hangt over het kruis, maak je het kruis dan niet ondergeschikt aan een nationalistisch ideaal?” Zijn antwoord is helder: “Nee, integendeel, het betekent dat we ook de noden van ons land bij het kruis brengen.”

De dienst appelleerde ook aan iets wat voor Nederlanders lastig te grijpen is. Ondanks alle onderlinge spanningen en theologische verschillen hebben veel Egyptische christenen en moslims het gevoel dat hun godsdiensten gedeeltelijk overlappen en dat dit gedeelde stukje religie van vitaal belang is om in vrede samen te kunnen leven: moslims en christenen delen het geloof in de ene God die beide groepen “Allah” en “Rab” kunnen noemen, waarbij moslims benadrukken dat Hij de barmhartige Erbarmer is en christenen dat Hij liefde is.

Ik zeg tegen de student dat we in Nederland in vrede met elkaar samen leven zonder een beroep te doen op een gedeeld stukje religie: zelfs als iemand helemaal niet in God of een god gelooft, respecteer ik hem of haar en respecteert hij of zij mij als gelijkwaardig landgenoot. Op die manier hoeven we niet te verdoezelen waarin we onderling verschillen. De student antwoordt dat dit voor veel Egyptenaren echt moeilijk is: verschillen hardop benoemen en elkaar dan toch blijven respecteren.

Ondertussen probeer ik mij voor te stellen dat een kerk in Nederland bijvoorbeeld rond Bevrijdingsdag de zondagavondsdiens anders invult dan gebruikelijk: het blijft een christelijke bijeenkomst maar de gemeenteleden nemen moslims en andere niet-christelijke kennissen mee om samen te bidden voor Nederland, en een van de sprekers is de imam van een naburige moskee. Kan de kerk zo open en tegelijk zo zichzelf zijn?

Cf. willemjandewit.wordpress.com/2011/03/10/kerkdienst-voor-moslims-en-christenen/

HOOG BEZOEK

Vrijdag 11 maart 2011. Ons seminarie heeft hoog bezoek: buurvrouwen, jongens uit de straat, een imam, twee Koptisch-Orthodoxe priesters en vijf politieofficiëren zitten samen met onze studenten en docenten in de grote zaal. We zijn een minuut stil voor hen die gevallen zijn tijdens de revolutie en we denken na over de vraag hoe we in het nieuwe Egypte als burensamen kunnen leven. Na de imam en de priester krijgt onze rector dr. Atef het woord. Hij spreekt over de waarde van ieder mens vanuit Bijbels perspectief en over praktische zaken die het seminarie de omgeving te bieden heeft: straatgenoten mogen boeken komen lezen in onze bibliotheek, tijdens de zomermaanden kan onze computerruimte wellicht voor computercursussen voor wijkgenoten worden gebruikt, etc. Ook heet hij de officieren officieel welkom (zij werken bij de politieacademie achter ons seminarie) en laat hij weten dat we het waarderen als de politie terugkomt op straat.

Zie voor een uitgebreider verslag van deze bijeenkomst <http://willemjandewit.wordpress.com/2011/03/15/seminarie-buurtfeest/>.

In januari verzorgt prof. dr. Iain R. Torrance gastcolleges op ons seminarie. Hij is president (rector) van Princeton Theological Seminary, één van de beroemdste theologische instellingen ter wereld.

In maart verblijft dhr. Arie van der Poel van de GZB ruim een week op ons seminarie. Een verslag van zijn bezoek aan Cairo is terug te luisteren op de website van de EO: <http://www.eo.nl> > radio > door de wereld > zaterdag 2 april.

December 2009 schreef ik over de bruiloft van keukenmedewerker Adel. Afgelopen najaar kreeg hij een naam erbij: "Aboe John" (vader van John). Tijdens de "gemeenschapsdag" eind maart toonde hij vol trots waarom hij nu zo heet.

Zaterdag 9 april 2011. Ons seminarie heeft wederom hoog bezoek: mijn ouders zijn er voor een week. Zij wonen onder andere een deel van de driedaagse voorjaarsconferentie bij die traditiegetrouw plaatsvindt aan een meer bij het Suezkanaal.

IN DIT NUMMER

- 1 Licht
- 2 Geweerschoten en gesprekken
- 3 Zondagsschool
- 4 Duivelsuitdrijving; weblog

COLOFON

Willem-Jan de Wit is door de GZB vanuit de Noorderkerk gemeente in Amsterdam uitgezonden naar Egypte om Bijbelse vakken te doceren aan het Evangelical Theological Seminary in Cairo.

De GZB werkt graag mee aan de verspreiding van deze rondzendbrief. **Hartelijk dank voor uw meeleven en gebed!** U kunt uw betrokkenheid óók tot uitdrukking brengen door een gift over te maken voor het werkersfonds van Willem-Jan (o.v.v. "W.J. de Wit") of voor andere onderdelen van het werk waar de GZB wereldwijd bij is betrokken. **Het gironummer is 28016.** We zijn dankbaar voor uw onmisbare steun, zodat het werk voort kan gaan en zelfs kan groeien.

Contactgegevens voor informatie:

GZB
Postbus 28
3970 AA Driebergen
Telefoon: 0343-512444
Email: info@gzb.org
Website: <http://www.gzb.org>

Als u deze brief niet per post hebt ontvangen, maar volgende nieuwsbrieven wel graag per post ontvangt, dan kunt u uw adres doorgeven aan de GZB. Geeft u een adreswijziging ook altijd door aan het kantoor van de GZB en niet (alleen) aan Willem-Jan.

Contactgegevens van Willem-Jan:

Mr. Willem J. de Wit
Evangelical Theological Seminary in Cairo
8 el-Sekka el-Beda
Abbassia
Cairo 11381
Egypte

Telefoon: 00-20-172-800851 (mobiel)

Skype: [dewit1974](#)

Email: willem@etsc.org

Facebook: [facebook.com/willemjdewit](https://www.facebook.com/willemjdewit)

LinkedIn: [linkedin.com/pub/](https://www.linkedin.com/pub/willem-j-de-wit/35/a50/224)

[willem-j-de-wit/35/a50/224](https://www.linkedin.com/pub/willem-j-de-wit/35/a50/224)

Twitter: twitter.com/willemjdewit

Weblogs: willemjandewit.wordpress.com

weblogs.refdag.nl

Deze brief: www.gzb.org/index.php?p_id=60

Een jonge predikant achterop bij een gemeentelid, bij wiens broer ik achterop zit. We bezoeken een boerderij, maken een roeitochtje over de Nijl en eten versgeplukte guaves en grote-broer-van-de-komkommer, en dat alles in een wereld die groener is dan het Groene Hart.

LICHT

Cairo, 31 augustus 2011

Munawwar ("lichtgevend")—dat wordt mij telkens gezegd wanneer ik in Opper-Egypte word ontvangen. De strekking is: "Jij brengt licht in ons huis, in ons dorp, in ons leven." In deze brief geef ik impressies van een elfdaagse reis door het Nijldal, de wondere wereld van idyllische dorpjes en schitterend natuurschoon, gastvrijheid en geweerschoten, openluchtkerkdiensten en doordeweekse zondagsschool, ezels en motoren, en zelfs duivelsuitdrijving, hoewel dat omstreden is. Ik heb studenten, kandidaten en predikanten en hun gemeenten bezocht en heb geprobeerd dieper door te dringen in de cultuur, wijsheid en vroomheid der Opper-Egyptenaren. Ik heb ook gepoogd de impact van de revolutie te peilen: hoewel het proces tegen Mubarak terecht wordt geacht, ontbreekt de hoop op verbetering. Al met al lijkt het leven onder de zomerzon zorgenvrij, maar kent het Nijldal toch zijn duistere kanten.

Niettemin hoop ik stiekem dat u wanneer u deze brief hebt ontvangen "lichtgevend" zult zeggen. Vanzelfsprekend moet ik dan meteen de suggestie afwijzen dat ik zelf de lichtbrenger ben. Hoewel het mogelijk is op een welgemeend "*munawwar*" beleefd "bedankt" te zeggen, is het aardiger te antwoorden: "Dat is uw licht," of: "Dat is jullie licht." Een passende reactie richting een koptisch-orthodox christen is: "Dat is het licht van de Maagd," en richting een moslim: "Dat is het licht van de Profeet." Wie het echter ongepast vindt Maria of Mohammed te noemen maar toch religieus wil reageren, zegt: "Het is het licht van Christus."

Willem-Jan

Echt Opper-Egypte

GEWEERSCHOTEN EN GESPREKKEN

1. Voorafgaand aan de verloving van een van onze studenten ontmoet ik een emerituspredikant. Hij heeft elders gediend maar is teruggekomen naar zijn geboortegrond om de integrale dorpsontwikkeling te bevorderen. Zijn droom is dat er in elke provincie of kerkelijke classis een modeldorp ontstaat waarin alle aspecten van het dorpsleven en de dorpscultuur worden ontwikkeld en dat deze dorpen dan weer uitstraling zullen hebben op heel Opper-Egypte. Het klinkt boeiend, hoewel het mij in onze korte ontmoeting niet duidelijk wordt waar hij concreet op insteekt en hoe zijn streven zich verhoudt tot ander ontwikkelingswerk en kerkelijk opbouwwerk in Egypte.

Hij blijkt ook enige tijd parttime docent dogmatiek te zijn geweest aan ons seminarie. Wanneer ik vertel dat een Egyptische collega van mij bezig is met een proefschrift over de verzoeningsleer en dat onderwerp doceert in de predikantsopleiding, zegt hij dat hij zelf college heeft gegeven over vragen waar Egyptische christenen meer mee zitten: het werk van de Heilige Geest en de leer der laatste dingen. De presbyteriaanse kerk, waar ons seminarie toe behoort, volgt in deze zaken de hoofdstroom van de gereformeerde traditie, terwijl bijvoorbeeld de “broeders” (de Vergadering van Gelovigen) een letterlijke opvatting van het duizendjarig rijk voorstaan en de “charismatischen” (de apostolische kerken en pinkstergemeenten) openstaan voor het spreken in tongen.

Omdat er kerkelijk grensverkeer is en christelijke satellietkanalen elke opvatting bij ieder in huis brengen, kan ik me de verwarring en de behoefte aan oriëntatie op deze punten goed voorstellen. Ik maak deze reis mede om te ontdekken hoe ik mijn colleges nog relevanter kan maken voor de Egyptische context. Wat dat betreft neem ik de adviezen van deze predikant graag ter harte. Tegelijk wil ik studenten het besef bijbrengen dat theologie zoveel meer is dan de mand binnenprotestantse twistappels die men meestal van huis uit al kent.

2. Een student neemt mij meer naar het huis van zijn familie in het dorp waar hij oorspronkelijk vandaan komt. Het is avond en de mannen zitten samen met de oma op de binnenplaats. Ze zeggen dat ik gisteren had moeten komen: toen arriveerde de uitzet van de bruid van één van de jongens en de feestvreugde werd kracht bijgezet met geweerschoten. Een kogel beschadigde het balkon, maar dat mocht de pret niet drukken.

Toen de ooms van de student nog jong waren, wilden ze wapens meenemen naar het land als ze daar vanwege de oogstdrukke sliepen, maar opa verbood dat: “Wij vertrouwen op God, niet op geweren.” De student zei echter pas dat hij zich toch wel eens afvraagt of hij straks als predikant een wapen in huis mag/moet halen: “Als het geweld toeneemt en ik vrouw en kinderen heb, mag ik hen dan verdedigen?”

In Egypte is wapenbezit aan wettelijke bepalingen gebonden, die echter niet overal op dezelfde wijze worden gehandhaafd. In dit dorp hebben zich vroeger woeste taferelen voorgedaan en sindsdien kwam de politie altijd even kijken als er werd geschoten: ging het om een bruiloft, dan kneep men een oogje dicht—een dorpscultuur kun je niet uitroeien—, maar ging het om eerwraak, dan werden de daders hard aangepakt—dorpscultuur of niet, moord kun je niet tolereren. Sinds de revolutie komt de politie echter de deur niet meer uit voor een geweerschot.

Het familiegesprek gaat ook over een serieel-polygame dorpsmoslim: hij heeft steeds vier vrouwen en scheidt soms van één van hen om met een nieuwe vrouw zijn kwartet te completeren. Wat betreft zijn kinderen is hij de tel kwijt. Pas stond er één aan de deur en zei hij: “O, ben jij er ook eentje van mij.” Eén van de familieleden van de student merkt op: “Een christen doet zoiets niet. Die weet dat er in de Bijbel staat dat je eerst moet rekenen voordat je een toren bouwt en hij verwekt niet meer kinderen dan dat hij redelijkerwijs kan onderhouden en opvoeden.” (Voor de duidelijkheid: Egypte kent zeker ook kinderrijke christelijke gezinnen en monogame moslims die aan gezinsplanning doen.)

De kerkelijke situatie komt eveneens ter sprake: met lof wordt een oude predikant genoemd die er persoonlijk voor heeft gewaakt dat buitenlandse christelijke ontwikkelingsorganisaties in de classis Asyut van de presbyteriaanse kerk geen voet aan de grond hebben gekregen. In de classis Minya zijn ze met open armen ontvangen en hebben ze de kerk verpest. “Wat doen zulke organisaties dan?” vraag ik verbaasd. “Ze bieden kansarme jongeren een leerwerktraject om een ambacht onder de knie te krijgen,” is het antwoord, “maar ze maken hen ook vrijwilliger of lekeprediker in de kerk en laten hen allerlei onpresbyteriaanse zaken verkondigen, vooral in vacante gemeenten.” Het valt mij op hoe open men met mij over deze kwestie spreekt: ik ontvang meteen het vertrouwen dat ik niet zo’n ongewenste christelijke club vertegenwoordig.

3. De dienst in het dorp waar ik vanavond ben, is om goed zeven uur begonnen en na ruim een half uur van lofprijzing en gebeden hebben mijn vertaler en ik het woord gekregen. Wanneer ik bijna uitgesproken ben, staan opeens de jongelui van de achterste twee banken op en verlaten de kerk. Heb ik iets verkeerd gezegd? Of had ik mij moeten bekorten zodat de dienst ondanks de vertaling geen minuut langer duurde dan gebruikelijk? Misschien wel, en ik maak eerder mijzelf een verwijt dan de jongelui. Niettemin ben ik verbaasd: een preek te lang vinden is één ding, maar daadwerkelijk voor het einde opstappen is toch nog wat anders—zeker tegenover vreemdelingen houden Egyptenaren graag de goede schijn hoog.

Mij is echter iets ontgaan, zo blijkt achteraf. Als ik goed geluisterd had, had ik in de verte het geluid van een geweer gehoord. Enkele families leven in onmin met elkaar en houden met schoten in de lucht de verhoudingen scherp. Omstanders sluiten dan winkels en huizen want het kan opeens menens worden. En de jongelui weten dan hun aanwezigheid thuis op zo’n moment belangrijker is dan in de kerk.

In een dorp zijn zonder mijn medeweten briefjes verspreid dat ene “Dr. Wellam” zal spreken in de kerk (of ernaast: voor de koelte staan de banken buiten). Dit trekt vijftien mensen die anders nooit komen.

ZONDAGSSCHOOL

Een week bestaat niet alleen uit zondagen. Bij het plannen van mijn reis stuit ik op het probleem dat de studenten, kandidaten en predikanten mij bij voorkeur op zondag ontvangen in hun (stage)gemeente zodat ze mij het woord kunnen geven in de eredienst. Eén student zegt echter meteen: "Kom maar op donderdag. In het dorp waar ik stage loop, komt op zondag bijna niemand naar de dienst, maar op donderdag is er zondagsschool voor de kinderen en dan zit de kerk vol."

Wanneer we donderdagavond zes uur bij het kerkgebouw aankomen, blijkt dat de student geen woord teveel heeft gesproken: alle banken zijn gevuld. Er worden liederen gezongen waarbij de kinderen staan en bewegingen maken en soms zelfs een rondje moeten draaien. Wanneer twee leiders in beestenpakken het woord hebben, is het echter bijna muisstil. De "dieren" leren de kinderen hun zonden en zorgen bij Jezus te brengen en knielen voor in de kerk aan de voet van het kruis om te bidden.

De sketch is simpel en heeft een heldere boodschap. Kinderen moeten naar de weegschaal komen om te bepalen of ze zondaar of rechtvaardige zijn. "Ik heb nooit gerookt of gedronken," zegt er één, maar de weegschaal geeft toch "zondaar" aan. "Ik ben domineesdochter," zegt een ander, maar de wijzer slaat weer naar "zondaar" uit. Tot slot komt een jongetje schuilend achter Jezus en schiet de wijzer van de weegschaal naar "rechtvaardig."

Iedere donderdag is er zondagsschool, maar vandaag is het ook het slot van een tiendaags zomerprogramma. Elke dag zijn de kinderen gekomen en ze hebben ook een werkboekje met huiswerkopdrachten gekregen die ze steeds voor de volgende dag moesten maken. Als lokkertje kregen de kinderen telkens een bonnetje als ze op tijd waren. Vandaag worden al de inspanningen met prijzen en prijsjes beloond.

Na afloop maak ik kennis met het zondagsschoolteam, dat blijkt te bestaan uit enkele jongedames uit het dorp zelf en verder uit leden van één van de kerken in Asyut. Gezien het geringe aantal volwassenen dat naar de kerkdiensten komt, is het buiten beeld dat de gemeente hier op korte termijn zelfstandig zal functioneren. Als de student die nu stage loopt in de toekomst hier voor vast komt, dan wordt hij waarschijnlijk missionair predikant bij de kerk in Asyut met als bijzondere opdracht gemeentevorming en -opbouw in het dorp.

Enkele teamleden klagen dat het bonnetjessysteem corruptiegevoelig is: sommige kinderen kwamen de afgelopen dagen op tijd, namen hun bonnetje in ontvangst en gingen meteen weer weg. Bonnetjes werden ook verruild, verzameld of afgepakt, zodat wie weinig kwam en matig meedeed, nu soms gezien zijn bonnetjestotaal toch een grote prijs moest krijgen. Ik heb meelij met de leiders, maar denk ook: Tom Sawyer heeft ruim een eeuw geleden al precies uit de doeken gedaan hoe je als kind zo'n zondagsschoolbonnetjessysteem naar je hand kunt zetten. In Egypte blijft het echter laster corrupte structuren effectief aan te pakken.

Toch kijkt het team terug op een geslaagde tiendaagse: het evangelie is gedeeld met heel veel kinderen, vaak uit randkerkelijke gezinnen en soms zelfs uit niet-christelijke families.

Het uitdrijven van duivels en demonen (of “satans,” zoals men in Egypte zegt) is een omstreken zaak. Tijdens mijn reis ontmoet ik een aanstaand predikant die juist een lezing in een gemeente heeft gehouden om ertegen te waarschuwen en een christelijke zanger die eerst sceptisch was maar inmiddels zelf bij iemand een duivel heeft uitgedreven. Ook wordt mij het volgende verhaal verteld:

Een ouderling klopt aan de bij de pastorie in gezelschap van een moslimfamilie: “Hier zijn een vader en een moeder en een tienerzoon en een broer van de vader,” zegt de ouderling tegen de jonge predikant, “ze hebben al op verschillende plaatsen hulp gezocht, maar steeds zonder resultaat. De zoon is bezeten en nu is de vraag of u de duivel uit kunt drijven.”

“Kom allemaal binnen en vertel eerst eens rustig het verhaal,” zegt de dominee. De vader neemt het woord: “Mijn zoon rent ’s avonds regelmatig rond tien uur opeens het huis uit het veld in. Na een paar uur komt hij terug zonder te vertellen wat hij heeft gedaan of waarom hij weg is gerend. Pas ben ik hem achterna gelopen en zag ik hem bevend zitten. Toen ik hem vroeg wat er was, begon hij hevig te schudden en schokken, maar zei hij niets. Er moet een satan in hem wonen.”

“Hebben jullie hem misschien slecht behandeld,” vraagt de predikant voorzichtig. “Nee, natuurlijk niet,” zegt de moeder, “hij is mijn lieveling.” “Hij is mijn trots,” roept de vader en de oom voegt toe: “Hij is voor mij als een eigen zoon.” Terwijl de volwassenen dit zeggen, kijkt de dominee naar de jongen en wanneer de oom spreekt, ziet hij angst in zijn ogen. Hij voelt dat hier wellicht de sleutel ligt en zegt: “Ik zou de jongen graag onder vier ogen spreken.”

“Wanneer is het begonnen dat je ’s avonds de deur uitrent,” vraagt hij wanneer ze alleen zijn. “Alweer een paar jaar geleden, toen ik nog klein was,” zegt de jongen, terwijl hij begint te bibberen. “Wat zei je vader er toen van?” “Die was er niet, want hij werkte in Koeweit.” De jongen begint onstuimig te schudden en de predikant vraagt zicht af of er misschien echt een duivel in hem zit. Maar hij besluit door te vragen: “En je oom, zorgde die dan voor je?” De jongen beeft slechts, maar de dominee moedigt hem aan: “Je kunt hier rustig spreken.” Uiteindelijk vertelt de jongen: “Mijn oom kwam ’s avonds vaak even naar de kamer waar mijn moeder en ik zaten en hij stuurde me dan weg, soms voor een boodschap, maar vaak ook door me uit te schelden en bang te maken, en dan rende ik het huis uit.” “En je moeder?” “Die zei niets. Ik weet niet of ze niet durfde of dat ze het met mijn oom eens was.” “Weet je vader dit?” “Nee, natuurlijk niet, mijn oom zou me doodslaan als ik hem erover vertelde.” “Ik wil toch met je vader praten.”

De predikant roept de vader erbij en vertelt wat hij te weten is gekomen. “Wat betreft je zoon: wees gerust, er huist echt geen duivel in hem, maar hij heeft wel hulp nodig: hier is het adres van een psycholoog.”

De psycholoog komt tot een zelfde conclusie als de dominee over wat er speelt en helpt de jongen zijn angsten te begrijpen en overwinnen. De predikant is blij dat hij niet heeft geprobeerd met een machtswoord de duivel uit de jongen te verdrijven: mogelijk had dat zijn gedrag beïnvloed, maar het eigenlijke probleem zou niet zijn aangepakt.

In mijn vorige nieuwsbrief noemde ik al dat ik een weblog ben begonnen over het leven in Egypte: <http://willemjandewit.wordpress.com>. De meeste stukjes verschijnen ook op <http://weblogs.refdag.nl>. Voor wie de weg naar de weblog nog niet had gevonden, wijs ik hier ter kennismaking op enkele stukjes van de afgelopen maanden:

<http://willemjandewit.wordpress.com> > archieven > mei 2011

- *Stukmaken*: over het stukmaken van een internetkabel en van mensen en kerken in de volkswijk Imbaba.
- *Fastfoodfatsoen*: luchtig stukje over een cultuurverschil.

<http://willemjandewit.wordpress.com> > archieven > juni 2011

- *Pinkstercollecte 2011 "Christen zijn in het 'nieuwe Egypte'" Nieuw pdf-boek "Nieuws uit het land van de Nijl"*: Ter gelegenheid van de GZB-pinkstercollecte heb ik mijn eerste acht nieuwsbrieven gebundeld tot een pdf-boek dat u kunt downloaden: <http://willemjandewit.files.wordpress.com/2011/06/nieuws-uit-het-land-van-de-nijl.pdf>.
- *De stoomtrein van Cairo als roepstem van God*: een artikel over de gereformeerde theoloog Herman Bavinck (1854–1921) en de zending, dat iets verkort ook in het Reformatorisch Dagblad is verschenen.

<http://willemjandewit.wordpress.com> > archieven > juli 2011

- *Vreemde rust, Onrust in Abbasseia, Wereldnieuws tegen wil en dank en Kerkplein en Tahrirplein*: enkele stukjes over demonstraties op het Tahrirplein en over gevechten op het Abbasseiaplein bij mij in de wijk. Overigens is de rust in onze wijk al snel weergekeerd.
- *Evangelische ome Rob*: stukje met links naar vier filmpjes over twee Nederlandse vrouwen die zich inzetten voor gehandicapte kinderen in Egypte ("ome Rob" is wat je hoort als een Egyptenaar het woord "omroep" uitsprekt).

<http://willemjandewit.wordpress.com> > archieven > aug. 2011

- *Openlijk hypocriet tijdens de ramadan*: over mijn manier van "vasten" tijdens de ramadan.
- *Mastercolleges Evangelical Theological Seminary in Cairo*: overzichtje van mijn colleges van de afgelopen drie jaar.
- *De diepte van het Nijldal: Een reis door Opper-Egypte*. Een serie stukjes over de reis waarover ik in deze nieuwsbrief schrijf, met meer foto's in kleur.

De Bijbel open in het land van de Nijl

zending verbindt

Nieuwsbrief van Willem-Jan de Wit, nr. 10, dec. 2011

IN DIT NUMMER

- 1 Nederland
- 2 Van bloed en blijde mensen en een boze meneer
- 3 Logo; Takenpakket
- 4 Hassan en Marcus

COLOFON

Willem-Jan de Wit is door de GZB vanuit de Noorderkerk gemeente in Amsterdam uitgezonden naar Egypte om Bijbelwetenschappen en systematische theologie te doceren aan het Evangelical Theological Seminary in Caïro.

De GZB werkt graag mee aan de verspreiding van deze rondzendbrief. **Hartelijk dank voor uw meeleven en gebed!** U kunt uw betrokkenheid óók tot uitdrukking brengen door een gift over te maken voor het werkersfonds van Willem-Jan (o.v.v. "W.J. de Wit") of voor andere onderdelen van het werk waar de GZB wereldwijd bij is betrokken. **Het gironummer is 28016.** We zijn dankbaar voor uw onmisbare steun, zodat het werk voort kan gaan en zelfs kan groeien.

Contactgegevens voor informatie:

GZB
Postbus 28
3970 AA Driebergen
Telefoon: 0343-512444
Email: info@gzb.org
Website: <http://www.gzb.org>

Als u deze brief niet per post hebt ontvangen, maar volgende nieuwsbrieven wel graag per post ontvangt, dan kunt u uw adres doorgeven aan de GZB. Geeft u een adreswijziging ook altijd door aan het kantoor van de GZB en niet (alleen) aan Willem-Jan.

Contactgegevens van Willem-Jan:

Mr. Willem J. de Wit
Evangelical Theological Seminary in Caïro
8 el-Sekka el-Beda
Abbasiya
Caïro 11381
Egypt

Telefoon: 00-20-127-2800851 (mobiel)

Skype: [dewit1974](#)

Email: willem@etse.org

Facebook: facebook.com/willemjdewit

LinkedIn: linkedin.com/in/willemjdewit/nl

Twitter: twitter.com/willemjdewit

Weblogs: willemjandewit.wordpress.com
weblogs.refdag.nl

Deze brief: www.gzb.org/index.php?p_id=60

In november komen gedurende een volle nacht meer dan twintigduizend Egyptische christenen bij elkaar om voor hun land te bidden in de rotskerk (qua vorm een groot openluchttheater) aan de voet van de berg Moqattam in Caïro.

NEDERLAND

Nieuwerbrug, 15 december 2011

Momenteel ben ik voor drie weken in Nederland. Donderdag 8 december ben ik geland. Van 9 tot 12 december hadden we een familieweekend en woensdag 14 december vierden mijn ouders hun veertigjarig huwelijk. Zondag 18 december hoop ik in de Noorderkerk te Amsterdam, van waar ik in 2008 ben uitgezonden naar Egypte, de uitzenddienst van mijn vrienden Frans en Ans Hoogendijk bij te wonen die via Wycliffe Bijbelvertalers naar Maleisië gaan.

Vrijdag 23 december hoop ik vanaf 9.45 uur mijn proefschrift *On the Way to the Living God* aan de Vrije Universiteit Amsterdam in het openbaar te verdedigen. U bent hierbij hartelijk welkom. Hoewel het boek meer uit de context van Amsterdam, mijn vorige woonplaats, dan vanuit Caïro opkomt en onder andere twee hoofdstukken over de Nederlandse theoloog Herman Bavinck (1854–1921) bevat, is men in Egypte wel blij dat het af is: om de kwaliteit van het onderwijs hoog te houden hecht ons seminarie eraan dat de docenten een proefschrift hebben geschreven. Bavinck is in Egypte ook niet volstrekt onbekend: zijn werk *Magnalia Dei* is in het Arabisch vertaald en wordt soms daadwerkelijk gelezen. De omslagfoto van mijn boek is trouwens wel in Egypte genomen en de laatste voetnoot gaat expliciet over Caïro. U kunt het boek bestellen of als pdf downloaden vanaf <http://willemjdewit.wordpress.com/nederlands>.

Zaterdag 24 december hoop ik mijn verjaardag te vieren. Zondag 25 december is het kerstfeest en donderdag 29 december hoop ik weer naar Egypte terug te vliegen. Daar hoop ik dan "Hoofd van het Jaar" (oudejaarsavond) en "Feest van de Geboorte" (Egyptische kerstfeest, 7 januari) mee te maken. Hierbij wens ik u allen gezegende kerstdagen en een voorspoedig nieuw jaar.

Willem-Jan

VAN BLOED EN BLIJDE MENSEN EN EEN BOZE MENEER

Het islamitische offerfeest viel dit jaar begin november. Moslims vieren bij de dit feest dat Abraham in plaats van Ismaël(!) een schaap mocht offeren. Wanneer ik een rondje door onze wijk loop, proef ik de vrolijke sfeer. Overal staan schapen (en koeien en geiten) om te worden geslacht en mensen vinden het leuk om zich met de dieren op de foto te laten zetten. Een vrouw maakt spontaan voor de camera met haar tong een feestgeluid.

De officiële opening van het feest is een openluchtgebedsdienst in het park voor de moskee. De imam die het gebed leidt, is een vriendelijke man die mij pas omstandig het barmhartige karakter van de islam heeft uitgelegd. Dat zit hem zelfs in de details. De oproep voor het dageraadsgebed is tegenwoordig gecentraliseerd in Cairo: op deze manier worden kleine kinderen niet meer door een rauwe stem van een slechtgeschoolde imam opgeschrikt uit de slaap, maar klinkt overal één melodieuze stem waar ze eventueel doorheen kunnen dromen. Het begin van het feest is natuurlijk een uitzondering: van zes tot zeven 's ochtends schallen eindeloze gebedsoproepen en preken door de stad, zodat zelfs ik mij van mijn bed heb laten verdrijven en naar buiten ben gegaan om foto's te nemen.

De middag voordat de schapen worden geslacht, krijgen ze nog een galgenmaal. Er wordt heel redelijk met de beesten omgegaan, maar het slachten zelf is een bloederig gebeuren. De slachters gaan onverstoord aan het werk, waarschijnlijk zonder enig besef van de Nederlandse discussies over de (on)vriendelijkheid van ritueel slachten. Hygiëne functioneert in Egypte ook anders dan in Nederland.

Hoe kijken Egyptische christenen naar dit moslimfeest? In het algemeen zullen christenen er niet teveel kwade woorden aan wijden: op de enkeling na die bij een geheel christelijke instelling werkt zoals ons seminarie heeft iedereen in Egypte nu vakantie. Een paar daagjes vrij is altijd aardig. Het nadeel van "iedereen tegelijk vrij" is wel dat de treinen naar het zuiden over-overvol zitten: zo'n drie miljoen mensen uit Cairo willen rond het feest op familiebezoek in Opper-Egypte en zelfs met de maximale inzet van extra treinen is niet iedereen in staat een staanplaatsje op het balkon te veroveren. Maar hier lijden moslims en christenen gelijkelijk onder.

Een christen merkt wel op dat waar andere landen zich karakteriseren door de geur van bomen en bloemen, Egypte wordt gekenmerkt door de geur van bloed. In de kerk worden op zondag veel liederen over het bloed van Christus gezongen en in de preek wordt benadrukt dat het Lam reeds is geslacht.

Hoe diep religieus de gemiddelde moslim het feest beleeft, weet ik niet. Op straat valt toch vooral de uitgelaten vrolijkheid van de mensen op met tussendoor een enkele zuurpruim. Net nadat ik nevenstaande foto heb geschoten, komt een meneer op mij af die mij in het Engels vertelt dat ik dit soort mensen niet mag fotograferen en kan vertrekken. Dit is onredelijk, maar hij is een Egyptenaar en ik ben te gast in dit land en dus ga ik toch maar. Wanneer ik de hele fotoserie vervolgens op Facebook plaats, laten Egyptische christenen echter weten dat ze het juist mooie, levensechte beelden vinden.

Dit is een verkorte versie van: <http://willemjandewit.wordpress.com/2011/11/07/van-bloed-en-blijde-mensen-en-een-vraag/>

LOGO

De trouwe lezers van deze nieuwsbrief zal het meteen zijn opgevallen: de GZB heeft een nieuw logo met een nieuwe slogan. Op de website van de GZB kunt u hierover onder andere lezen: "De kerkelijke wereldkaart verandert. Woonden 100 jaar geleden de meeste christenen nog in het Westen, nu woont bijna tweederde van alle christenen in Afrika, Azië en Latijns-Amerika. (...) Was zending bij het ontstaan van de GZB vooral een zaak van hier naar daar, van het 'christelijke' Westen naar het 'heidense' Zuiden, nu is het veel meer een gezamenlijke roeping van de christelijke gemeenten wereldwijd. (...) Daarom zet de GZB zich in om kerken en gemeenten wereldwijd met elkaar te verbinden (...) om anderen deelgenoot te maken van de liefde van Christus die mensen met God en met elkaar verbindt."

Voor Egypte geldt deze nieuwe situatie eigenlijk al veel langer. De kerk is hier al bijna twintig eeuwen oud. Beroemde kerkvaders zoals Athanasius waren hier bisschop. Na het concilie van Chalcedon in 451 is de Egyptische kerk een eigen weg gegaan als de Koptisch-Orthodoxe Kerk. In de negentiende eeuw zijn er door toedoen van Westerse zendelingen protestantse kerken gesticht. Daardoor ontstond voor Egyptische christenen het beeld dat een zending een blanke is die naar Egypte komt, maar nu groeit het besef dat zending en evangelisatie taken voor de Egyptische kerken zelf zijn, vanzelfsprekend met inachtneming van de beperkingen die gelden.

Westerse financiële steun voor projecten wordt in Egypte zeker nog wel gewaardeerd, evenals een personele bijdrage voor kennis op om een specifiek gebied, variërend van gehandicaptenzorg tot bepaalde theologische vakken. Toen in oktober ruim twintig christenen werden gedood bij een demonstratie, vroegen mijn studenten of Nederlandse christenen weten wat er in Egypte gaande is. Ik zei: "Ja. Natuurlijk weet niet iedereen alles, maar de kranten schrijven erover en ik noem het op mijn weblog, en in de kerken in Nederland wordt voor de kerk in Egypte gebeden." Voor Egyptische christenen is het zeker bemoedigend dit te weten.

Zie voor een nadere toelichting op het nieuwe GZB-logo:

http://www.gzb.org/?p_id=216&name=NieuweVisie.

Zie voor de stukjes op de weblog over de dood van christenen in oktober:

<http://willemjandewit.wordpress.com> > archieven > okt. 2011: Men jaagt ons in de dood, als schapen voor de slacht; Verwerkingskring op de sportplaats; "Ik moet janken, maar de tranen komen niet"; Moslimsoldaat over het bloedbad: "Egypte krijg je niet kapot."

TAKENPAKKET

Tot nu toe heb ik steeds college gegeven in ons Engelstalige masterprogramma. Komend voorjaar hoop ik voor het eerst een vak te geven in de Arabischstalige predikantsopleiding en wel "De Reformatie." In het Arabisch college geven zal nog een hele uitdaging zijn, waar ik ook wel hulp bij zal krijgen, maar ik zie er naar uit.

Dit najaar is ook een Arabischstalige deeltijdopleiding begonnen in Alexandrië, waar ik van het voorjaar inleiding systematische theologie (dogmatiek) hoop te geven. In Alexandrië college geven betekent waarschijnlijk één keer per week 's middags om twee uur in Cairo de trein nemen, drie uur college geven in Alexandrië, 's avonds om negen uur de trein terug nemen naar Cairo en dan net voor middernacht weer op het seminarie arriveren.

Afgelopen juni is een flinke groep studenten afgestudeerd in onze predikantsopleiding. Zij dienen nu als kandidaten de gemeenten waar ze over ongeveer een half jaar hopen te worden bevestigd als predikanten. In september zijn nieuwe studenten toegelaten tot de predikantsopleiding, zodat we verdeeld over vier leerjaren weer zo'n 55 studenten hebben die predikant hopen te worden. Op de foto ziet u de studenten tijdens de openingsconferentie eind september.

Tijdens de demonstraties op het Tahrirplein in november vallen er veel gewonden. Het kerkplein van een nabijgelegen kerk wordt ingericht als openlucht hospitaal. "Zo kunnen we iets van de liefde van Christus laten zien," licht de kerk toe.

Begin december is er een demonstratie vlak bij ons seminarie. De leus is "Politie, leger, volk: één hand" en is duidelijk bedoeld om het imago van politie en leger op te poetsen: dat heeft door het optreden van de politie eind januari tijdens de revolutie en van het leger in oktober tegen christelijke demonstranten een deuk opgelopen, die door de gevechten bij het Tahrirplein in november nog is vergroot. Met enkele studenten ga ik even bij de demonstratie kijken; ik mag bovenstaande foto van hen gebruiken op voorwaarde dat ik vermeld dat zij zelf niet mee hebben gedemonstreerd. Zie ook:

<http://willemjandewit.wordpress.com/2011/12/02/politie-leger-volk-n-hand/>

HASSAN EN MARCUS

In november waren er weer massale demonstraties op het Tahrirplein: de demonstranten wilden veldmaarschalk Tantawi (de man die het in Egypte voor het zeggen heeft sinds het vertrek van president Mubarak) dwingen macht over te dragen van de legerraad aan een burgerraad. Hoewel deze demonstraties veel aandacht trokken en er meer dan veertig doden en talloze gewonden bij vielen, wist Tantawi van geen wijken en was er ook een groot deel van de bevolking dat achter hem stond en van wie de demonstraties niet hoefden. De christenen hadden over het algemeen wel sympathie voor de eisen van de demonstranten en sommige demonstreerden zelf mee.

Eind november begonnen in Egypte de parlementsverkiezingen. Deze zijn op zich vrij ordelijk verlopen, maar veel Egyptenaren hebben gestemd op mensen en partijen voor wie de islam duidelijk politieke betekenis heeft. Het gaat hierbij met name om de Partij voor Vrijheid en Gerechtigheid (verwant met de Moslimbroederschap) en de Lichtpartij (verwant met de salafisten, die volgens critici juist allerminst 'verlicht' zijn).

In de Nederlandse pers is hier al veel over geschreven, zodat ik me hier beperk tot de reacties van Hassan en Morqos, twee doorsneetaxichauffeurs. Misschien denkt u bij beide verhalen: "Wat moet ik hier nu precies van denken?" Dat denk ik in elk geval ook.

Morqos (Marcus) heeft een kruisje in zijn taxi hangen. Hij is christen. Hij is niet blij met de verkiezingsuitslag. "Ben je bang voor de moslimbroeders en de salafisten nu ze gewonnen hebben?" vraag ik.

"Bang? Bang voor hèn?" antwoordt hij, "nee, natuurlijk niet. God zegt: 'Gezegend zij mijn volk Egypte' (Jesaja 19:25) en de Bijbel zegt ook: 'Wij weten, dat dengenen, die God liefhebben, alle dingen medewerken ten goede' (Romeinen 8:28).

God is aan het werk in Egypte. Veel moslims zijn in hun hart al christen geworden, maar durven er nog niet voor uit te komen omdat de Koran zegt dat ze dan een kopje kleiner moeten worden gemaakt.

De Mariaverschijningen van vorig jaar hebben ons bemoeid. Ik had een moslim in mijn taxi die niet geloofde dat het echt Mariaverschijningen waren omdat zulke verschijningen volgens de Koran niet bestaan. Maar ik zei: 'Wij geloven dat God licht is en dan kan Hij zijn licht toch ook laten zien?'

De moslim vertelde toen zelf dat hij een bezeten man kende die niet tot rust te brengen was totdat ze hem naar een christelijke priester brachten die de duivel in Jezus' naam uitwierp waarop de man stil werd. Dat had toch indruk gemaakt op deze moslim. Zo zie je hoe God aan het werk is."

Hassan heeft een Koran voorin zijn taxi liggen. Hij is moslim. Hij is blij met de winst van de Partij van Vrijheid en Gerechtigheid. Hij verzekert mij dat christenen echt niets te vrezen hebben en vertelt het verhaal van een kalief die zelfs een jood gelijk behandelde als een moslim. "De moslimbroederschap is altijd zwart gemaakt door het regime van Mubarak en nu verdienen ze een kans.

Ook voor de Lichtpartij hoeft je niet bang te zijn. De salafisten zijn goede mensen, alleen zijn ze soms een beetje extreem.

Zo had ik pas de radio aanstaan toen een salafist bij mij instapte. Hij vroeg mij de radio uit te zetten. 'Waarom?' zei ik. 'De profeet Mohammed luisterde ook niet naar de radio,' antwoordde de salafist. Ik heb toen het toestel maar uitgeschakeld en op de rem getrapt. 'Wat doe je nou?' zei de salafist. Ik: 'De profeet Mohammed reed ook niet in een taxi. U kunt gaan lopen.'"

Ik hoor dat sommige (liberale) moslims nu vanwege de verkiezingsuitslag bang zijn voor de islam, maar daar is geen enkele reden toe. Je mag ook in de toekomst gewoon de kleding dragen die je wilt."

"Maar," zeg ik tegen Hassan, "er zijn toch moslims die graag zouden zien dat alle vrouwen een sluier dragen." "Dat is wat anders," zegt hij, "natuurlijk mogen vrouwen geen onzedelijke kleding dragen, zoals rokken van halve lengte of korte mouwen, omdat zulke kleding een basis vormt voor seksuele misstanden."

"Ik hoorde het gerucht dat sommige moslims een boekenverbod in willen voeren," merk ik op. "Nee, natuurlijk niet," zegt Hassan. "Maar vanmorgen las ik toch echt dat iemand de boeken van de Egyptische Nobelprijswinnaar Naguib Mahfouz wil verbieden," werp ik tegen. "Dat is wat anders," antwoordt mijn chauffeur, "sommige boeken van Mahfouz bevatten onzedelijke passages en dan is een verbod misschien wel terecht."

"En wat vind je van het toerisme?" vraag ik, "ik hoor geruchten over een bikiniverbod voor buitenlanders, een alcoholverbod en zelfs over een plan om de afgodsbeelden uit de tijd van de farao's, waar toeristen op afkomen, te verbrijzelen." "Nee," reageert Hassan stellig, "er wordt misschien van alles gezegd, maar natuurlijk blijven toeristen welkom. Wij zijn een gastvrij volk en zij zijn belangrijk voor onze economie. We gaan echt geen gekke dingen doen om hen weg te jagen. Zelfs een imam van de beroemde Al Azhar-moskee heeft benadrukt dat uitspraken van sommige salafisten op dit punt niet in de ware geest van de islam waren."

(Het bovenstaande gesprek met Hassan is samengesteld uit gesprekken met verschillende personen.)

WEBLOG

Op mijn weblog leest u meer over het leven in Egypte en treft u ook meer (kleuren)foto's aan. Zie:

<http://willemjandewit.wordpress.com>

IN EGYPTE

nummer 11, juni 2012

Nieuwsbrief van Willem-Jan de Wit
docent Bijbel en theologie in Caïro

Tijdens de voorjaarsconferentie doen onze studenten samen Bijbelstudie. De Bijbel gaat nog steeds open in het land van de Nijl!

FEEST

Caïro, 8 juni 2012

Deze week vieren we feest op ons seminarie: zeventien studenten hebben de vierjarige predikantsopleiding afgerond en daarnaast hebben veertien studenten de twee- of vierjarige avondopleiding voltooid. Bovendien hebben drie predikanten vorige week hun masterscriptie verdedigd en daarmee de Engelstalige masteropleiding tot een goed einde gebracht.

De studenten die dit jaar afstuderen in de predikantsopleiding zijn eind zomer 2008 bijna tegelijk met mij op het seminarie aangekomen en vrijwel dagelijks heb ik hen ontmoet tijdens de maaltijden en talloze gesprekken in de avonden. Bij menigeen ben ik op bezoek geweest in zijn geboortedorp of bij zijn verloving of in de gemeente waar hij 's zomers stage liep.

Terwijl ik tot vorig jaar december alleen in de masteropleiding les gaf, heb ik dit voorjaar een collegeserie eschatologie ("de leer van de laatste dingen," christelijke toekomstverwachting) gegeven voor derde- en vierdejaarsstudenten in de predikantsopleiding en de avondopleiding, waar-

door ik een deel van de afstudeerders nog weer op een andere manier leerde kennen en hen mocht helpen bij de doordening van een onderdeel van de theologie en de uitleg van Bijbelgedeelten zoals Openbaring 20 waarover onder Egyptische christenen veel verwarring heerst.

Ds. Sameh Ibrahim, één van de masterstudenten, heeft bij mij zes verschillende collegeseries gevolgd, drie keer heb ik hem in het dorp waar hij tot voor kort predikant was bezocht en onder mijn begeleiding heeft hij zijn scriptie geschreven. Deze draagt als titel "Velen zullen komen uit het oosten en het westen ..." en gaat over Abraham in de geschriften van Philo van Alexandrië (een van de belangrijkste joodse "theologen" uit de tijd van het Nieuwe Testament) en in het Evangelie naar Mattheüs. In zijn voorwoord bedankt ds. Sameh mij als "vriend, docent en begeleider die mij vele zaken heeft geleerd en die voor mij, als Abraham voor Philo, de standaard was voor alle studenten." Dat laatste is ongetwijfeld een Egyptische overdrijving, maar ook ik kijk zeker terug op een prettige samenwerking waarbij ds. Sameh tot een mooi resultaat is gekomen.

gzb.nl
wjdwn.nl

Aanstaande Egyptische predikanten die deze week aan ons seminarie in Caïro afstuderen.

Over veel onderwerpen in deze nieuwsbrief kunt u meer lezen op wjdw.nl. Wanneer u onderstaande verkorte webadressen intypt in uw webbrowser, komt u steeds meteen op de juiste webpagina.

*DS. SAMEH IBRAHIM
wjdw.nl/ds-sameh
wjdw.nl/kerktoren
wjdw.nl/oudejaar*

*MASPIRO-BLOEDBAD
wjdw.nl/men
wjdw.nl/verwerk
wjdw.nl/ik-moet
wjdw.nl/moslims
wjdw.nl/voorbede*

*VOETBALDRAMA
wjdw.nl/egypte-opn*

*OVERLIJDEN PAUS
wjdw.nl/koptisch
wjdw.nl/citaten
wjdw.nl/paus
wjdw.nl/kopten*

*ONRUST ABBASEYA
wjdw.nl/doden
wjdw.nl/leger*

Rechts: eind april bezochten we met onze studenten de Sinai. Zie wjdw.nl/naar-de-sina.

Al met al is er reden genoeg om deze week feest te vieren. Tegelijk is er menig reden te bedenken waarom men het maar niet zou doen.

Egypte en in het bijzonder de Egyptische christenheid leeft in onzekerheid. De situatie doet mij soms aan Openbaring denken. Wanneer het land de ene klap nog maar net heeft verwerkt, komt de volgende al. De schietpartij bij de kerk in Nag Hammadi twee-en-een-half jaar terug, de bom bij de kerk in Alexandrië anderhalf jaar geleden, de verplettering van christelijke demonstranten bij het Maspiro-gebouw afgelopen oktober—het zijn namen waar het bloed nog van afdruipt. Het voetbaldrama van Port Saïd begin dit jaar met meer dan zeventig doden—zinloos supportersgeweld met een duistere oorzaak—heeft de grond opnieuw doen schudden.

Bovendien is in maart de koptisch-orthodoxe paus Shenouda III overleden. Hoewel hij op een gezegende leeftijd een natuurlijke dood stierf en bij leven niet altijd even sympathiek was voor protestanten, was zijn overlijden ook voor hen een klap: hij was in zeker zin toch de vader van de ganse Egyptische christenheid, dankzij wie men ten tijde van Mubarak relatieve rust genoot. En hoewel protestantse christenen evenals moslims moeite hadden met de uiterst massale pogingen van koptisch-orthodoxe christenen om een laatste zegen van de overleden paus te ontvangen, zou het voor ons als seminariegemeenschap ondenkbaar geweest zijn kort na zijn heengaan een feest te houden. Inmiddels zijn we een paar maanden verder en is iets openlijk vieren niet meer taboe, maar de procedure om een nieuwe paus te vinden loopt nog: zal deze met wijsheid en tact de zaak van de kerk in de samenleving weten te bevorderen?

Gelukkig stond onze afstudeerplechtigheid niet gepland voor begin mei, want dan hadden we deze waarschijnlijk af moeten gelasten vanwege een grootschalige demonstratie bij het ministerie van defensie en op het Abbaseya-plein, ruim een kilometer bij ons vandaan. Op een ge-

ven ogenblik werd de sfeer angstaanjagend en schreef ik op mijn weblog: “Wanneer ik vanaf het balkon naar buiten kijk, zie ik een grote rookwolk. En ik hoor schoten, veel schoten. Mensen rennen schreeuwend en scanderend onze richting uit. De lucht begint vreemd te ruiken. Sirenes klinken. Op Twitter lees ik dat zelfs de journalisten op de vlucht zijn. De demonstraties zijn uit de hand gelopen en het leger veegt alles leeg.” Hoewel de veiligheid op het seminarie feitelijk niet in het geding is geweest, was er wellicht paniek ontstaan onder de feestgasten—voor familieleden van onze studenten uit dorpen in Opper-Egypte is een ongestoord bezoek aan Caïro soms reeds een zeer enerverende ervaring.

De huidige politieke situatie in Egypte roept ook meer om een vastendag dan om een feest. De eerste ronde van de presidentsverkiezingen op 23 en 24 mei heeft het land in een patstelling geplaatst. Leken de verkiezingen eerst om een strijd tussen de gematigde liberaal Amr Moussa en de gematigde islamist Abdel-Moneim Abul-Fotouh te gaan, uiteindelijk kwamen toch drie andere namen bovenaan: oude-regime-representant Ahmed Shafiq, moslimbroederschap-vertegenwoordiger Mohamed Mursi en pro-revolutiemans Hamdeen Sabahi. Terwijl laatstgenoemde twintig procent van de stemmen trok (in de grote steden Caïro en Alexandrië eindigde hij zelfs als eerste) en onder aanhangers van beide anderen als een redelijke tweede keus werd gezien, hebben zowel Shafiq als Mursi felle tegenstanders. Echter juist zij eindigden als nummer twee en één en zullen het daarom volgende week (16 en 17 juni) in de tweede ronde van de presidentsverkiezingen tegen elkaar opnemen.

Voor een deel van de christenen was Shafiq meteen de eerste keus. Pro-revolutionaire christenen kozen echter voor Sabahi en moeten niets van Shafiq hebben en zullen in de tweede ronde hem alleen hun stem geven om een nog groter kwaad te voorkomen, namelijk dat Morsi een op de sharia gebaseerd bewind gaat voeren en christenen in het nauw worden gedreven. Een moslimkennis kan zich daarentegen wel voorstellen dat men aarzelingen heeft bij de moslimbroederschap, maar vindt het onbestaanbaar dat iemand zijn stem aan Mubarak-man Shafiq geeft: als die

wint, hebben de martelaren van de revolutie hun bloed voor niets gegeven.

De moslims in onze buurt zijn qua mening verdeeld: een man op straat gaat voor Shafiq omdat Mursi roken en dansen zal verbieden en ieder zal verplichten ter moskee te gaan. Een jongen met een peuk denkt echter anders: als roken straks verboden wordt, dan zij dat zo, maar Mursi is een godvrezend mens en verdient aller stem.

Afgelopen zaterdag deed de rechter uitspraak in de zaak tegen oud-president Mubarak en zijn rechterhanden. In de ogen van veel Egyptenaren was het vonnis als geheel veel te licht en dus vulde het Tahrirplein zich de afgelopen dagen weer met demonstranten. Een merkwaardig neven-effect is dat de zwevende kiezer verbolgen over de uitspraak zich mogelijk van Shafiq afkeert en besluit op moslimbroeder Mursi te stemmen, hetgeen christenen weer met vrees vervult.

Zondagavond was de preek in de presbyteriaanse hoofdkerk bij het plein gericht op bemoeiding: "Wentel uw weg op den HEERE, en vertrouw op Hem; Hij zal het maken" (Psalm 37:5) werd gelezen en gezongen. Er werd extra tijd ingeruimd voor gebed en de gemeente werd gevraagd in groepjes van vier te bidden. Ook werd "Ik vrees geen kwaad, want Gij zijt met mij" (Psalm 23:4) gezongen. Natuurlijk leeft de vrees wel, maar in de kerk proberen christenen er overheen te zien. In Nederland zou men in deze omstandigheden wellicht gedragen "Geloofd zij God met diepste ontzag" hebben gezongen; hier werd het lied "Uw lof vult het heelal" uitbundig meegeklapt en werd de muziek welhaast opzweepend bij "Hem zij de heerlijkheid, halleluja."

Dinsdag hielden we op het seminarie een speciale gebedsbijeenkomst voor docenten en ondersteunend personeel. Een van de medewerkers vertelde merkwaardigerwijs dat hij al jaren bidt om een moslimbroederschapsovereenkomst als prikkel om christenen wakker te schudden. Hoewel de kans groot is dat verkiezing van Mursi eerder tot een uittocht uit Egypte dan tot een opwekking in Egypte zal leiden, is zijn punt begrijpelijk. Het grootste probleem voor de kerk is niet de druk van buiten maar de laksheid van haar leden. Een grote meerderheid van de kopten ziet de kerk vrijwel nooit van binnen. Een stu-

dent vertelde pas over een man die in een land woont waar geen kerken zijn en daarom van tijd tot tijd een vlucht boekt om elders een kerkdienst bij te wonen. "Is dat geen beschamend voorbeeld voor ons?" zei de student, "Onze kerken staan vaak op loopafstand en nog gaat menig christen er nooit naar toe."

Tijdens de bijeenkomst baden we ook voor de afstudeerplechtigheid deze week. Los van alle politieke perikelen zijn er de afgelopen tijd op het seminarie zelf ook enkele zaken voorgevallen die het feest zijn vanzelfsprekendheid hebben ontnomen. Een student die deze week zou afstuderen en predikant hoopte te worden werd een maand geleden betrapt op een op zich relatief klein vergrijp, maar omdat er al meer zorgen rond zijn functioneren waren, werd het ingrijpende besluit genomen hem te schorsen.

De week erop was mijn laptop weg. Terwijl ik zoals elke maandag dit voorjaar in Alexandrië college inleiding systematische theologie gaf, moet iemand met een reservesleutel mijn appartement (dat zich in één van de gebouwen op het seminarie terrein bevindt!) binnen zijn gedrongen en de notebook hebben meegenomen. Gelukkig had ik een back-up op een externe harde schijf. Was de computer in de trein gestolen, dan had ik er één dag om getreurd en vervolgens een nieuwe gekocht om verder te gaan met het werk. Maar een diefstal op het seminarie is een klap in het gezicht van de gehele gemeenschap.

Er was dit cursusjaar ook al twee keer geld uit kamers van studenten gestolen en de diefstal nu was de druppel die veler gevoelsemmer deed overlopen. Praatjes van meeleven met mij als "slachtoffer" veranderden in gesprekken waar ik het luisterend oor was voor de zorgen, teleurstellingen en irritaties van anderen over de gang van bepaalde zaken binnen het seminarie of over onderlinge verhoudingen. Ik ben blij dat we op dat moment niet toneelspelend feest hoefden te vieren en dat inmiddels ieder weer wat evenwichtiger naar de werkelijkheid lijkt te kijken.

In april trouwde Safwat (bijnaam Safsaf), mijn voormalige taalhulp. Na een nachtelijke toertocht door de stad Asyut brachten we het paar naar hun woning. Zie wjdw.nl/maak.

Naast onmiskenbare zorgen zijn er ook tal van kansen voor de kerk in Egypte.

Boven: boekwinkel in Alexandrië met open Bijbel in etalage.

Links: op oudejaarsavond werd op het Tahrirplein met christelijke liederen het nieuwe jaar ingeluid. Zie wjdw.nl/oudejaar.

In januari was op de internationale boekenbeurs in Caïro het Nieuwe Testament voor € 0,13 te koop. Zie wjdw.nl/boeken.

Zie ook wjdw.nl/kansen-voor, wjdw.nl/kansen-voor-t en wjdw.nl/kansen-en.

Vanwege een technisch probleempje met mijn nieuwe laptop moet ik deze laatste pagina opnieuw schrijven wanneer het afstudeerfeest al is afgelopen. Op de eerste dag van het feest reikte mijn collega ds. Wageeh, directeur van ons centrum voor Midden-oosters christendom opstelprijzen uit. Het centrum organiseerde eerder dit jaar ook een tweedaagse conferentie over christelijk Arabisch erfgoed. Zie wjdwn.nl/conferentie en wjdwn.nl/de-gelijkenis.

Hoewel deze nieuwsbrief en de weblog wjdwn.nl op elkaar aansluiten, is er ook een verschil: de brief wordt door de GZB verspreid, terwijl ik op de weblog op persoonlijke titel schrijf en meer groepen lezers voor ogen heb dan alleen u als familie, vrienden en GZB-achterban. Mocht u echter niets op de weblog willen missen, klik dan in de rechterkolom op de knop "Volg blog via email."

Onze keukenmedewerkers en schoonmakers waren ook aangeslagen door de diefstal. De kok beantwoordde de vraag "Hoe gaat het ermee?" een week lang met "Niet goed." Girgis wenste met eenvoudige oprechtheid dat God de dief vijfvoudig zou straffen. Milad geloofde dat God met de diefstal een bedoeling had, hetgeen tot een theologisch doordenkertje leidde: kan God diefstal verbieden en er tegelijk een doel mee hebben? De dagwaker doorzocht alle schuilhoeken van het seminarie in de ijdele hoop nog een spoor van de laptop te ontdekken en zei: "Als ik de dief vind, zal ik hem persoonlijk van het seminarie verwijderen, zelfs al was het mijn broertje."

Dat broertje, Magdi, bracht mij inderdaad in tweestrijd: hij had twee dagen ervoor nog bij mij schoongemaakt en heeft relatief gemakkelijk toegang tot de reservesleutels. Moest ik hem verdenken en voortaan argwanend in de gaten houden of juist bemoedigen omdat hij, hoogstwaarschijnlijk ten onrechte, al genoeg met scheve blikken werd aangekeken? Ik besloot hem uit te nodigen mij persoonlijk eens precies te vertellen wat er op de bewuste dag was gebeurd. Toen hij uitgepraat was en ik niets verdachts aan zijn verhaal kon ontdekken, stonden we op, maar hij zei: "Nog één ding, doctor. Je moet wel weten dat ik elke dag bid dat de dief ontdekt mag worden."

Nu is deze brief vol en heb ik nog niet bedankt voor de kaarten, e-mails, facebookberichtjes en tweets rond mijn promotie, verjaardag, kerst en oud en nieuw en pasen en pinksteren. Bij dezen! Ook heb ik nog niet vermeld dat mijn tweejaarlijks verlof in de loop van deze zomer valt en heb ik nog niets verteld over het bezoek van dhr. Arie van der Poel van de GZB, over een studiedag over Openbaring, over een wetenschappelijk artikel dat ik voor ons nieuwe seminarietijdschrift heb geschreven, over een oudstudent die nu synodpreses is en een ander die een verklaring van Ma-leachi heeft geschreven en over al die andere lichtpuntjes die ondanks de zorgen het werk hier maken tot een feest.

Willem-Jan

COLOFON

Willem-Jan de Wit is docent Bijbelwetenschappen en systematische theologie aan het Evangelical Theological Seminary in Cairo.

Voor dit werk is hij door de protestantse zendingsorganisatie GZB uitgezonden vanuit de Noorderkerk gemeente in Amsterdam. In het kader van het GZB-programma "Deelgenoten" wordt zijn werk in het bijzonder gesteund door de hervormde gemeenten van Polsbroek-Vlist en Sliedrecht.

Via deze nieuwsbrief houdt hij u als familie, vrienden, gemeenteleden en belangstellenden op de hoogte van zijn werk en ervaringen in Egypte. Zijn adresgegevens zijn:

Dr. Willem J. de Wit | ETSC | 8 el-Sekka el-Beda
Abbaseya | Cairo 11381 | Egypt
00-20-127-2800851 | [wjdwn1974 \(skype\)](mailto:wjdwn1974@skype.com)
willemdewit@hotmail.com | wjdwn.nl

De GZB werkt graag mee aan de verspreiding van deze nieuwsbrief en stelt uw meeleven en gebed zeer op prijs.

U kunt uw betrokkenheid óók tot uitdrukking brengen door een gift over te maken voor het werkersfonds "W.J. de Wit" of voor andere onderdelen van het werk waar de GZB wereldwijd bij is betrokken. Het gironummer is 28016. We zijn dankbaar voor uw onmisbare steun, zodat het werk voort kan gaan en zelfs kan groeien.

Als u deze brief niet per post hebt ontvangen, maar volgende nieuwsbrieven wel graag per post ontvangt, dan kunt u uw adres doorgeven aan de GZB. Geeft u een adreswijziging ook altijd door aan het kantoor van de GZB.

GZB | Postbus 28 | 3970 AA Driebergen
0343-512444 | info@gzb.org | gzb.nl

Aan het Evangelical Theological Seminary in Cairo studeren zo'n 55 jongemannen om predikant te worden in de presbyteriaanse (protestantse) kerk in Egypte. Daarnaast biedt het seminarie diverse deeltijdopleidingen aan voor belangstellenden, zowel in Caïro als in Alexandrië.

Wie het Engels voldoende beheerst, kan doorstuderen in het masterprogramma. Veel oudstudenten hiervan zijn inmiddels zelf betrokken bij de opleiding van predikanten in Egypte en Soedan. Ook westerse theologiestudenten kunnen (een deel van) de masteropleiding van het seminarie volgen, bijvoorbeeld om de christenen in het Midden-Oosten beter te leren kennen.

ETSC | etsc@etsc.org | etsc.org

IN EGYPTE

nummer 12, december 2012

Nieuwsbrief van Willem-Jan de Wit
docent Bijbel en theologie in Caïro

Maarten en Francien, mijn broer en schoonzus, waren onlangs in Egypte. Samen bezochten we student Malèk (r.) in Minya.

Caïro, maandag 10 december 2012

LAND ONRUSTIG VOL VAN ZORGEN

Het gaat niet goed in Egypte. Het land is tot op het bot verdeeld en door verschillende partijen wordt deze weken massaal gedemonstreerd, de laatste dagen vooral bij het presidentiële paleis. Hoewel men zich inspant om erger te voorkomen, zijn er al doden gevallen. Wat is er gaande?

In juni is Morsi met een nipte meerderheid van stemmen tot president verkozen. Een deel van het volk staat vierkant achter hem en ook achter de nieuwe grondwet die de geest van de revolutie en van de islam verenigt en waar 15 december een referendum over wordt gehouden.

Een ander deel van de bevolking vindt echter dat de president zich als een dictator gedraagt en had na de revolutie gehoopt op een grondwet die diverse grondrechten beter waarborgt en die niet de geest van het islamisme ademt. Misnoegd over de manier waarop de grondwet tot stand is gekomen proberen zij het referendum te voorkomen en anders zullen ze zaterdag tegenstemmen, niet wetend of ze zullen winnen.

Een derde groep is minder luidruchtig aanwezig, maar kom ik wel tegen als ik luister op straat: mensen die niet zo'n uitgesproken mening hebben over de grondwet, maar die vooral lijden aan het feit dat het land zo verdeeld is.

De christenen in Egypte behoren grotendeels tot de tweede groep: zij zijn bezorgd en ontevreden over de huidige gang van zaken en als de grondwet inderdaad wordt aangenomen, zien ze de toekomst donker in. Naar verhouding veel christenen nemen dan ook deel aan de demonstraties. Tegelijk zijn kerken rond het presidentiële paleis open om gewonde demonstranten te helpen ongeacht hun politieke voorkeur.

Morgen worden er weer miljoenenmenigten op straat verwacht, van zowel voor- als tegenstanders van president en grondwet. Wanneer u dit leest, zullen de ontwikkelingen al weer verder zijn. Te midden van dit alles troost het christenen hier dat elders ter wereld voor hen gebeden wordt en brengt de situatie hen ook zelf bijeen voor gebed. Voor kerstsfeer moet je nu niet in Egypte zijn, voor adventsverwachting misschien juist wel.

Willem-Jan

gzb.nl
wjdwn.nl

Ramez was vroeger in zijn vakanties steenhouwer in de heuvels bij het Nijldal. Tijdens de pauzes vertelde hij zijn maten uit de Bijbel.

Als student heeft hij mij de afgelopen twee jaar geholpen bij het leren van Arabisch. In juli bezocht ik hem in zijn ouderlijk huis en in de vacante gemeente waar hij stage liep en volgend jaar wellicht predikant wordt.

In oktober is oudcollega "Uncle Mofeed" overleden. Een jongere collega schrijft: "Mijn mentor en docent, Mofid Gamil, is heengegaan om met de Heere te zijn. Zijn leven was een waar getuigenis van de eenvoud van het evangelie." wjdw.nl/uncle

NIEUWE STUDENTEN

Waren de verhoudingen tussen sommige studenten afgelopen voorjaar wat minder en moest daarnaast een student tijdelijk worden geschorst, dit jaar is de sfeer op het seminarie weer opgeklard en is een enthousiaste nieuwe groep studenten aan de predikantsopleiding begonnen. Hoewel ik hen nog geen college geef, scheppen ze er behagen in mij de oren van het hoofd te vragen over alle mogelijke Bijbelse en theologische onderwerpen.

Joseph (middelste op foto rechtsboven) is met 22 jaar de jongste en heeft van het voorjaar zijn studie Engels afgerond. Onze eerste ontmoeting was op zijn kamer en ik zag meteen zijn kunstbeen los naast hem staan. Goedlachs vertelde hij dat hij twee jaar geleden onder een trein is gekomen en dat door het amputeren van zijn been zijn leven is gered. Tijdens zijn studie Engels deed hij veel in de kerk en voelde hij al het verlangen predikant te worden, maar toen hij het ongeluk kreeg, veel pijn leed en zijn been werd geamputeerd, voelde hij zich op de proef gesteld of hij zelf wel geloofde wat hij anderen steeds had voorgehouden en meende hij dat predikantschap voor hem fysiek onmogelijk was geworden, maar nu is hij toch toegelaten en begint hij met vreugde aan de theologiestudie.

VERLOF

Tijdens mijn verlof deze zomer bezocht ik o.a. Amsterdam (Noorderkerk, Kerk in Hebron, congres Bijbelgeleerden, Vrije Universiteit), Bleskensgraaf (GZB-collega's), Bodegraven (familie, barbecue Bethelkerk), Dirksland (vriendenkring), Driebergen (weekopening GZB-kantoor), Doorn (GZB-dag), Houten (oma bij tante), Kampen (universiteitsbibliotheek), Naarden (orgelconcert), Nieuwerbrug (ouders), Nieuwkoop (varen met broers), Parijs (conferentie, Louvre), Polsbroek (verteld over Egypte, achterfamilie gegroet), Sliedrecht (Egypte in kerk, zendingscommissie), Waddinxveen (tweet-up van theologen), Waterland (fietstocht) en Zwolle (verlaat kraambezoek). Dank voor alle ontmoetingen en ieders bijdrage aan het welslagen van het verlof! wjdw.nl/2012/07 wjdw.nl/2012/08 wjdw.nl/2012/09

Tijdens onze gemeenschapszaterdag houden enkele studenten een suikerrietgevecht voordat ze de zoete sap uit de stengels knagen. wjdw.nl/onbezorgd

In het St. Makarios-klooster in Wadi Natrun (ten noordwesten van Caïro) toont een monnik een eeuwenoud handgeschreven evangeliënboek. Hoewel het klooster koptisch-orthodox is, mag dr. Michael Parker, die dit jaar aan ons seminarie kerkgeschiedenis doceert, er binnenkort een lezing over Maarten Luther houden.

Wanneer prof.dr. Mahmoud Azab, de adviseur voor dialoog van de groot-imam van Al Azhar (het "Vaticaan" van de islam), op ons seminarie spreekt, merkt één van de studenten op: als alle moslims voor deze beschaafde vorm van islam zouden staan, zou het samenleven van moslims en christenen in Egypte geen probleem hoeven te zijn. wjdw.nl/adviseur | onder: wjdw.nl/de-jeugd

In september houden we een openingsconferentie met de studenten die onze predikantsopleiding volgen. Gewoontegetrouw verblijven we vier dagen aan de Middellandse Zee. wjdw.nl/openingsconferentie-in-vredesoord

Onze masteropleiding is niet zo groot maar wel veelkleurig. Zo staan op de voorste rij: onze Amerikaanse lutherse gastdocente dr. Carolyn Schneider; onze tweedejaarsstudente Anna-Maria, een Rooms-katholieke zuster afkomstig uit Italië, sinds lang woonachtig in Egypte; onze tweedejaarsstudent de presbyteriaanse dominee Ayad, die een passie heeft voor het trainen van zondagsschoolleiders van verschillende kerkverbanden; en onze toehoorder en toekomstige student evangelist Samuel, behorend tot één van de kleinere protestantse kerken in Egypte. En, om niet meer te noemen, staat in het midden onze nieuwe koptisch-orthodoxe studente Nawal.

Sinds begin november geef ik op vrijdag college aan 25 studenten in Minya (250 km ten zuiden van Caïro). Foto: openingsviering. wjdw.nl/minya

Als u een Facebook-account hebt (of aanmaakt), kunt u op fb.com/willemjdewit/photos_albums duizenden foto's die ik in Egypte heb gemaakt bekijken, liken of van commentaar voorzien.

Als bewust binnen blijvende buitenlander neem ik niet deel aan demonstraties: die zijn van de Egyptenaren zelf. Maar vrijdag 7 december bekijk ik voorafgaand aan de demonstraties wel even de situatie bij het presidentiële paleis.

MEER WETEN?

Wellicht is het precies goed voor u dat u deze nieuwsbrief enkele malen per jaar via de GZB ontvangt. Echter, de ontwikkelingen in Egypte gaan snel en in één nieuwsbrief kan ik lang niet alles schrijven. Mocht u meer en vaker bericht willen ontvangen, dan wijs ik u op mijn website *In Egypte* (wjdw.nl), waar ik op persoonlijke titel vrijwel wekelijks iets schrijf. In de rechterkolom van deze website staan drie mogelijkheden hoe u op de hoogte kunt blijven van nieuwe berichten:

1. “Volg blog via email”: als u hier op klikt en uw emailadres opgeeft, krijgt u bij elk nieuw bericht een emailtje. Zo mist u niets en bent u steeds op de hoogte van het laatste nieuws.
2. “Meld u aan voor de maandelijksse nieuwsmail”: als u hier op klikt en vervolgens uw naam en emailadres opgeeft, krijgt u eens per maand een nieuwsmail met daarin links naar de belangrijkste berichten op de website van de afgelopen maand. (NB: hebt u deze zomer uw emailadres op een lijst genoteerd, maar nog geen nieuwsmail ontvangen? Mogelijk kon ik uw emailadres dan niet goed lezen en vraag ik u vriendelijk u via wjdw.nl alsnog aan te melden.)
3. “@willemjdewit volgen”: als u hier op klikt en een Twitter-account hebt, krijgt u steeds een tweet bij een nieuw bericht op de website.

COLOFON

Willem-Jan de Wit is docent Bijbelwetenschappen en systematische theologie aan het Evangelical Theological Seminary in Cairo.

Voor dit werk is hij door de protestantse zendingsorganisatie GZB uitgezonden vanuit de Noorderkerk gemeente in Amsterdam. In het kader van het GZB-programma “Deelgenoten” wordt zijn werk in het bijzonder gesteund door de hervormde gemeenten van Polsbroek-Vlist en Sliedrecht.

Via deze nieuwsbrief houdt hij u als familie, vrienden, gemeenteleden en belangstellenden op de hoogte van zijn werk en ervaringen in Egypte. Zijn adresgegevens zijn:

Dr. Willem J. de Wit | ETSC | 8 el-Sekka el-Beda
Abbaseya | Cairo 11381 | Egypt
00-20-127-2800851 | [dewit1974 \(skype\)](mailto:dewit1974@skype.com)
willemjdewit@hotmail.com | wjdw.nl

De GZB werkt graag mee aan de verspreiding van deze nieuwsbrief en stelt uw meeleven en gebed zeer op prijs.

U kunt uw betrokkenheid óók tot uitdrukking brengen door een gift over te maken op bankrekening 69-07-62-445 voor het werkersfonds “W.J. de Wit” of voor andere onderdelen van het werk waar de GZB wereldwijd bij is betrokken. We zijn dankbaar voor uw onmisbare steun, zodat het werk voort kan gaan en zelfs kan groeien.

Als u deze brief niet per post hebt ontvangen, maar volgende nieuwsbrieven wel graag per post ontvangt, dan kunt u uw adres doorgeven aan de GZB. Geeft u een adreswijziging ook altijd door aan het kantoor van de GZB.

GZB | Postbus 28 | 3970 AA Driebergen
0343-512444 | info@gzb.org | gzb.nl

Aan het Evangelical Theological Seminary in Cairo studeren zo'n 55 jongemannen om predikant te worden in de presbyteriaanse (protestantse) kerk in Egypte. Daarnaast biedt het seminarie in Cairo, Alexandrië en Minya diverse deeltijdopleidingen aan voor belangstellenden.

Wie het Engels voldoende beheerst, kan doorstuderen in het masterprogramma. Veel oudstudenten hiervan zijn inmiddels zelf betrokken bij de opleiding van predikanten in Egypte en Soedan. Ook westerse theologiestudenten kunnen (een deel van) de masteropleiding van het seminarie volgen, bijvoorbeeld om de christenen in het Midden-Oosten beter te leren kennen.

ETSC | etsc@etsc.org | etsc.org

IN EGYPTE

nummer 13, juni 2013

Nieuwsbrief van Willem-Jan de Wit
docent Bijbel en theologie in Caïro

Met eerstejaarsstudenten bezoek ik begin maart de moskee van Ibn Tulun en andere monumenten van middeleeuws Caïro.

Caïro, zaterdag 15 juni 2013

ZAY EZ-ZIFT—ALS HET ASFALT

“Zay ez-zift” betekent letterlijk “als het asfalt” of “als pek,” maar Egyptenaren gebruiken het meestal in de betekenis van “beroerd”:

“Hoe voel je je?” “Zay ez-zift.”

“Hoe heb je je tentamen gemaakt?” “Zay ez-zift.”

“Hoe gaat het nu met Egypte?” “Zay ez-zift.”

Hoewel de internationale media-aandacht voor Egypte op dit moment iets minder lijkt te zijn, is de onvrede onder de bevolking wijd verspreid. Ongevraagd vertelt de taxichauffeur op straat, de slager zittend voor zijn zaak, de sapverkoper al sinaasappels persend of de schoonmaker in het hotel dat hij het helemaal heeft gehad met de huidige president. Er is een groot-schalige handtekeningenactie gestart om hem te bewegen op te stappen.

Hoe anders had men zich het resultaat van de revolutie voorgesteld! De chauffeur van in de zestig die me de dag nadat Mubarak was opgestapt naar het Tahrirplein bracht, zei toen vol enthousiasme: “Onze generatie heeft de oorlog van 1973

[tegen Israël] gevoerd en de jeugd van nu heeft Egypte verlost van de dictatuur. De president zat daar ergens hoog en wij armen leefden onder het asfalt. Dat is nu voorbij.”

Misschien zijn de mensen sinds de revolutie inderdaad mondiger geworden en in die zin onder het asfalt vandaan gekropen, maar de armoede is niet voorbij en de vrees is eerder dat deze toe zal nemen.

Demonstraties. Zondag 30 juni gaat het menens worden. Dan is Morsi een jaar president en een zeer massale demonstratie moet ervoor gaan zorgen dat dat meteen ook zijn laatste dag is als mislukte leider van het volk. Wat ons concreet te wachten staat? Als de demonstraties vreedzaam zijn, er niet wordt gevochten en niets wordt vernield of in brand gestoken en men niet probeert het presidentiële paleis binnen te dringen, dan zullen politie en leger en tegenstanders niet met geweld tegen de demonstranten optreden...

Niet iedereen gelooft overigens in deze demonstraties. Je kunt wel een president weggagen, maar wat krijg je ervoor in de plaats? Bovendien, zoals gisteren de klant voor me bij de kapper zei: “Ik ben zeker geen moslimbroeder, maar Morsi

gzb.nl
wjdwn.nl

De afgelopen jaren is de bovenverdieping van het hoofdgebouw van ons seminarie geheel verbouwd en geheel in middenoosterse stijl ingericht tot Center for Middle Eastern Christianity. Er is een aparte bibliotheek met boeken over het middenoosters christendom en de islam, een grote collegezaal, een ruimte waarin oude handschriften ten toon worden gesteld, etc.

Doel van het centrum is onder andere duidelijk te maken dat het christendom geen westers importproduct is maar in het Midden-Oosten is ontstaan en de eeuwen door heeft bestaan en ook om de kerk toe te rusten nu en in de toekomst in het Midden-Oosten kerk te zijn. Zie ook wjdw.nl/verslag.

Dit vloermozaïek in de hal staat voor Christus en de twaalf discipelen.

is wel een door het volk gekozen president: die stuur je niet na een jaar al weg, maar laat je zijn termijn uitzitten en dan kies je een ander. Zo werkt democratie.”

Het is geen geheim dat de meeste christenen een president uit de kringen van de moslimbroederschap nooit hebben zien zitten en weinig met Morsi ophebben en het proces van vermoslimbroederschappisering van de samenleving met lede ogen aanzien. Dat geeft nu aanleiding tot het gerucht dat christenen het brein zijn achter de demonstraties van 30 juni (en dat je er als rechtgeaarde moslim dus verre van zou moeten houden). Feit is echter dat de kritiek op Morsi zeker niet alleen van christelijke zijde komt en dat de kerkelijke leiders geen oproep doen tot deelname aan de demonstraties maar zich, althans officieel, veeleer neutraal opstellen.

Uiteraard zijn er ook Egyptenaren die nog van harte achter Morsi staan en hem graag meer tijd gunnen om de puinhopen van dertig jaar Mubarak op te ruimen. Een taxichauffeur was er vorige week duidelijk over: “Morsi is een vrome man. Misschien is er naar menselijke maatstaven soms wat op hem aan te merken, maar volgens Gods maatstaf—en daar komt het toch op aan—is hij de beste president die Egypte ooit heeft gehad.”

De leraar Arabisch van wie ik deze junimaand vijf uur per dag vijf dagen per week les krijg, heeft vroeger twee keer kort vastgezet toen hij tegen Mubarak protesteerde en geniet van de vrijheid die er nu heerst. Hij vertelde me als luisteroefening een verhaaltje over een student die zich zorgen maakte om zijn land en zich daardoor niet op zijn studie kon concentreren. Zijn wijze moeder sprak met hem en zei: “Als jij ons vaderland wilt dienen, dan moet jij nu eerst ervoor zorgen dat je je tentamens haalt en afstudeert. Zet die zorgen uit je hoofd en vertrouw erop dat Egypte bij God en bij president Morsi in goede handen is.”

Onderwijs. Bij alle verschillen van inzicht is er wel overeenstemming over wat Egyptes hoofdprobleem is: het onderwijs is *zay ez-zift*. Als het

op de details aankomt, lopen de meningen wel weer uiteen: de één stelt dat Mubarak het onderwijs bewust heeft laten verpauperen omdat dom volk gemakkelijker mak te houden is, een ander vindt dat de moslimbroederschap misbruik maakt van de onwetendheid van het volk en met religieuze praat en een zak rijst de stem van de simpele ziel koopt, en een derde ziet in het huidige type demonstranten slechts duffe kuddedieren die niet eens weten waarvoor ze de straat opgaan. Maar de gedeelde rode draad is toch: beter onderwijs draagt bij aan een beter Egypte.

Ons seminarie is te klein om het hele land te veranderen en is zelf ook niet volmaakt, maar streeft in elk geval naar hoogwaardig onderwijs. Een student vertelde mij enige tijd geleden hoe het er tijdens zijn studie sociaal werk aan toeging op de hogeschool/universiteit (in Egypte worden die twee niet onderscheiden). Ik zal u de details besparen, maar vroeg hem: “Dan heb je misschien in de eerste twee jaar aan ons seminarie misschien al wel meer opgestoken dan tijdens de vier jaar van je studie sociaal werk?” “Nee,” was zijn antwoord, “na een half jaar had ik hier al meer geleerd.”

Pas vroeg ik Peter en Michael, twee eerstejaars studenten (midden voor en rechts achter op de foto op de voorpagina), waarom een goede opleiding voor predikanten onmisbaar is en ze kwamen al snel op ten minste drie redenen uit:

1. “Christelijke televisiezenders brengen niet alleen het evangelie in veel huiskamers, maar helaas ook dwaalleraar. Een goed opgeleide predikant helpt de gemeente te onderscheiden wat waar is en wat niet.”

2. “Preken hier in Egypte blijven vaak wat aan de oppervlakte. Een goed opgeleide predikant kan de gemeente inwijden in de rijke schatten van de Schrift.”

3. “Ontloop je als christen moslims die misschien lastige vragen stellen of ga je met hen in gesprek? Een goed opgeleide predikant kan gemeentelieden toerusten hoe het gesprek aan te gaan.”

Soms roept de situatie in het land een gevoel van machteloosheid op en zelfs als ik het zou kunnen, zou het geheel verkeerd zijn om als buitenlandse betweter of binnendringer te proberen orde op zaken te stellen. Egypte is van de Egyptenaren. Maar daarom is het juist mooi dat ik hier toch mijn plaats heb en mag bijdragen aan wat Egyptenaren zelf zeggen het meest nodig te hebben: goed onderwijs. En dan heb ik als studenten toch meest leergierige mensen die met hun kennis en vorming kerk en samenleving hopen te dienen. Daarom voel ik mijzelf toch veel eerder gezegend dan *zay ez-zift*. Willem-Jan

Ds. Wael uit Syrië heeft enkele jaren geleden aan ons seminarie hier in Caïro de predikantsopleiding afgerond. Daarna is hij teruggekeerd, maar vanwege de omstandigheden in zijn vaderland is hij met zijn gezin vervolgens weer naar Egypte gekomen. Het plan is nu dat hij komend jaar de masteropleiding aan ons seminarie gaat volgen.

Twee straten bij ons seminarie vandaan is onlangs het eethuisje “De Syriër” geopend. Het goede van de Syrische keuken komt zo bij ons, maar de achtergrond is triest: de eigenaar is een vluchteling die een nieuw bestaan op probeert te bouwen.

Enkele maanden geleden verbleef een week of twee een Syrische familie op ons seminarie. Vanwege geweld en afpersing waren ze hun land ontvlucht om naar Zweden te gaan. Omdat ze aanvankelijk geen visum konden krijgen, waren ze naar Egypte gekomen om hier de papieren in orde te maken.

In het stadscentrum komen een paar jochies naar me toe die om geld bedelen. Eén van hen laat een kopie van een paspoort zien ten bewijze dat hij Syriër is. Hij vertelt me dat zijn vader nog in Syrië is en hij hier alleen met zijn moeder is.

In de trein naar het zuiden komt op een gegeven moment een tienerjongen naast me zitten en aan de andere kant van het gangpad zijn veel oudere zus met haar kinderen van wie de oudste ook al tieners zijn. De jongen vraagt me om hulp en het is me al snel duidelijk dat hij daar gewoon geld mee bedoelt. Dit is uitzonderlijk: in Egyptische treinen komen wel eens bedelaars door het gangpad, maar je verwacht niet dat je medepassagier op de stoel naast je om geld bedelt. Ik krijg de indruk dat deze mensen geen kaartjes hebben maar dat de conducteur een oogje dichtknijpt: het zijn immers Syrische vluchtelingen.

De jongen vertelt dat ze eerst naar Libanon waren gevlucht maar dat de mensen daar slecht voor hen waren—de Egyptenaren zijn veel vriendelijker. Ze zijn nu op weg naar een stadje in het zuiden van Egypte waar ze bij kennissen terecht kunnen. Hij wil daar werk zoeken en zal alles aanpakken wat hij kan krijgen: hij is als broer en oom nu de hoofdverantwoordelijke voor het familie-inkomen. Dat een jongen van veertien veel beter eerst zijn school af kan maken en vervolgens het best nog een studie of vakopleiding kan doen, lijkt onder deze omstandigheden niet op te gaan.

Lees meer over Syrische vluchtelingen in Egypte op wjd.nl/syrische.

KORT NIEUWS

Rond de jaarwisseling ben ik in het dorp Deir al-Garnous, waar onze oudstudent Amgad de gemeente dient. De kerkelijke gemeente is niet zo groot, maar de zondagsschool trekt wel 300 kinderen en bij de eindejaars-/kerstviering zelfs 400. Zie verder wjd.nl/wat-is-er-gaande.

In februari bezoekt een reisgezelschap onder leiding van ds. B. H. Weegink Egypte. Tijdens een “avondsluiting” mag ik één en ander over mijn werk en de kerk in Egypte vertellen en ontmoet ik ds. H.J. van der Veen (rechts), predikant van de hervormde gemeente te Sliedrecht.

In mei ontmoet ik in Caïro Wilko en Eva Spaan uit Amsterdam die in Egypte op vakantie zijn.

“Als ik jullie vraag iets te beloven, zullen jullie dat dan ook echt doen?” vraagt Tawadros, de nieuwe koptisch-orthodoxe paus. “Ja,” roept de toegestroomde mensenmenigte. “Beloven jullie het echt?” vraagt de paus nogmaals vanaf een balkon in het Verbrande Klooster (Deir al-Muharraq), 350 km ten zuiden van Caïro, waar ik in februari voor een conferentie ben. “Ja,” klinkt het nogmaals uit duizenden monden. “Goed, wat ik jullie vraag is te bidden voor Egypte en de gouverneur hier van de provincie Asyut en voor de kerk en de bisschop en het klooster.” De paus benadrukt ook dat een christen blij mag zijn en niet bang hoeft te wezen. “Als angst je toch overvalt, zeg dan: ‘God is mijn licht en mijn heil, wie zou ik vrezen?’ Dan gaat de angst weg.” De eerste indruk van Tawadros als paus is positief: hij spreekt de taal van het volk en protestanten hebben hoop dat hij de relatie tussen de kerken verbetert.

Aanstaande dominees die onlangs aan ons seminarie zijn afgestudeerd en vooral in dorpsgemeenten in Opper-Egypte (het zuiden) gaan dienen. Zie ook wjdw.nl/volg.

SEMINARIEBESTUUR

Zie ook wjdw.nl/seminariebe

Eén van de vrijwilligers in Asyut vertelt wat ze aan de door de GZB gesteunde toerustingscursus heeft gehad.

Na vier jaar trouwe dienst keerden dr. Mark en Linda Nygard in juni terug naar Amerika. Na Kameroen en Senegal was Egypte hun derde buitenland. Mark was "director of Graduate Studies" ("baas" van de masterprogramma's) en daarmee de collega met wie ik de afgelopen jaren het intensiefst heb samengewerkt. Zie ook wjdw.nl/dr-mark.

Dr. Atef, onze rector (links), neemt afscheid van dr. Makram Naguib (rechts) die tot voor kort voorzitter van het seminariebestuur was. De nieuwe voorzitter is ds. Redda Ibrahim (midden) uit Asyut (400 km ten zuiden van Caïro) die ik inmiddels vaak ben tegengekomen: enkele jaren geleden volgde hij onze masteropleiding, van april 2012 tot april 2013 was hij synodepreses en samen met dhr. Arie van der Poel, de GZB-landencoördinator voor onder andere Egypte, bezocht ik hem in Asyut omdat de GZB een toerustingsprogramma voor vrijwilligers in zijn gemeente heeft mogelijk gemaakt.

Het seminariebestuur heeft ook een nieuwe vicevoorzitter gekozen: ds. Ramy Morcos, eveneens een oud-master-student, die net terug is van een jaar aan de beroemde universiteit van Yale in de Verenigde Staten, waar hij een vervolgopleiding heeft gevolgd. Nu hij terug is, is hij net als voorheen predikant van het Nijldaldorp Nazlit in-Nahl (waar ik juni 2009 in deze nieuwsbrief over schreef; terug te vinden via wjdw.nl/pub).

COLOFON

Willem-Jan de Wit is docent Bijbelwetenschappen en systematische theologie aan het Evangelical Theological Seminary in Caïro.

Voor dit werk is hij door de protestantse zendingsorganisatie GZB uitgezonden vanuit de Noorderkerk gemeente in Amsterdam. In het kader van het GZB-programma "Deelgenoten" wordt zijn werk in het bijzonder gesteund door de hervormde gemeenten van Polsbroek-Vlist en Sliedrecht.

Via deze nieuwsbrief houdt hij u als familie, vrienden, gemeenteleden en belangstellenden op de hoogte van zijn werk en ervaringen in Egypte. Zijn adresgegevens zijn:

Dr. Willem J. de Wit | ETSC | 8 el-Sekka el-Beda
Abbaseya | Caïro 11381 | Egypt
00-20-127-2800851 | [dewit1974 \(skype\)](mailto:dewit1974@skype)
willemdewit@hotmail.com | wjdw.nl

De GZB werkt graag mee aan de verspreiding van deze nieuwsbrief en stelt uw meeleven en gebed zeer op prijs.

U kunt uw betrokkenheid óók tot uitdrukking brengen door een gift over te maken op bankrekening 69-07-62-445 voor het werkersfonds "W.J. de Wit" of voor andere onderdelen van het werk waar de GZB wereldwijd bij is betrokken. We zijn dankbaar voor uw onmisbare steun, zodat het werk voort kan gaan en zelfs kan groeien.

Als u deze brief niet per post hebt ontvangen, maar volgende nieuwsbrieven wel graag per post ontvangt, dan kunt u uw adres doorgeven aan de GZB. Geeft u een adreswijziging ook altijd door aan het kantoor van de GZB.

GZB | Postbus 28 | 3970 AA Driebergen
0343-512444 | info@gzb.org | gzb.nl

Aan het Evangelical Theological Seminary in Caïro studeren zo'n 55 jongemannen om predikant te worden in de presbyteriaanse (protestantse) kerk in Egypte. Daarnaast biedt het seminarie in Caïro, Alexandrië en Minya diverse deeltijdopleidingen aan voor belangstellenden.

Wie het Engels voldoende beheerst, kan doorstuderen in het masterprogramma. Veel oudstudenten hiervan zijn inmiddels zelf betrokken bij de opleiding van predikanten in Egypte en Soedan. Ook westerse theologiestudenten kunnen (een deel van) de masteropleiding van het seminarie volgen, bijvoorbeeld om de christenen in het Midden-Oosten beter te leren kennen.

ETSC | etsc@etsc.org | etsc.org

IN EGYPTE

nummer 14, december 2013

Nieuwsbrief van Willem-Jan de Wit
docent Bijbel en theologie in Caïro

Eerste- en tweedejaarsstudenten van onze predikantsopleiding en een aantal deeltijdstudentes op bezoek bij de piramides.

Cairo, woensdag 4 december 2013

SITUATIE IN HET LAND

Toen ik in juni mijn vorige nieuwsbrief schreef, was Morsi nog president. Sindsdien is er heel veel gebeurd. 30 juni is het volk massaal de straat opgegaan om het aftreden van Morsi te eisen. 3 juli is hij door het leger aan de kant gezet. 14 augustus zijn bij het uiteenjagen van protestkampen honderden doden gevallen en dezelfde dag gingen tientallen kerken, Bijbelwinkels, etc. in vlammen op, evenals de nodige politiebureaus.

Op mijn weblog heb ik hier uitgebreid over geschreven en toen ik eind augustus, begin september in Nederland was, heb ik er op de GZB-dag en in diverse gemeenten en media ook over verteld. Ik zal de verhalen van toen hier nu niet herhalen, maar mocht u één en ander nog eens na willen lezen, dan verwijs ik naar:

wjdwnl.nl/2013/08 (berichten uit augustus);

wjdwnl.nl/2013/09 (berichten uit september).

Hierbij wil ik ieder ook hartelijk danken voor zijn of haar betrokkenheid in deze veelbewogen periode, niet alleen bij mijzelf, maar ook bij Egypte en in het bijzonder bij de christenen hier.

Vergeleken met midden augustus is het nu veel rustiger. Een paar weken geleden is de avondklok die was ingesteld weer opgeheven en inmiddels rijden ook de treinen weer (als voorzorgsmaatregel om aanslagen te voorkomen was het spoorverkeer enkele maanden stilgelegd).

De rust is wel relatief: vrijwel elke week hoor je nog over demonstraties en over doden. Bovendien zijn er nog vragen genoeg: moet je blij zijn dat het land is behoed voor afzakken in een heilloos islamisme of moet je veeleer vrezen dat kwade krachten uit het tijdperk Mubarak nu hun kans weer grijpen? En staat het er met de mensenrechten nu per saldo beter of slechter voor?

Een nieuwe grondwet is bijna klaar en zal over enkele weken in een referendum aan het volk worden voorgelegd. Er is kritiek op, maar ik hoor ook over veel verbeteringen ten opzichte van de grondwet die een klein jaar terug onder Morsi werd aangenomen. Maar hoe zal het referendum verlopen? En de presidentsverkiezing? En de parlementsverkiezing? Kortom, vragen te over.

Juist te midden van dit alles stemt het dankbaar dat het werk van ons seminarie dit jaar toch goede voortgang heeft mogen maken. *Willem-Jan*

gzb.nl
wjdwnl.nl

Dr. Joshua Yoder

NIEUWE COLLEGA'S

Pas "ontvluchtte" ik een dag het seminarie en de stad en bezocht ik het "walvisssendal" in de woestijn. Zie verder wjd.nl/walvis.

Ds. Medhat Nady

Het afgelopen halfjaar is het docententeam van ons seminarie met drie personen versterkt. Met alle drie de collega's werk ik op verschillende wijzen meteen ook al samen.

Joshua en Mattheüs. Eind juni, vlak voor de massale demonstraties tegen Morsi en zijn afzetting, is dr. Joshua Yoder met vrouw en zoon naar Egypte gekomen, in principe voor een periode van twee jaar. Hij is nog vrij recent gepromoveerd op een Nieuwtestamentisch onderwerp en verzorgt dit collegejaar dan ook diverse vakken op het gebied van het Nieuwe Testament.

Nu hebben verschillende masterstudenten de afgelopen jaren een scriptie geschreven over een onderwerp dat te maken heeft met het Evangelie naar Mattheüs en onze rector dr. Atef M. Gendy heeft zijn proefschrift gewijd over de gelijkenissen in dit evangelie. Al met al zag ik genoeg reden om eens te peilen of er animo is om met collega's en oud-masterstudenten een bundel artikelen over Mattheüs te schrijven.

Joshua was meteen enthousiast en heeft aangeboden de oud-masterstudenten te helpen om hun scriptie om te werken tot een goed artikel. Inmiddels heeft bijna iedereen die benaderd was een toezegging voor een artikel gedaan. De spannende vraag is nu natuurlijk of iedereen ook daadwerkelijk aan schrijven toekomt.

Anne en curriculumontwikkeling. Aan het eind van de zomer is Anne Emile Zaki benoemd tot docente praktische theologie. Hoewel geboren in Egypte was ze eerder verbonden aan het instituut voor christelijke eredienst aan Calvin Theological Seminary in Grand Rapids in de Verenigde Staten. Nu woont ze met haar man en zoontjes vlak naast ons seminarie.

Al enkele jaren werd de behoefte gevoeld om het curriculum van onder andere de predikantsopleiding van ons seminarie te herzien. Deze zomer hebben we hiermee een begin gemaakt en een stuurgroep gevormd bestaande uit dr. Magdi Gendi, dr. Hani Hanna en mijzelf.

Kort daarna heeft dr. Magdi, die bij ons vice-rector en hoofddocent Oude Testament was, echter een nieuwe functie gekregen: hij is regiodirecteur voor het Midden-Oosten bij de christelijke organisatie Overseas Council International geworden. "Ons verlies is hun winst," schreef onze rector dr. Atef M. Gendy erover. Dit jaar geeft dr. Magdi nog wel colleges bij ons, maar verder heeft hij zijn taken vooral overgedragen aan dr. Hani.

Nu lijkt Hani vaak wel te kunnen werken voor twee, maar voor onze stuurgroep hadden we toch een nieuwe derde man nodig en dat werd dus een vrouw: Anne. Ze heeft meteen een belangrijke rol ingenomen bij het opzetten van gesprekken met studenten, oud-studenten en andere betrokkenen rond de vraag in welke richting we onze voltijd- en deeltijdopleidingen het best kunnen ontwikkelen en ook waar nu knelpunten zitten die we moeten proberen op te lossen.

Anne met man en zoons (Facebookprofielfoto)

Medhat en het Oude Testament. Vanwege het vertrek van dr. Magdi moest er ook worden nagedacht over een nieuwe docent Oude Testament. De keus viel vorige maand op de jonge ds. Medhat Nady (27), die tijdens de predikantsopleiding niet alleen uitblonk door zijn studieresultaten maar ook vanwege zijn inzet voor een gemeente-in-wording in een nieuwe stadswijk. Hij moet echter nog een master- en een doctorsgraad behalen. Na zijn benoeming is hij meteen toegevoegd geworden bij mijn mastercolleges rond Psalm 146. Ook heb ik hem een boek over het Oude Testament aangeraden waarvan we binnenkort een eerste deel hopen te bespreken.

Op het Egyptische platteland tref je veel palm-bomen aan. Vooral als er rijke trossen met vruchten (meest dadels) aan hangen, zijn ze een lust voor het oog. Het plukken van de dadels is echter een vak apart: vanwege de lange stammen moet je de boom inklimmen om bij de vruchten te komen, maar vanwege het ontbreken van zijtakken is dat een hele kunst, die zelfs de gemiddelde plattelandjongen niet zomaar beheerst. Boeren huren daarom soms een ervaren dadelplukker in.

Als de boom niet al te hoog is, is er wel een alternatief, namelijk dat je stenen naar de vruchten gooit. Dit inspireerde een Arabisch poëet tot een dichtregel die pas op ons seminarie in een kapeldienst over lankmoedigheid werd aangehaald: "Wees als een palmboom: werpt iemand stenen naar je toe,werp jij dan je vruchten naar hem af." Om over na te denken.

ESCHATOLOGIE

Rond de eschatologie ("leer van de laatste dingen") leven onder Egyptische christenen veel vragen. Daarom hoop ik er komend seizoen drie keer colleges over te geven: in januari als intensief mastervak en van februari tot mei op woensdagavond voor de deeltijdstudenten en op donderdagmorgen voor de predikantsopleiding.

Wanneer op de televisie de Koran wordt gereciteerd, wil een christelijk meisje de televisie uitzetten, maar haar broertje zegt boos: "Hoe durf je! De Koran is het woord van God." Nee, hij is geen moslim doch christen net als zijn zus. Echter, bij hem is het beeld gegroeid dat christenen Mohammed en de *hadith* (de overgeleverde uitspraken en handelwijzen van Mohammed) afwijzen maar de Koran zelf net als de Bijbel als Gods woord aanvaarden.

Hoe dat beeld zo kon ontstaan? Deze Egyptische familie gaat wel naar de kerk, maar de ouders hebben geen onderwijs genoten en kunnen niet lezen of schrijven. De vader werkt ook veel in het buitenland. Huisgodsdienst is er niet. Als een jongetje dan wat hoort en bijvoorbeeld op school eerbied voor de Koran wordt bijgebracht, gaat hij er voor zichzelf over nadenken en vormt hij zich een beeld.

Als tiener ontdekt hij zijn vergissing: de Koran en Mohammed kun je niet op deze manier tegen elkaar uitspelen, maar de Koran is ook niet één van de heilige boeken van de christenen. Inmiddels is hij student theologie en groeit zijn inzicht in hoe de godsdiensten zich inhoudelijk tot elkaar verhouden en hoe christenen en moslims in praktijk goed met elkaar om kunnen gaan.

Over enkele jaren hoopt hij predikant te worden en dan zal hij zich er ongetwijfeld voor inzetten dat kinderen beter onderwijs ontvangen.

YOUTUBE.COM/WILLEMJDEWIT

U leest deze nieuwsbrief omdat u van lezen houdt, nietwaar? Maar misschien zijn er mensen in uw omgeving die op zich best op de hoogte willen blijven van het werk en de kerk in Egypte, maar liever dingen horen en zien dan lezen. Voor hen is er nu een oplossing waar u/je hen misschien op kunt attenderen: op het videokanaal youtube.com/willemjdewit heb ik enkele filmpjes geplaatst. Bijvoorbeeld:

1. "Welkom in Opper-Egypte" en "Dorp in Opper-Egypte": twee korte, kleurrijke kennismakingen met het dorpsleven en de kerk op het Egyptische platteland.

2. Diverse opnamen waarin onze studenten gezangen zingen, onder andere begeleid op een *oud* (een Egyptische luit).

3. Mijn korte toespraak op de GZB-dag en het iets langere verhaal "Hoe reageer je als de kerk in brand wordt gestoken?" dat ik deze zomer in de Maranathakerk in Sliedrecht hield.

Voor fotoliefhebbers is er verder net als voorheen facebook.com/willemjdewit/photos_albums en nu ook google.com/+willemjdewit/photos.

Vader Fekry gewon veel zonen. Maar liefst drie van hen werken bij ons op het seminarie.

Nady Fekry is sinds jaar en dag de "beveiliging": kom je als bezoeker het seminarie-terrein op, dan meld je je eerst even bij hem.

Magdy Fekry werkt ongeveer even lang op het seminarie als ik. Hij was keukenmedewerker, werd schoonmaker en is nu weer keukenmedewerker, maar valt zo nodig nog in bij 't schoonmaken.

Melad Fekry is nu zo'n anderhalf jaar bij ons. Hij houdt werkkamers schoon en is verder beschikbaar voor allerlei andere klusjes. "Kan ik u/je van dienst zijn?" is zijn stopwoord.

Thang in de rotskerk in
Caïro.

THANG

Het masterprogramma van ons seminarie boden we tot vorig jaar in deeltijd aan. Voor Egyptische predikanten is dit ideaal: zo kunnen ze zowel hun gemeente blijven dienen als verder studeren. We merkten echter dat het voor mogelijke studenten uit het buitenland wat afstotend werkte: als die naar Egypte komen, dan willen ze hun tijd zo goed mogelijk kunnen gebruiken en dus voltijd studeren. Daarom hebben we het programma zo aangepast dat het nu zowel in deeltijd als in voltijd kan worden gevolgd. Dit jaar zijn ook daadwerkelijk twee buitenlandse studenten begonnen: één uit Syrië en één uit India.

Laatstgenoemde heet voluit Khamsuanthang Valte, maar stelde gelukkig meteen voor dat wij hem kortweg Thang noemen. Hij is afkomstig uit het noordoosten van India, een gebied met een eigen cultuur waar tegenwoordig relatief veel protestantse christenen wonen. Voor mijn collegeserie "Constructieve theologie in de context van het Midden-Oosten" moest hij een korte paper schrijven over "Ik geloof in God en daarom geloof ik niet in ...". Hij koos ervoor deze zin aan te vullen met "en daarom geloof ik niet in geweld" en hij legde uit waarom: in de streek waar hij woont, is een oorspronkelijk goedbedoelende vrijheidsbeweging langzaam maar zeker uitgegroeid tot een terreurgroep die het gebruik van geweld soms niet schuwt. Omdat ook prominente kerkleden tot deze beweging behoren, valt het de kerk zwaar er ondubbelzinnig afstand van te nemen. Zelf zou hij dat graag anders zien.

Hoewel Thang een goede student was, moesten we na vijf weken toch al weer afscheid nemen: de gezondheidstoestand van zijn moeder verslechterde zozeer dat hij zich als enige zoon geroepen wist naar huis terug te keren. In elk geval was zijn tijd hier een verrijking voor ons masterprogramma en ons seminarie. Hoewel de studenten van onze predikantsopleiding niet samen met hem colleges hadden gevolgd, organiseerden ze wel spontaan een afscheidsfeestje voor hem.

Eén van de nieuwe studenten in onze predikantsopleiding was voor mij geen onbekende: Hani had ik vorig najaar al college gegeven in onze deeltijdopleiding in Minya (250 km ten zuiden van Caïro). Nu hij hier bij ons op het seminarie woont, ontdekte ik dat ik ook zijn opa ken: ouderling Ibrahim uit het dorp Hoer (275km ten zuiden van Caïro), die mij hartelijk in zijn huis verwelkomde toen ik daar vijf jaar geleden op bezoek was.

COLOFON

Willem-Jan de Wit is docent Bijbelwetenschappen en systematische theologie aan het Evangelical Theological Seminary in Caïro.

Voor dit werk is hij door de protestantse zendingsorganisatie GZB uitgezonden vanuit de Noorderkerk gemeente in Amsterdam. In het kader van het GZB-programma "Deelgenoten" wordt zijn werk in het bijzonder gesteund door de hervormde gemeenten van Polsbroek-Vlist en Sliedrecht.

Via deze nieuwsbrief houdt hij u als familie, vrienden, gemeenteleden en belangstellenden op de hoogte van zijn werk en ervaringen in Egypte. Zijn adresgegevens zijn:

Dr. Willem J. de Wit | ETSC | 8 el-Sekka el-Beda
Abbaseya | Caïro 11381 | Egypt
00-20-127-2800851 | willemjdewit (skype)
willemjdewit@hotmail.com | wjdwnl

De GZB werkt graag mee aan de verspreiding van deze nieuwsbrief en stelt uw meeleven en gebed zeer op prijs.

U kunt uw betrokkenheid óók tot uitdrukking brengen door een gift over te maken op rekening NL91 INGB 0690 7624 45 voor het werkersfonds "W.J. de Wit" of voor andere onderdelen van het werk waar de GZB wereldwijd bij is betrokken. We zijn dankbaar voor uw onmisbare steun, zodat het werk voort kan gaan en zelfs kan groeien.

Als u deze brief niet per post hebt ontvangen, maar volgende nieuwsbrieven wel graag per post ontvangt, dan kunt u uw adres doorgeven aan de GZB. Geeft u een adreswijziging ook altijd door aan het kantoor van de GZB.

GZB | Postbus 28 | 3970 AA Driebergen
0343-512444 | info@gzb.org | gzb.nl

Aan het Evangelical Theological Seminary in Caïro studeren zo'n 50 jongemannen om predikant te worden in de presbyteriaanse (protestantse) kerk in Egypte. Daarnaast biedt het seminarie in Caïro, Alexandrië en Minya diverse deeltijdopleidingen aan voor belangstellenden.

Wie het Engels voldoende beheerst, kan doorstuderen in het masterprogramma. Veel oudstudenten hiervan zijn inmiddels zelf betrokken bij de opleiding van predikanten in Egypte en Soedan. Ook westerse theologiestudenten kunnen (een deel van) de masteropleiding van het seminarie volgen, bijvoorbeeld om de christenen in het Midden-Oosten beter te leren kennen.

ETSC | etsc@etsc.org | etsc.org

IN EGYPTE

nummer 15, augustus 2014

Nieuwsbrief van Willem-Jan de Wit
docent Bijbel en theologie in Caïro

De heren studenten van onze predikantsopleiding lopen deze zomer in kerken en christelijke instellingen in heel Egypte stage. Op initiatief van mijn collega dr. Hani Hanna (links voor) kwamen ze halverwege de stage kort bijeen om ervaringen te delen.

Cairo, vrijdag 8 augustus 2014

BINNEN EEN JAAR?

Er wordt gebouwd aan een nieuw Egypte: de afgelopen tijd heeft president Sisi diverse grote projecten aangekondigd, waaronder de aanleg van een tweede Suezkanaal dat over een jaar al klaar moet zijn. Uiteraard heb je als westerling meteen je vraagtekens bij zulk optimistisch nieuws, maar soms moet je Egyptenaren toch het voordeel van de twijfel geven.

Toen mijn collega Hani vorig najaar zei dat hij binnen een jaar een grote onderwijsvernieuwing door wilde voeren in het seminarie, lachten collega Anne en ik als medeleden van de onderwijsontwikkelingscommissie hem uit, maar na de nodige overuren te hebben gedraaid om alles goed te doordenken hopen we in september toch werkelijk al van start te gaan met opleidingen met een nieuwe opzet en een nieuwe naam.

Omdat iedereen die bij ons komt studeren al elders een bachelorstudie in een ander vakgebied heeft gedaan, heten onze opleidingen naar Amerikaans gebruik vanaf nu allemaal masters:

- **MDiv: Master of Divinity** is de vierjarige voltijdopleiding om predikant te worden.
- **MAT: Master of Arts in Theology** is een deeltijdopleiding voor persoonlijke vorming, kerkelijk werk en als voorbereiding op vervolgstudie.
- **MAOL: Master of Arts in Organizational Leadership** is een deeltijdopleiding leiderschap.
- **ThM: Master of Theology** is de Engelstalige vervolgopleiding voor predikanten en anderen die reeds eerder theologie hebben gestudeerd.

Het was eerst mijn plan in deze nieuwsbrief meer hierover te schrijven, maar het Midden-Oosten staat op veel plaatsen in brand en zelfs hier in het relatief rustige Caïro krijg ik er het nodige van mee, onder meer via (oud-)studenten. Daarom zijn de volgende pagina's aan Syrië, Irak en Gaza gewijd. Over de onderwijsvernieuwing vindt u meer op wjdwnl/allemaal-masters.

Willem-Jan

PS: Soms gebeuren dingen niet binnen een jaar en is dat positief: zou ik oorspronkelijk na zes jaar dienst eind 2014 hier stoppen, inmiddels is besloten dat ik nog enkele jaren door hoop te gaan.

gzb.nl
wjdwnl

SYRIË

De Syrische predikant ds. Wael Elian Haddad volgde dit jaar aan ons seminarie de masteropleiding. Op onderstaand fotootje presenteerde hij zijn voorstel om een scriptie te schrijven over preken die de bekende kerkvader Chrysostomus (“Gouden Mond”) in de stad Antiochië (grensgebied van Syrië en Klein-Azië) hield.

Op een dag kwam ds. Wael een boek lenen. Hij keek nadenkend naar m’n boekenkast en zei opeens: “Ik weet niet of mijn boeken in Syrië er nog zijn, want ik weet niet of het huis er nog staat.” Hoewel het zijn droom is eenmaal in Syrië een theologische opleiding op te zetten, is terugkeren vooralsnog buiten beeld. Daarom is hij onlangs met zijn gezin naar één van de Golfstaten vertrokken om daar een gemeente te gaan dienen.

Begin dit jaar was ik enkele dagen in bijna-buurland Jordanië. Op mijn blog schreef ik toen:

Mijn goede daad voor vandaag: Syrische vluchtkinderen twee knikkers teruggegeven.

Ten oosten van Amman, de hoofdstad van Jordanië, ligt een enorme zandbak die zich uitstrekt tot aan Saudi-Arabië, Irak en Syrië. Wie één blik op het gebied werpt, weet voldoende: dit is een kale, vlakke vlakte waar niets over te vertellen valt omdat er niets te zien is.

Evenwel, aan wie met open ogen en open oren door deze wereld gaat, vertelt de woestijn zelf haar verhaal. Het is het verhaal van ver vervlogen tijden, toen machtige kastelen werden gebouwd.

Zo is het kasteel van al-Azraq is oorspronkelijk ruim zeventienhonderd jaar geleden ten tijde van keizer Diocletianus gebouwd (aldus mijn Lonely Planet-reisgids) of zelfs nog een eeuw eerder (aldus het informatiebord ter plaatse) en kreeg het zijn huidige grondvorm zo’n achthonderd jaar terug. Tijdens de eerste wereldoorlog werd het fort nog gebruikt, maar in 1927 veranderde een aardbeving het uit zwarte basaltblokken opgetrokken bouwwerk in een spookachtige ruïne. Net wanneer ik het bezoek, valt de regen, nee, de hagel uit de lucht en begint het hevig te donderen. Wie bij wonen in de woestijn nog denkt aan een permanente zon- en zandstrandvakantie, is er duidelijk nog nooit geweest—ook al zal het hier zomers verzengend heet zijn.

De woestijn vertelt echter nog een verhaal, nee, niet van barre tijden van toen, maar van de

bittere werkelijkheid van het heden. Op een kale, vlakke vlakte zijn honderden toilethokjes geplaatst, keurig in lange rijen die Duitse Gründlichkeit doen vermoeden—Duitsland is één van de partners die hier werken aan “opvang in de regio.” Een halve kilometer verderop staan tussen de toilethokken al witte onderkomens, meer dan een tent, minder dan een huisje. Het kamp is groot, heel groot: het loopt diep de woestijn in, bijna zover als het oog reiken kan. Her en der is ruimte voor een kinderspeelplaats en meer naar de rand is een school gepland en een hospitaaltje, gemarkeerd met de vlaggen van het Rode Kruis en de Rode Halve Maan. 25.000 mensen zullen hier worden opgevangen, wordt mij gezegd, doch het zou mij niet verbazen als er nog meer komen wanneer alles af is. Op dit moment zijn er echter nog geen Syriërs.

In het kamp een aantal kilometers verderop, nog steeds midden in de woestijn, wonen al wel vluchtelingen en elke dag komen er nieuwe bij, vertelt de kampcommandant (of hoe noem je zo iemand?)—één hek ben ik dan al door, maar het volgende hek blijft voor mij als bezoeker gesloten en toestemming om te fotograferen krijg ik niet.

Langs de zijkant van het kamp is er echter slechts een enkel hek dat binnen van buiten scheidt. Hier lopen aan de binnenzijde wat kinderen rond en die willen wel op de foto. Maar eerst gebaren ze druk naar iets dat net aan mijn kant van het hek op de grond moet liggen. Aanvankelijk zie ik niets, maar wanneer ik hun vingeraanwijzingen blijf volgen, heb ik het door: er ligt daar een knikker, nee, geen “gokker” of “koningsgokker” maar gewoon zo’n kleintje die nauwelijks punten waard is. Ik geef hem terug aan één van de jochies en dan wijzen ze op nog een knikkertje dat blijkbaar tijdens hun spel ook net buiten het hek en daarmee buiten hun bereik is gekomen en ook dat knikkertje geef ik terug.

Het voelt niet als mijn goede daad, maar veel meer als een gegeven buitenkansje: te midden van alle gevoelens van machteloosheid bij het zien van het leed dat de oorlog aanricht, mag ik één piepklein dingetje doen dat deze vluchtkinderen zichtbaar blij maakt: twee knikkertjes oprapen uit het zand en, het hek ten spijt, teruggeven in hun hand. *Onverkorte versie: wjdw.nl/woestijnverhalen.*

Een auto stopt midden op straat. Een soldaat informeert wat er aan de hand is. “Motorpech,” zegt de chauffeur en hij vraagt: “Kun je misschien helpen om hem even naar de kant te duwen, dan kan ik een monteur gaan halen.” “Geen probleem,” zegt de soldaat, “we zetten hem wel zolang hier voor de kerk neer.” Even later is de man uit het zicht verdwenen en nog even later zijn alle ruiten van de kerk gesprongen, is veel houtwerk gebroken en zijn de airco’s naar beneden gevallen: van het bedehuis zelf, van de pastorie en van de peuterspeelzaal/kleuterschool waar dagelijks 200 kinderen komen, van wie 190 moslims—gelukkig zijn ze op het moment van de aanslag allemaal al naar huis.

Ds. Magdy Refaat is wel ten tijde van de explosie aanwezig, maar blijft ongedeerd en vertelt mij zelf in levende lijve het verhaal. Het gebeurde vond plaats in Basra in het zuiden van Irak. In het verleden trok Magdy als jonge Egyptische twintiger met de Jezusfilm door de dorpen in het Nijldal om het evangelie breder bekend te maken. Vervolgens studeerde hij van 2008 tot 2012 hier aan het Evangelical Theological Seminary in Cairo om predikant te worden, waarbij hij een zomer stage liep in (het toen nog ongedeelde) Sudan. Eind 2012 is hij in Minya (250 km ten zuiden van Caïro) bevestigd tot missionair predikant en uitgezonden naar Irak.

Twee maanden geleden kwam hij terug voor verlof en dat verlof is vanwege de recente ontwikkelingen in Irak voor nog onbepaalde tijd verlengd. Hij zal zich hier nu de komende tijd inzetten voor een project dat de behoefte van kleine kerkelijke gemeenten in Egypte in kaart brengt.

Eind juli was hij te gast in een programma van de christelijke Arabische televisiezender Sat7, waarin het lot van de christenen in Irak centraal stond. Wanneer ik later met hem de herhaling van de uitzending bekijk, vertelt hij dat de meeste Irakezen ondanks verschillende religieuze achtergronden wel goed met elkaar kunnen opschieten: zelf was hij bijvoorbeeld regelmatig bij moslims thuis te gast. Slechts een minderheid zoekt het conflict.

De aanslag op “zijn” kerk schrijft hij niet aan IS (ISIS, Arabisch: da’s’h) toe: Basra ligt honderden kilometers verwijderd van Mosul, waar IS vooral actief is. Wel illustreert het verhaal van de aanslag volgens hem waarom IS zoveel opgang heeft kunnen maken: leger en politie zijn onvoldoende getraind en bekwaam om extremisme en terrorisme te bestrijden.

Wat betreft IS maakt hij een onderscheid tussen de zichtbare beweging die een kalifaat heeft gesticht (hij vraagt me een foto te maken van het televisiebeeld dat laat zien wat de beoogde omvang van dat kalifaat is) en de meer onzichtbare beweging die al dan niet onder de naam IS in verschillende landen vergelijkbaar gedachtengoed aanhangt—volgens hem komt in Egypte niet de naam maar wel de denkwijze van IS voor.

Hij pleit voor gebed, maar ook voor ingrijpen omdat mensenrechten in het geding zijn, en benadrukt de noodzaak van hulpverlening: door de gebeurtenissen in Mosul hebben mensen geen brood, geen drinken, geen huizen.

Aan het eind van de uitzending richt ds. Magdy zich direct tot de Iraakse kijkers met een kort woord van bemoediging en roept hij Egyptenaren en niet-Egyptenaren op tot gebed en steun. Achteraf zegt hij tegen me dat hij voor zijn gevoel in de uitzending nog te veel over de situatie in Irak heeft gepraat en eigenlijk nog meer van de gelegenheid gebruik had willen maken om als pastor de christenen in Irak zelf een hart onder de riem te steken.

“Waarom doet de wereld niets?” vraagt oom Ishaak, de seminariëkok, zich op een zomerdag machteloos woedend af tijdens de lunch. “Christen in Irak worden, gedood, verjaagd, of gedwongen zich te bekeren. Eeuwenoude kerken en kloosters worden verwoest of omgevormd tot moskee. Waar blijft het Westen nu, waar blijft Amerika, waarom grijpt men nu, nu de christenen eraan gaan, niet in?”

En tegen mij: “Zelf kan ik niets, maar jij kunt wel wat doen: jij kunt dingen delen op Facebook en naar kranten in het Westen schrijven over wat er gebeurt in Irak.”

Ik probeer hem duidelijk te maken dat er al volop aandacht is voor de situatie in Irak, tot in de Tweede Kamer toe, en dat ik hier vanuit Caïro weinig feitelijke informatie heb toe te voegen. Hij is echter blij als ik hem enkele dagen later vertel dat ik zijn noodkreet op mijn weblog wereldkundig heb gemaakt.

Hanna Maher Khalpota
(met Matthew in zijn
armen) en Janet.
Tussen hen in
studievriend Mina.

GAZA

11 juli ontvang ik van één van mijn studenten, die een gemeente in Gaza dient, het volgende mailtje:

Bid voor de mensen van Gaza. Dit is de vijfde dag van de oorlog. 102 personen zijn gedood. De meesten van hen zijn vrouwen en kinderen. Ook zijn er 700 gewonden en zijn 65 huizen verwoest. Geve God vrede.

De student, Hanna Maher Khalpota, volgt sinds hij in Gaza werkt een speciaal studieschema: van februari tot en met mei studeert hij bij ons op het seminarie en de rest van het jaar dient hij de gemeente. Zo woonde hij dit voorjaar met zijn vrouw en zoontje in een kamer hier op het seminarie en volgde hij bij mij de colleges eschatologie (de leer van de laatste dingen).

3 augustus schrijft hij opnieuw een mail:

Lieve vrienden,

Dit is de 28ste dag van de oorlog. 1840 personen zijn gedood en 9370 gewond. De mensen verblijven in scholen zonder de noodzakelijke benodigdheden. (...)

Afgelopen zondag werd een christelijk gezin getroffen door een aanval. Het gezin is Grieks-orthodox en bestond uit een vader, een moeder en twee zoons. De moeder is aan stukken gegaan. Eén van de zoons verkeert in kritieke toestand: hij was een bezoeker van de jeugdbijeenkomsten van onze baptistengemeente. Het huis is verwoest. De andere zoon en de vader zijn thuisloos en leven nu in een vluchtelingenopvang. Bid voor dit gezin.

Dit is de vierde zondag zonder kerkdiensten omdat het te gevaarlijk is in Gaza om je op straat te begeven: alles was zich beweegt is een doelwit voor raketten. Ik onderhoud contact met de gemeente per telefoon.

Bid voor iedereen in Gaza. Bid voor vrede. God geve ons wijsheid hier in Gaza.

Hanna Maher

COLOFON

Willem-Jan de Wit is docent Bijbelwetenschappen en systematische theologie aan het Evangelical Theological Seminary in Cairo.

Voor dit werk is hij door de protestantse zendingsorganisatie GZB uitgezonden vanuit de Noorderkerk gemeente in Amsterdam. In het kader van het GZB-programma "Deelgenoten" wordt zijn werk gesteund door de hervormde gemeenten van Polsbroek-Vlist en Sliedrecht.

Via deze nieuwsbrief houdt hij u als familie, vrienden, gemeenteleden en belangstellenden op de hoogte van zijn werk en ervaringen in Egypte. Zijn adresgegevens zijn:

Dr. Willem J. de Wit | ETSC | 8 el-Sekka el-Beda
Abbaseya | Cairo 11381 | Egypt
00-20-127-2800851 | willemjdewit (skype)
willemjdewit@hotmail.com | wjdw.nl

De GZB werkt graag mee aan de verspreiding van deze nieuwsbrief en stelt uw meeleven en gebed zeer op prijs.

U kunt uw betrokkenheid óók tot uitdrukking brengen door een gift over te maken op rekening NL91 INGB 0690 7624 45 voor het werkersfonds "W.J. de Wit" of voor andere onderdelen van het werk waar de GZB wereldwijd bij is betrokken. We zijn dankbaar voor uw onmisbare steun, zodat het werk voort kan gaan en zelfs kan groeien.

Als u deze brief niet per post hebt ontvangen, maar volgende nieuwsbrieven wel graag per post ontvangt, dan kunt u uw adres doorgeven aan de GZB. Geeft u een adreswijziging ook altijd door aan het kantoor van de GZB.

GZB | Postbus 28 | 3970 AA Driebergen
0343-512444 | info@gzb.org | gzb.nl

Aan het Evangelical Theological Seminary in Cairo studeren zo'n 50 jongemannen om predikant te worden in de presbyteriaanse (protestantse) kerk in Egypte. Daarnaast biedt het seminarie in Caïro, Alexandrië en Minya diverse deeltijdopleidingen aan voor belangstellenden.

Wie het Engels voldoende beheerst, kan doorstuderen in het Master of Theology (ThM)-programma. Veel oud-studenten hiervan zijn inmiddels zelf betrokken bij de opleiding van predikanten in Egypte en Soedan. Ook westerse theologiestudenten kunnen (een deel van) de masteropleiding van het seminarie volgen, bijvoorbeeld om de christenen in het Midden-Oosten beter te leren kennen.

ETSC | etsc@etsc.org | etsc.org

IN EGYPTE

nummer 16, april 2015

Nieuwsbrief van Willem-Jan de Wit
docent Bijbel en theologie in Caïro

Samer Karam hoopt in mei de predikantsopleiding aan ons seminarie af te ronden en zaterdag 13 juni op de GZB-dag te zijn.

MOEDERDAG MET MOSLIMS

27 april 2015

“Wordt onze kerk niet ontwijd wanneer een gast-spreker in de kerk Mohammed de gezant van God noemt?” vroeg een gemeentelid pas aan een Egyptische predikant.

Deze had ter gelegenheid van Moederdag (dat is hier in maart) een bijeenkomst georganiseerd in de kerk over de plaats van de vrouw in de samenleving waarbij onder andere een moslim uit het provinciebestuur sprak. De bijeenkomst was een succes: vele tientallen burens van de kerk, meest moslims, waren gekomen, mooie woorden waren gesproken, en alle moeders hadden een cadeautje gekregen. Ieder had kunnen zien dat de kerk niet, zoals het gerucht soms wil, een plaats is waar stiekeme dingen gebeuren en in het geheim wapens worden opgeslagen, maar juist een gebouw en gemeenschap met open deuren voor de buurt.

Maar één van de gemeenteleden zat dus met die vraag. “Nee,” antwoordde de dominee, “als protestantse christenen geloven we niet dat het stenen gebouw gewijd is en dus kan het ook niet

worden ontwijd door woorden van een moslim. En het zal ieder vanzelf duidelijk zijn geweest dat als een moslim islamitische uitdrukkingen bezigt, hij dit vanuit zijn traditie doet en niet namens ons als christelijke gemeenschap.”

Ik weet niet of dit antwoord het gemeentelid geheel heeft bevredigd, maar het valt me de laatste tijd meer op dat christenen niet in hun schulp willen kruipen achter kerk, klooster- en seminarium, maar juist de ontmoeting met moslims zoeken.

Afgelopen ramadan nodigde een kerk hier in de wijk de moslims in de buurt een keer uit voor een *iftar*-maaltijd: na een lange dag vasten konden ze samen met gemeenteleden eten op de binnenplaats van de kerk.

Op ons seminarie loopt momenteel een lezingencyclus, georganiseerd in samenwerking met de beroemde Bibliotheek van Alexandrië, over het christelijk Arabisch erfgoed, waarbij diverse deelnemers en ook een enkele spreker moslim zijn.

Wat is er precies gaande? En wat van dit alles te denken? Hoor het van Egyptische christenen zelf als ze in juni in Nederland zijn! *Willem-Jan*

gzb.nl
wjdwn.nl

streefbedrag
per jaar:

€18.000

+

bijdragen uit
deelgenoten-
gemeenten

wjdw.nl/geven

Velen van u en jullie zijn al jarenlang betrokken bij mij en mijn werk en zo ook bij het wel en wee van de kerk in Egypte, in meelevens, gaven en/of gebeden. Hartelijk dank hiervoor! Had de GZB mijn contract niet vernieuwd, dan zou ik na ruim zes jaar in Egypte inmiddels terug zijn geweest in Nederland. Echter, zoals ik in mijn vorige nieuwsbrief al schreef, heeft de GZB mijn aanstelling met enkele jaren verlengd. Mag ik u en jullie daarom vragen ook de komende jaren betrokken te blijven?

Om mijn werk in Egypte ook voor de toekomst een gezonde financiële basis te geven, is de GZB, naast de bijdragen uit de deelgenotengemeenten Polsbroek-Vlist en Sliedrecht, op zoek naar €18.000 per jaar. Als lezer van deze nieuwsbrief moet u zich niet gedwongen voelen om financieel mee te doen, maar als u of jij graag wilt bijdragen, dan wordt dit uiteraard gewaardeerd!

U kunt een overschrijving doen op rekeningnummer NL91 INGB 0690 7624 45 t.n.v. GZB te Driebergen o.v.v. werk Willem-Jan de Wit. Nog eenvoudiger: als u op internet naar wjdw.nl/geven gaat en daar op bovenstaande afbeelding klikt, komt u direct bij een eenvoudig formulier op de GZB-site om een eenmalige of periodieke gift over te maken.

Onderstaande studenten gaf ik in januari zes uur per week college. De studenten waren tevens "proeflezers" van enkele hoofdstukken van een studieboek dat we hier, mede met steun van de GZB, in het Arabisch hebben vertaald en hopen uit te geven.

Vlak voor Hemelvaart hoop ik voor verlof naar Nederland te komen. Vanaf Pinksteren ben ik dan tot 19 juni beschikbaar om te spreken over mijn werk en de kerk in Egypte. De volgende afspraken zijn al gemaakt:

Vrijdagavond 29 mei hoop ik te spreken in gebouw "Silo" van de hervormde gemeente Polsbroek-Vlist. De avond begint om 7 uur en is bedoeld voor alle leeftijden, inclusief de kinderen en jongeren.

Zondagmorgen 7 juni hoop ik in de Noorderkerk in Amsterdam tijdens de ochtenddienst iets te vertellen over mijn werk. De dienst begint om 10 uur en is ook via kerkdienstgemist.nl en noorderkerk.org te beluisteren, zowel live als achteraf.

Zaterdag 13 juni hoop ik kort te spreken tijdens de landelijke GZB-dag in de evenementenhal in Gorinchem.

"Maar," zegt u, "de GZB-dag, dat was toch altijd een openluchtbijeenkomst in de bossen bij Driebergen en Doorn op een zaterdag in augustus?" Dat klopt, maar dit jaar is het terrein waarop de GZB-dag plaatsvond, niet beschikbaar en dus is voor een nieuwe locatie, datum en opzet gekozen.

Het belooft een heel bijzondere dag te worden, waarop de GZB een nieuw jaarthema presenteert, namelijk "de bedreigde kerk." Dit thema vraagt aandacht voor de moeilijkheden en de openingen voor christenen in het Midden-Oosten, met name in Egypte. Buitenlands hoofdspreker tijdens deze dag is dr. Atef M. Gendy, de rector van ons seminarie hier in Caïro.

Zondagavond 14 juni hoopt dr. Atef M. Gendy in de Noorderkerk in Amsterdam te spreken. Hoewel dr. Atef zeer helder Engels spreekt, zal hij uiteraard in het Nederlands worden vertaald, zowel tijdens de GZB-dag als tijdens deze kerkdienst. Ook deze dienst, die om half zeven begint, is zowel live als achteraf te beluisteren via noorderkerk.org en kerkdienstgemist.nl.

Dinsdagmorgen 16 juni belegt de GZB een bijeenkomst voor predikanten, waar dr. Atef M. Gendy wederom hoopt te spreken. Hoewel geen predikant verwacht ik deze morgen zelf ook aanwezig te zijn.

Ongetwijfeld wordt deze lijst met data de komende tijd nog wat uitgebreid en mogelijk ook gewijzigd. Kijkt u daarom te zijner tijd voor de laatste informatie op gzb.nl en wjdw.nl.

Mocht u mij willen uitnodigen als spreker voor uw gemeente, school, vereniging of instelling of mij willen interviewen, neemt u dan contact op met het kantoor van de GZB (Anneke Kardol, cenf@gzb.nl, 0343-701010).

Saleem is een Syriër die afgelopen najaar voor vier jaar naar Egypte is gekomen om bij ons aan het seminarie de predikantsopleiding te volgen. Omdat de Egyptische overheid niet gesteld is op nog meer Syrische vluchtelingen in het land, was het buitengewoon moeilijk om een visum voor hem te krijgen en arriveerde hij pas enkele weken na de aanvang van het collegejaar.

Kort na zijn aankomst deed Saleem meteen al dapper mee aan de grote schoonmaakactie ter voorbereiding op de viering van het 150-jarig bestaan van het seminarie op 13 en 14 november.

Bijzonder zwaar was het toen later in het najaar zijn vader overleed en er vanwege de visumsituatie geen denken aan was dat hij de rouwdagen in Syrië door zou kunnen brengen.

Zijn Syrisch Arabisch is voor mij helaas nog niet zo gemakkelijk te verstaan, zodat een gesprek niet altijd even gemakkelijk is, maar gelukkig kan hij mijn Egyptisch Arabisch wel verstaan: dit voorjaar volgen hij en zijn jaargenoten bij mijn collega (en tevens student in de vervolgmaster) ds. Medhat Nady en mij de colleges inleiding Oude Testament.

Saleem was één van de drie initiatiefnemers voor de avond van oosterse poëzie en muziek op 1 april. Dat bleek geen grapje, maar een gevarieerd programma van christelijke liederen, luitmuziek, bijdragen over de mens in Bijbels licht en de vrouw in de kerk, luchtiger poëzie, een zeer expressieve bijdrage van Saleem die boeide ook als men hem niet letterlijk kon volgen, en voor Saleem een ingelaste bijdrage van medestudenten over Syrië. – Daar gaat het overigens nog steeds niet goed, zei hij pas.

Zijn verlangen is niettemin dat hij na afstuderen als predikant de kerk in Syrië zal dienen.

Kerkganger in een Egyptische dorpskerk

EEN NAJAAR VOL HOOGTEPUNTEN

Afgelopen najaar mocht met recht een najaar vol hoogtepunten heten. In september kwamen enkele collega's van het GZB-kantoor hier op bezoek om verhalen en beelden te verzamelen voor het "Egyptejaar" (zie ook pagina 2). Samen bezochten we het dorp (ruim 200 km ten zuiden van Caïro) waar afgelopen zomer student Samer Karam (zie foto pagina 1) in de vacante gemeente stage liep en in een volkswijk hier in Caïro een gemeente-invoering die in twee-en-een-half jaar tijd al in menig opzicht tot bloei is gekomen.

Na maandenlange intensieve voorbereiding gingen eind september onze vernieuwde predikantsopleiding en deeltijdopleidingen van start. In een overgangsjaar kun je uiteraard nog niet met zekerheid zeggen of je geheel tevreden zult zijn met het eindresultaat, maar in elk geval hebben we een mooie start mogen maken. Na diverse informatiebijeenkomsten om de studenten zo goed mogelijk voor te bereiden op de veranderingen voorzagen we voor de eerste week toch nog wat chaos omdat ieder dan daadwerkelijk zijn/haar weg moest vinden in het nieuwe systeem, en daarom was ik elke dag een half uur voor de avondcolleges aanwezig om vragen te beantwoorden. Maar blijkbaar had ieder toch voldoende door hoe zijn of haar vernieuwde studieprogramma eruit zag: de vragen die ik kreeg waren meest slechts vragen van nieuwe studenten over welke collegezaal waar in het gebouw te vinden is – inmiddels wijzen enkele pijlen zo goed mogelijk de weg.

Een volgend hoogtepunt in het leven van ons seminarie was de viering van het honderdvijftigjarig bestaan. Begonnen op een zeilschip dat over de Nijl voer (dan konden de studenten wat ze leerden op de boot meteen toepassen bij het bezoeken van de dorpen waar men langs voer en aanmeerde) is het seminarie uitgegroeid tot één van de belangrijkste theologische instituten in het Midden-Oosten. Bij de viering werden meer dan honderd internationale gasten verwelkomd. Op mijn weblog kunt u er één en ander over nalezen, zowel het Reformatorisch Dagblad als het Friesch Dagblad hebben een interview erover gepubliceerd en de foto's staan op Facebook (fb.com/willemjdewit/photos_albums).

In december was er nog een hoogtepunt: toen werd hier aan het seminarie een kleinschalige GZB-conferentie over "Afnemende godsdienstige betrokkenheid: secularisatie en discipelschap in Afrika" gehouden, met als Nederlandse deelnemers prof.dr. Benno van den Toren, collega-GZB'er drs. Jaap Haasnoot en oud-GZB'er ds. Ad Verwijs. Op mijn weblog schreef ik er al een korte samenvatting van en voor wie geïnteresseerd is: bijdragen en conclusies hopen we online te publiceren in de *Cairo Journal of Theology* (journal.etsc.org).

In februari verspreidde zich op internet een filmpje waarop was te zien hoe op een strand 21 mannen gehuld in oranje pakken – Egyptische christenen die in Libië werkten – het hoofd werd afgehakt door 21 aanhangers van IS gehuld in zwarte pakken.

Begrijpelijkerwijs waren vele Egyptenaren en in het bijzonder de gehele Egyptische christenheid hierdoor geschokt, en misschien was u het in Nederland ook wel. Tegelijk proefde ik hier welhaast blijdschap omdat deze mannen, gewone werklui, trouw waren gebleven tot de dood. Een collega van mij sprak in een preek de hoop uit dat de dood van deze mannen niet tevergeefs is geweest, maar de ogen van velen in Libië zal openen. “Het bloed der martelaren is een zaad,” zei men in de tijd van de Vroege Kerk al.

Zoekend naar woorden wisten velen zich aangesproken door een gedicht van dr. Shady George, dat samen met enkele Bijbelgedeelten door het Egyptische Bijbelgenootschap op een foldertje in een oplage van meer dan 1,6 miljoen is verspreid. Op mijn weblog wjd.w.nl plaatste ik een Nederlandse vertaling die binnen enkele dagen duizenden keren werd gelezen:

*Twée rijen lopen langs de zee,
een dag waarop de wereld weent:
een rij bestaat uit moordenaars,
een rij uit goede maten;
een rij heeft messen in de hand,
een rij is, ondanks gebonden handen, sterk;
een rij ziet slechts door een oogkijkgat,
een rij houdt de ogen onverstoortbaar ten hemel gericht;
een rij staat en brengt de dood,
een rij knielt en is geheel gereed voor een ander leven;
een rij roept en schreeuwt en dreigt en tiert,
een rij heeft harten vol van rust en vrede.*

EEN VRAAG: WIE VREEST VOOR WIE?

*De rij met opgeheven hoofden,
de blik op de hemel gevestigd,
of de rij met het hoofd verhuld
in het zwart?*

KERK IN DE WOESTIJN

Diep in de woestijn, honderden kilometers ten westen van de bewoonde wereld van het Nijldal, ligt de oase Dakhla. Ten tijde van de vroege kerk zijn hier christenen gekomen, mogelijk op de vlucht voor vervolgingen. De ruïnes op de foto zijn van een kerk uit de vierde of mogelijk zelfs de derde eeuw! Overigens: na eeuwen wordt nu een nieuwe kerk in de oase gebouwd.

Willem-Jan de Wit is docent Bijbelwetenschappen en systematische theologie aan het Evangelical Theological Seminary in Cairo. Voor dit werk is hij door de protestantse zendingsorganisatie GZB uitgezonden vanuit de Noorderkerkgemeente in Amsterdam. In het kader van het GZB-programma “Deelgenoten” wordt zijn werk mede gesteund door de hervormde gemeenten van Polsbroek-Vlist en Sliedrecht.

Via deze nieuwsbrief houdt hij u als familie, vrienden, gemeenteleden en belangstellenden op de hoogte van zijn werk en ervaringen in Egypte. Zijn adresgegevens zijn:

Dr. Willem J. de Wit | ETSC | 8 el-Sekka el-Beda
Abbaseya | Cairo 11381 | Egypt
00-20-127-2800851 | [willemjdewit \(skype\)](mailto:willemjdewit@skype)
willemjdewit@hotmail.com | wjd.w.nl

De GZB werkt graag mee aan de verspreiding van deze nieuwsbrief en stelt uw meeleven en gebed zeer op prijs.

U kunt uw betrokkenheid óók tot uitdrukking brengen door een gift over te maken op rekening NL91 INGB 0690 7624 45 voor het werkersfonds “W.J. de Wit” of voor andere onderdelen van het werk waar de GZB wereldwijd bij is betrokken. We zijn dankbaar voor uw onmisbare steun, zodat het werk voort kan gaan en zelfs kan groeien.

Als u deze brief niet per post hebt ontvangen, maar volgende nieuwsbrieven wel graag per post ontvangt, dan kunt u uw adres doorgeven aan de GZB. Geeft u een adreswijziging ook altijd door aan het kantoor van de GZB.

GZB | Postbus 28 | 3970 AA Driebergen
0343-512444 | info@gzb.org | gzb.nl

Aan het Evangelical Theological Seminary in Cairo studeren zo’n 45 jongemannen om predikant te worden in de presbyteriaanse (protestantse) kerk in Egypte. Daarnaast biedt het seminarie in Caïro, Alexandrië en Minya diverse deeltijdopleidingen aan voor belangstellenden.

Wie het Engels voldoende beheerst, kan doorstuderen in het Master of Theology (ThM)-programma. Veel oud-studenten hiervan zijn inmiddels zelf betrokken bij de opleiding van predikanten in Egypte en Soedan. Ook westerse theologiestudenten kunnen (een deel van) de masteropleiding van het seminarie volgen, bijvoorbeeld om de christenen in het Midden-Oosten beter te leren kennen.

ETSC | etsc@etsc.org | etsc.org

Twee internationale studenten hier in Caïro: Saleem uit Syrië en Abdel Rahim uit Sudan. De laatste volgt Bijbelse theologie bij mij.

Zendingsopdracht

Caïro, zaterdag 12 december 2015

“Ga dan heen, onderwijst al de volken”—het zijn bekende woorden uit Mattheüs 28:19. “Maar,” vraagt student Ephraïm mij op een avond, “klopt die vertaling eigenlijk wel? In het Grieks is het eerste werkwoord geen gebiedende wijs maar een deelwoord: ‘heengaande.’ Is er wel sprake van een opdracht om te gaan?”

Ik ben blij dat Ephraïm als toekomstig predikant goed naar de grondtekst van de Bijbel kijkt, ook als het niet voor een tentamen Grieks is. Ik ben ook blij dat hij zijn ‘ontdekking’ niet meteen rondverklondt (zo van: ‘gemeente, in de Griekse grondtekst is er geen sprake van een zendingsopdracht’), maar eerst navraagt of hij het Grieks echt goed heeft begrepen.

Wanneer we er samen naar kijken, zien we al snel wat het geval is. Het eerste werkwoord is in het Grieks inderdaad een deelwoord, maar daarmee is nog niet alles gezegd: als een Grieks deelwoord (hier: ‘heengaande’) wordt gevolgd door een gebiedende wijs (hier: ‘onderwijs!’), dan krijgt dit deelwoord zelf vaak ook de betekenis van een gebiedende wijs. In veel andere talen werkt het deelwoord zo niet en dan geeft het gebruik van twee gebiedende wijzen achter elkaar de beste vertaling: “Ga dan heen, onderwijs alle volken.”

De eeuwen door hebben velen de opdracht verstaan en het evangelie verder gebracht: naar Egypte, naar Europa, naar Argentinië (“het einde der aarde” zoals men daar zegt), naar China (alleen al in Shanghai zijn nu 240.000 christenen – maar op 24 miljoen inwoners betekent dit dat 99 van de 100 schapen nog buiten zijn, zoals een predikant daar stelt), en zo voort. Uw betrokkenheid bij één uitgezonden docent is deel van een groot geheel!

In oktober was ik zelf met een Kerk in Actie-predikantenreis in China en deze zomer op een Bijbelconferentie in Argentinië. De inspiratie die ik daar heb opgedaan, deel ik weer met de studenten hier. Ondertussen gaat hier in Egypte het werk volop voort: daarover meer op de volgende pagina’s.

Gezegende kerstdagen en alle goeds voor 2016!

Willem-Jan

Complot. Pas werd ik betrokken in een complot: ik moest mijn studenten vroeg pauze geven zodat ze mijn collega dr. Hani bij zijn college konden opwachten met een verjaardagstaart.

Psalmen. De bekende christelijke zanger Maher Fayez (l.) zong pas bij ons oude Psalmen op nieuwe melodieën ter gelegenheid van de 150te verjaardag van de Arabische Bijbelvertaling.

Afscheid. Studenten en collega's scharden zich pas in onze kapel rond Steve en Cinda om voor hen te bidden: na drie jaren trouwe dienst aan kerk en seminarie keren ze terug naar de VS.

Scriptie. In mei examineerden dr. Joshua (l.) en vader Kamil de masterscriptie van bibliotheekmedewerker Silvy over Job. Dr. Michael leidde het examen en ik was erbij als scriptiebegeleider.

Verlof. Van half mei tot begin juli was ik met verlof en mocht ik velen van u en jullie ontmoeten. In Polsbroek sprak ik op een avond eerst voor de kinderen en daarna voor de volwassenen.

Samer. Een hoogtepunt tijdens het verlof was het bezoek van de Egyptische gasten op en rond de GZB-dag: dr. Atef Gendy, de rector van ons seminarie hier in Caïro, en kandidaat Samer.

GZB-dag. Dr. Atef en Samer spraken op de GZB-dag niet enkel voor de volwassenen, maar ook voor de kinderen en tieners. Op zondag preekte dr. Atef in Sliedrecht en Amsterdam.

Foto. Zelf nam ik tot slot van mijn toespraak op de GZB-dag een foto van u als aanwezigen. Inmiddels heb ik deze foto hier in diverse kerken laten zien, als teken van uw verbondenheid.

Overleden. Deze zomer is mijn oud-student ds. Joseph Fathy, altijd een toonbeeld van een eenvoud en studiezijn, onverwacht onwel geworden en gestorven, zijn zwangere vrouw achterlatend.

Nieuwe kerk. Augustus 2013 werd de protestantse kerk in de stad Mallawi (ca. 300 km ten zuiden van Caïro) in brand gestoken en geheel verwoest. Maar nu verrijst er dit gebouw.

Dorpje. Deze zomer bezocht ik onder andere student Wael, die in een vacante gemeente in een klein, arm dorpje in de provincie Asyut (zo'n 400 km ten zuiden van Caïro) stage liep.

Zondagsschool. In de zomervakantie even geen repetities en overhoringen? Op deze Egyptische dorpszondagsschool wel! Ook in dit dorp bezocht ik deze zomer één van onze studenten.

Theology Guide
JOURNALS
BOOKS
MORE
ETSC LIBRARY

BOOKS

This list shows ways to online Biblical, theological, and religious studies books that can be read for free (sometimes with some limitations). The list is organized into four categories: *Bible*, *Directories and Libraries*, *Series*, and *Individual Titles*. Please note:

- **GlobeTheLib:** access to GlobeTheLib requires a free **online subscription**.
- **SBL ICT:** access to the Society of Biblical Literature International Cooperation Initiative Online Books is only possible **from lower income countries**.

Bible
STEP Bible

Directories and Libraries

Theology Guide. De website *theologyguide.com* heb ik gemaakt om studenten de weg te wijzen naar theologische tijdschriften en studieboeken die ze gratis en legaal online kunnen lezen.

Cairo Journal of Theology
المجلة اللاهوتية المصرية

Cairo Journal of Theology
News
المجلة اللاهوتية المصرية

The *Cairo Journal of Theology (CJT)* is the online academic journal of the Evangelical Theological Seminary in Cairo.

Volume 2 (2015)
 Secularization and Discipleship in Africa
 Message from the Editor: Secularization in Africa, by Michael Parker (pdf)

Tijdschrift. Ons seminarietijdschrift (Engels/Arabisch) verschijnt op *journal.etsc.org* en bevat o.a. artikelen over secularisatie in Afrika (n.a.v. de GZB-conferentie) en over Bijbelvertaling.

عندما نعتد باسم الروح القدس، الروح القدس يؤكد لنا بهذا السر المقدس أنه يريد يسكن وسطنا ويقدسنا لنكون أعضاء في المسيح ويُملأنا ما لنا في المسيح وهو غسُّل خطيتنا والتجديد اليومي لحياتنا حتي نحضر في النهاية بلا عيب وسط كنيسة المختارين في الحياة الأبدية.

ثالثاً، لأن أي عهد يحتوي على جزئين، ونحن في المعمودية يطلب منا ويعطينا الله مسئولية لطاعة جديدة، فنحن نقرب من الله الواحد أب وابن وروح قدس لنلق فيه ونحبه من كل قلوبنا وأفكارنا وقدرتنا، ونترك العالم ونُمت الطبيعة القديمة ونعيش حياة جديدة في مخافة الله، إذا سقطنا في الخطية بسبب الضعف وأحياناً، يجب أن لا نياس من رحمة الله ولا نستمر في الخطية. لأن المعمودية هي ختم وشهادة أكيدة أن لدينا عهد نعمة أبدي مع الله.

Dooptformulier. Met een student heb ik het aloude Nederlandse dooptformulier in het Arabisch vertaald. Welk gedeelte staat hier? Mail uw/je antwoord naar *willemjdewit@hotmail.com*.

ds. Jan Ouwehand (directeur GZB, reisleader)
 dr. Sjaak van den Berg (directeur IZB)
 ds. Cees van Duijn (Delft)
 ds. Peter de Groot (Eemnes)
 ds. Jan Holtslag (Giessenburg)
 ds. Leendert Plug (Sprang-Capelle)
 ds. David Rodenburg (Nunspeet)
 ds. Wim van Vreeswijk (Rouveen)

Reis. Dit zijn de deelnemers aan de GZB-predikantenreis naar Egypte (5-14 januari 2016). Hun ervaringen hopen ze o.a. op de GZB-website (*gzb.nl*) met u en jullie te delen.

Willem-Jan de Wit is docent Bijbelwetenschappen en systematische theologie aan het Evangelical Theological Seminary in Cairo. Voor dit werk is hij door de protestantse zendingsorganisatie GZB uitgezonden vanuit de Noorderkerk-gemeente in Amsterdam.

In het kader van het GZB-programma "Deelgenoten" wordt zijn werk mede gesteund door de hervormde gemeenten van Polsbroek-Vlist en Sliedrecht.

Via deze nieuwsbrief houdt hij u als familie, vrienden, gemeenteleden en belangstellenden op de hoogte van zijn werk en ervaringen in Egypte.

Dr. Willem J. de Wit, ETSC, 8 el-Sekka el-Beda, Abbaseya, Cairo 11381, Egypt | 00-20-127-2800851
willemjdewit@hotmail.com | willemjdewit (skype)

Het Evangelical Theological Seminary in Cairo leidt toekomstige predikanten op voor de presbyteriaanse (protestantse) kerk in Egypte. Daarnaast biedt het seminarie in Caïro, Alexandrië en Minya diverse deeltijdopleidingen aan voor belangstellenden. Wie het Engels voldoende beheerst, kan doorstuderen in het Master of Theology (ThM)-programma. Veel oud-studenten hiervan zijn inmiddels zelf betrokken bij de opleiding van predikanten in Egypte en Soedan. Ook westerse theologiestudenten kunnen (een deel van) deze masteropleiding volgen. In totaal telt het seminarie zo'n 300 studenten.

ETSC | etsc@etsc.org | etsc.org

De GZB werkt graag mee aan de verspreiding van deze nieuwsbrief en stelt uw meeleven en gebed zeer op prijs. U kunt uw betrokkenheid óók tot uitdrukking brengen door een gift over te maken op NL91 INGB 0690 7624 45 voor het werkersfonds "W.J. de Wit" of voor andere onderdelen van het werk waar de GZB wereldwijd bij is betrokken. We zijn dankbaar voor uw onmisbare steun, zodat het werk voort kan gaan en zelfs kan groeien. Als u deze brief niet per post hebt ontvangen, maar volgende nieuwsbrieven wel graag per post ontvangt, geeft u dan uw adres door aan de GZB. Geeft u een adreswijziging ook altijd door aan de GZB.

GZB, Postbus 28, 3970 AA Driebergen
0343-512444 | info@gzb.org | gzb.nl

Uw/jouw bijdrage
wordt gewaardeerd!

Streefbedrag per jaar:

€18.000

+
bijdragen uit
deelgenoten-
gemeenten

wjdw.nl/geven

**Ja, ik help graag mee door het werk
van de GZB te ondersteunen!**

Getrozen doel:

Willem-Jan de Wit

Kies hoeveel u wilt geven:

Maandelijkse Per kwartaal Jaarlijks Eenmalig

10,-

Contactpersoon. Dhr. René Maarsman heeft zich recent bereid verklaard om als contactpersoon mijn werk in Amsterdam in de Noorderkerk-gemeente onder de aandacht te brengen.

Filmpjes. In het kader van het jaarthema "Laat de kerk niet verdwijnen!" heeft de GZB diverse filmpjes over Egypte op YouTube gezet. Zie de links op wjdw.nl/gzb-filmpjes.

Foto's. Egyptenaren houden van Facebook en houden van foto's. Daarom heb ik er de afgelopen jaren duizenden gedeeld. Kijk mee op facebook.com/willemjdewit/photos_albums.

Thema interview

Met dr. Willem-Jan de Wit

ama. Rebecca van den Born
(Yir'at 'Adonay, 2)

O p een koude avond eind september spreek ik via Skype met dr. Willem-Jan de Wit. Hij is docent bij de GZB en heeft een achtergrond in de kerk. Hij is nu in Egypte, waar hij werkt aan de verspreiding van het evangelie. Hij is ook een van de sprekers op de 150-jarige verjaardag van de GZB.

Interview. In *De Cívitate*, het orgaan van de christelijke studentenvereniging C.S.F.R., werd ik onlangs geïnterviewd. Het interview is terug te lezen via het linkje bit.ly/IP2waGQ.

Willem-Jan de Wit

Home Egypte Theologie Over

English

Bijbelse kunst in China
Geplaatst op 11 december 2015

De grote 'kerk aan het meer' bij de Chinese stad Suzhou bevat een serie ramen met karakteristieke evangelische afbeeldingen. Er is Jezus in de hoge De geboorte De wijzen uit het oosten De vlucht naar Egypte In de tempel De doop in de Jordaan De roeping van de discipelen De barmhartige Samaritaan De intocht in Jeruzalem Lees verder →

Wordt China in de Bijbel genoemd? Ja!
Geplaatst op 10 december 2015

"Wordt China in de Bijbel genoemd?"

Willem-Jan de Wit is docent Bijbelwetenschappen en systematische theologie aan het Evangelical Theological Seminary in Cairo in Egypte.

Volg Willem-Jan de Wit 52

Blog. Is drie regeltjes tekst per foto wat al te kort? Kijk dan snel op mijn weblog wjdw.nl. Welhaast wekelijks schrijf ik daar een bericht. Zo'n 15.000 bezoekers zijn u/je dit jaar al voorgegaan.

In januari maakten zes Nederlandse predikanten kennis met de kerk in Egypte, o.a. met deze christenen in één van de dorpen.

Licht in Egypte

Caïro, 13 juni 2016

Dit halfjaar hebben veel Nederlanders 'licht gebracht' in Egypte, zoals Egyptenaren dat zelf zo mooi zeggen. In januari waren zes predikanten op uitnodiging van de GZB op bezoek om kennis te maken met de kerk in Egypte. Een beknopt verslag aan de hand van vier foto's (zie voor meer verhalen gzb.nl/nieuws/ervaringen-in-egypte en wjdw.nl/2016/01):

Links: Op 6 januari, aan het eind van de kerstviering in de koptisch-orthodoxe kathedraal hier in onze wijk in Caïro, schudt IZB-directeur dr. Sjaak van den Berg de koptisch-orthodoxe paus Tawadros II de hand.

Boven: Hoogtepunt tijdens de predikantenreis is een weekend met preekbeurten en een gastvrij onthaal in plattelandsgemeenten in de provincie Minya (zo'n 200–250 km ten zuiden van Caïro).

Midden onder: Ds. Cees van Duijn, ds. Jan Holtslag, ds. Leendert Plug, ds. David Rodenburg en ds. Wim van Vreeswijk bezoeken samen met de toekomstige Egyptische predikanten Ephraïm, Michael en Maurice (als fotograaf zelf niet in beeld, maar zie pag. 4) de piramides en de sfinx.

Rechts: Na een intensieve studiedag op het seminarie en inspirerende bezoeken aan nieuwe gemeenten in Caïro is het 's avonds goed sap drinken bij sap-, snoep- en notenzaak de Marwa (foto: Arie van der Poel).

gzb.nl
wjdw.nl

In februari verscheen opeens een donkere wolk. Geheel onverwacht werd mijn aanvraag voor een nieuw visum afgewezen. Omdat aanvankelijk zelfs niet te gissen viel wat er speelde, heb ik er toen niet veel ruchtbaarheid aan gegeven en de zorg alleen in kleine kring gedeeld. Gelukkig bleek na vijftien spannende dagen alles slechts op een misverstand te berusten en kreeg ik alsnog prompt het nieuwe visum. Uiteraard is het goed om soms de balans op te maken: ben ik hier nog op mijn plaats of ligt mijn roeping in de toekomst elders? Maar de richting van gesprekken tussen de GZB, het seminarie en mijzelf is juist dat we kijken naar een vernieuwing van mijn contract wanneer het huidige volgend voorjaar afloopt. Ik ben dan ook dankbaar dat ik wat het visum betreft Egypte voorlopig weer door mijn aanwezigheid mag blijven 'verlichten' – ziet u me binnenkort in Nederland, dan is dat gewoon vakantie.

In maart kwam een tweede groep Nederlanders (foto 1) licht brengen in *Omm el-Donya*, 'de moeder van de wereld', zoals Egyptenaren hun land noemen: de GZB had ons seminarie uitgekozen als locatie voor een beleidsconferentie met een selectie van de zendingswerkers die via de GZB over heel de wereld verspreid werken. Antonie, Cora, Ditteke, Harry, Jaap (2x), Jan, Iwan, Leendert, Machiel, Martijn, Sijmen, Tim, Willem, Willem-Henri en Wilma – je kunt je nauwelijks een organisatie van vergelijkbare omvang voorstellen waar zoveel gemotiveerde mensen in zoveel verschillende functies in zoveel verschillende landen werkzaam zijn. Het was erg boeiend om elkaars verhalen te horen en om samen te zoeken naar wat ons in het werk bindt, nu al in het heden en als richtlijn voor de toekomst.

Hoewel de conferentie naar de aard der zaak vooral een interne GZB-aangelegenheid was, was er ook sprake van uitwisseling: twee GZB-collega's vertelden aan onze studenten in een kapeldienst wat hun zendingswerk inhoudt en omgekeerd gaf onze rector dr. Atef M. Gendy het nodige advies rond het runnen van een seminarie aan GZB-collega ds. Willem-Henri den Hartog die dit jaar directeur is van Namibia Evangelical Theological Seminary (NETS).

Foto's 2 en 3. Na een conferentiedag vol vergaderingen, deels buiten op de seminarietrap in de namiddagzon, lieten ook GZB-directeur ds. Jan Ouwehand en de anderen zich de sappen en fruitcocktails van de Marwa goed smaken.

In mei verlichtten mijn goede vrienden Frans en Ans Hoogendijk met hun dochter (*foto 4*) Caïro en mijn woning.

Ik dank allen die dit halfjaar licht kwamen brengen en hoop dat ze ook zelf licht hebben ontvangen. Ds. Cees van Duijn zei in een terugblik dat de predikanten waren gekomen om de kerk in Egypte te bemoedigen, maar: "Wie bemoedigde wie?" De predikanten werden zelf geraakt door de geloofsblijmoedigheid van christenen die ze ontmoetten. Zoals ik eerder al eens schreef: als een Egyptenaar tegen je zegt: "je brengt licht," dan antwoord je: "Dat is jouw licht" of, vromer: "Dat is het licht van Christus."

Ik dank ook u allen die vanuit Nederland meeleven, incl. de kinderen uit Harmelen die kaarten stuurden (*foto 5*) – ze kwamen net aan toen ik deze brief afrondde. *Willem-Jan*

Afstuderen

Eind mei zijn 67 studenten aan ons seminarie afgestudeerd.

Foto 1. Al in april beginnen de studenten van de predikantsopleiding (Master of Divinity) naar het naderend afscheid toe te groeien. De jongerejaars beleggen een avond om degenen die dit jaar afzwaaien in het zonnetje te zetten. Aan het eind gaan we met z'n allen om hen heen staan en bidt onze rector dr. Atef M. Gendy voor de studenten.

Foto 2. Ds. Emil (tweede van rechts) verdedigt half mei de masterscriptie die hij onder mijn begeleiding schreef en rondt daarmee de Engelstalige vervolgopleiding (Master of Theology) af. Een week later krijgt hij het verzoek om komend najaar in onze deeltijdopleiding in Alexandrië de colleges Inleiding Oude Testament te verzorgen.

Foto 3. De dag voor de officiële afstudeerplechtigheid in een overvolle kerk (één van de grootste protestantse kerken van Egypte) houden we op het seminarie al een iets kleinere bijeenkomst met alleen directe familie of beste vrienden van de afstudeerders. De opmerkelijkste bijdrage deze avond is ongetwijfeld die van Sameh.

Zijn ouders noemden hem bij zijn geboorte Simsim, niet wetend dat hun zoon wel eens geroepen zou kunnen worden tot het ambt van predikant en dat “ds. Simsim” (= ds. sesamzaad) in Egyptische oren toch wat vreemd klinkt. Tijdens zijn studie heeft hij zijn naam daarom in goed overleg officieel laten veranderen in Sameh, terwijl we informeel nog steeds Simsim mogen zeggen. Zijn bijdrage gaat echter niet over zijn naam, maar over de ouders van de studenten die (voor ons als docenten meestal buiten beeld) de studenten stimuleren en bemoedigen.

Speciaal spreekt hij over zijn eigen moeder (zijn vader overleed toen hij vijf was): zij heeft steeds voor hem gebeden en hem er steeds aan herinnerd dat het een voorrecht is dat hij de predikantsopleiding mag volgen om straks als dominee een gemeente te gaan dienen. En als er op college werd getheologiseerd over de liefde van God dan dacht hij steeds maar concreet aan de liefde die zijn moeder hem steeds heeft gegeven. Wanneer Sameh is uitgesproken, vraagt iemand of zijn moeder kan gaan staan. Na het spontane applaus voor haar wordt alle ouders verzocht op te staan en volgt wederom een groot applaus.

Foto 4. Dit jaar studeren voor het eerst studenten van onze deeltijdopleiding (Master of Arts in Theology) in Alexandrië af. In 2012 heb ik deze studenten systematische theologie gegeven en dit voorjaar Bijbelse theologie. Op 27 mei, de dag van de afstudeerplechtigheid, hoeft niet ik de treinreis naar Alexandrië (ca. 225 km) te maken, maar zijn zij naar Caïro gekomen en poseren ze op de seminarietrap.

Foto 5. Officieel studeert hij volgend jaar pas af maar feitelijk is hij nu al klaar met zijn Master of Theology: op 1 juni verdedigt ds. Eshak (tweede van links) zijn scriptie over de navolging van Christus bij Herman Bavinck (1854–1921). Als begeleider heb ik hem zeker niet gedwongen voor deze Nederlandse theoloog te kiezen: hij zelf vindt Bavincks benadering belangrijk voor de kerk in Egypte.

Colofon

Willem-Jan de Wit is docent Bijbelwetenschappen en systematische theologie aan het Evangelical Theological Seminary in Cairo. Voor dit werk is hij door de protestantse zendingsorganisatie GZB uitgezonden vanuit de Noorderkerkgemeente in Amsterdam.

In het kader van het GZB-programma "Deelgenoten" wordt zijn werk mede gesteund door de hervormde gemeenten van Polsbroek-Vlist en Sliedrecht.

Via deze nieuwsbrief houdt hij u als familie, vrienden, gemeenteleden en belangstellenden op de hoogte van zijn werk en ervaringen in Egypte.

Dr. Willem J. de Wit, ETSC, 8 el-Sekka el-Beda, Abbaseya, Cairo 11381, Egypt |00-20-127-2800851
willemjdewit@hotmail.com |willemjdewit (skype)

Het Evangelical Theological Seminary in Cairo leidt toekomstige predikanten op voor de presbyteriaanse (protestantse) kerk in Egypte. Daarnaast biedt het seminarie in Caïro, Alexandrië en Minya diverse deeltijdopleidingen aan voor belangstellenden. Wie het Engels voldoende beheerst, kan doorstuderen in het Master of Theology (ThM)-programma. Veel oud-studenten hiervan zijn inmiddels zelf betrokken bij de opleiding van predikanten in Egypte en Sudan. Ook westerse theologiestudenten kunnen (een deel van) deze masteropleiding volgen. In totaal telt het seminarie zo'n 300 studenten.

ETSC | etsc@etsc.org | etsc.org

De GZB werkt graag mee aan de verspreiding van deze nieuwsbrief en stelt uw meeleven en gebed zeer op prijs. U kunt uw betrokkenheid óók tot uitdrukking brengen door een gift over te maken op NL91 INGB 0690 7624 45 voor het werkersfonds "W.J. de Wit" of voor andere onderdelen van het werk waar de GZB wereldwijd bij is betrokken. Via de link op wjdw.nl/geven kunt u een eenmalige of periodieke bijdrage eenvoudig online regelen. We zijn dankbaar voor uw onmisbare steun, zodat het werk voort kan gaan en zelfs kan groeien. Als u deze brief niet per post hebt ontvangen, maar volgende nieuwsbrieven wel graag per post ontvangt, geeft u dan uw adres door aan de GZB. Geeft u een adreswijziging ook altijd door aan de GZB.

GZB, Postbus 28, 3970 AA Driebergen
0343-512444 | info@gzb.org | gzb.nl

Contactpersoon binnen de Noorderkerkgemeente te Amsterdam is dhr. René Maarsman. Spreekt u hem gerust aan als u meer betrokken wilt zijn bij het werk van Willem-Jan. Zijn e-mailadres is r.maarsman@gmail.com.

Op facebook.com/willemjdewit heeft Willem-Jan een vriendenkring van bijna 3000 personen. Vooral zijn foto's van het leven op het seminarie en in Egypte worden breed gewaardeerd. Stuur u gerust een vriendschapsverzoek.

Dankzij steun van de GZB konden onze studenten begin dit jaar de Arabische vertaling van de Inleiding op het Nieuwe Testament van David A. deSilva voor een betaalbaar bedrag aanschaffen, twee kloeke banden die samen zo'n 1300 pagina's tellen. Toen ik dr. deSilva bovenstaande foto mailde, grapte hij: de lachende gezichten doen vermoeden dat ze de boeken nog niet hebben gelezen. Maar nu, aan het eind van het voorjaarsseizoen, zijn studenten die er flink op hebben gestudeerd voor tentamens nog steeds blij met de boeken. En bij het voorbereiden van preken, Bijbelstudies, etc. zullen ze er in de toekomst ook nog veel aan hebben.

Maurice, derdejaarsstudent in onze predikantsopleiding, was afgelopen december te horen op de Nederlandse radio: hij las voor de Reformatorische Omroep een stukje van de Arabische vertaling van het aloude Nederlandse doopformulier die hij en ik samen hadden gemaakt. Dit voorjaar hebben we, mede op verzoek vanuit Nederland, ook het avondmaalsformulier in het Arabisch vertaald. Komen er bij u mensen uit de Arabische wereld in de kerk, dan is het wellicht handig de vertalingen bij de hand te hebben. Ze zijn te downloaden via wjdw.nl/formulieren.

Op de foto staat Maurice op de top van de Horeb ("de berg van Mozes," zoals men hier zegt), maar wanneer u dit leest, is hij in een provinciestadje zo'n 700 km ten zuiden van Caïro. Daar dient hij deze zomer als stage een vacante gemeente waar vrijwel niemand meer in de kerk komt. Vol vragen is hij erheen gegaan: Zijn de mensen verhuisd naar elders? Of zijn ze er nog, maar is er iemand nodig die hen weer samenroept in de kerk? Hoeveel huizen staan open voor bezoek van de kerk? Wat heeft hij hier aan alles waar hij op het seminarie hard voor heeft gestudeerd? Wordt het een zomer weinig doen of juist een intensieve leerschool?

Wanneer deze nieuwsbrief al bijna af is, barst de bom en worden hier in de wijk 25 kerkgangers gedood. Zie wjdw.nl/bom. Mensen zijn geschokt en boos, maar belijden ook voor de kerk op straat samen het geloof. Zie wjdw.nl/de-geloofsbelijdenis.

Vragen staat vrij. Wanneer ik een dorp bezoek, mag tijdens het vragenuur ieder zijn of haar vragen over de Bijbel stellen.

"A life-changing course" ('levensveranderende cursus') noemt één van de studenten de colleges Bijbelse Theologie dit najaar.

Hartelijk dank voor uw betrokkenheid in 2016.
Gezegende kerstdagen en de beste wensen voor 2017!

Willem-Jan

gzb.nl
wjdw.nl

Dienen in de dorpen

De studenten van onze predikantsopleiding volgen niet alleen vier jaar lang college hier in Caïro, maar lopen ook drie zomers stage. Zomer 2016 bevinden de studenten die juni 2017 af hopen te studeren zich tien weken in vacante gemeenten verspreid over geheel Egypte. Met toestemming van de studenten deel ik vier van hun verhalen. Het gaat deze keer minder om de foto's (maar zie het linkje naar het fotoalbum op wjdw.nl/reis) en meer om wat er zoal speelt in de gemeenten, gezien door de ogen van toekomstige predikanten. Wat mij opvalt in al de verhalen is de worsteling om de jeugd bij de gemeente te betrekken en betrokken te houden.

Vrijdenkers. Student Michael doet zijn stage in de Delta, het gebied ten noorden van Caïro. Hij dient een "ontmoeting" in een behoorlijk grote stad – "kerk" mogen het gebouw en de gemeente officieel niet heten. De zaterdagse gebedsbijeenkomsten worden door twee gemeenteleden bezocht, de zondagse diensten door twee dozijn.

De gemeente is in naam presbyteriaans (hervormd/gereformeerd in kerkorde en leer), maar in praktijk staan de ouderen dichter bij de Vergadering van Gelovigen: ze hebben veel aandacht voor het duizendjarig rijk en vieren het avondmaal zonder predikant. Michael gelooft niet in een toekomstig duizendjarig rijk maar wil er deze zomer geen punt van maken en omgekeerd is de gemeente bereid Michael niet in problemen met de kerkorde te brengen: men zal niet van hem verlangen dat hijzelf het avondmaal leidt maar een predikant uitnodigen om het te bedienen. Het bezoekwerk doet Michael de eerste weken samen met een broeder uit de gemeente die vol vuur is om het evangelie met mensen te delen, maar er weinig oog voor heeft dat je iemand die in het ziekenhuis ligt ook gewoon even mag vragen hoe de operatie is gegaan.

Als ik Michaels verhalen hoor, vraag ik me voorzichtig af of hij in deze gemeente zijn gaven niet meer aan het begraven dan aan het gebruiken is. Toch ontdekt hij hier echt een taak te hebben. De jongeren van deze gemeente zijn namelijk heel eigen wegen gegaan. In de kerk ziet men ze zelden, maar ze hebben wel een soort vrijdenkersclubje gevormd waar ook enkele niet-christelijke vrienden aan meedoen. Wat blijkt: Michael lukt het met de jongeren in gesprek te komen en hij begrijpt hun vragen – vragen die eerder soms waren afgedaan met "als je zo denkt, dan is dat van de duivel." Hij nodigt hen uit om in de "ontmoeting" bijeen te komen om daar door te praten. De ouderen staan er aanvankelijk aarzelend tegenover, maar zien dan in dat ze Michael z'n gang moeten laten gaan: misschien komt er nog iets goeds uit voort.

Kinderen en 'atheïsten'. Student John doet zijn stage in een vacante gemeente in de provincie Asyut, zo'n 350 km ten zuiden van Caïro. Zijn takenpakket is daar breed: niet alleen preken en huizen bezoeken, maar ook broodjes smeren. Zeker veertig kinderen komen dagelijks naar de vakantiebijbelclub in de kerk, vaak zonder eerst thuis te hebben ontbeten. Wat doe je dan? Stuur je ze al na een kort

programma weg? Of geef je ze halverwege te eten zodat je een uitgebreider programma met Bijbelverhaal, liederen, Bijbelteksten instuderen en een spel kunt doen?

"Maar," vraag ik aan John als ik hem bezoek, "moet jij dan zelf de broodjes klaarmaken? Kunnen de leidsters van de club dat niet om de beurt doen?" Nee dus. De kerk staat in het oude deel van het dorp, maar alle christenen zijn langzaam maar zeker naar het nieuwe deel van het dorp verhuisd. Het is nu niet meer vertrouwd dat een christelijke jonge vrouw 's ochtends vroeg alleen voor de anderen uit naar de kerk komt om broodjes te kopen en klaar te maken.

"Zijn er dan geen mannelijke leiders?" vraag ik verder. Dat blijkt niet het geval. De meeste jongemannen werken in één van de Golfstaten en komen alleen zo nu en dan voor vakantie terug. Twee studenten wonen nog wel in het dorp, maar die hebben onlangs een paar lastige vragen aan een gastvoorganger voorgelegd die daar helaas niet goed mee om wist te gaan en hen atheïsme verweet, waarop ze zich afgewezen voelden en wat zijn afgehaakt. Gelukkig komen ze wel naar het vragenuur dat John heeft belegd waar bijna twee uur lang ieder zijn of haar vragen op mij af mag vuren.

Tienermeiden. Mogen tienermeiden naar een kerkelijke jongerenconferentie buiten het dorp gaan? Wanneer student Saad deze zomer in een dorp komt in de provincie Sohag – zo'n 500 km ten zuiden van Caïro en zo'n 275 km ten zuiden van zijn geboortedorp in de provincie Minya – om daar als stage drie maanden de vacante gemeente te dienen, valt het hem al snel op dat de meisjes in deze gemeente wel heel erg beschermend worden opgevoed, ook naar de maatstaven van het Egyptische platteland. Dat ze als zestien- tot achttienjarigen naar een conferentie zouden gaan, is ondenkbaar. Saad vindt het echter helemaal niet ondenkbaar, weet al zijn rustige overredingskracht te gebruiken en bereikt uiteindelijk een deal met de vaders: als zijn vrouw en hijzelf als begeleiders meegaan, welnu, vooruit, dan moest het toch maar eens moeten kunnen dat de dochters naar zo'n conferentie gaan.

Geesten. Saads jongere broer Maurice doet zijn stage in een gemeente nog weer enkele honderden kilometers verder naar het zuiden, in de omgeving van Luxor. Er wonen hier wel christenen, maar vrijwel niemand komt in de kerk. Hij heeft echter een gave die hij inzet om jongeren toch eens de kerk van binnen te laten zien: hij speelt zelf aardig keyboard en biedt hen aan in de kerk muzikles te geven. Het feit dat mensen weinig in de kerk komen, betekent hier overigens niet dat ze nergens meer in geloven. Integendeel, men gelooft volop in geesten. Elke psalm bezit een 'dienaar' (geest) die je in kunt zetten om een bepaald doel te bereiken door de betreffende psalm te lezen. Onder de aarde wordt elk mens gevolgd door een geest die soms naar boven komt. Met de graven van de farao's in deze regio moet je nog steeds voorzichtig zijn, want de vloek van de farao's kan je zomaar treffen. — Wat van dit alles te denken? Maurice wil niet overhaast conclusies trekken, maar er eerst meer studie van maken: dit jaar schrijft hij een afstudeerverhandeling over het geloof in geesten.

Vakgroep Bijbelwetenschappen

“Bij welk Bijbelboek ben je?” vroeg een ouderling eens aan een theologiestudent die bij hem in de gemeente kwam preken. “Hoe bedoelt u?” vroeg de student. “Wel,” zei de ouderling, “ik neem aan dat je studie bij Genesis begint en dat je vervolgens de hele Bijbel doorgaat en afstudeert wanneer je Openbaring hebt gehad.”

De studieopzet die de ouderling in gedachten had, zou mooi aansluiten bij twee uitgangspunten van de Reformatie: *sola Scriptura* (alleen de Schrift) en *tota Scriptura* (de gehele Schrift). Soms zou ik wensen dat dit echt de opzet van onze opleidingen was: wat is er mooier dan met studenten in een jaar of vier de gehele Bijbel door te gaan?

In praktijk bestaat een opleiding theologie natuurlijk niet alleen uit Bijbelstudie. Andere onderwerpen en onderdelen zijn ook belangrijk: kerkgeschiedenis, dogmatiek, zending, preken, pastoraat, stages, etc. Om het voor studenten en docenten overzichtelijk te houden worden de vakken en de docenten die ze geven ingedeeld in verschillende vakgroepen. Hier in Egypte hebben we aan ons seminarie vier officiële vakgroepen: 1. Bijbelwetenschappen, 2. systematische theologie en kerkgeschiedenis, 3. zending en wereldgodsdiensten, en 4. praktische en pastorale theologie. Daarnaast zijn stages en vakken als Arabisch, Engels en geestelijke vorming sinds kort ondergebracht in een vijfde groep, ‘vorming’.

Voor wie een kijkje in de keuken van onze vakgroep Bijbelwetenschappen wil nemen: in onderstaande tabel ziet u

welke ‘Bijbelse vakken’ de studenten afhankelijk van hun opleiding verplicht of naar keuze moeten/kunnen volgen.

De volgende docenten geven deze vakken:

Voltijddocenten:

- dr. Atef M. Gendy (rector; Nieuwe Testament)
- ds. Medhat Nady (Oude Testament, thans voor studie in Stavanger in Noorwegen)
- dr. Noah Park (Nieuwe Testament, sinds zomer 2016)
- dr. Willem-Jan de Wit (momenteel met name Oude Testament en Bijbelse theologie; vakgroepvoorzitter)

Deeltijddocenten:

- dhr. John Daniel (Grieks en Nieuwe Testament)
- ds. Sameh Ibrahim (Nieuwe Testament in Minya)
- mevr. Rania Nabil (Hebreeuws en Oude Testament)
- ds. Redda Thabet (Oude Testament in Minya)

Assistent: dhr. Silvy Ameen (vertaling, correctiewerk, etc.)

Gastdocent januari 2017: prof.dr. Jostein Ådna uit Stavanger

Het is al met al een mooie groep mensen. Wel is het te wensen dat meer Egyptische docenten de komende jaren de kans krijgen om te promoveren. Dat zal niet alleen de kwaliteit van het onderwijs nog verder ten goede komen, maar ook mogelijkheden openen om verdere dromen te realiseren zoals het schrijven van studieboeken afgestemd op de context van Egypte en het Midden-Oosten en op termijn een gedegen Arabische Bijbelverklaring gebaseerd op zorgvuldige studie van de grondtekst, die dan weer te gebruiken is bij het voorbereiden van preken en het schrijven van boeken en artikelen voor een breder publiek.

Collegeraanbod van de vakgroep Bijbelwetenschappen van het Evangelical Theological Seminary in Cairo

Vakken		ects (studiepunten)	Predikants- opleiding (MDiv, 230 ects)		Deeltijd- opleiding (MAT, 120 ects)			Vervolg- opleiding (ThM, 60 ects)	
			Min.	Max.	Caïro	Alexandrië	&Minya	Min.	Max.
	1	Overzicht over de Bijbel	2½	✓	✓	✓	✓	✓	
	2	Inleiding Oude Testament	5	✓	✓	✓	✓	✓	
	3	Inleiding Nieuwe Testament	5	✓	✓	✓	✓	✓	
Arabisch	4	Hebreeuws	5	✓	✓	✓	✓		
	5	Grieks 1	5	✓	✓	✓	✓		
	6	Bijbelse theologie	5	✓	✓	✓	✓		
	7	Grieks 2	5	✓	✓	✓	✓		
	8	Exegese Oude Testament	5	✓	✓	✓	✓		
	9	Exegese Nieuwe Testament	5	✓	✓	✓	✓		
	10	Januaricollege OT (door gastdocent)	2½	✓	✓	✓	✓		✓
	11	Januaricollege NT (door gastdocent)	2½	✓	✓	✓	✓		✓
	12	Keuzevak Oude Testament	5		✓	✓	✓		
	13	Keuzevak Nieuwe Testament	5		✓	✓	✓		
	14	Afstudeerpapier Bijbelwetenschappen	5		✓	✓	✓		
Engels	15	Oude teksten (teksten rond/over Gen. 1–11)	5					✓	✓
	16	Hebreeuwse teksten (exegese OT)	2½–5						✓
	17	Griekse teksten (exegese NT)	2½–5						✓
	18	Onderzoeksseminar A (Bijbels thema)	5						✓
	19	Onderzoeksseminar B (Bijbels thema)	5						✓
	20	Masterscriptie Bijbelwetenschappen	15						✓

Colofon

Willem-Jan de Wit is docent Bijbelwetenschappen en systematische theologie aan het Evangelical Theological Seminary in Caïro. Voor dit werk is hij door de protestantse zendingsorganisatie GZB uitgezonden vanuit de Noorderkerkgemeente in Amsterdam.

In het kader van het GZB-programma "Deelgenoten" wordt zijn werk mede gesteund door de hervormde gemeenten van Polsbroek-Vlist en Sliedrecht.

Via deze nieuwsbrief houdt hij u als familie, vrienden, gemeenteleden en belangstellenden op de hoogte van zijn werk en ervaringen in Egypte.

Dr. Willem J. de Wit, ETSC, 8 el-Sekka el-Beda, Abbaseya, Caïro 11381, Egypt |00-20-127-2800851| willemjdewit@hotmail.com |willemjdewit (skype)

Het Evangelical Theological Seminary in Caïro leidt toekomstige predikanten op voor de presbyteriaanse (protestantse) kerk in Egypte. Daarnaast biedt het seminarie in Caïro, Alexandrië en Minya diverse deeltijdopleidingen aan voor belangstellenden. Wie het Engels voldoende beheerst, kan doorstuderen in het Master of Theology (ThM)-programma. Veel oud-studenten hiervan zijn inmiddels zelf betrokken bij de opleiding van predikanten in Egypte en Sudan. Ook westerse theologiestudenten kunnen (een deel van) deze masteropleiding volgen. In totaal telt het seminarie zo'n 300 studenten.

ETSC | etsc@etsc.org | etsc.org

De GZB werkt graag mee aan de verspreiding van deze nieuwsbrief en stelt uw meeleven en gebed zeer op prijs. U kunt uw betrokkenheid óók tot uitdrukking brengen door een gift over te maken op NL91 INGB 0690 7624 45 voor het werkersfonds "W.J. de Wit" of voor andere onderdelen van het werk waar de GZB wereldwijd bij is betrokken. Via de link op wjdwnl/geven kunt u een eenmalige of periodieke bijdrage eenvoudig online regelen. We zijn dankbaar voor uw onmisbare steun, zodat het werk voort kan gaan en zelfs kan groeien. Als u deze brief niet per post hebt ontvangen, maar volgende nieuwsbrieven wel graag per post ontvangt, geeft u dan uw adres door aan de GZB. Geeft u een adreswijziging ook altijd door aan de GZB.

GZB, Postbus 28, 3970 AA Driebergen
0343-512444 | info@gzb.org | gzb.nl

Contactpersoon binnen de Noorderkerkgemeente te Amsterdam is dhr. René Maarsman. Spreekt u hem gerust aan als u meer betrokken wilt zijn bij het werk van Willem-Jan. Zijn e-mailadres is r.maarsman@gmail.com.

Op facebook.com/willemjdewit heeft Willem-Jan een vriendenkring van ruim 3000 personen. Vooral zijn foto's van het leven op het seminarie en in Egypte worden breed gewaardeerd. Stuur u gerust een vriendschapsverzoek.

Gebedsoproep. Vijfmaal daags schalt in Egypte – zowel door de straten van de hoofdstad Caïro als over de velden van de afgelegen Dakhla-oase – de gebedsooproep. Wat doet dit met je? Hierover schreef ik in oktober een stukje op mijn weblog dat meer dan gemiddelde aandacht trok en is overgenomen op de website van de GZB, samengevat op CIP.nl en gepubliceerd in het Nederlands Dagblad. Kwam u het nog niet tegen en wilt u het alsnog lezen, zie dan: wjdwnl/gebedsooproep.

Vooruitblik. *Contractvernieuwing.* De GZB is deze zomer akkoord gegaan met een vernieuwing van mijn contract voor vier jaar (2017–2021). Een paar details moeten nog worden uitgewerkt, maar de insteek is duidelijk dat ik mijn werk hier de komende jaren voort mag zetten.

Bezoek aan Nederland. Gewoonlijk kom ik eenmaal per jaar naar Nederland, hetzij voor officieel verlof, hetzij als vakantie. Zo was ik afgelopen juni voor twee weken in Nederland. Dit jaar hoop ik net voor kerst nogmaals te komen, met name om in kleine kring het 45-jarig huwelijk van mijn ouders te vieren.

Predikantenreis. Begin januari moet ik me dan weer snel naar Caïro spoeden om daar op 10 januari de deelnemers aan de tweede GZB-predikantenreis naar Egypte te verwelkomen.

Gebedskalender. De GZB verspreidt elk kwartaal een gebedskalender om de gebedsbetrokkenheid bij het zendingswerk te bevorderen. Voor het eerste kwartaal van 2017 zijn de gebedspunten voor 6, 7, 8, 15, 16 en 17 februari door mij aangereikt.

Verlof. Zomer 2017 hoop ik voor verlof naar Nederland te komen. De data staan op dit moment nog niet vast. Waarschijnlijk ben ik in juni (en anders augustus/begin september) beschikbaar om te vertellen over mijn werk.

Dominees en Kaaskoppen

Caïro, 26 mei 2017. Dit jaar heb ik al heel wat Nederlanders mogen verwelkomen. In januari vond net als vorig jaar een GZB-predikantenreis naar Egypte plaats. Hieronder ziet u links van de koptisch-orthodoxe paus Tawadros II ds. Christiaan Olie, ds. Peter de Groot, ds. Alfred Post en ds. Jan Ouwehand (GZB) en rechts van hem ds. Hans Breugem, ds. Gerben Roest, ds. Aalt Visser en ds. Bert Weerd.

In mei waren onder het motto "Kaaskoppen in Caïro" HGJB-jongeren op bezoek om kennis te maken met kerk, christenen en cultuur in Egypte. Zo ontvingen Elizabeth Vroegindewij, Auke de Wit, Jan-Willem Bout (HGJB), Sarah van de Weerd, Björn van Veelen (HGJB) en Karel Kornet in het Sint-Antoniusklooster bij de Rode Zee onderwijs van vader Ruweis. Dit najaar hoort u wellicht meer van hen.

Al vierden we 't hier niet: gezegend Pinksteren! *Willem-Jan*

Van bommen en een nieuw begin

Palmzondag werd Egypte opgeschrikt door een bom in een kerk in de stad Tanta, zo'n 100 km ten noorden van Caïro, en even later ook nog door een bom bij een kerk in Alexandrië, zo'n 225 km ten noordwesten van Caïro. Het zijn niet de eerste bommen: afgelopen december was er al een bom in een kerk hier in de wijk Abbaseya ontploft. En het zullen ook de laatste bommen niet zijn: IS heeft meer aanslagen in het vooruitzicht gesteld.* Ons seminarie is niet het meest voor de hand liggende doelwit, maar voor de zekerheid is enkele weken geleden bij de ingang van het terrein toch maar een detectiepoortje geplaatst.

Maar zelfs als er geen nieuwe bommen komen, is de schade enorm, en zeker niet alleen aan gebouwen. Kinderen die de bebloede lichaamsdelen van hun leeftijdsgenootjes hebben zien rondslingeren (letterlijk in de kerk of via de foto's die overal op Facebook zijn verspreid) – wat doet dit met hen, nu en in de toekomst? Mensen reageerden hier dan ook echt dankbaar op het teken van bemoediging dat de Noorderkerkgemeente in Amsterdam hen toezond: een foto van een 'menselijk kruis' (eerste foto rechts) dat de gemeente had gevormd door na de Goede Vrijdag-dienst met kaarsjes in een kruisvorm te gaan staan, uit verbondenheid met de lijdende kerk in Egypte.

En toch, hoe erg de bommen ook zijn, er is meer te vertellen over de kerk in Egypte. De andere foto's hiernaast zijn genomen in een nieuwe volkswijk in Caïro, de tweede en derde afgelopen januari en de laatste twee deze meimaand. Ds. Ekram (vierde foto) is enkele jaren geleden nog tijdens zijn studie met pastoraal werk begonnen in deze wijk en zo zijn christenen die in deze wijk waren komen wonen maar nog geen kerk hadden samen een gemeente gaan vormen. Afgelopen januari werd er al hard gebouwd aan een eigen kerk (derde foto), maar kwam men nog bijeen in een tijdelijk zaaltje (tweede foto – de lege stoelen die u ziet waren even later allemaal bezet).

Nu in mei is de nieuwe kerk alvast in gebruik genomen (vierde en vijfde foto), hoewel hij nog lang niet klaar is: er zit nog geen glas in de ramen, de muren zijn nog niet afgewerkt, vloertegels zijn net geleverd maar nog niet gelegd, aan de bovenverdieping wordt nog gebouwd, etc.

De opzet van het gebouw weerspiegelt de visie van de gemeente en van de raad die deze nieuwe gemeente begeleid: de kerk heeft een geestelijke en een maatschappelijke/diaconale functie. Het gebouw is er voor kerkdiensten, zondagsschool, kerkelijk jeugdwerk, etc., maar op de begane grond (onder de eigenlijke kerkzaal) zijn er ook ruimtes voor medische dienstverlening (die is er verder niet in deze nieuwe volkswijk) en de bovenverdieping is voor een kinderopvang/peuterspeelzaal die tot nu toe in een gehuurde ruimte wordt aangeboden. Zo kan de gemeente de noden en behoeften van mensen in de wijk tegemoet komen en tegelijk goodwill, relaties en vertrouwen opbouwen en een "goede reuk" verspreiden.

Zie over kerkbouw in de volkswijken van Caïro ook: gzb.nl/over-gzb/projecten-werkvelden/project/?id=242.

**Net na het afronden van deze brief (vrijdag 26 mei rond het middaguur) bereikt mij het verschrikkelijke bericht dat vandaag tientallen christenen, onder wie veel kinderen, zijn vermoord en verwond terwijl ze op weg waren naar een klooster zo'n 200 km ten zuiden van Caïro. Zie wjd.nl/het-bloed-van-minya.*

Varkens kijken

“Wil je onze varkens zien?” vraagt Abanoub* plotseling. Hij is tuktukchauffeur en maakt in zijn driewieler met twee Nederlandse “Kaaskoppen” (zie pag. 1) en mijzelf een rondritje door de vuilnisophalerswijk rond de beroemde rotskerk aan de voet van de berg Moqattam. Voor ons is het tochtje niet zomaar voor de fun. Nee, het staat in het kader van kennismaking met de arme kant van Caïro. Een nobel maar ook lastig leerdoel. Stap je als mens op je medemens af en zeg je: “Omdat ik een leerervaring op wil doen, moet jij me laten zien in welke armoede je leeft”? Of zoek je een manier om stiekem te gluren bij je arme burens?

De tuktukrit lijkt een redelijke oplossing: de chauffeur komt uit de wijk en mag van ons zelf de route kiezen. Over een bezoek aan zijn huis hebben we het bij het instappen niet gehad: Abanoub is geen organisator van tours door de wijk, maar gewoon een tuktukchauffeur als zovelen die voor een kwart euro mensen naar hun bestemming in de wijk brengen. Maar onderweg vraagt hij het opeens: “Wil je onze varkens zien?” Voordat ik goed en wel heb kunnen overleggen, is hij al gestopt en laat hij ons uitstappen.

Zijn wij verbaasd, Abanoub's moeder is het niet minder als wij opeens de deur binnenstappen en via een donkere ruimte naar de achterplaats lopen. Ik volg niet exact wat ze tegen haar zoon zegt, maar op haar gezichtsuitdrukking afgaand voelt ze zich overvallen en moet het zoiets zijn als: “Dat kun je toch niet maken, dat je zomaar onaangekondigd buitenlanders onze nederige woning binnen brengt.”

Ik wil al beleefd zeggen: “Als het niet uitkomt, laat dan maar,” maar Abanoub wenkt ons gewoon door te lopen naar het achterplaatsje waar een hoop vuilnis ligt en het varkenskot staat. Het is duidelijk dat de beesten leven van de voedselresten die uit het afval zijn gesorteerd. “Die varkens zijn ons brood,” legt Abanoub uit, “door ze te fokken en te verkopen voor het vlees kunnen we zelf leven.” Wanneer we de beesten hebben gezien en de geuren voldoende tot ons door hebben laten dringen, gaat Abanoub ons voor om ons van achter binnendoor weer bij de weg te brengen waar de tuktuk staat.

Maar dan klampt zijn moeder mij, die als achterste loopt, opeens aan. Ze is haar schrik voorbij en klaagt haar nood uit: haar man heeft problemen en kan niets meer voor de kost doen. Met de varkens, vuilnis sorteren en de tuktuk zorgen Abanoub en zichzelf ervoor dat het gezin (er zijn ook twee dochters) net rond kan komen. De priester in de wijk zorgt voor eenvoudige doktershulp, maar ze wijst onder andere op haar been dat er slecht uitziet: daar heb je een dokter van buiten de wijk voor nodig en dat kost geld. En vooral: Abanoub nadert de leeftijd om te gaan trouwen, maar hoe kunnen ze ooit een appartement voor hem betalen? “Bid voor ons,” smeekt ze en laat me dan gaan. Om geld vraagt ze niet, ongetwijfeld erop vertrouwend dat we Abanoub straks iets meer zullen betalen dan de standaard ritprijs.

**Abanoub heet eigenlijk anders. Omdat alleen christenen varkens fokken, is voor deze typisch koptische naam gekozen.*

Kort nieuws (1)

Deeltijdopleiding Minya. Najaar 2012 begon ons seminarie een deeltijdprogramma in Minya (250 km ten zuiden van Caïro) en gaf ik daar het vak “systematische theologie” (dogmatiek). Dit voorjaar reisde ik opnieuw een aantal keren naar Minya, ditmaal om “Bijbelse theologie” te geven. Voor sommige studenten was dit het laatste vak dat ze nog moesten volgen: begin juni hopen de eerste studenten uit Minya af te studeren. Ze hebben in deze vijf jaar een masterprogramma voltooid dat vergelijkbaar is met twee jaar voltijdstudie (120 erts voor de kenners).

Jongerenbijeenkomst. Eén van mijn studenten in Minya is betrokken bij zowel het landelijke als het plaatselijke jeugdwerk en nodigde mij uit om aansluitend aan een college ook tijdens een bijeenkomst in de kerk voor 15-18-jarigen (zie foto) te spreken over “Gods wil en menselijke vrijheid” – een wat abstracte titel die echter samenhang met tal van praktische vragen die hij bij de jeugd tegenkwam.

Studiebijeenkomst. Psalm 58 is geen geliefde psalm. “O God, breek hun tanden in hun mond” (vers 7) en “De rechtvaardige zal ... zijn voeten wassen in het bloed van de goddeloze” (vers 11) zijn geen woorden die je zomaar even zingt. Met collega's en belangstellenden heb ik in maart toch bij deze psalm stil gestaan. Zie wjdwn.nl/psalm-58.

Colofon

Willem-Jan de Wit is docent Bijbelwetenschappen en systematische theologie aan het Evangelical Theological Seminary in Cairo. Voor dit werk is hij door de protestantse zendingsorganisatie GZB uitgezonden vanuit de Noorderkerkgemeente in Amsterdam. In het kader van het GZB-programma "Deelgenoten" wordt zijn werk mede gesteund door de Sionskerk Ameide en de hervormde gemeenten van Giessenburg, Goedereede, Polsbroek-Vlist en Sliedrecht. Via deze nieuwsbrief houdt hij u als familie, vrienden, gemeenteleden en belangstellenden op de hoogte van zijn werk en ervaringen in Egypte.

Dr. Willem J. de Wit, ETSC, 8 el-Sekka el-Beda, Abbaseya, Cairo 11381, Egypt | 00-20-127-2800851
willemjdewit@hotmail.com | willemjdewit (skype)

Het Evangelical Theological Seminary in Cairo leidt toekomstige predikanten op voor de presbyteriaanse (protestantse) kerk in Egypte. Daarnaast biedt het seminarie in Caïro, Alexandrië en Minya diverse deeltijdopleidingen aan voor belangstellenden. Wie het Engels voldoende beheerst, kan doorstuderen in het Master of Theology (ThM)-programma. Veel oud-studenten hiervan zijn inmiddels zelf betrokken bij de opleiding van predikanten in Egypte en Sudan. Ook westerse theologiestudenten kunnen (een deel van) deze masteropleiding volgen. In totaal telt het seminarie zo'n 300 studenten.

ETSC | etsc@etsc.org | etsc.org

De GZB werkt graag mee aan de verspreiding van deze nieuwsbrief en stelt uw meeleven en gebed zeer op prijs. U kunt uw betrokkenheid óók tot uitdrukking brengen door een gift over te maken op NL91 INGB 0690 7624 45 voor het werkersfonds "W.J. de Wit" of voor andere onderdelen van het werk waar de GZB wereldwijd bij is betrokken. Via de link op wjdwnl/geven kunt u een eenmalige of periodieke bijdrage eenvoudig online regelen. We zijn dankbaar voor uw onmisbare steun, zodat het werk voort kan gaan en zelfs kan groeien. Als u deze brief niet per post hebt ontvangen, maar volgende nieuwsbrieven wel graag per post ontvangt, geeft u dan uw adres door aan de GZB. Geeft u een adreswijziging ook altijd door aan de GZB.

GZB, Postbus 28, 3970 AA Driebergen
0343-512444 | info@gzb.org | gzb.nl

Contactpersoon binnen de Noorderkerkgemeente te Amsterdam is dhr. René Maarsman. Spreekt u hem gerust aan als u meer betrokken wilt zijn bij het werk van Willem-Jan. Zijn e-mailadres is r.maarsman@gmail.com.

Op facebook.com/willemjdewit heeft Willem-Jan een vriendenkring van ruim 3000 personen. Vooral zijn foto's van het leven op het seminarie en in Egypte worden breed gewaardeerd. Stuur u gerust een vriendschapsverzoek.

Kort nieuws (2)

Blijf mij nabij. Pas zongen enkele studenten tijdens een culturele avond de Arabische versie van het bekende avondlied "Blijf mij nabij" ("Abide with me" in het Engels). U kunt het terugluisteren op youtube.com/willemjdewit.

Reformatielezingen. Misschien denkt u: zie ik op bovenstaande foto op de achtergrond een half hoofd van Maarten Luther? Dat klopt. In de grote zaal van ons seminarie hangt dit jaar een groot doek met hoofden van de belangrijkste reformatoren. Deze zaal is namelijk ook gebruikt voor een serie lezingen over de bekende *sola's* van de Reformatie. Een christelijke televisiezender heeft de lezingen gefilmd en het plan is de tekst van enkele lezingen over enige tijd ook in het Engels en Arabisch te publiceren in ons online seminarietijdschrift. Zie journal.etsc.org.

Formulier volwassendoop. Op verzoek vanuit Nederland heb ik met Maurice Gaber (de zanger op bovenstaande foto) na het formulier voor de kinderdoop en het avondmaals-formulier nu ook het formulier voor de volwassendoop in het Arabisch vertaald. Zie wjdwnl/formulieren.

Bridging Gaps. Begin september hopen Maurice en zijn jaargenoot Ephraim Masoud (die net als negen anderen op dit moment hier in Caïro de predikantsopleiding afronden) voor drie maanden naar Amsterdam te komen om deel te nemen aan "Bridging Gaps" ("kloven overbruggen"), een studieprogramma voor niet-westerse theologiestudenten, waar dit jaar voor het eerst ook de GZB bij betrokken is.

Verlof. Zelf hoop ik van halverwege de zomer tot half september naar Nederland te komen voor verlof. Zondag 27 augustus t/m zondag 10 september ben ik beschikbaar voor voorlichting, om te vertellen over mijn werk en de kerk in Egypte. Wilt u mij uitnodigen, neemt u dan contact op met het GZB-kantoor. Zodra het rooster met afspraken rond is, hoop ik het op wjdwnl te plaatsen.

Deelgenoten. Zoals u in het colofon ziet, zijn er naast de vertrouwde namen drie nieuwe gemeenten die mijn werk steunen via het GZB-programma Deelgenoten: de Sionskerk in Ameide en de hervormde gemeenten van Giessenburg en Goedereede. Dank voor alle oude en nieuwe betrokkenheid!

Gebedskalender. De GZB verspreidt elk kwartaal een gebedskalender om de betrokkenheid bij het zendingswerk te bevorderen. Voor het derde kwartaal van 2017 heb ik de punten voor 15-17 september aangereikt. De kalender is binnenkort te vinden op gzb.nl/over-gzb/publicaties.

De Reformatie in Egypte

De vijfhonderdste verjaardag van de Reformatie is ook aan Egypte niet voorbijgegaan. Op wjdw.nl/een-vaste-burg hoort u onze studenten nog "Een vaste burg" in het Arabisch zingen.

De Reformatie is vooral herdacht aan de hand van de vijf sola's (vroeger op school heb ik drie sola's geleerd, maar hier is vijf de gouden standaard):

- *sola fide*, door het geloof alleen;
- *sola gratia*, uit genade alleen;
- *sola Scriptura*, de Schrift alleen;
- *solus Christus*, Christus alleen;
- *solus Deo gloria*, God alleen de eer.

Een commissie van de synode van de Evangelical Presbyterian Church in Egypt (waar ons seminarie van uitgaat) heeft een folder uitgebracht waarin de sola's voor een breder publiek worden toegelicht. Enkele collega's hebben afgelopen collegejaar hier op het seminarie een serie lezingen over de sola's gehouden die inmiddels ook via een Arabische satellietzender

zijn uitgezonden en op Youtube zijn terug te zien. Van drie lezingen kunt u zowel de Engelse als de Arabische versie teruglezen op journal.etsc.org.

Zowel de synode als de koepel van protestantse kerken hebben een grote reformatieviering gehouden die in beide gevallen live werd uitgezonden via de christelijke satellietzender SAT7. Werd bij de eerste viering wel erg veel gesproken (het werd een lange zit van ruim drie uur), bij de tweede vormde de koorzang het hoogtepunt, van "Een vaste burg" in het Duits en de Engelse versie van een gezang uit de kring rond Calvijn (op een melodie die lijkt op die van psalm 124) tot hedendaagse christelijke Arabische liederen, onder leiding van een Egyptische topdirigent. Luistert u het zelf terug via wjdw.nl/reformatieconcert.

Zelf heb ik in de stad Minya (250 km ten zuiden van Caïro) een "reformatiepreek" gehouden over *sola fide*

en goede werken, waarbij we onder andere zondag 23 en 32 van de Heidelbergse Catechismus en Jakobus 2:14-24 hebben gelezen en ik enkele gedachten uit Calvijns verklaring van Genesis 22 heb gedeeld. In verkorte vorm heb ik hetzelfde ook tijdens een kapeldienst hier op het seminarie aan de orde gesteld.

Katholiek en protestant. Bij de Reformatie gaat het historisch gezien om de verhouding tussen protestant en katholiek, maar in Egypte is dat geen spannend verhaal. Hier hebben geen banvloeken geklonken en geen brandstapels gestaan (althans niet om protestanten te verbranden). Het protestantisme heeft pas in de negentiende eeuw wortel geschoten en de relatie tussen protestant en katholiek is opvallend ontspannen. Uiteraard zijn er verschillen, maar niemand voelt de behoefte de verhoudingen op scherp

te stellen. Bij de herdenkingen wordt steeds benadrukt dat het primair om hervorming van misstanden in de middeleeuwse Europese katholieke kerk ging. Bij de reformatieherdenking van de synode sprak zowel in een film die werd vertoond als tijdens de viering zelf een katholieke priester.

Orthodox en protestant: het ideaal. De Reformatie was geen breuk met de koptisch-orthodoxe kerk. Die kerk is namelijk al in 451 los komen te staan van de kerk van Rome en wil sindsdien in de traditie van de vroege kerk blijven staan. Alle latere “roomse dwaalingen” en de problematische vermenigving van kerkelijke en wereldlijke macht in de Europese middeleeuwen mag je dan ook niet zomaar op de koptisch-orthodoxe kerk projecteren. Bij de reformatoren zie je naast het *Sola Scriptura* grote waardering voor de vaders van de Vroege Kerk. Calvijn keert zich in zijn Institutie bijvoorbeeld sterk tegen de middeleeuwse Rooms-katholieke transsubstantiatieleer, maar hij wil de wijze waarop kerkvaders spraken over de “verandering” van brood en wijn in lichaam en bloed van Christus niet afwijzen.

Als u dit zo leest, dan denkt u wellicht: dan kunnen protestant en orthodox elkaar dus de hand schudden? Dat was inderdaad de visie van Luther. Voor zover ik weet had hij geen direct contact met de koptisch-orthodoxe kerk, maar wel met een vertegenwoordiger van de Ethiopisch-orthodoxe kerk. Terwijl hij wat afstand bewaarde tot de volgelingen van Hus en van Zwingli, bood hij de Ethiopisch-orthodoxe kerk volledige gemeenschap aan. (Zie religionnews.com/2017/10/28/martin-luthers-dream-church-it-wasnt-in-europe/.)

Orthodox en protestant: de praktijk. De praktijk is echter weerbarstiger. Toen protestantse zendelingen in de negentiende eeuw naar Egypte kwamen, was er geen herkenning en besloot men naast de koptisch-orthodoxe kerk protestantse kerken te gaan stichten. Vrijwel iedereen die nu protestant is, komt uit een familie die van oorsprong

orthodox was en nog steeds maken mensen de overstap. De orthodoxe kerk hecht echter aan haar historisch alleenrecht in Egypte en één van de bisschoppen benadrukte recent nog (met enige plooiing van de geschiedenis) dat zowel katholieken als protestanten slechts koloniale import zijn.

Protestanten duiden de komst van het protestantisme in Egypte evenwel dubbel positief: enerzijds zijn er nu voluit gereformeerde kerken met een eigen oosters karakter, anderzijds heeft het de koptisch-orthodoxe kerk flink wakker geschud. Bijbelbezit- en gebruik, zondagsscholen, medische zorg, onderwijs – uitgedaagd door het protestantse voorbeeld is er op deze en dergelijke gebieden ook in de koptisch-orthodoxe kerk een opleving ontstaan.

Toch blijven de verschillen groot. “500 jaar ketterij viert” – zo typeerde een orthodoxe dorpsgenoot van één van mijn studenten de reformatieherdenkingen kritisch op Facebook. Uiteraard wordt één en ander meestal wat wellevender gezegd, maar het gevoel leeft zeker breder dat protestanten op wezenlijke punten het orthodoxe spoor bijster zijn, terwijl protestanten moeite hebben met bepaalde orthodoxe praktijken en, door het ontbreken van kernnoties van de Reformatie, de evangelieboodschap onvoldoende helder door vinden klinken in de koptisch-orthodoxe kerk.

Misschien is het voor orthodoxe kopten gezien de diversiteit van het protestantse/evangelische spectrum (zowel qua stromingen op het Egyptische grondvlak als qua geluiden op de christelijke satellietzenders) ook gewoon lastig te vatten waar het protestantisme nu echt voor staat. Recent is in Libanon een Arabische vertaling van Calvijns Institutie verschenen (zie wjdwnl.nl/institutie). Hoewel gevreesd moet worden dat de prijs hier voor Egyptische begrippen erg hoog uit zal vallen, zou het mooi zijn als (toekomstige) protestantse predikanten en orthodoxe priesters zich eens samen over de Institutie bogen om elkaar in elk geval beter te verstaan.

Maatschappelijke hervorming. Naast hervorming van de leer en het kerkelijk leven heeft de Reformatie echter ook nog een andere dimensie. Dankzij de Reformatie is Noordwest-Europa in alle opzichten ingrijpend veranderd. De Nederlandse klaagcultuur ten spijt staat ons vaderland stevast met bijvoorbeeld de Scandinavische landen in de wereldtop qua welvaart en welzijn. ‘Voortgaande reformatie’ (het *semper reformanda*) staat hier dan ook vooral voor dromen van en denken over een betere maatschappij. Egyptenaren zeggen soms hardop van zichzelf dat ze nog in de middeleeuwen leven. De revolutie van 2011 geeft niet gebracht wat men ervan had gehoopt, maar de Europese Reformatie is een inspirerend voorbeeld dat maatschappelijke verandering ten goede wel mogelijk is.

Wat betreft de rol van de kerk hierin noemde dr. Andrea Zaki, de voorzitter van de koepel van protestantse kerken tijdens de reformatieherdenking onder andere dat de kerk mensen moet nodigen tot het heil, maar daarnaast ook stem moet zijn voor armen en verdrukten en dat de kerk weliswaar niet zelf politiek actief moet worden, maar wel het publieke belang moet dienen en bijvoorbeeld deelname aan verkiezingen moet stimuleren.

Sociale media. Een bijzondere uitdaging die dr. Andrea Zaki noemde, is het in juiste banen leiden van het gebruik van sociale media. Vrijheid van meningsuiting is een groot goed, maar de afgelopen tijd hebben christenen elkaar op Facebook verketterd en personen en kerkelijke instellingen in hun goede naam aangetast. De presbyteriaanse synode heeft daarom zelfs een tuchtcommissie ingesteld om zich over dergelijke kwesties te buigen.

Maar Facebook helpt ook om de Bijbel beter te verstaan. Zo runt een deeltijdcollega een populaire groep waarin hij dagelijks vragen over de grondtekst en betekenis van Bijbelverzen beantwoordt (of soms naar mij doorspeelt). Is dit het reformatorische “terug naar de Schrift” maar dan in Egypte anno 2017? *Willem-Jan*

Toekomstige predikantsvrouwen

Een kerntaak van ons seminarie is het opleiden van mannen tot predikant. Enkele jaren geleden constateerden we echter dat het eenzijdig is als de mannen vier jaar studeren om predikant te worden maar hun echtgenotes of verloofdes geen enkele toerusting krijgen om “predikantsvrouw” te worden, terwijl gemeenten wel van hen verwachten dat ze die rol op zich nemen. Daarom wordt nu twee keer per jaar een toerustingsweekend gehouden voor de (aanstaande) echtparen, waarbij het seminarie dan ook krioelt van de kleine kinderen.

Kort nieuws

- *Gezangen.* Oud-masterstudent en deeltijdcollega ds. Sameh Ibrahim heeft een boek geschreven over gezangen in het Nieuwe Testament. Zie wjdwn.nl/boek.
- *Arabische kerk Amsterdam.* In oktober is de Arabische Protestantse Kerk Amsterdam officieel geopend. De GZB is bij deze pioniersplek betrokken. De gemeente wordt gediend door ds. Emad Thabet, een oud-student van ons seminarie. Zie wjdwn.nl/arabische.
- *Vakantie vieren.* Deze zomer schreef ik op verzoek van het Nederlands Dagblad een stuk over de vraag hoe Egyptenaren vakantie vieren. Zie wjdwn.nl/hoe-vieren.
- *Trek?* Zie wjdwn.nl/stroopwafels.
- *Bijbelse theologie.* Dit najaar gaf ik de collegeserie Bijbelse theologie samen met mijn collega dr. Noah Park. Nadat ik mijn colleges had afgerond, postte een student bovenstaand bedankje op Facebook.
- *Schoonmakers.* In oktober werden de schoonmakers, keukenmedewerkers en conciërges van ons seminarie in het zonnetje gezet. Zie wjdwn.nl/schoonmakers.
- *Slaaf.* Was Paulus een “slaaf” of een “dienaar” van Christus? Over dit vertaalprobleem schrijft een student dit najaar bij mij een afstudeerpaper.
- *Blijf mij nabij.* Beluister hoe studenten “Blijf mij nabij” in het Arabisch zingen. Zie wjdwn.nl/blijf.
- *Kathedraal.* Vanaf het hoogste dak van het seminarie heb je een mooi uitzicht op de koptisch-orthodoxe kathedraal een kilometer verderop. Zie wjdwn.nl/van-seminarie.
- *Moskeemoord.* In november is Egypte opgeschrikt door de moord op meer dan driehonderd moslims in een moskee. Hoewel de gespannen situatie op de Noord-Sinaï de aanleiding vormde, konden de daders deze gruweldaad waarschijnlijk voor zichzelf rechtvaardigen omdat het om een soefimoskee ging. Zie wjdwn.nl/waarom-zou.
- *Demonen.* Bij het uitdrijven van demonen gaat het er in Egypte soms heftig aan toe. Zie wjdwn.nl/demonen.

Terugblik verlof en bezoek Ephraïm en Maurice

Deze zomer mocht ik velen van u en jullie in Nederland ontmoeten. In en rond kerkdiensten mocht ik kennismaken met de drie nieuwe Deelgenootengemeenten die sinds dit jaar betrokken zijn bij mijn werk in Egypte: Giessenburg, Goedereede en Ameide (Sionskerk).

Begin september arriveerden Maurice Gaber en Ephraïm Masoud, twee oud-studenten van mij, in Nederland voor drie maanden studie aan de Vrije Universiteit en kennismaking met de

kerk in Nederland. Samen waren we welkom in Polsbroek-Vlist voor een maaltijd en een zondagsavond, verbleven we bij mijn ouders, verkenden we mijn geboortedorp Bodegraven (foto rechts), verzorgden we een workshop tijdens de Verdiepingsconferentie in Putten, bezochten we de hervormde gemeente van Sliedrecht (foto links), ontmoetten we de 'Kaaskoppen' (HGJB-jongeren die in mei in Egypte waren, zie diaconaalproject.nl) en woonden we een dienst bij in

de Noorderkerk in Amsterdam – en dat alles in twee-en-een-halve dag.

Wanneer ik dit zo schrijf, besef ik dat het overzicht verre van volledig is en dat ik velen van u en jullie ook nog weer op andere momenten tijdens het verlof heb ontmoet. Hartelijk dank!

Ephraïm en Maurice hebben na mijn vertrek ook nog diverse gemeenten bezocht. Inmiddels zijn zij vol verhalen hier terug en dienen ze weer de gemeenten waar ze komend jaar tot predikant hopen te worden bevestigd.

Colofon

Willem-Jan de Wit is docent Bijbelwetenschappen en systematische theologie aan het Evangelical Theological Seminary in Caïro. Voor dit werk is hij door de protestantse zendingsorganisatie GZB uitgezonden vanuit de Noorderkerkgemeente in Amsterdam. In het kader van het GZB-programma "Deelgenoten" wordt zijn werk mede gesteund door de Sionskerk Ameide en de hervormde gemeenten van Giessenburg, Goedereede, Polsbroek-Vlist en Sliedrecht. Via deze nieuwsbrief houdt hij u als familie, vrienden, gemeenteleden en belangstellenden op de hoogte van zijn werk en ervaringen in Egypte.

Dr. Willem J. de Wit, ETSC, 8 el-Sekka el-Beda, Abbaseya, Caïro 11381, Egypt
+20-1272800851, skype: willemjdewit
willemjdewit@hotmail.com, wjdw.nl
foto's: facebook.com/willemjdewit

Het **Evangelical Theological Seminary in Caïro** leidt toekomstige predikanten op voor de presbyteriaanse (protestantse) kerk in Egypte. Daarnaast biedt het seminarie in Caïro, Alexandrië, Minya en online diverse deeltijdopleidingen aan voor belangstellenden. Wie het Engels voldoende beheerst, kan doorstuderen in het Master of Theology (ThM)-programma. Veel oud-studenten hiervan zijn inmiddels zelf betrokken bij de opleiding van predikanten in Egypte en Sudan. Ook westerse theologiestudenten kunnen (een deel van) deze masteropleiding volgen. In totaal telt het seminarie ruim 300 studenten.

ETSC, etsc@etsc.org, etsc.org

De **GZB** werkt graag mee aan de verspreiding van deze nieuwsbrief en stelt uw meeleven en gebed zeer op prijs. U kunt uw betrokkenheid óók tot uitdrukking brengen door een gift over te maken op NL91 INGB 0690 7624 45 voor het werkersfonds "W.J. de Wit" of voor andere onderdelen van het werk waar de GZB wereldwijd bij is betrokken. Via de link op wjdw.nl/geven kunt u een eenmalige of periodieke bijdrage eenvoudig online regelen. We zijn dankbaar voor uw onmisbare steun, zodat het werk voort kan gaan en zelfs kan groeien. Als u deze brief niet per post hebt ontvangen, maar volgende nieuwsbrieven wel graag per post ontvangt, geeft u dan uw adres door aan de GZB. Geeft u een adreswijziging ook altijd door aan de GZB.

GZB, Postbus 28, 3970 AA Driebergen
0343-512444, info@gzb.org, gzb.nl

Begin juni studeerden 44 studenten hier aan het Evangelical Theological Seminary in Cairo af. Acht van hen hebben de predikantsopleiding (Master of Divinity, MDiv) afgerond en gaan binnenkort een gemeente dienen.

“t Hijgend hert” in het Arabisch

Mede dankzij uw betrokkenheid heb ik inmiddels tien jaar hier aan het Evangelical Theological Seminary in Cairo college mogen geven. Als u lid was van een protestantse gemeente in Egypte, zou u nu wellicht onder de prediking zitten van en thuis worden bezocht door een dominee die ik tijdens zijn studententijd hier op het seminarie heb meegemaakt.

Dit voorjaar heb ik onder andere aan een bijzonder enthousiaste groep studenten een keuzevak over de psalmen gegeven. Zoals dat in een exegetische college betaamt, hebben we de Hebreeuwse grondtekst van enkele psalmen bestudeerd, maar we hebben ook verder gekeken, naar de uitleg en het gebruik van de psalmen door de eeuwen heen (onder andere hier in Egypte), met het oog op de kerk nu.

Zo lazen we ter inleiding een brief van de beroemde Egyptische kerkvader Athanasius van Alexandrië waarin

hij uitlegt hoe je de psalmen vruchtbaar kunt verstaan en gebruiken.

Halverwege de collegeserie hebben we gesproken over het zingen van de psalmen en gaf ik studenten de opdracht om Psalm 42 te berijmen. Dat bleek nog moeilijker dan gedacht, maar uiteindelijk kwamen ze toch tot een behoorlijk resultaat. Zie hiernaast het eerste vers. Probeert u zelf maar: de ‘uitspraak van het Arabisch’ is goed te zingen op dezelfde melodie als “t Hijgend hert” in het Nederlands.

Tijdens de laatste colleges hebben we preken besproken die de studenten over een psalm hadden geschreven. Ter afronding schetsten ze in een kort document hun visie op hoe ze de psalmen in de toekomst hopen te gebruiken, persoonlijk en in de kerk. Was u lid van een gemeente in Egypte, dan zou u wellicht vaker een preek over een psalm gaan horen of (naast gezangen) psalmen gaan zingen. *Willem-Jan*

Psalm 42:1 berijmd door studenten:

كما الإيّل يشْتاقُ إلى جَدولِ المِياهِ،
هَكَذَا نَفْسِي تَتَوَقَّعُ نَحْوَكْ أَيْاهُ اللهُ.
نَفْسِي عَطَشَتُ لِلإِلهِ، إلى مَصْدَرِ الحَيَاةِ.
مَتَى آتِي وَأَرَاكَ، وَأَشْرَبُ مِنْ مِياهِكَ؟

Uitspraak van het Arabisch:

ka-mal-iy·ya-loe yash-taa-qoe
i-lá gad-wa-lil-mi-yaah,
ha-ka-dha naf-si ta-toe-qoe
nah-wa-ka, a-yaa al-lah.
naf-si ‘at-shá lil-i-laah,
i-lá mas-da-ril-ḥa-yaah
ma-tá aa-tii wa-a-raa-ka
wa-ash-ra-boe min mi-yaah-ka?

Letterlijke vertaling:

Zoals het hert verlangt
naar de stroom van het water,
zo verlangt mijn ziel
naar U, o God.
Mijn ziel dorst naar God,
naar de bron van het leven.
Wanneer zal ik komen en U zien
en drinken van uw water?

Missionair predikanten

De afgelopen weken zijn hier in Caïro twee van onze oud-studenten tot missionair predikant bevestigd: de Egyptenaar ds. John voor een gemeente-invoering in Hurghada, een bekende badplaats aan de Rode Zee, en de Syriër ds. Saleem voor werk in zijn door oorlog verscheurde vaderland.

In maart was mijn broer Dirk op bezoek en bezochten we onder andere het dorp waar oud-student Maurice nu de gemeente dient.

Een Sudanese student maakte deze tekening voor mijn psalmencollege. In het midden staat Psalm 58, als aanklacht tegen de 'hoge heren' links die besloten dat christelijke kerken in arme wijken moesten sluiten.

De allerarmsten

Zijn Egyptenaren arm? Beelden van extreme armoede – kinderen met hongerbuikjes en mensen die slapen onder een afdakje gemaakt van een oud stuk plastic – komen gewoonlijk niet uit het land van de farao's. De mensen hier beseffen zelf ook dat dit soort extreme ellende zich elders bevindt. "Denk aan de arme kindertjes in Somalië," zeggen Egyptische ouders als hun kroost zich ontevreden toont.

Toch hebben veel mensen weinig te besteden. Ook al liggen de prijzen hier lager dan in Nederland, de inkomens liggen nog veel lager: de gemiddelde Egyptenaar verdient veertien keer zo weinig als de gemiddelde Nederlander.

En dan zijn er mensen die ver onder dat gemiddelde zitten en daadwerkelijk gebrek lijden. *Ichwat ar-Rab*, "broeders (en zusters) van de Heere," worden die mensen in de kerk genoemd en voor hen is de armenkas bestemd. In sommige gemeenten is het gebruikelijk om van tijd tot tijd speciale bijeenkomsten voor de *ichwat ar-Rab* te houden waarbij dan aandacht is voor zowel hun geestelijke als materiële noden. Op zich is dit mooi, maar het roept ook vragen op: als "middenklassegemeente" ben je zo wel kerk voor de armen, maar nog niet kerk met de armen (in de gewone kerkdiensten komen de *ichwat ar-Rab* vaak niet), laat staan kerk van de armen (waar de "broeders van de Heere" zelf het gemeentezijn vormgeven).

Ik merk dat Egyptische predikanten er soms mee worstelen: ze zien de schaduwzijden van de huidige benadering van de *ichwat ar-Rab*, maar hebben ook geen pasklare oplossing hoe het beter kan. Niets doen en wegstijgen van de noden van de armsten van de armen is in elk geval de weg niet.

Hoewel ik als docent aan een protestantse theologische opleiding vooral contacten heb binnen de protestantse kerken in Egypte, werkt de GZB ook samen met BLESS, de diaconale organisatie van de koptisch-orthodoxe kerk. In maart zijn mr. Arie van der Poel, GZB-regiocoördinator voor o.a. Egypte, en ik op bezoek geweest bij mensen die, dankzij GZB-steun, door BLESS zijn geholpen – mensen vaak met een verhaal van ziekte en ongelukken en blijvende handicaps.

In een zaaltje bij de plaatselijke kerk zagen we volwassen vrouwen die voor het eerst leerden lezen en schrijven en die ons vol trots toonden dat ze hun naam foutloos konden spellen.

Daarna gingen we op 'huisbezoek' om mensen in hun thuissituatie te ontmoeten en het maatwerk dat BLESS biedt te zien: we zagen het kleine winkeltje dat iemand nu vanuit huis runt om zelf wat inkomsten te genereren, bekeken het toilet dat in een ander huis was geplaatst en bewonderden het dak van een man die tot voor kort onder een stuk plastic had gewoond – soms gaat armoede hier wel zo diep.

Waar zijn onze oud-studenten?

Uit Sliedrecht kreeg ik pas het verzoek om een kaartje te maken dat laat zien waar mijn oud-studenten nu als herder en leraar een gemeente dienen in Egypte. Hiernaast het resultaat. Hoe groter de cirkel, hoe meer predikanten er in een bepaalde regio zijn. In totaal gaat het inmiddels om vele tientallen predikanten.

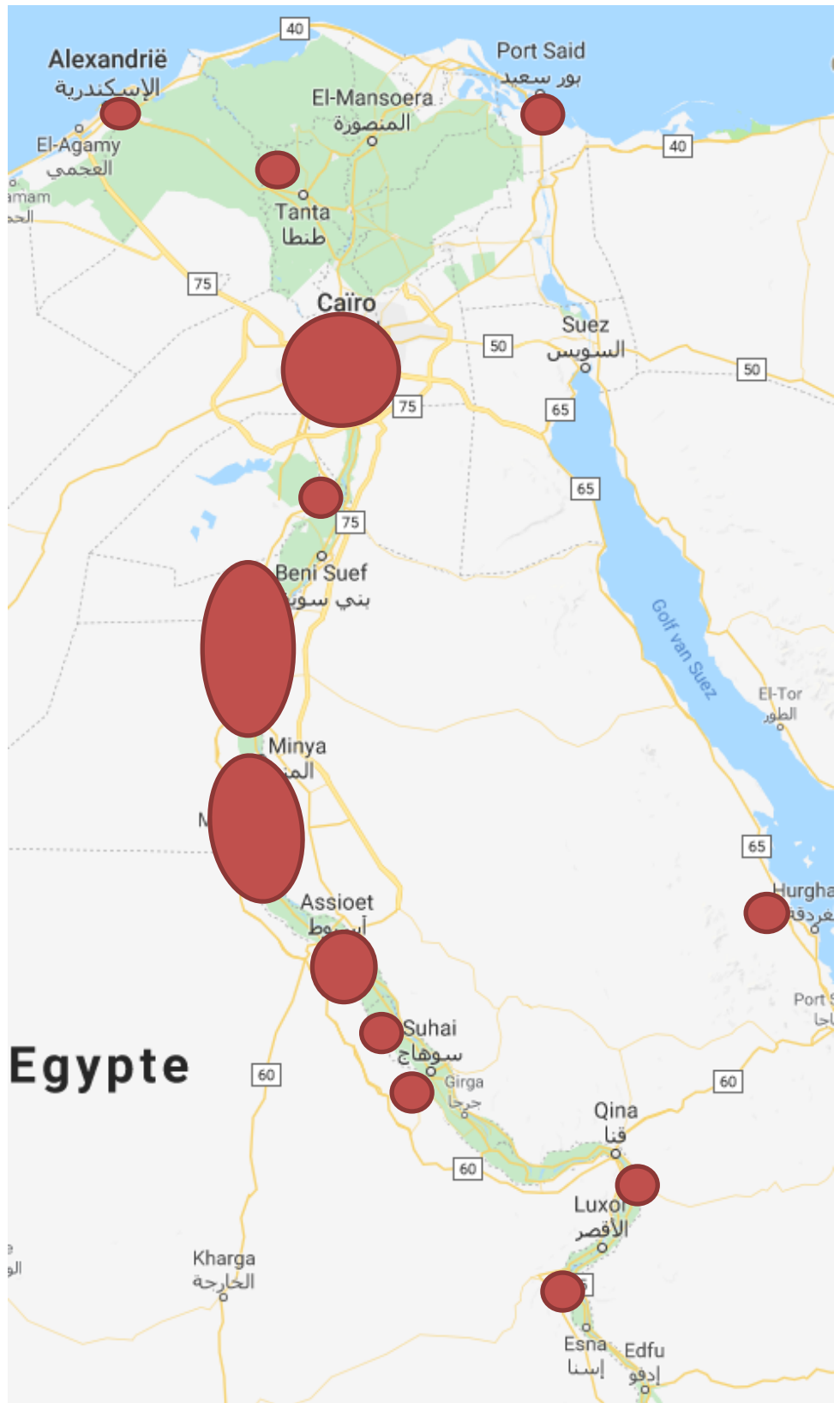
Het kaartje toont echter niet alles:

1. Enkele oud-studenten van de predikantsopleiding dienen thans gemeenten buiten Egypte, variërend van Gaza en de Golfregio tot de Verenigde Staten. Daarnaast zijn er twee, ds. Medhat N. en (zeer recent) ds. Medhat F., benoemd tot junior-voltijddocent aan ons seminarie.

2. In de regio's Alexandrië, Caïro en Minya wonen ook veel oud-deeltijdstudenten die bij mij college hebben gevolgd. Eén van hen is bijvoorbeeld Fady, die vorig jaar bij ons de deeltijdmaster afrondde, dit collegejaar in de Verenigde Staten een vervolgmaster heeft gedaan en nu terug is in Caïro om zijn werk bij het Bijbelgenootschap weer op te pakken.

3. Tijdens mijn eerste maanden aan het seminarie, in najaar 2008, gaf ik in onze Engelstalige vervolgopleiding aan vijf studenten college over Jesaja. Waar zijn deze mensen nu? Ds. Musa geeft leiding aan Nile Theological College, waar predikanten voor de protestantse kerken in Sudan worden opgeleid; ds. Rami heeft een gemeente gediend en enkele jaren voor de grote Egyptische christelijke ontwikkelingsorganisatie CEOSS gewerkt en is sinds vorig jaar bezig met promotieonderzoek in Amerika; ds. Emil is gemeentepredikant en lid van het seminariebestuur; Rania heeft jaren als deeltijddocente Hebreeuws en Oude Testament aan ons seminarie gegeven en hoopt in september aan promotieonderzoek te beginnen; John heeft jaren als deeltijddocent Grieks gegeven en is recent als voltijddocent Nieuwe Testament benoemd.

Wat betreft de toekomst: op het kaartje ziet u een weg van Caïro naar

het zuidwesten lopen, de westelijke woestijn in. Na 550 km loopt deze weg door de oase Farafra. Daar is tegenwoordig een koptisch-orthodoxe kerk, maar verspreid over de dorpen van de oase wonen ook heel wat christelijke families die op dit moment geen kerke-

lijk onderdak hebben. Deze zomer hoopt Nabil, een student uit de predikantsopleiding, er drie maanden voor stage naar toe te gaan, om te proberen een begin te maken met gemeentevorming zodat er op termijn ook een protestantse kerk kan ontstaan.

Kerk in de praktijk

De kerk op de foto hierboven oogt misschien gewoontjes, maar het verhaal is best bijzonder: tien jaar geleden bestond deze gemeente in een grote volkswijk van Caïro nog niet. Vervolgens begonnen mensen bijeenkomsten en kerkelijke activiteiten te houden in een appartement en ontstond een gemeente die wordt gediend door onze oud-student ds. Mokhles. En sinds kort heeft deze gemeente nu ook een eigen kerkgebouw.

Ondertussen is verderop in de wijk inmiddels nog een gemeente ontstaan,

die ook begonnen is in een appartement en nu een bestaand huis ombouwt tot kerk. Naar ik vernam zijn de burens hier blij mee: vroeger zat in het pand een bordeel dat overlast veroorzaakte, terwijl de kerk nu voor meer licht zorgt in het donkere straatje. Deze tweede gemeente wordt gediend door oud-student ds. John (rechts).

Ook in andere delen van het land wordt gewerkt aan gemeentevorming. Zo weet een dorpsgemeente zich verantwoordelijk voor werk in twee wijken van een naburige provincie-

stad. In de ene wijk komen volwassenen in een huis samen, maar is er, tot verdriet van de initiatiefnemers, geen geschikte plek te vinden voor kinderactiviteiten. In de andere wijk heeft men wel een zaaltje, maar dat zit met zeventig kinderen overvol, zodat er nu een wachtlijst geldt voor de zondagschool. De teams die in deze twee wijken werkzaam zijn, bestaan uit vrijwilligers, aangestuurd door weer een andere oud-student, ds. Samir.

Zie voor het gemeentestichtingswerk in Egypte ook gzb.nl (projecten).

Colofon

Willem-Jan de Wit is docent Bijbelwetenschappen en systematische theologie aan het Evangelical Theological Seminary in Caïro. Voor dit werk is hij door de protestantse zendingsorganisatie GZB uitgezonden vanuit de Noorderkerk gemeente in Amsterdam. In het kader van het GZB-programma "Deelgenoten" wordt zijn werk mede gesteund door de Sionskerk Ameide en de hervormde gemeenten van Giesenburg, Goedereede, Polsbroek-Vlist en Sliedrecht. Via deze nieuwsbrief houdt hij u als familie, vrienden, gemeenteleden en belangstellenden op de hoogte van zijn werk en ervaringen in Egypte.

Dr. Willem J. de Wit, ETSC, 8 el-Sekka el-Beda, Abbaseya, Caïro 11381, Egypt
+20-1272800851, skype: willemjdewit
willemjdewit@hotmail.com, wjdwnl.nl
foto's: facebook.com/willemjdewit

Het **Evangelical Theological Seminary in Caïro** leidt toekomstige predikanten op voor de presbyteriaanse (protestantse) kerk in Egypte. Daarnaast biedt het seminarie in Caïro, Alexandrië, Minya en online diverse deeltijdopleidingen aan voor belangstellenden. Wie het Engels voldoende beheerst, kan doorstuderen in het Master of Theology (ThM)-programma. Veel oud-studenten hiervan zijn inmiddels zelf betrokken bij de opleiding van predikanten in Egypte en Sudan. Ook westerse theologiestudenten kunnen (een deel van) deze masteropleiding volgen. In totaal telt het seminarie ruim 300 studenten.

ETSC, etsc@etsc.org, etsc.org

De **GZB** werkt graag mee aan de verspreiding van deze nieuwsbrief en stelt uw meeleven en gebed zeer op prijs. U kunt uw betrokkenheid óók tot uitdrukking brengen door een gift over te maken op NL91 INGB 0690 7624 45 voor het werkersfonds "W.J. de Wit" of voor andere onderdelen van het werk waar de GZB wereldwijd bij is betrokken. Via de link op **wjdwnl.nl/geven** kunt u een eenmalige of periodieke bijdrage eenvoudig online regelen. We zijn dankbaar voor uw onmisbare steun, zodat het werk voort kan gaan en zelfs kan groeien. Als u deze brief niet per post hebt ontvangen, maar volgende nieuwsbrieven wel graag per post ontvangt, geeft u dan uw adres door aan de GZB. Geeft u een adreswijziging ook altijd door aan de GZB.

GZB, Postbus 28, 3970 AA Driebergen
0343-512444, info@gzb.org, gzb.nl

Wanneer ik Peter (links), een student in onze predikantsopleiding, tijdens zijn stage in een dorpskerk bezoek, laat hij me kennis maken met zowel het gemeenteleven als het dagelijks leven in het dorp, inclusief de traditionele manier van brood bakken. Bij een bezoek aan één van de ouderlingen vertelde deze me dat de kerkelijke gemeente door een moeilijke periode was gegaan maar dat sinds de komst van Peter het kerkbezoek (weer) flink was toegenomen.

Promoveren in het Midden-Oosten?

Middellandse Zee, 14 januari 2019

Zojuist ben ik in Caïro op het vliegtuig gestapt, op weg naar Schiphol. Aanstaaende vrijdag hopen ook tien Egyptische predikanten het vliegtuig naar Nederland te nemen. Op pagina 4 leest u meer over deze reis.

De luchthaven van Caïro begint vertrouwd terrein te worden: het afgelopen half jaar bracht mijn werk veel meer internationale reizen met zich mee dan gebruikelijk.

In de loop van juni reisde ik voor het eerst van mijn leven naar Libanon, waar ik de beroemde cederbomen bewonderde, Tyrus en Sidon – bekend uit de Bijbel – bezocht en deelnam aan een boeiende conferentie over de vraag wat de Bijbel over “de religieuze

ander” te zeggen heeft, onze naaste die tot een andere godsdienst behoort. Denk bijvoorbeeld aan de vraag hoe het Israëlitische slavinnetje, de koning van Israël, de profeet Eliza en zijn dienaar Gehazi omgingen met “de religieuze ander” Naäman (2 Koningen 5).

Begin september zou mijn Egyptische collega Hani namens het seminarie naar België en Engeland gaan, maar toen een paar dagen van tevoren bleek dat zijn visum niet op tijd rondkwam, nam ik de bezoeken van hem over, waarbij ik ook de gelegenheid had even Nederland aan te doen.

Daarna begonnen al snel de colleges. Dit najaar gaf ik vier vakken: in de predikantsopleiding “Exegese Oude Testament” en in de Engelstalige vervolgopleiding “Psalmen,” “Theologi-

sche teksten uit oost en west” en “Constructieve theologie: spreken over God in de context van het Midden-Oosten.” Daarmee meende ik mijn handen precies mooi vol te hebben.

Maar al snel kreeg ik het verzoek om nog een reis van Hani over te nemen en namens het seminarie deel te nemen aan de driejaarlijkse conferentie van ICETE, de International Council for Evangelical Theological Education, die eind oktober in Panama werd gehouden. Deze conferentie is een belangrijk ontmoetingspunt voor mensen die leiding geven aan theologische opleidingen over de gehele wereld en voor mensen die betrokken zijn bij organisaties die theologisch onderwijs ondersteunen. Tijdens zo’n conferentie zie je hoe zeer de kerkelijke we-

reldkaart is veranderd. De meeste christenen wonen buiten het westen en de grootste aantallen (toekomstige) predikanten en voorgangers die moeten worden opgeleid en toegerust en gevormd dus ook. Er gebeurt ontzettend veel, maar er is behoefte aan nog veel meer theologisch onderwijs, zowel op basis- als op hogere niveaus.

Tot vrij recent waren er buiten het westen al wel seminaries om predikanten op te leiden, maar moesten de docenten van die seminaries om te promoveren tot doctor in de theologie nog naar het westen toe. Inmiddels zijn er in Afrika, Azië en Latijns-Amerika ook diverse plaatsen waar je kunt promoveren. In het Midden-Oosten zijn we ons nu ook aan het voorbereiden om deze stap te zetten. Het Arab Baptist Theological Seminary in Libanon, Bethlehem Bible College en wij als Evangelical Theological Seminary in Cairo zijn met elkaar in gesprek om een mogelijkheid te creëren om in het Midden-Oosten promotieonderzoek te doen. Daarbij willen we wel samenwerken met een West-Europese universiteit en zodoende werd ik half november namens de drie seminaries voor een kort verkennend bezoek naar Nederland gestuurd.

Daaruit kwam nog weer een reis voort: eind november hadden we als drie seminaries een tweedaags overleg in Libanon. Ditmaal hoefde ik de reis gelukkig niet te maken in plaats van mijn collega Hani, maar deed ik het samen met hem – al hadden op de luchthaven van Beiroet nog wel weer met verschillende procedures te maken. Juist in het buitenland besef je: wie in deze wereld als Nederlander wordt geboren, heeft, zonder er zelf iets voor te hoeven doen, meteen al heel wat privileges die mensen van andere nationaliteiten moeten missen.

Willem-Jan

PS: Als westerling reis je Egypte op toeristenvisum meestal zo binnen. Wel is het elk jaar een spannende vraag: wordt mijn werkvisum verlengd of niet? Voor drie buitenlandse collega's was dit helaas al een maand onzeker. Maar net geland op Schiphol lees ik als eerste berichtje dat ze juist vandaag hun visum hebben gekregen.

In de Arabische versie van "Hoe groot zijt Gij" staat: "Wanneer ik door het woud ga." In Egypte klinkt dat vreemd, tussen de cederen van de Libanon niet.

Bij het opruimen van de "geheime verdieping" van ons seminarie deze zomer trof men een oud harmonium aan, ooit ontvangen als geschenk uit Nederland.

Bij 35°C voetballen in de volle zon: onze schoonmakers, keukenmedewerkers en chauffeurs schrokken er tijdens het seminariepersoneelsuitje niet voor terug.

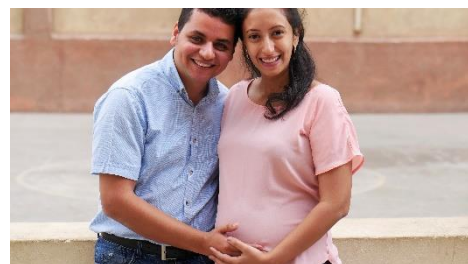
Tijdens de openingsconferentie van onze predikantsopleiding delen de studenten niet alleen hun stage-ervaringen maar doen ze ook aan teambuilding.

Je blijft je verbazen over de kinderrijke zondagsscholen die je in talloze Egyptische gemeenten aantreft.

Hoezeer Egypte en Panama ook van elkaar verschillen, beide landen zijn beroemd om hun kanaal. Hier de sluizen van het Panamakanaal.

Armia volgt onze predikantsopleiding en is mijn student-assistent. Basma doet de deeltijdopleiding. Deze blijde foto schoot ik speciaal op hun verzoek.

Een preek schrijven over Hooglied 7 – vier van mijn studenten zagen het eerst niet zitten, maar hebben het voor een college Oude Testament toch gedaan.

Is Nederlandse theologie van belang in de context van Egypte? De eerste reactie van studenten op een Engels hoofdstuk van "vader Brakel" was positief.

Ode aan de synode: ook 400 jaar Dordtse Leerregels en Dordtse Kerkorde kregen hier in Egypte aandacht op college.

Ds. Kamel en ds. Michael

De jongeman die in 2018 op de voor-
kant van het GZB-dagboek *Een handvol
koren* prijkte, is ds. Michael Youssef,
een Egyptische oud-student van mij.
Dit najaar studeerde hij samen met
een andere oud-student, ds. Kamel
Ephraïm, drie maanden in Nederland.

Als onderdeel van hun studiepro-
gramma maakten ze kennis met diver-
se kerkelijke gemeenten. In Amster-
dam bezochten ze onder andere de
Noorderkerk en de Arabische gemeen-
te die als pioniersplek onderdeel uit-
maakt van de Protestantse Gemeente
Amsterdam. Elders in het land bezoch-
ten ze onder meer de gemeenten van
Polsbroek en Sliedrecht, die via het
Deelgenotenprogramma van de GZB al
jarenlang bij mijn werk in Egypte be-
trokken zijn. – Hartelijk dank voor de
ontvangst die u hen hebt gegeven!

Inmiddels zijn ds. Kamel en ds. Mi-
chael, door velerlei ervaringen ver-
rijkt, alweer terug in de Egyptische
dorpsgemeenten die ze als predikant
dienen.

Ds. Maurice Gaber

Zoals ik in een eerdere nieuwsbrief al
schreef, studeerden najaar 2017 twee
andere oud-studenten van mij drie
maanden in Nederland, Ephraïm en
Maurice. Zij dienden toen al een ge-
meente in Egypte maar waren nog niet
officieel bevestigd tot predikant. In-
middels is dat wel gebeurd: sinds deze
zomer is Ephraïm “ds. Ephraïm Ma-
soud” en op bovenstaande foto ziet u
hoe Maurice begin november even-
eens is bevestigd, in een dorp zo’n 200
km ten zuiden van Caïro. (Foto: Adel Habib.)

Kloostermoorden

Begin november zijn zeven mensen
die een koptisch-orthodox klooster
bezochten door terroristen doodge-
schoten, ongeveer op dezelfde plaats
als waar anderhalf jaar eerder een
vergelijkbare moordpartij had plaats-
gevonden.

Ruim drie maanden eerder vond
een andere kloostermoord plaats: bis-
chop Epiphanius, abt van het St.-Ma-
kariosklooster in Wadi Natrun (ca. 100
km ten noord-westen van Caïro) en
goede bekende van ons seminarie,
werd op een zondagochtend onder
verdachte omstandigheden dood aan-
getroffen. Al snel werd duidelijk dat de
dader in de kring van de monniken
moest worden gezocht. Volgens di-
verse media is het een bizarre uitwas
van een richtingenstrijd waar de
Koptisch-orthodoxe kerk mee kampt.

Zendingsboekenserie

In 1910 werd in Edinburgh een grote
internationale zendingsconferentie ge-
houden die nog steeds als een zeer be-
langrijk moment in de kerkgeschiede-
nis wordt gezien. In 2010 werd daar-
om de honderdste “verjaardag” van
deze conferentie gevierd en daarom-
heen verscheen weer een serie van 35
boeken en twee compendiumdelen, de
Regnum Edinburgh Centenary Series.
Dankzij financiële steun van de GZB en
praktische hulp van anderen bij het
vervoer staat deze serie boeken in-
middels in onze seminariebibliotheek,
als belangrijke aanvulling op de collec-
tie missiologie (zendingswetenschap).

Teken van waardering

Dit najaar verrasten vijf studenten van
onze Engelstalige vervolgopleiding
(Master of Theology, ThM) mij opeens
met een teken van waardering. Op
mijn beurt geef ik de waardering graag
door aan allen die mijn werk in Egypte
mogelijk maken.

De dominees komen eraan (en ik ook)

Van 18 tot en met 29 januari 2019 hopen tien Egyptische predikanten op uitnodiging van de GZB Nederland te bezoeken om kennis te maken met de kerk in Nederland. Op de zondagen hopen ze in kerkdiensten voor te gaan, in gemeenten die worden gediend door predikanten die in januari 2016 of 2017 zelf in Egypte op bezoek zijn geweest: op 20 januari in Boven-Hardinxveld, Delft, Giessenburg, Huizen en Papendrecht en op 27 januari in Barneveld, Genemuiden, 't Harde, Nunspeet en Rouveen.

Zelf kom ik ook voor de predikantenreis naar Nederland. Vervolgens heb ik dan van februari tot en met april een studieverlof dat ik in Leuven (België) hoop door te brengen. Dit studieverlof zou eigenlijk voorjaar 2015 hebben plaatsgevonden als afsluiting van zes jaar werken in Egypte, maar omdat mijn contract twee keer is verlengd, was er nog niet van gekomen om het studieverlof op te nemen. Het leek de GZB, het seminarie en mijzelf beter om het nu niet langer uit te stellen. Tijdens het studieverlof

hoop ik me te verdiepen in de vraag hoe een aantal psalmen door de eeuwen heen zijn uitgelegd en hoe kennis van die uitlegggeschiedenis ons gebruik van de psalmen nu kan verrijken. Ik hoop hier wat over te schrijven en de resultaten van mijn studie later ook te gebruiken in colleges. Na het studieverlof heb ik in mei/juni gewoon verlof en ben ik beschikbaar om over de kerk in Egypte te vertellen. Daarna hoop ik terug te keren naar het land van de Nijl om zelf mijn werk hier weer op te pakken.

Colofon

Willem-Jan de Wit is docent Bijbelwetenschappen en systematische theologie aan het Evangelical Theological Seminary in Cairo. Voor dit werk is hij door de protestantse zendingsorganisatie GZB uitgezonden vanuit de Noorderkerkgemeente in Amsterdam. In het kader van het GZB-programma "Deelgenoten" wordt zijn werk mede gesteund door de Sionskerk Ameide en de hervormde gemeenten van Giesenburg, Goedereede, Polsbroek-Vlist en Sliedrecht. Via deze nieuwsbrief houdt hij u als familie, vrienden, gemeenteleden en belangstellenden op de hoogte van zijn werk en ervaringen in Egypte.

Dr. Willem J. de Wit, 8 el-Sekka el-Beda, Abbaseya, Cairo 11381, Egypt
00201272800851, skype: willemjdewit
willemjdewit@hotmail.com, wjdw.nl,
facebook.com/willemjdewit

Het **Evangelical Theological Seminary in Cairo** leidt toekomstige predikanten op voor de presbyteriaanse (protestantse) kerk in Egypte. Daarnaast biedt het seminarie diverse Arabischtalige deeltijdopleidingen aan, zowel in Caïro als online. Wie het Engels voldoende beheerst, kan doorstuderen in het Master of Theology (ThM)-programma. Veel oud-studenten hiervan zijn inmiddels zelf betrokken bij de opleiding van predikanten in Egypte en Sudan. Ook westerse theologiestudenten kunnen (een deel van) deze masteropleiding volgen. In totaal telt het seminarie ruim 350 studenten. Op wjdw.nl/filmpje vindt u een video waarin het seminarie zichzelf in zeven minuten voorstelt.

ETSC, etsc@etsc.org, etsc.org

De **GZB** werkt graag mee aan de verspreiding van deze nieuwsbrief en stelt uw meeleven en gebed zeer op prijs. U kunt uw betrokkenheid óók tot uitdrukking brengen door een gift over te maken op NL91 INGB 0690 7624 45 voor het werkersfonds "W.J. de Wit" of voor andere onderdelen van het werk waar de GZB wereldwijd bij is betrokken. Via de link op wjdw.nl/geven kunt u een eenmalige of periodieke bijdrage eenvoudig online regelen. We zijn dankbaar voor uw onmisbare steun, zodat het werk voort kan gaan en zelfs kan groeien. Als u deze brief niet per post hebt ontvangen, maar volgende nieuwsbrieven wel graag per post ontvangt, geeft u dan uw adres door aan de GZB. Geeft u een adreswijziging ook altijd door aan de GZB.

GZB, Postbus 28, 3970 AA Driebergen
0343 512444, info@gzb.org, gzb.nl

“U hebt de koppen van de zeemonsters in de wateren vermorzeld. U hebt de koppen van de Leviathan verbrijzeld” (Psalm 74:13–14). Wat betekenen deze verzen? Is Leviathan hier een beeld voor de farao uit Exodus? Helpt een oud buiten-Bijbels verhaal over de overwinning op Litan (=Leviathan), “de snelle slang, de kronkelende slang, de machthebber met zeven koppen,” om het beeld beter te begrijpen (vergelijk ook Jesaja 27:1)? En wat is de functie van deze verzen in Psalm 74 als geheel? En hoe preek je het best vanuit deze psalm? Tijdens mijn colleges exegese Oude Testament gingen de studenten van onze predikantsopleiding afgelopen najaar stevig met elkaar in gesprek over de uitleg van de psalmen – hier aan de hand van het werkstuk van Peter (m.) over Psalm 74. (Foto: Andrew Temaly)

Happy birthday

D., 7 januari 2020

“Happy birthday to you,” zingen ze en vervolgens in het Arabisch: “Sana hel-wa maa Jasoe” [Zoet jaar met Jezus]. Dan wordt de taart aangesneden en geniet ieder een stevig stuk gebak.

Zo ging het 23 december, toen 's avonds laat aan de vooravond van mijn verjaardag opeens een groep studenten van onze predikantsopleiding met een taart voor de deur van mijn appartement stond.

Zo gaat het vandaag opnieuw, nu de jongelui van de protestantse kerk in het dorp D., zo'n 325 km ten zuiden van Caïro, hun kerstviering afsluiten.

Even kijk ik verbaasd omdat ik geen ‘feestvarken’ kan ontdekken voor wie de jongelui zingen, maar dan begrijp ik het: ze zingen “Happy birthday” voor Christus – vandaag wordt immers zijn geboortedag gevierd.

Als ik ernaar vraag, vertellen ze me dat ze hier op de zondagschool mee begonnen zijn en dat ze dit nu (ze zijn inmiddels 15–22 jaar oud) nog steeds elk jaar doen. In Nederlandse oren klinkt het misschien spottend “happy birthday” als kerstlied te zingen, maar in Egypte is het begrijpelijker: in het Arabisch gebruik je voor zowel “kerstfeest” als “verjaardag” dezelfde uitdrukking die letterlijk “geboorte-

feest” betekent, zodat je eerder op het idee komt om bij beide gelegenheden hetzelfde lied te zingen en bovendien heeft de Arabische versie van “Happy birthday” een christelijke strekking. ‘Zoet’ in “Zoet jaar met Jezus” duidt ook niet op de suiker in het gebak, maar is eerder het zoet van “Ai ziet, hoe zoet, hoe lieflijk ...” van Psalm 133.

Hoe ik zo met koptische kerst (7 januari) in D. ben terechtgekomen? Dat is te danken aan de familie van stukadoors (en toekomstige dominees) die hier woont. Aan het hoofd van de familie staat Abd al-Masih. Hoewel analfabeet is hij inmiddels al 25 jaar ouderling. Bij zijn eerste vrouw kreeg hij zeven kinderen. Na haar overlijden trouwde hij opnieuw en kreeg hij nogmaals zeven kinderen.

De jongste van zijn veertiental is Mofreh (foto midden-boven), een tweedejaarsstudent in onze predikantsopleiding en sinds dit najaar mijn student-assistent. Tijdens zijn bachelor Engels aan de universiteit was hij onder andere actief in studentenevangelisatiewerk, maar werd hij niet echt uitgedaagd om het meeste uit zijn studie te halen. Bij ons heeft hij zich echter ontpopt tot de leergierigste student die ik hier ooit heb meegemaakt en die geen kans voorbij laat gaan om mij met vragen te bestoken.

Na de taart in de kerk nuttigen we de avondmaaltijd bij Ehab (rechtsboven), een eerstejaars student in onze predikantsopleiding die als zoon van een halfzus oom tegen Mofreh moet zeggen, hoewel hij zo’n zes jaar ouder is. Ik heb de indruk dat hij op zich zijn weg bij ons op het seminarie inmid-

dels gevonden heeft, maar hij bekend ook: “Het is wel moeilijk om telkens m’n gezinnetje hier achter te laten om de hele week in Caïro te studeren.”

Na het eten gaan we naar Michael (foto hiernaast). Wie niet beter zou weten, zou meteen aannemen dat hij een oudere broer van Mofreh is, maar ook hij is een oomzegger, een zoon van een halfbroer. Het tienerwerk in de kerk heeft al jaren zijn hart. Hoewel hij inmiddels een stapje terug heeft moeten doen omdat hij nu ook eerstejaarsstudent in onze predikantsopleiding is, had hij vanmiddag bij de jongerenbijeenkomst in de kerk de leiding en zorgde hij er onder andere voor dat de uitgebreide bijbelquiz goed verliep.

‘Sidi’ is in deze regio de aanspreektitel voor een grootvader of oudoom en Michael zegt dit dan ook tegen zijn opa ouderling Abd al-Masih. Maar Mofreh is sinds zijn twintigste feitelijk ook al ‘sidi’: toen werd Thomás (nu 5) geboren, het zoontje van Michael en daarmee het ‘oudoomzegkertje’ van Mofreh. Terwijl kleine kinderen op mij als buitenlander vaak wat verlegen reageren, heeft Thomás daar totaal geen last van en komt hij telkens bij me.

Uiteraard ben ik in de eerste plaats uitgenodigd om de bijbelse kerstboodschap te brengen, gisteren tijdens de hoofdkerstviering en vandaag tijdens de jongerenbijeenkomst. Maar kerst is ook familiefeest: vanmorgen zijn we huizen van Mofreh’s broers langsgegaan en deze avond zijn verschillende generaties bijeen om tot middernacht domino te spelen – hier de manier om het als “als broeders samenwonen” concreet gestalte te geven. *Willem-Jan*

Armia

Net als in Amerika gebruikelijk is, kun je aan ons seminarie in Caïro pas komen studeren als je een bachelor in een ander vakgebied aan een hogeschool of universiteit hebt afgerond.

Toen ik alweer heel wat jaren terug een kerk in een dorp in het Nijldal bezocht, ontmoette ik daar een jongeman die me met de nodige vrijmoedigheid al snel vertelde dat hij “kwaad” was op het seminarie: hij wilde meer weten van Bijbel en theologie maar omdat hij nog met zijn bachelor aan de universiteit bezig was, mocht hij nog geen vakken volgen op het seminarie. Waarom hadden we als seminarie hem niets te bieden terwijl hij onder andere door gesprek met andersdenkende medestudenten aan de universiteit allerlei vragen had?

Vier en een half jaar geleden kwam ik hem opnieuw tegen omdat hij zich had aangemeld voor onze predikantsopleiding en na de gebruikelijke gesprekken en tests was toegelaten. “Armia” heette hij, zo herinnerde hij me, de Arabische vorm van de Bijbelse naam Jeremia. Twee en een half jaar geleden kreeg hij als student een bijbaan: hij werd mijn student-assistent en heeft me onder andere bij het voorbereiden van Arabischtalige colleges uitstekend geholpen – waarbij hij gelukkig nog steeds de vrijmoedigheid had om van tijd tot tijd te zeggen dat zijns inziens iets beter anders kon.

Najaar 2017 trouwde hij met Basma en 31 mei jl. heeft hij de predikantsopleiding afgerond. Sindsdien

dient hij een gemeente langs de Nijl, zo’n 200 km ten zuiden van Caïro. Basma is anderhalf jaar geleden aan onze deeltijdopleiding begonnen. De verhuizing naar het dorp zou vroeger haar studie hebben afgebroken, maar dankzij ons online-onderwijs kan ze nu toch doorstuderen.

In augustus heb ik Armia en Basma – inmiddels de trotse ouders van Mohibb – en de gemeente bezocht. Op Armia’s verzoek had ik een bijeenkomst met de jeugd over zaken die ze moeilijk vinden in de Bijbel. Een vraag die hij me van tevoren al doorgaf was: waarom vermoordde Elia als profeet van de ware God de profeten van Baäl (1 Koningen 18:40)? Ik vermoedde dat de achterliggende vraag is: wat is dan het verschil tussen Elia en bijvoorbeeld aanhangers van IS, die andersgelovigen brutoweg vermoorden? Of: hoe kunnen we tegenover moslims volhouden dat het christendom een godsdienst van vrede is er in onze Bijbel zo’n voorbeeld van religieus geweld staat?

Tijdens het gesprek bleek dat de jongeren inderdaad over zulk soort vragen nadachten. Het werd ook duidelijk dat dit hier bepaald geen theoretische vragen waren. Ik zal de details weglaten, maar een paar jaar geleden stonden de religieuze verhoudingen in dit dorp zo op scherp dat men slechts dankbaar kan zijn dat er niet daadwerkelijk doden zijn gevallen – al hebben een aantal jongeren het dorp moeten verlaten om er waarschijnlijk nooit meer terug te kunnen keren.

Uiteraard kan ik tijdens zo’n gesprek van twee uur niet alle vragen

beantwoorden, maar dat hoeft ook niet. Armia heeft tijdens zijn studie het nodige geleerd en bovendien: afgelopen zomer circuleerde op het in Egypte nog immer populaire Facebook bovenstaande advertentie. In de advertentie staat: “Ben je student aan een universiteit of hogeschool en wil je theologie studeren? [Kijk dan op] www.etsc.org.” Want we hebben als seminarie wat gedaan met de kritische vraag die Armia stelde toen ik hem voor het eerst ontmoette: tegenwoordig kun je als bachelorstudent aan een hogeschool of universiteit al een aantal vakken bij ons aan het seminarie online volgen, onder andere over het Oude en Nieuwe Testament.

Verdriet

Naast alle mooie dingen die ik hier mee mag maken is er ook verdriet. Mensen sterven, soms nog jong. Voor ons als seminariegemeenschap was het overlijden van Sara afgelopen juni ingrijpend – de vrouw van mijn collega John en tegelijk een studente wier scriptie ik dit jaar zou begeleiden.

In Europa

Nederland. Vorig jaar januari bezochten tien Egyptische predikanten Nederland. Ze maakten kennis met de kerk en cultuur in ons vaderland. Langzaam maar zeker werd bijvoorbeeld duidelijk waarom christenen in Nederland zich zorgen maken over “secularisatie,” terwijl christenen in Egypte veeleer dromen van een “seculiere” staat die niet wordt gedomineerd door andermans religie. Het fysieke hoogtepunt, de bestijging van de euromast, kwam door de sneeuw

en kou wat minder tot zijn recht, maar daar kwam ongepland een ander hoogtepunt voor in de plaats: de voor Egyptenaren unieke kans om, dominee of niet, een sneeuwgevecht te houden. Overigens, zonder iets te kort te willen doen aan de ontmoetingen door de weeks in de Pelgrimvaderskerk in Rotterdam, de Arabische gemeente in Amsterdam, Sliedrecht en Maarssen en op het GZB-kantoor, etc., de echte hoogtepunten van het bezoek waren ongetwijfeld de kerkdiensten en ontmoetingen tijdens de weekenden in tien gemeenten verspreid over het land. Dank aan wie hieraan bijdroegen. Zie ook nog wjdwn.nl/2019/01.

België. Afgelopen februari-april bracht ik als reseacher in residence (gastonderzoeker) mijn studieverlof door aan de Evangelische Theologische Faculteit in Leuven. Ik heb onder andere een blogserie geschreven over hoe Psalm 58 door de eeuwen heen is uitgelegd en gebruikt. Zie: wjdwn.nl/2019/03, wjdwn.nl/2019/04.

Italië. Vanuit Nederland ben ik uitgezonden naar Egypte, maar soms stuurt ons seminarie in Caïro mij terug naar Europa. Zo was er afgelopen november in Rome vlakbij het Vaticaan een vergadering van de – overigens evangelicale – European Council for Theological Education (ECTE), waar ik namens ons seminarie aan deelnam. Binnenkort krijgen wij hier bezoek van een vertegenwoordiging van deze raad voor de accreditatie van onze onderwijsprogramma's.

Colofon

Willem-Jan de Wit is docent Bijbelwetenschappen en systematische theologie aan het Evangelical Theological Seminary in Caïro. Voor dit werk is hij door de protestantse zendingsorganisatie GZB uitgezonden vanuit de Noorderkerkgemeente in Amsterdam. In het kader van het GZB-programma “Deelgenoten” wordt zijn werk mede gesteund door de Sionskerk Ameide en de hervormde gemeenten van Giesenburg, Goedereede, Polsbroek-Vlist en Sliedrecht. Via deze nieuwsbrief houdt hij u als familie, vrienden, gemeenteleden en belangstellenden op de hoogte van zijn werk en ervaringen in Egypte.

Dr. Willem J. de Wit, 8 el-Sekka el-Beda, Abbaseya, Caïro 11381, Egypt
00201272800851, skype: willemjdewit
willemjdewit@hotmail.com, wjdwn.nl,
facebook.com/willemjdewit

Het **Evangelical Theological Seminary in Caïro**

leidt toekomstige predikanten op voor de presbyteriaanse (protestantse) kerk in Egypte. Daarnaast biedt het seminarie diverse Arabischtalige deeltijdopleidingen aan, zowel in Caïro als online. Wie het Engels voldoende beheerst, kan doorstuderen in het Master of Theology (ThM)-programma. Veel oud-studenten hiervan zijn inmiddels zelf betrokken bij de opleiding van predikanten in Egypte en Sudan. Ook westerse theologiestudenten kunnen (een deel van) deze masteropleiding volgen. In totaal telt het seminarie zo'n 400 studenten. Op wjdwn.nl/filmpje vindt u een video waarin het seminarie zichzelf in zeven minuten voorstelt.

ETSC, etsc@etsc.org, etsc.org

De GZB werkt graag mee aan de verspreiding van deze nieuwsbrief en stelt uw meeleven en gebed zeer op prijs. U kunt uw betrokkenheid óók tot uitdrukking brengen door een gift over te maken op NL91 INGB 0690 7624 45 voor het werkersfonds “W.J. de Wit” of voor andere onderdelen van het werk waar de GZB wereldwijd bij is betrokken. Via de link op wjdwn.nl/geven kunt u een eenmalige of periodieke bijdrage eenvoudig online regelen. We zijn dankbaar voor uw onmisbare steun, zodat het werk voort kan gaan en zelfs kan groeien. Als u deze brief niet per post hebt ontvangen, maar volgende nieuwsbrieven wel graag per post ontvangt, geeft u dan uw adres door aan de GZB. Geeft u een adreswijziging ook altijd door aan de GZB.

GZB, Postbus 28, 3970 AA Driebergen
0343 512444, info@gzb.org, gzb.nl

Oom Eshaq, de kok van ons seminarie hier in Caïro, in coronatijd. Zie ook wjdw.nl/de-rijstlepel.

Doorwerken in coronatijd

Caïro, 26 juni 2020

Online colleges, dichte kerken, gesloten eetgelegenheden en koffiehuisen, mondkapjes, avondklok, werkeloze dagloners, zieken, doden die worden betreurd – ook hier in Caïro is het coronatijd. De Egyptische situatie is in Nederland tot nog toe geen voorpaginanieuws geweest. Er hebben zich hier dan ook geen Italiaanse toestanden voorgedaan. Maar er is wel reden tot zorg: het aantal geregistreerde besmettingen per dag is lang vrij laag gebleven, maar is de laatste weken snel toegenomen. Het dieptepunt van de crisis hebben we hier nog niet gehad.

Wat betekent de coronatijd voor ons hier op het Evangelical Theological Seminary in Cairo? Veel is veranderd maar het werk is wel gewoon doorgegaan. Half maart hebben we de voltijdstudenten die hier op het semi-

rie wonen naar huis gestuurd en sindsdien hebben we alle colleges online gegeven. Wat ons hielp is dat we voor een deel van de vakken al een onlineversie hadden.

In mijn vorige nieuwsbrief schreef ik over Ehab, Michael en Mofreh, drie studenten van onze predikantsopleiding die ik afgelopen kerst in hun geboortedorp had bezocht. Omdat hun gemeente vacante is en de gewone kerkdiensten met gastpredikanten niet door kunnen gaan, verzorgen zij nu sinds de coronacrisis om beurten kerkdiensten via Zoom.

In mijn vorige nieuwsbrief schreef ik ook over Armia, een oud-student van onze predikantsopleiding, en Basma, een deeltijdstudente, die nu in een dorp zo'n 200 km ten zuiden van Caïro wonen. In dit dorp hebben te weinig mensen internet om online kerkdiensten zinvol te maken. Armia

schreef tweemaal een leesprek waarvan ieder gezin een exemplaar kreeg thuisbezorgd. Daarna bedacht hij iets anders: hij schreef een grote puzzel/vragenlijst aan de hand waarvan elk gezin in een maand tijd heel Genesis door moest werken en daarna één voor Exodus. En toen hij me pas belde, was hij bezig met de puzzel voor Leviticus. Ook al zijn er geen diensten, de Bijbel gaat zo wel in de huizen open.

Ehab, Michael en Basma waren drie van de zestig studenten die dit voorjaar Inleiding Oude Testament bij mij volgden. Basma deed dit al vanaf het begin van de cursus online, dus voor haar veranderde er qua studie door de crisis niet zo veel. Voor Ehab en Michael was het wel omschakelen. Maar Ehab ontdekte daarbij iets nieuws, namelijk, dat hij me via WhatsApp met vragen kon 'bestoken'. Zo bood de coronatijd hem zelfs een kans. *Willem-Jan*

5 juni zou het plechtig worden gevierd, maar dat is vanwege de coronacrisis vooralsnog vier maanden uitgesteld. Niettemin was het na de bestuursvergadering eerder deze maand officieel een feit: 58 studenten hebben dit jaar hun opleiding hier aan het Evangelical Theological Seminary in Cairo afgerond: zie nevenstaande lijst.

Op de lijst ziet u twaalf namen onder de afkorting MDiv (Master of Divinity). Dit zijn de twaalf studenten die dit jaar onze predikantsopleiding hebben afgerond. Een deel heeft de studie helemaal in voltijd gedaan, een deel is eerst in deeltijd begonnen en daarna overgestapt na de voltijdpredikantsopleiding. Zo zijn er een paar studenten die ik eerst in Alexandrië of Minya college Inleiding Oude Testament of Bijbelse Theologie in de deeltijddopleiding heb gegeven en later hier in Caïro Exegese Oude Testament. Omdat de voltijdstudenten gewoonlijk tijdens de semesters hier op de campus wonen, heb ik hen ook buiten de colleges om veel ontmoet. Deze studenten gaan nu allemaal een gemeente dienen, of zijn daar al mee begonnen, en hopen volgend jaar officieel tot predikant te worden bevestigd.

Vervolgens ziet u zes studenten onder de afkorting MLM-E. MLM staat voor “Master of Leadership and Management” en de E duidt aan dat het om de Engelstalige variant van dit leiderschapsprogramma vanuit christelijk perspectief gaat. Inmiddels is ook een Arabischstalige variant van dit programma gestart, zodat we in de toekomst ook “MLM-A” afstudeerders verwachten.

Onder GCTS ziet u één naam. GCTS staat voor "Graduate Certificate of Theological Studies": dit is een certificaat voor een opleiding-op-maat vergelijkbaar met (ten minste) een half jaar voltijdstudie, bedoeld voor studenten die al een theologische opleiding op masterniveau hebben afgerond maar om bepaalde redenen nog een aantal vakken willen of moeten volgen. In dit geval ging het om een student, Adel,

الأحباء طلبة كلية اللاهوت الإنجيلية بالقاهرة،

تَحِيَّةٌ مَحَبَّةٌ فِي اسْمِ الْمَسِيحِ يُسَوِّعُ؛

نهى خريجينا من أبناء الكلية للعام **الأكاديمي ٢٠١٩-٢٠٢٠** ، تخرج هذا العام **٨٨** طالب وطالبة من مختلف برامج الماجستير والشهادات اللاهوتية وشهادة الخدمة الكنسية كما يلي: **١٢** طالباً منكلون الدرجة **١٤٩** من برنامج ماجستير اللاهوت (M.Div) **٢٧** طالباً وطالبة من برنامج ماجستير اللاادب في اللاهوت (MAT) بمختلف تخصصاته: **٥** طالب من برنامج ماجستير القادة والدارءالبحوثي (M.L.M.E) **١١** طالب من برنامج شهادة الترات اللاهوتية للخريجين (GCTS) **١١** طالباً من برنامج شهادة في الخدمة الكنسية (CCM). وسيتم الإعلان عن الخريجين من برنامج ماجستير اللاهوت (ThM) بنهاية شهر سبتمبر ٢٠٢٠. كما يوجد بعض الطلاب الذين سيستوفون متطلبات التخرج خلال صيف ٢٠٢٠، وسيتم تقديم أسمائهم للجلسة القادمة مع خريجي برنامج الـTh.M. وقد جاءت جميع نتائج الطلبة مشرفة وأسمائهم كالتالي بحسب الترتيب الأبجدي:

برنامج ماجستير اللاهوت والرعاية (MDiv)		برنامج ماجستير الأدب في اللاهوت (MAT)	
١	إبراهيم ناجح موزون بشاي	MAT G	أشرف بدیع بشارتون مشرقى
٢	أسعد نقى أسعد عبد السيد	MAT G	إبراهيم نشأت أمين جرجس
٣	أسعد ميخائيل فهمي حنسن	MAT G	اماني خلف ساويرس
٤	أندرو نشأت زاهر إبراهيم	MAT B	أمير سمير واجيم تناغو
٥	بيتر جاد الرب ثامر زكا	MAT M	أندرو صفوت ذكي غطاس
٦	بيتر عادل وديع	MAT G	إيمن ممنوح يعقوب
٧	سامح مندي ولسم تكللا	MAT G	بولس فاضل جبرائيل حبشي
٨	منجد مريد ملير فوزي	MAT M	جورج طلعت أسعد جورجى
٩	مودى عادل رمزي يعقوب	MAT B	حنان عزيز عبد المسيح برتلا
١٠	ميخا مجدى نصيف جورجى	MAT B	دينا هاني نجيب خلة
١١	نعماني فوزي حنا خليل	MAT G	رانيا راجي سعيد فارس
١٢	هاني بارح جباب الله صغير	MAT G	روماني فكري سمير
برنامج ماجستير القيادة والإدارة-الانجليزى (MLM-E)		MAT G	ريمووند سمعان عوده افلاويوس
١	إبراهيم نشأت جرجس	MAT G	زاهي عزيز سمعان
٢	جبرائيل سمير فهمي	MAT B	سكدي سامي عبد المسيح جرجس
٣	ريموون طريف عبد	MAT M	صفوت انور ذكي نخلة
٤	سالي سمير رشدي	MAT B	فتن صفوت نخلة نوار
٥	ماجي سمير رشدي	MAT T	فادي وديع جرجس
٦	مازيان عادل كامل	MAT T	فيكتور ايلينا حنا مسيحه
٧	منى سلامة مجلى حنا	MAT T	كريستين روماني شاكور سيدهم
برنامج الشهادة العامة في الدراسات اللاهوتية (GCTS)		MAT B	كلودي فاروق ناعوم ايوب
١	عادل فؤاد يوسف	MAT P	لوريس عوض ابراهيم عوض
برنامج شهادة في الخدمة الكنسية (CCM)		MAT P	لوسي ذكي جيد حنا
١	إيلان إدوارد داوود	MAT T	ماجد توفيق فهمي عبد الممتجلي
		MAT G	ماجد نادي فهمي ابراهيم
		MAT G	ماري عادل عزيز ابراهيم
		MAT G	مازيان حنا روزلنت حنا
		MAT B	مايكل محسن زاهر أسطاس
		MAT T	مدحت عبد ثابت جرجس
		MAT T	مدحت مراد جباب الله الملك
		MAT M	مرنا بارح هارون طوس
		MAT G	نادره ايميل عزت موزون
		MAT P	نجوى سامي تمارس سليمان
		MAT B	هاني ابراهيم ناروز بطشر
		MAT G	هيه مريد برهيجي
		MAT G	ونم سليم اسكندر حنا
		MAT T	يوسف صموئيل لطفى فهمي

die elders zijn predikantsopleiding heeft gedaan maar om dominee te worden in een Arabischtalige presbyteriaanse gemeente in Amerika ook bij ons als presbyteriaans seminarie een aantal vakken moest volgen. Je zou als student zo'n GCTS kunnen zien als een papiertje dat je nou eenmaal nog moet halen terwijl je zelf vindt dat je al genoeg hebt gestudeerd, maar toen Adel dit voorjaar bij mij een keuzevak volgde bleek hij juist zeer toegewijd.

CCM staat voor "Certificate of Christian Ministry." Voor de meeste opleidingen aan ons seminarie geldt als toelatingseis dat je een bacheloropleiding (in een willekeurig vakgebied) hebt afgerond, maar CCM is een iets eenvoudiger programma dat we sinds enige tijd aanbieden en dat iedereen kan volgen die de middelbare school heeft afgerond. Dit jaar heeft één student dit programma afgerond en uiteraard hopen we dat dit de komende jaren er meer worden.

In de linkerkolom ziet u onder MAT een lange lijst met wel 37 namen. MAT staat voor “Master of Arts in

Theology" en is ons belangrijkste deeltijdprogramma dat we (buiten coronatijd) zowel hier in Caïro op de campus als online aanbieden. Het programma is vergelijkbaar met twee jaar voltijdstudie, maar studenten spreiden het over drie tot zes jaar. In de lijst ziet u naast de afkorting MAT ook nog steeds de letter B, G, M, P of T staan. Deze letters geven de specialisaties aan: B = bijbelwetenschap; T = systematische theologie en kerkgeschiedenis; M = missiologie (zendingswetenschap); P = praktische theologie; G = de algemene/vrije variant van het programma. Veel van de MAT-B studenten hebben bij mij afgelopen na-jaar of het jaar daarvoor Exegese Oude Testament gevolgd en sommigen hebben ook een keuzevak bij mij gedaan.

Uiteraard had ik graag een foto gedeeld van het afstuderen in plaats van zo'n kale namenlijst. Maar toch is de lijst reden tot dankbaarheid: ondanks alle uitdagingen waar corona ons voor plaatst, hebben 58 studenten hun studie volgens plan af kunnen ronden. *Zie ook: widw.nl/afstuderen.*

Half maart stuurden we als seminarie de studenten naar huis, maar hielden we als docenten en staf nog wel een keer een kapeldienst – niet in de kapel, maar in de grote zaal, met de stoelen op afstand van elkaar.

Daarna zijn we overgestapt op onlinekapeldiensten. Dit bleek ook nieuwe mogelijkheden te bieden: op deze foto ziet u bijvoorbeeld ds. Peter Nady, predikant van een gemeente zo'n 225 km ten zuiden van Caïro, die nu de meditatie kon houden.

In juni hebben we elk jaar onze 'docentenretraite'. Dit jaar betekende dat drie dagen met elkaar vergaderen via zoom. Een week later vergaderden we nogmaals via zoom, nu om afscheid te nemen van een collega die terugkeert naar Amerika.

Libië en Ethiopië

Terwijl in de westerse media corona en racisme om de aandacht strijden spelen er in en om Egypte nog heel andere zaken.

In buurland Libië heerst al een aantal jaren burgeroorlog. In het dagelijks leven merk je er hier weinig van. Als in de Libische hoofdstad Tripoli kogels worden afgeschoten, dan landen die niet hier in Caïro: de steden liggen 2000 kilometer bij elkaar vandaan met vooral een grote zandbak ertussen. Maar de laatste tijd zijn de ontwikkelingen in Libië van dien aard dat Egypte zich actiever met de situatie is gaan bemoeien. Men heeft een "Cairo Declaration" met daarin een voorstel hoe het conflict in Libië vreedzaam kan worden opgelost. Maar inmiddels staat het Egyptische leger ook klaar om zonodig gewapend in Libië in te grijpen. Men wil dan de ene partij in de burgeroorlog te hulp komen, terwijl bijvoorbeeld Turkije de andere partij al actief steunt.

Een andere ontwikkeling in de regio is de grote dam die Ethiopië in de Blauwe Nijl heeft gebouwd, om een enorme hoeveelheid schone elektriciteit op te gaan wekken. Het nadeel van deze dam is dat er nu minder water door de Nijl via Sudan naar Egypte gaat stromen en er hier dus wordt gevreesd voor een watertekort. De drie landen hebben hierover al verschillende keren om tafel gezeten, maar zijn tot nog toe niet tot een voor ieder acceptabele oplossing gekomen. Wanneer ik dit schrijf, houdt de Afrikaanse Unie een spoedvergadering over de kwestie en binnenkort zal ook de VN veiligheidsraad er zich over buigen.

Het behoeft weinig betoog dat bij zulke internationale spanningen en conflicten het nogal uitmaakt uit welk land en welke bron je je nieuwsberichten krijgt. Wie geïnteresseerd is in het Egyptische perspectief, kan bijvoorbeeld terecht op de Engeltalige website english.ahram.org.eg, die gewoonlijk in lijn met het officiële standpunt van Egypte schrijft.

Gevangenen niet bezoeken

Net als heel wat andere GZB-zendingswerkers ben ik naast mijn gewone werk ook als vrijwilliger actief om via de stichting Epafras Nederlandse gedetineerden in het buitenland te bezoeken, in mijn geval in Egypte.

Zulke bezoeken gaan niet vanzelf: je loopt een gevangenis nu eenmaal niet zomaar in en uit. Twee maanden van tevoren maak ik aan Epafras kenbaar dat ik een bezoek wil brengen. Epafras geeft dit dan door aan de Nederlandse ambassade in Caïro en die speelt het weer door aan het verantwoordelijke Egyptische ministerie.

Zonder op al de details in te gaan komt het hier op neer dat je een gedetineerde niet vaker dan twee keer per jaar kun ontmoeten. Dat is niet veel om enigszins een band op te kunnen bouwen, maar ongetwijfeld geldt hier: beter iets dan niets.

Echter, voor dit voorjaar had ik een verzoek ingediend om eind maart of begin april de Nederlandse gedeti-

neerden in een gevangenis aan de zuidkant van Caïro te bezoeken. Maar u raadt het al: om het coronavirus buiten de poort te houden komt nu niemand de gevangenis in – geen familie van Egyptische gedetineerden en ook geen geestelijk verzorger voor buitenlandse gevangenen.

Naar ik begrijp is in sommige andere landen het virus een reden om gevangenen vervroegd vrij te laten: des te minder de cellen zijn bezet, des te minder de kans dat eerst één gedetineerde en vervolgens iedereen in de cel en de gevangenis als geheel het virus oploopt, met alle gevolgen van dien – inclusief mediaverhalen over de vraag of de basisrechten van gevangenen wel in acht zijn genomen. Voor zover mij bekend is dit echter tot nu toe niet de filosofie die in Egypte wordt gevolgd.

Bij de gevangenis die ik dit voorjaar had willen bezoeken klopt het beeld van een gebouw met lange gangen en talloze cellen trouwens niet precies. Ik

heb het niet met eigen ogen gezien (wanneer ik gedetineerden spreek, kom ik niet verder dan de ontvangstkamer), maar men lijkt te moeten denken aan een indeling in zalen waarin telkens zo'n honderd personen vrij dicht op elkaar slapen.

Het is begrijpelijk dat men bij zo'n gevangenisopzet het virus eenvoudigweg niet binnen de muren wil hebben en dat bezoekrechten daarom zijn opgeschort. Maar naarmate de crisis langer aanhoudt, zal dit gebrek aan bezoekmogelijkheden wel steeds zwaarder gaan wegen. ---

Misschien vindt u dit ondertussen maar een raar vaag stukje en denkt u: "Normaal schrijf je over mensen die je hebt bezocht en dan heb je iets te vertellen. Maar nu zeg je feitelijk niets."

Tsja, dat is precies het punt: dit stukje gaat over mensen die ik niet kan bezoeken, en ook niet kan skypen, zoomen, of bellen, en van wie ik niet weet hoe het met ze gaat – mensen over wie letterlijk niets te vertellen is.

Colofon

Willem-Jan de Wit is docent Bijbelwetenschappen en systematische theologie aan het Evangelical Theological Seminary in Caïro. Voor dit werk is hij door de protestantse zendingsorganisatie GZB uitgezonden vanuit de Noorderkerkgemeente in Amsterdam. In het kader van het GZB-programma "Deelgenoten" wordt zijn werk mede gesteund door de Sionskerk Ameide en de hervormde gemeenten van Giesenburg, Goedereede, Polsbroek-Vlist en Sliedrecht. Via deze nieuwsbrief houdt hij u als familie, vrienden, gemeenteleden en belangstellenden op de hoogte van zijn werk en ervaringen in Egypte.

Dr. Willem J. de Wit, 8 el-Sekka el-Beda, Abbaseya, Caïro 11381, Egypt
00201272800851, skype: willemjdewit
willemjdewit@hotmail.com, wjdwn.nl,
facebook.com/willemjdewit

Het **Evangelical Theological Seminary in Caïro**

leidt toekomstige predikanten op voor de presbyteriaanse (protestantse) kerk in Egypte. Daarnaast biedt het seminarie diverse Arabischtalige deeltijdopleidingen aan, zowel in Caïro als online. Wie het Engels voldoende beheerst, kan doorstuderen in het Master of Theology (ThM)-programma. Veel oud-studenten hiervan zijn inmiddels zelf betrokken bij de opleiding van predikanten in Egypte en Sudan. Ook westerse theologiestudenten kunnen (een deel van) deze masteropleiding volgen. In totaal telt het seminarie zo'n 400 studenten. Op wjdwn.nl/filmpje vindt u een video waarin het seminarie zichzelf in zeven minuten voorstelt.

ETSC, etsc@etsc.org, etsc.org

De **GZB** werkt graag mee aan de verspreiding van deze nieuwsbrief en stelt uw meeleven en gebed zeer op prijs. U kunt uw betrokkenheid óók tot uitdrukking brengen door een gift over te maken op NL91 INGB 0690 7624 45 voor het werkersfonds "W.J. de Wit" of voor andere onderdelen van het werk waar de GZB wereldwijd bij is betrokken. Via de link op wjdwn.nl/geven kunt u een eenmalige of periodieke bijdrage eenvoudig online regelen. We zijn dankbaar voor uw onmisbare steun, zodat het werk voort kan gaan en zelfs kan groeien. Als u deze brief niet per post hebt ontvangen, maar volgende nieuwsbrieven wel graag per post ontvangt, geeft u dan uw adres door aan de GZB. Geeft u een adreswijziging ook altijd door aan de GZB.

GZB, Postbus 28, 3970 AA Driebergen
0343 512444, info@gzb.org, gzb.nl